

Verdal kommune
Møteinnkalling

Kommunestyrets medlemmer.

Det innkalles til følgende møte:

Utvalg: Kommunestyre
Møtested: Kommunestyresalen, Verdal Rådhus
Dato: 27.06.2022
Tid: 17:00. **Obs! Merk møtetidspunkt.**

Evt. forfall, eller inhabilitet i noen av sakene, meldes til utvalgssekretær lier@verdal.kommune.no eller tlf. 476 92392.

Varamedlemmer møter kun ved særskilt innkalling.

Verdal, 17. juni 2022

Pål Sverre Fikse
Ordfører (sign.)

Saksnr	Innhold
PS 56/22	Godkjenning av møteprotokoll
PS 57/22	Skatteutvalget: Reglement og retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt
PS 58/22	Vurdering av mulige løsninger for SFO tilbud i skoleferiene interpellasjon Tore Landstad
PS 59/22	Status internkontroll- kommunedirektørens rapport til kommunestyret
PS 60/22	Detaljregulering for Finnvola midtre veg
PS 61/22	Ny organisering av interkommunalt utvalg mot akutt forurensing (IUA) Inn-Trøndelag
PS 62/22	Satser for økonomisk sosialhjelp
PS 63/22	Einar Olav Larsen (SP) - søknad om permisjon fra folkevalgte verv i perioden 18.08.22 - 30.11.22
PS 64/22	Delårsrapport 2 2022
PS 65/22	Etiske retningslinjer
PS 66/22	Søknad om bestandsplaner for elg og hjort - Øvre Verdal
PS 67/22	Bolystutvalg - finansiering og organisering
PS 68/22	Mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune
PS 69/22	Orienteringer
PS 70/22	Spørsmål fra Sven-Øyvind Bern (SV) - Leksdal og Stiklestad skoler

PS 56/22 Godkjenning av møteprotokoll

Skatteutvalget: Reglement og retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt

Saksbehandler: Line Therese Ertsås	Arkivref: 2020/3872 - /000
E-post: line.ertsas@verdal.kommune.no	
Tlf.: 47692392	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Skatteutvalget	08.12.2021	2/21
Skatteutvalget	30.05.2022	2/22
Formannskap	23.06.2022	71/22
Kommunestyre	27.06.2022	57/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 71/2022

BEHANDLING:

Ved votering ble innstillingen fra skatteutvalget enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Reglement for skatteutvalget og retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt vedtas med følgende endringer:

Pkt. 3.2 i reglementet tilføyes ordet «annen formue».

I første avsnitt retningslinjer: ..med henvisningsannonse i Innherred. Saker behandles etter eiedomsskattelova § 28.

Saksprotokoll i Skatteutvalget - 30.05.2022 - 2/2022

BEHANDLING:

Forslag til reglement og retningslinjer ble diskutert og det ble fremmet følgende felles forslag til vedtak:

«Reglement for skatteutvalget og retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt vedtas med følgende endringer:

Pkt. 2.1 i reglementet tilføyes ordet «annen formue».

I første avsnitt retningslinjer: ..med henvisningsannonse i Innherred. Saker behandles etter eiedomsskattelova § 28.»

Det ble i tillegg gitt fullmakt til administrasjonen å korrigere små endringer som ikke har innvirkning på innholdet o.l. i reglement/retningslinjer før de sendes ut til formannskap og kommunestyret.

Ved votering ble fellesforslaget enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Reglement for skatteutvalget og retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt vedtas med følgende endringer:

Pkt. 2.1 i reglementet tilføyes ordet «annen formue».

I første avsnitt retningslinjer: ..med henvisningsannonse i Innherred. Saker behandles etter eiendomsskattelova § 28.

Saksprotokoll i Skatteutvalget - 08.12.2021 - 2/2021**BEHANDLING:**

Skatteutvalget fremmet følgende forslag i møtet:

Skatteutvalget vedtar at saken behandles på et nytt møte i løpet av 1. halvår 2022. Skatteutvalget ber Administrasjonen avklare hvorvidt det fremlagte reglement er vedtatt og iverksatt.

Under avstemming ble Skatteutvalgets forslag enstemmig vedtatt.

VEDTAK/INNSTILLING:

Skatteutvalget vedtar at saken behandles på et nytt møte i løpet av 1. halvår 2022. Skatteutvalget ber Administrasjonen avklare hvorvidt det fremlagte reglement er vedtatt og iverksatt.

Kommunedirektørens innstilling:

Reglement for skatteutvalget og retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt vedtas.

Vedlegg:

- 1 Særutskrift Skatteutvalget - orientering
- 2 Forslag til reglement for skatteutvalget – revidert etter behandling i skatteutvalg
- 3 Forslag til retningslinjer for behandling av søknader i skatteutvalget – revidert etter behandling i skatteutvalg

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen.

Saksopplysninger:

Formannskapet ble i møte 26.11.20 i sak 164/20 orientering om organisering av skatteutvalg i Verdal kommune. Det ble i den forbindelse vedtatt at utvalg for klagesaker blir klageinstans for

saker behandlet i skatteutvalget og at det skal utarbeides eget reglement for utvalget. Skatteutvalget behandler søknader om ettergivelse av eiendomsskatt av billighetsgrunner.

Det er nå utarbeidet forslag til reglement, i henhold til kommunelovens bestemmelser for faste utvalg.

Det er i tillegg, etter ønske fra skatteutvalget selv, utarbeidet retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt.

Vurdering:

Økonomi:

Ingen økonomiske konsekvenser.

Miljø:

Ingen miljømessige konsekvenser.

Handlingsrom:

Reglement må vedtas, og dette er utarbeidet i henhold til kommunelovens bestemmelser. Det er selvsagt et handlingsrom å forenkle reglementet ved å bruke henvisninger til lovens i stedet for å beskrive alle i eget reglement.

Når det gjelder retningslinjene så er de utarbeidet på grunnlag av tidligere praksis for behandling av ettergivelse av eiendomsskatt i utvalget, og det er fullt mulig å endre disse. En må da være oppmerksom på at dette da kan utløse økonomiske konsekvenser. Tidligere praksis er også etablert etter kommunestyrets vedtak om innføring av eiendomsskatt i møte 29. mai 2000, vedtakets punkt 1 og 4 (se vedlegg 3).

Skatteutvalget - orientering

Saksbehandler: Line Therese Ertsås	Arkivref: 2020/3872 - /
E-post: line.ertsas@verdal.kommune.no	
Tlf.: 47692392	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Formannskap	26.11.2020	164/20

Saksprotokoll i Formannskap - 26.11.2020 - 164/2020

BEHANDLING:

Ved votering ble kommunedirektørens forslag til vedtak enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

1. Utvalg for klagesaker blir klageinstans for saker behandlet i skatteutvalget.
2. Det utarbeides eget reglement for skatteutvalget.

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Utvalg for klagesaker blir klageinstans for saker behandlet i skatteutvalget.
2. Det utarbeides eget reglement for skatteutvalget.

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Tidligere var skatteutvalget et utvalg som behandlet søknader om ettergivelse av personskatt av billighetsgrunner. Som følge av sentrale endringer i organiseringen av Skatteetaten med videre, ble de kommunale skatteutvalgene avviklet fra og med 2008, men er i Verdal opprettholdt, da for å behandle søknader om fritak/ettergivelse av eiendomsskatt av billighetsgrunner.

Skatteutvalget består av 5 medlemmer med varamedlemmer og valget følger kommunevalgperioden. Kemneren har vært sekretariat for dette utvalget.

1. november overtar Skatteetaten ansvaret for skatteoppkreveroppgavene som kommunen har i dag. Etter denne datoen er det ikke lenger skatteoppkrever (kemner) i kommunen.

Kommunedirektøren har fra 1. november plassert sekretariatet for utvalget i enhet for arkiv, informasjon og service.

Bakgrunn:

Verdal kommune vedtok 29. mai 2000 innføring av eiendomsskatt i Verdal kommune fra 1.1.2001. I vedtakets pkt. 4 og 5 står følgende:

4. Kommunestyret presiserer at det gis anledning for minstepensjonister og andre med liten inntektsevne å fritas eiendomsskatt etter søknad.
5. Kommunen praktiserer en liberal holdning ved vurdering av søknad om nedsetting eller ettergiving av eiendomsskatt, med hjemmel i § 28 i lov om eiendomsskatt.

Sittende skatteutvalg i 2000 utarbeidet følgende forslag til skatteutvalget angående skatteutvalgets rolle i forhold til eiendomsskatt.

1. Utgangspunktet er at skatteutvalget skal behandle en søknad om enten nedsetting eller ettergivelse av eiendomsskatt. Søknader vurderes kun for ett kalenderår ad gangen.
2. Et søknadsskjema utarbeides, det tas utgangspunkt i det skjema som benyttes for ettergivelse av skatt i sin alminnelighet. De opplysninger vi må få inn fra søker er spesielt: a) siste års ligningsattest og b) særlige opplysninger.
3. Kommunestyrets vedtak sier at minstepensjonister og andre med liten inntektsevne skal kunne fritas for skatt, etter søknad. Satsene per. 01.05.00 er for enslige minstepensjonister kr 88.032,-, for ektepar kr 75.756,- for hver enkelt.
4. Vi foreslår at det tas utgangspunkt i den enkelte husstands inntekt. Det må åpnes for hel eller delvis ettergiving av eiendomsskatt. Det foreslås at inntekt tilsvarende 100 % av minstepensjon gir full ettergiving av eiendomsskatt, ved inntekt mellom 100 % og 200 % av minstepensjon utøves et skjønn av skatteutvalget, full eiendomsskatt ilegges normalt ved inntekt på 200 % (eller mer) av minstepensjon.

Det ble vedtatt av formannskapet i møte 28. september 2000 i sak 152/00.

Kemneren har brukt samme praksis, dvs:

- Utgangspunktet for behandlingen er siste års ligning og bostøtte.
- Samme kriterier som i pkt. 3 i forhold til husstandens inntekt (minstepensjon i folketrygden for enslige og ektefeller)
- Søknader behandles i slutten av året, pga siste års ligning ikke er klar før da.

Formannskapet er klageutvalg for saker vedtatt i skatteutvalget, men det foreslår at dette endres til kommunalt utvalg for klagesaker.

Det vil bli utarbeidet eget reglement for skatteutvalget, som tar opp i seg de ovenstående punktene. Denne vil bli lagt fram til behandling så snart som mulig.

REGLEMENT FOR SKATTEUTVALGET I VERDAL KOMMUNE 2019-2023

Skatteutvalget er utvalg oppnevnt i medhold av §§ 5-1 og 5-7 i kommuneloven.

1. Valg og sammensetning.

Utvalget består av 5 medlemmer med varamedlemmer.

Utvalget velges av kommunestyret. Medlemmer i utvalg for klagesaker kan ikke velges inn i skatteutvalget.

Kommunestyret selv velger leder og nestleder.

Valget gjelder for den kommunale valgperiode.

Dersom et medlem trer endelig ut, velges nytt medlem, selv om det er valgt varamedlem. Er organet valgt ved forholdsvalg, skal det suppleres fra den samme gruppe som den utredende tilhørte.

Trer lederen av et folkevalgt organ endelig ut av organet, skal det velges ny leder.

Har medlemmer forfall innkalles varamedlemmer så vidt mulig i den nummerorden de er valgt. Er medlemmene valgt ved forholdsvalg, innkalles varamedlemmer fra den gruppe hvor det er forfall.

2. Oppgaver og myndighet.

Avgjørelsesmyndighet.

I henhold til Kl § 5-7 har kommunestyret fastsatt området for utvalgets virksomhet. Utvalget behandler søknader om fritak for eiendomsskatt eller nedsettelse av eiendomsskatt av billighetsgrunner, jfr. kommunestyrets vedtak 29. mai 2000, sak 49/00 pkt. 4 og 5.

3. Forberedelse av saker for utvalget

Kommunedirektøren har ansvar for at de saker som legges fram for utvalget, er forberedt på forsvarlig måte og i samsvar med de regler som lov og andre bindende bestemmelser gir.

Følgende skal legges til grunn ved behandling av søknader:

1. Minstepensjonister og andre med liten inntektsevne skal kunne fritas for skatt, etter søknad. Satsene er minstepensjon i folketrygden for enslige og ektefeller.
2. Det tas utgangspunkt i den enkelte husstands inntekt og annen formue. Det må åpnes for hel eller delvis ettergiving av eiendomsskatt. Det foreslås at inntekt tilsvarende 100 % av minste pensjonsnivå gir full ettergivelse av eiendomsskatt. Ettergivelse/nedsettelse blir behandlet i henholdt til tabell som tar utgangspunkt i minste pensjonsnivå regulert pr. 1. mai hvert år.

3. Søknader behandles i slutten av året, pga siste års ligning må være klar.

4. Innkalling til møte. Dokumentutlegging.

Utvalget gjør sine vedtak i møte som holdes 1 gang i året – når siste års ligning er klar.

Utvalget innkalles med 5 dagers varsel.

Utvalget er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er til stede. Avgjørelse treffes med alminnelig flertall. Ved stemmelikhet er leders stemme avgjørende.

Det skal føres protokoll fra møter i organet.

Sakspapir med vedlegg utdeles i møtet og samles inn når møtet er slutt.

5. Fjernmøter

Utvalget kan ikke ha fjernmøte, jfr. kommunelovens § 11-7.

6. Forfall. Innkalling av varamedlemmer.

Kan et medlem ikke møte i utvalg på grunn av lovlig forfall, skal han/hun melde fra om dette snarest mulig til kommunedirektørkontoret. Forfallsgrunn skal oppgis. Det kalles straks inn varamedlem etter reglene i pkt. 1 foran.

7. Møterett for andre enn utvalgs medlemmer.

Sekretariat og møterett for andre:

- Ordfører har møte, tale- og forslagsrett, jfr. kommunelovens § 6-1, 3. ledd.
- Kommunedirektøren eller den han bemyndiger har:
 - a) Ansvar for sekretariatsfunksjonen.
 - b) Møte- og talerett.

Møtesekretæren tar del i møtet og fører møtebok.

8. Møteleder. Åpne eller stengte dører. Taushetsplikt.

Møter i utvalget holdes for lukkede dører, jfr. Kommunelovens § 11-5, 2. ledd 2. setning. Møtet kan åpnes hvis hensynet til personvern ikke tilsier noe annet.

Møte i utvalget ledes av utvalgets leder eller nestleder. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg. Jfr. kommunelovens § 11-2.

Når en sak behandles for stengte dører, plikter utvalgenes medlemmer og de kommunale tjenestemenn som måtte være til stede å overholde lovbestemt taushetsplikt.

9. Møtets åpning.

Til det tidspunkt møtet er berammet foretas navneopprop. Er det lovmessige minste antall medlemmer til stede, jfr. Kommunelovens § 11-9, erklærer møteleder møte for satt.

Fra dette tidspunkt og til møtets slutt kan ikke noen av forsamlingens medlemmer forlate møtet uten på forhånd å melde fra til møtelederen.

Medlemmer og varamedlemmer som møter etter oppropet, melder seg til møtelederen før de tar plass i forsamlingen.

10. Rekkefølgen for behandlingen av sakene. Sak som er tatt opp til behandling.

Sakene behandles i den rekkefølge som nevnt i innkallingen. Utvalget kan vedta en annen rekkefølge.

Utvalget kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak på den utsendte innkallingen. Utvalget kan også treffe vedtak i sak som ikke er oppført på saklisten, eller der saksdokumentene er ettersendt/utdelt hvis ikke møtelederen eller 1/3 av de møtende medlemmer motsetter seg dette, jfr. Kommunelovens § 11-3.

11. Inhabilitet.

Den som etter Kommunelovens § 11-10 med henvisning til Forvaltningslovens kap. II er inhabil i en sak tar ikke del i behandlingen av vedkommende sak. Habilitetsspørsmålet må votes over av utvalgets medlemmer.

12. Møtelederens redegjørelse for saken. Talernes rekkefølge.

Møtelederen leser opp den betegnelse saken har på innkallingen og refererer den foreliggende innstilling. Møtelederen sier fra om eventuelle dokumenter som er kommet inn etter at innstillingen var lagt fram.

Møtelederen spør om noen vil ha ordet i saken. Talerne får ordet i den rekkefølge de ber om det. Ber flere om ordet samtidig, avgjør møtelederen rekkefølgen mellom disse.

13. Når medlemmene tar del i ordskiftet.

Representantene skal rette sine ord til møtelederen ikke til forsamlingen. Representantene skal holde seg nøye til den sak eller til den del av saken som ordskiftet gjelder. Møtelederen skal se til at dette blir gjort.

Det må ikke sies noe som krenker forsamlingen, noen av medlemmene eller andre. Overtrer noen reglementets ordensbestemmelser, skal møtelederen advare han/henne, om nødvendig to ganger. Retter vedkommende seg enda ikke etter reglementet, kan møtelederen ta fra han/henne ordet eller ved avstemming la forsamlingen avgjøre om vedkommende skal stenges ute fra resten av møtet.

14. Møtelederens stilling under ordskiftet.

Møtelederen må følge utvalgets forhandlinger med oppmerksomhet. Møtelederen bør ha sin oppmerksomhet i hovedsak rettet mot den representant som har ordet.

Møtelederen må ikke avbryte noen som har ordet, med mindre det skjer for å opprettholde de bestemmelser som er gitt i reglementet, eller for å rette misforståelser fra talerens side.

15. Avgrensning og avslutning av ordskiftet.

Før ordskiftet i en sak er begynt og under ordskiftet, kan utvalget med alminnelig flertall vedta at taletiden skal avgrenses til et bestemt antall minutter for hvert innlegg.

Finner utvalget at en sak er drøftet ferdig, kan det med 2/3 flertall vedta å slutte ordskiftet om saken.

Ved behandlingen av forslag om å korte ned taletiden eller om å slutte ordskiftet, må en taler få høve til å ta ordet imot forslaget, hver bare en gang med høyst to minutters taletid.

16. Forslag

Forslag kan ikke settes fram av andre enn utvalgets medlemmer og ordfører. Forslag skal fremmes av vedkommende representant og leveres skriftlig til møtelederen. Skriftlige forslag skal underskrives av forslagsstilleren. Møtelederen skal referere forslaget.

Forslag om utsettelse kan framsettes når som helst mens en sak behandles i utvalget. Når utsettelsesforslaget er fremmet, tas det straks opp til behandling. Utvalgets medlemmer og kommunedirektøren eller den som møter for kommunedirektøren har adgang til å forlange ordet til utsettelsesforslaget.

Når debatten om utsettelsesforslaget er avsluttet, blir forslaget tatt opp til avstemning. Blir det vedtatt, er sakens behandling avsluttet i vedkommende møte. Blir utsettelsesforslaget ikke vedtatt, fortsetter debatten etter møtelederens oppsatte talerliste.

17. Avstemninger

Når ordskiftet er ferdig, sier møtelederen at saken tas opp til avstemning. Møtelederen fremmer forslag om hvordan avstemningen skal gjennomføres. Utvalget kan godkjenne evt. forkaste møtelederens forslag. Bare de medlemmer som er til stede i salen i det øyeblikk saken tas opp til avstemning, har rett til å stemme. De kan ikke forlate salen før avstemningen er ferdig. Medlemmene har plikt til å stemme.

I andre saker enn de som gjelder valg, er møtelederens stemme avgjørende hvis antallet stemmer for og imot et forslag er likt.

18. Stemmemåten

Avstemning kan skje på en av disse måter:

- a. Ved stilltiende godkjenning, når ikke noen uttaler seg mot innstillingen eller mot et forslag som møtelederen har satt fram.
- b. Ved at møtelederen oppfordrer de medlemmer som er imot et forslag, til å rekke opp

hånden eller reise seg. Når møtelederen krever det, eller et medlem forlanger det, holdes kontraavstemning ved at de som stemmer for forslaget rekker opp hånden eller reiser seg.

19. Forespørsler og orienteringer.

Etter kommunelovens 11-2, 4. ledd kan ethvert medlem rette forespørsler til møtelederen i møtet, også om saker som ikke står på sakslisten.

Forespørsler om saker som ikke står på saklisten meddeles til møtelederen ved møtets åpning. Møtelederen varsler ved møtets åpning om eventuelle orienteringer som vil bli gitt etter de øvrige saker.

20. Bokføring av forhandlingene.

Det skal føres protokoll fra møtene i utvalget.

I møteprotokollen føres inn dato for hvert møte, møtested og møtetid, fraværende medlemmer og møtende varamedlemmer. Trer noen fra eller møter noen under forhandlingene, bokføres dette slik at protokollen sammenholdt med medlemsfortegnelsen, viser hvem som har tatt del i behandlingen av hver sak.

For øvrig bokføres det som må til for å vise gangen i forhandlingene, og at vedtakene fattes etter rett framgangsmåte. Sakene bokføres i rekkefølge for kalenderåret, og slik at en kan se hva saken gjelder. Under hver sak bokføres de forslag som er satt fram og avstemningsresultatet. Det skal også føres inn hjemmel for vedtak om møtet lukkes og om medlem av organet er inhabil eller får fritak av personlige grunner.

Møtelederen avgjør om noen protokolltilførsel skal tillates. I tilfelle det blir reist protest mot han/hennes avgjørelse, vedtar utvalget med alminnelig flertall om noen protokolltilførsel skal tillates.

Protokoll godkjennes som første sak i neste møte.

21. Andre forhold.

For øvrig vises det til kommunelovens bestemmelser spesielt kapittel 7 om de folkevalgtes rettigheter og plikter samt aktuelle forskrifter gitt i medhold av loven.

Som utfyllende regler, gjelder også bestemmelsene i Reglement for Verdal formannskap så lang de passer.

22. Tidspunkt for ikrafttredelse.

Dette reglementet trer i kraft fra det tidspunkt det blir vedtatt i kommunestyret.

23. Vedtakelse av reglementet.

Reglementet er vedtatt av Verdal kommunestyret i møte

Retningslinjer for behandling av søknader om ettergivelse/nedsettelse av eiendomsskatt.

Muligheten for å søke om ettergivelse/nedsettelse skal bekjentgjøres på Verdal kommune sin hjemmeside/Twitter og Facebook. Link til søknaden tas med i Fellesannonse Innherred.

Saker behandles etter eignedomsskattelova §28.

Uttrykket minstepensjon skal erstattes av minste pensjonsnivå (5 satser), avhengig av sivilstand.

Det tas utgangspunkt i den enkelte husstands inntekt. Det åpnes for hel eller delvis ettergivelse av eiendomsskatt. Det foreslås at inntekt tilsvarende 100% av minste pensjonsnivå, avhengig av sivilstand, gir full ettergivelse av eiendomsskatt. Ved inntekt utover minste pensjonsnivå reduseres ettergivelsen tilsvarende i.h.t. tabell som blir regulert i forhold til satsene pr 1. mai det året søknaden gjelder for.

Tabell til bruk i innstilling må indeksreguleres hvert år før behandling i Skatteutvalget. Tabellen reguleres iht enhver tid gjeldene grunnbeløp i FT. Se nedenfor.

Satsene er minste pensjonsnivå regulert opp til nærmeste 1000 over grunnbeløpet.

Deretter blir ettergiving redusert ved hvert 20.000 trinn for tilslutt å falle helt bort. Jfr tabell.

Definisjon av husstand: Alle som er registrert bosatt på samme adresse i Folkeregisteret.

Ved husstands inntekt legges til grunn brutto inntekt + bostøtte. Inntekt til hjemmeboende barn under 18 år regnes ikke med. Inntekt til hjemmeboende barn over 18 år skal medtas.

Barnetrygd og barnebidrag regnes ikke som inntekt.

Ligningsformue av bolig medregnes ikke. Annen formue gjennom bankinnskudd ol under 1 G vil ikke medføre reduksjon i mulig ettergiving. Formue over 1 G vil bli vektlagt og redusere ettergiving med 20% for hver 20.000,-. Ved formue over kr 187.000 vil reduksjon bli tilbakeført 100%. Se tabell.

Skjønn kan utøves av Skatteutvalget ved særlige tilfeller, f.eks store sykdomsutgifter, endring av sivilstand, brann (særlige tilfeller må dokumenteres).

Søknader behandles i slutten av året pga siste ligning må være klar.

Vedlegg til søknad: Siste års ligning, siste vedtak i bostøtte, lønsslipp ol.

Eksempel på tabell til bruk som justeres hvert år før Skatteutvalgets møte.

Tall brukt nedenfor er 2021-tall:

Brutto inntekt enslige % reduksjon Brutto inntekt ektefeller

< 225.000	100	<335.000
>225.000	80	>335.000
>245.000	60	>355.000
>265.000	40	>375.000
>285.000	20	>395.000
>305.000	0	>415.000

Bankinnskudd/verdipapirer/og annen ligningsformue Tilbakeføring %

<107.000	0
>107.000	20
>127.000	40
>147.000	60
>167.000	80
>187.000	100

Vurdering av mulige løsninger for SFO-tilbud i skoleferiene - interpellasjon Tore Landstad

Saksbehandler: Joar Eklo E-post: joar.eklo@verdal.kommune.no Tlf.: 911 33 738	Arkivref: 2021/3434 - /
--	-----------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Formannskap	23.06.2022	72/22
Kommunestyre	27.06.2022	58/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 72/2022

BEHANDLING:

Ved votering ble kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

1. Verdal kommune har SFO-tilbud i sommerferiene
2. SFO-tilbudet i Verdal kommune organiseres med en åpningstid i 11 måneder (jf. forslag 2).

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

3. Verdal kommune har SFO-tilbud i sommerferiene
4. SFO-tilbudet i Verdal kommune organiseres med en åpningstid i 11 måneder (jf. forslag 2).

Vedlegg:

- 1 Høringssvar FAU Stiklestad skole
- 2 Kommentarer til undersøkelse

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Kommunenes plikt til å ha skolefritidsordning er hjemlet i Opplæringslova § 13-7, og begrenser seg til skoleåret. Det er altså ingen plikt for kommunen å ha en ordning om SFO-tilbud i skoleferiene. Verdal kommunestyre vedtok 11.09.2012 å tilby et utvidet tilbud i SFO som var

bedre tilpasset familiens behov. Det var et tilbud med fire ekstra uker, høstferie, vinterferie, en uke etter skoleslutt og en uke før skolestart.

Kommunaldirektøren viser til kommunestyremøte 26.09.2016, sak 2012/6735, der kommunestyret vedtok å legge ned SFO-tilbudet i den 11. måned. Bakgrunnen var en presset driftssituasjon i oppvekstsektoren, synkende barnetall som ga en presset inntektsside og en kostbar SFO. Kommunestyret har også vedtatt at skolefritidstilbudet skal drives til selvkost, jf. kommunestyrevedtak 0037/02 pkt. 4b.

Det ble prøvd etter kommunestyrevedtaket 26.09.2016 å opprette et SFO-tilbud i feriene på to av SFO-ene i kommunen; Verdalsøra barneskole og Stiklestad skole. Dette tilbudet ble lite benyttet av foresatte, fordi elevene ikke ønsket å gå på en SFO som de ikke var kjent med. Dermed fant foresatte andre løsninger, tilbudet ble ikke benyttet og ble ikke videreført. Siden den gang har det ikke vært noe SFO-tilbud i skoleferiene.

Kommunalsjef oppvekst fikk henvendelse fra KFUV skoleåret 2020/2021 om å vurdere SFO-tilbudet i skoleferiene igjen, da KFUV hadde fått en del henvendelser fra foresatte om behov for et slikt tilbud i. Det ble den gang gjennomført blant foresatte en kartlegging, som grunnlag for vurderingen. Etter undersøkelsen ble det konkludert følgende:

- *Vi fikk inn 213 svar, noe som er veldig bra. Det viser seg at det er størst behov for SFO rett etter skoleslutt, høst og vinterferie og uka før skolestart.*
- *52,5 % sier at de ikke vil benytte seg av tilbudet hvis det blir på en annen skole enn den barnet tilhører. 77,5 % sier at de vil betale inntil 200 kroner per dag for tilbudet.*
- *Vi har drøftet dette i ledelsen på oppvekst (oppvekstsjef Frode Kvitem og undertegnede) og kommet til følgende konklusjon:*
- *Vi har gjort beregninger på hva tilbudet vil koste og det samsvarer ikke med hva de fleste vil betale. Skulle vi fått dette til å henge sammen måtte vi ha hatt to store SFO'er i kommunen i disse periodene og det sier over halvparten at ikke er aktuelt, i forhold til det å ha SFO på en annen skole enn nærskolen.*
- *Kommunen er i tillegg inne i en nedbemanning/omstilling som er utfordrende. Skal vi ha bemanning til 11. måned har vi to valg, enten redusere timetallet i ordinær skole/SFO for å ha ressurser til dette eller ansette flere. I og med at vi nedbemanner er det utfordrende å ha færre timer med voksne i det ordinære, da dette vil gå utover det generelle tilbudet. Å ansette flere er risikabelt, da vi da kan risikere at vi får store utgifter. Det hadde vært en mulighet å leie inn det man har behov for i 11. måned, men dette har vi ikke mulighet for, da det er midlertidig arbeid som ikke avviker fra det vi vanligvis gjør. Da må vi ansette fast.*
- *I tillegg har koronaen gitt oss en del utfordringer i forhold til bemanning og inndeling i grupper som gjør organisering av SFO utfordrende. Å begynne å blande elever fra flere skoler og grupper vil være svært krevende i forhold til smittevern. Noe vi sannsynligvis må ta hensyn til neste skoleår også*
- *I og med at det er såpass stor usikkerhet, smittevernhensyn og til del økonomisk risiko, vil vi dessverre ikke kunne tilby dette neste skole/SFO – år.*

Etter interpellasjon fra Tore Landstad (FRP) om SFO-tilbudet i skoleferiene ble det opprettet ny undersøkelse februar 2022, for å kartlegge behovet. Vi fikk inn 311 svar. Undersøkelsen ble sendt til skolestarterforesatte ved alle barnehager, og foresatte med elever i 1.-3. trinn. Følgende spørsmål og svar kom frem i undersøkelsen:

1. Benytter dere SFO tilbudet i dag

[Flere detaljer](#)

2. Selv om dere ikke benytter SFO i dag, har dere et behov for SFO tilbud i feriene?

[Flere detaljer](#)

3. Har dere behov for SFO tilbud i feriene

[Flere detaljer](#)

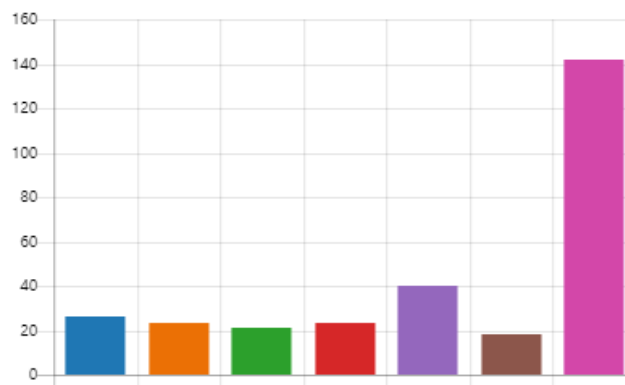
 Insights

4. Hvilke uker har dere mest behov for?

[Flere detaljer](#)

● Høstferieuka	26
● Vinterferieuka	23
● Uka etter skoleslutt	21
● Uka før skolestart	23
● To uker etter skoleslutt	40
● To uker før skolestart	18
● Alle ukene	142

Presisering:

I spørsmål 4 ble det gjort en feil for de som svarte tidlig på undersøkelsen, da de kunne bare velge en mulighet. Undersøkelsen ble endret da vi oppdaget feilen. De som ikke har kunnet velge flervalg, har kommentert hvilke uker som er mest relevante

5. Hvis SFO tilbudet blir på en annen SFO enhet enn den som eleven er kjent med, vil dere benytte dere av tilbudet?

[Flere detaljer](#)

Insights

● Ja	128
● Nei	96

6. Hvis ansatte er ukjente for eleven, vil dere benytte tilbudet?

[Flere detaljer](#)

● Ja	139
● Nei	85

7. Andre kommentarer

Oppsummering svar

I svarene i undersøkelsen gis det uttrykk for et behov for utvidet SFO-tilbud, både for de elevene som benytter SFO, og de som ikke benytter SFO. 79% av elevene som benytter SFO i dag har behov for tilbud i feriene, og 56% av elever som ikke benytter SFO har behov for tilbud.

Ut fra kommentarene (se vedlegg), sier de fleste at de ønsker tilbudet ved den SFO- enheten eleven er kjent med ansatte og medelevene. Pris er også avgjørende for om de vil benytte seg av tilbudet. Tilbudet må være forutsigbart, slik at familiene kan planlegge.

Svar på høringsuttalelser

Kommunedirektøren ønsket spesielt uttalelser om omfanget av tilbudet, pris og om behovet for et slikt tilbud i kommunen. Det kom inn ett høringssvar, og det var fra FAU Stiklestad skole.

FAU Stiklestad:

Tilbud ved flere SFO-enheter.

FAU Stiklestad ønsker at det holdes åpent på flere enheter. Dette er svart ut i vurderingene nedenfor, med at det er krevende økonomisk å holde åpent på hver enkelt SFO-enhet. Skal hver enkelt SFO-enhet drive ut fra selvkost, vil prisen bli høy, og kommunedirektøren vurderer derfor at foresatte ikke vil benytte seg av tilbudet.

FAU Stiklestad ønsker shopping av feriedager, der foresatte kan kjøpe de dagene det er behov for. Dette kan være mulig, med en dagsats i feriene. Levanger kommune har en slik lignende ordning. For å få til dette, må det være en lang påmeldingsfrist, slik at bemanningsplanen er utarbeidet i god tid før ferien, og ansatte vet hvilke dager de skal på jobb. Tilbud må også være på en av SFO-enhetene, ellers blir prisen uforholdsmessig høy.

Tanker om pris.

Dette punktet er vurdert i saksframlegget. Verdal kommune har ikke noen form for kompensasjonsordning i dag, bortsett fra søskenmoderasjon. En kompensasjonsordning kan gjennomføres, men det blir evt. en egen sak.

Behovet for et tilbud.

FAU Stiklestad beskriver et stort behov for et slikt tilbud, og de ønsker tilbud med hele dager. Tilbudet vil også være attraktivt med tanke på tilflytting av nye familier til kommunen., FAU Stiklestad nevner at det er til barnets beste å få et slikt tilbud fremfor å være hjemme alene hvis foresatte ikke har ferie i skolens fritid.

Vurdering:

I de andre kommunene på Innherred, er det ulike løsninger som brukes. Levanger kommune har tilbud om fire uker utvidet SFO-tilbud, to uker etter skoleslutt, to uker før skolestart. Det er egen pris på disse fire ukene, og foresatte kan velge hvor mange uker de vil benytte seg av. Det samme gjelder for Steinkjer kommune og Inderøy kommune. Alle disse kommunene har egne dagsatser i feriene. Pris dagsats Levanger er 230 kr. Inderøy 395 kr. Steinkjer 205 kr.

Skal alle ønsker imøtekommes, er et SFO-tilbud på hver enkelt skole det beste og tryggeste for familien og elevene, men også det mest kostbare hvis prinsippet selvkost skal følges. Ved Garnes skole og Leksdal skole er det ikke grunnlag nok til å opprette et slikt tilbud. De familiene som har behov ved disse skolene, må benytte seg av nærmeste SFO.

Forslag 1 til løsning

1. Tilbudet ut over årlig åpningstider vil være i skolens høstferie, vinterferie, to uker etter skoleslutt og to uker før skolestart (ikke tilbud ved skolens planleggingsdager).
2. SFO-tilbud blir ved en skole. Kommunaldirektøren vurderer tilbudet ved en av sentrumsskolene, Verdalsøra, Ørmelen eller Vinne. De fleste familier kjører til sentrum, eller gjennom sentrum for å komme seg på jobb, og alle disse skolene er lett tilgjengelige. Vinne skole har aktivitetsparken som nærmeste nabo, noe som kan være av betydning for å benytte seg av tilbudet.
3. Det må være minimum 25 påmeldte elever som benytter seg av tilbudet før det åpnes opp for denne ordningen.
4. Påmelding to ganger i året, juni og januar
5. Det benyttes ansatte fra alle enhetene, som fordeles ut fra behov
6. Det blir egen prissats på den 11. måned.

Fordeler med en slik løsning:

- Et tilbud som er økonomisk bærekraftig for kommunen
- Overkommelig pris for familiene
- Et tilbud det kan være mulig å få til fra høsten 2022 (skoleåret 2022/2023)

Ulemper med en slik løsning

- Det vil være enkelte familier som ikke vil benytte seg av tilbudet på grunn av ukjent SFO- enhet og ukjente ansatte.
- Skal dette tilbudet være på plass fra høsten 2022, må vi mest sannsynlig utlyse eller utvide stillinger. Skal arbeidsplanene endres til fagarbeiderne som vi har i dag, vil det gå på bekostning hos enkelte elever i skoletida, fordi antall fagarbeiderstillinger må reduseres på skolen for å dekke opp behovet på SFO.

I samtaler med både Levanger kommune og Inderøy kommune, er det et slikt tilsvarende tilbud de også har. Erfaringene fra disse kommunene er at det ikke er økonomisk bærekraftig å gi et tilbud på hver enkelt SFO-enhet. Verdal kommunes erfaring med et slikt tilbud, er at det er veldig få som benytter seg av det. De siste årene har det vært flere muligheter for å melde seg på andre begivenheter for elevene i feriene (fotballskole, sommerskole, forskerfabrikken MNRT, tilbud ved Bakketun folkehøgskole mm.). Dette er gode og fine tilbud som er benyttet, og da blir det færre elever som melder seg på SFO i feriene.

Forslag 2 til løsning

Det er flere kommuner som har åpningstider fra 1. august til og med 30. juni. Altså åpningstiden på SFO strekker seg over 11. mnd. Da betaler familiene plass for 11 mnd. og kan selv velge om de vil benytte seg av tilbudet i feriene eller ikke. Verdal kommune har i dag åpningstid som følger skoleruta.

Fordeler med en slik løsning:

- Forutsigbart for familiene
- Forutsigbart for kommunen med tanke på bemanning og økonomi
- Større muligheter for at flere enheter kan holde åpent

Ulemper med en slik løsning

- Prisen kan bli noe høyere enn den er i dag
- Noen familier kan føle de betaler for noe de ikke benytter seg av (ikke alle familier ønsker å benytte seg av tilbud i feriene)
- Tilbudet kan ikke komme i gang før tidligst 2023 (kvalitetsplan må endres og ny bemanningsplan må organiseres, og vi må evt. øke bemanning)

Økonomiske vurderinger:

Forslag 1

I de økonomiske vurderingene er grunnlaget 10 timer tilbud hver dag (06.30-16.30).

Bemanningskravene er 20 timer voksen til stede fra 0-15 elever, 25 timer voksen til stede ved 30 elever og 31 timer voksen til stede ved 45 elever.

Antall elever	Timer voksen	kostnad pr. dag	Ukes pris pr. elev	Dagspris pr. elev
15	20	6360	2120	424
30	25	7950	1325	265
45	31	9858	1095	219

I tillegg kommer kost og renhold. Kostpris 40 kr. pr. dag.

For at Verdal kommune skal ha en pris tilsvarende våre nabokommuner, må det være 30 elever eller flere som benytter seg av tilbudet. Å opprette et tilbud på hver enkelt SFO-enhet vurderer kommunedirektøren som usannsynlig, fordi det erfaringsmessig blir for få elever pr. enhet, og tilbudet blir for kostbart, og ingen vil benytte seg av det.

Forslag 2

For dette forslaget trengs det ikke egen økonomisk vurdering, fordi foresatte vil betale samme pris for SFO i 11 måneder. Da vil hver enkelt SFO-enhet kunne holde åpent i 11 mnd. i stedet for 10 md. slik de gjør i dag.

Både forslag 1 og forslag 2 vil være økonomisk bærekraftige, ut fra gitte kriterier som nevnt over. Det må være nok påmeldte ved forslag 1 (min. 25 elever) for at det er økonomisk bærekraftig. Forslag to har en større økonomisk romslighet for kommunen, men det kan tenkes enkelte foresatte opplever det blir litt dyrere.

Miljø:

Ingen konsekvenser.

Handlingsrom:

Handlingsrommet er beskrevet ovenfor med forslag 1 og 2.

Høringsuttalelse SFO tilbud 11. måned.

Hei

Her er vår høring ang. SFO tilbudet i Verdal:

Tanker om tilbud på en eller flere SFO:

- Vi ønsker å ha SFO på alle skoler, grunnet barnas trygghet. Trygge voksne er viktige for at barna skal oppleve mestring og få gode dager. Viktig med tidlig påmelding, slik at bemanningskabalene kan legges tidlig. Kan det legges inn frist for betaling før barnet tar i bruk tilbudet? Flott hvis foreldre kan "Shoppe" hvilket ferier de trenger, at de ikke trenger å bruke alle feriene? Flott med ulike tema på feriene, f.eks "Sommertema", " Høsttema" etc.

Tanker om pris. Hva mener foresatte blir "for" dyrt:

- Spesielt behov for foresatte med lave lønninger, f.eks. enslige. Kan det lages en kompensasjonsordning her? Idag betaler foreldre for "barnevakt" gjennom fotballskole, naturuke etc. Foreldre er innstilt på å betale for ett slikt tilbud, men vanskelig å sette pris. Kan vi dra nytte av våre nabokommunen her ang. pris? Levanger har 250kr pr dag, det er en fornuftig pris. Viktig å ikke prise seg ut, da blir det ett tilbud som ikke blir brukt.

Tanker om det er et reelt behov for utvidet tilbud SFO i Verdal:

- Det er ett stort behov for utvidet SFO. Hvorfor får ikke Verdal kommune til det, når nabokommunene klarer dette? Viktig at vi har ett tilbud om dette og er en attraktiv kommune å bo i. Viktig at tilbudet blir gitt som hele dager. Mange barn blir overlatt til seg selv, da foreldre jobber. Er dette barnets beste? Hvilke konsekvenser kan dette få for barnet? Foreldre mangler feriedager til å imøtekomme skolens ferier, derfor er det viktig å ha ett tilbud til foreldre som må jobbe. Kan en slik ordning være en del av sommerjobb til ungdom i kommunen?

Avslutter med at FAU på stiklestad har fått flere henvendelser ang. dette i det siste året, foreldre etterspør ett slikt tilbud. De trenger det! Foreldre sliter med å få kabalen til å gå opp. Vår vurdering er at ett slikt tilbud BØR kommunen ha, både forankret i barnets beste, men også pga at viktigheten av at familier får ferie ilag, er stor!

He en fin dag!

Mvh

Linda Holmli, Fau leder
Stiklestad skole

7. Kommentarer SFO undersøkelse

ID ↑	Navn	Svar
1	anonymous	Største problemet med SFO i mine øyne er den prisen kontra å la dem være hjemme. I tillegg hvilket utbytte barna for av å være der.
2	anonymous	Stort behov for utvidet SFO
3	anonymous	Viktig at det er forutsigbarhet i tilbudet. Hvis vi vet at det kun er i sommerferien det er åpent, er det enklere å planlegge derifra.
4	anonymous	Behovet vil variere, men fortrinnsmessig før og etter skolestart.
5	anonymous	Vi har egentlig behov for mer enn 2 uker ekstra åpning i sfo. Tenker Levanger kommune har en bra løsning når det kun er stengt i Juli.Vi har jo ikke 14 uker ferie pluss planleggingsdager og andre innklemtdager. Men vi er ikke villig til å betale dobbel sum og vel så det for å bruke plassen(slik kostnaden var før ved 11 mnd)..
6	anonymous	Pris er helt avgjørende
7	anonymous	Burde vært mulig å krysse av, for flere alternativ i spørsmål 3. Da vi endte opp med å krysse av Alle ukene.
8	anonymous	Man bør etterstrebe å ha EN voksen fra hver SFO tilstede slik at barna har et kjent ansikt
9	anonymous	Alenemor, uten familie i nærheten. Vanskelig å få ting til å gå opp.
10	anonymous	Spørsmål 3 burde vært et flervalgsalternativ. Det gikk kun an å krysse av for ett alternativ.

11	anonymous	Fjorårets sommerskoletilbud i kommunen hadde enorm oppslutning.. tror det er tydelig tegn på at det trengs et tilbud til ungene. Og det forundrer meg at det i det hele tatt er lov for kommunen å ikke ha et tilbud... hadde vi vært klar over dette mens ungene var små hadde vi faktisk heller bosatt oss i en nabokommune, for det utgjør store logistikkutfordringer for en familie når begge foreldrene er i full jobb (og det bør man jo kunne være). På mange måter har koronasituasjonen reddet oss i skoleferiene de to siste årene.
12	anonymous	Burde ha vært SFO tilbud i ferier, mange foreldre har ikke like mye ferie som ungene. SFO er også veldig kostbart, betaler mye for lite. Vi har de siste år valgt andre løsninger istedenfor SFO.
13	anonymous	Barnet går fortsatt i barnehage, så bruker ikke SFO-tilbudet per i dag. Skal søkes inn til skolestart. Skulle vært mulig med flere avkryssninger under sp. 3 behov, da vi også har behov for SFO to uker etter skoleslutt.
14	anonymous	Mener de to ukene før skolestart er viktig for de som skal begynne i 1.klasse, da de kan bli kjent med skolen og medelevene før skolestart. De fleste besteforeldre arbeider nå til dags, det gjør også Håkon sine. Det kommer derfor til å bli vanskelig for oss om ikke SFO er åpen i feriene.
15	anonymous	Planleggingsdager burde koordineres med barnehagene innad i kommunen
16	anonymous	Vil helst slippe at det er på en annen SFO eller med bare ukjente mennesker for tryggheten til barnet mitt, men om det er eneste alternativ så..

17	anonymous	Vi har et barn som har spes.ped og mye tilrettelegging, og assistent som følger han i hverdagen.
18	anonymous	Ikke nødvendigvis slik at man alltid har bruk for alle uker.
19	anonymous	Det bør også være en meget lav pris på tilbudet
20	anonymous	Vi er veldig fornøyd med SFO tilbudet og alle ansatte. De ivaretar og tar godt vare på vår sønn. Gode mnd planer og mye rom for lek er godt
21	anonymous	Hvis det blir på en annen ukjent sfo-enhet, bør det være kjente voksne der. Samme som at hvis det blir på den sfo-enheten barnet er kjent med, har jeg ikke problem med p benytte tilbudet selv om det evt er ukjente voksne.
22	anonymous	Krysset alle ukene, (kun mulig med ett alternativ) men behovet vil variere.
23	anonymous	Absolutt behov for dette!
24	anonymous	Svaret under punkt 3 blir ikke riktig, men måtte velge det svaret som favner mest. Det var kun mulig å velge et alternativ. Behovet for sfo vil variere, siden en av foreldrene jobber turnus og ferien på sommeren deles inn i tidlig og sen. Det vil variere fra år til år. Slik vil det også være for de andre ferieukene. Så vanskelig å svare på ett alternativ slik det står her.

25	anonymous	Spm. 3 stiller et multipel choice spm - også har dere ikke satt tillatt flere svar. Skal det kartlegges bør dekningsgraden vise riktig behov. Her har vi behov for å krysse av høstferie, vinterferie, to uker etter skoleslutt og første uke før skolestart. Har også kommentar til spm.5 - antar at det er ukjente voksne MEN på lokasjon eleven går på sfo i dag det spørres om. Itilfelle på eksisterende skole = ja. På ukjent skole = nei
26	anonymous	Elev med litt ekstra behov medfører nei på de siste spørsmålene.
27	anonymous	Hvis det er kjente elever på SFO så vil behovet for å benytte tilbudet andre steder.
28	anonymous	Størst behov i ukene etter skoleslutt og før skoleslutt + host og vinterferie
29	anonymous	Ønske om å utvide SFO varigheten til kl 16.45 i Vuku. Barnehage er også åpen til 16.45. NB! På slike undersøkelser bør det være ett alternativ vet ikke og at du kan velge flere alternativer på enkelte punkter.
30	anonymous	Skolestarter, så har ikke startet på SFO enda
31	anonymous	Kuttet ut sfo pga tilbudet var for dårlig i feriene da vi virkelig trenger sfo. Selv om vi kun brukte sfo 2-3t etter skolen måtte vi betale for 100% plass, selv om det var høst/vinter/påskeferie
32	anonymous	Vi ønsker utvidet sfo!!
33	anonymous	Håper dette lar seg fixe.
34	anonymous	Høst og vinterferie mest aktuelt med halv plass.
35	anonymous	Høres veldig fornuftig ut.

36	anonymous	Det må gå an å svare på flere alternativ når det gjelder mår en trenger sfo. Nå var det kun alle eller ett alternativ.
37	anonymous	Usikkert om der blir benyttet med kun ukjente ansatte. Avhenger av om kjente barn benytter tilbudet.
38	anonymous	Har også behov for SFO-tilbud to uker etter skoleslutt.
39	anonymous	Grunnen til at vi ikke kan benytte en annen SFO er pga at vi ikke her mulighet til å komme oss dit. Barnet har heller ingen relasjoner med barn på annen SFO eller med ansatte der, så det ville ikke føltes trygt for barn eller voksen å sende til en annen SFO enn den barnet hører til.
40	anonymous	Litt vanskelig å vite om vi vil benytte en annen SFO, eller benytte med ukjente ansatte. Det spørs hvor trygg barnet blir på SFO, Vi starter i 1.klasse til høsten. Og hvilke uker vi har behov for kommer an på jobbsituasjonen fra høsten av.
41	anonymous	SFOåret kan godt komme med 11 mnd betalende. Så får det være påmelding foe de som trenger det. Å alle betaler foe det om de utnytter det eller ikke. Ukjente ansatte kan ikke være et anternativ!
42	anonymous	Vanskelig å svare på sp. 4 og 5 da vår gutt går i barnehagen nå (begynner på skolen til høsten).
43	anonymous	Det er vanskelig å si om et tilbud på en annen sfo er aktuelt før man vet mer om tilbudet. Er det flere barn fra samme skole som skal dit, vil jo det gjøre det lettere også.
44	anonymous	Pga trygghet/sikkerhet for barnet, hadde det ikke vært aktuelt og sende barnet vårt på en annen sfo enn den vi tilhører. H*n har også alvorlig matallergi, og da bør det være personell som
45	anonymous	Om tilbudet blir i garnes feks, med mye kjøring for oss som bor på Stiklestad, så vil vi nok veie fordelene opp mot ulempene med å delta. Og pris vil jo også være en faktor.
46	anonymous	Vi har valgt å jobbe redusert for å få hverdagen til å gå opp. Dersom vi begge har jobbet heltid ville vi hatt mye mer behov for SFO i feriene, og det hadde vært ønskelig med ferieåpen SFO
47	anonymous	SFO-tilbudet er utilstrekkelig, da det ikke er åpent i ferier.

Status internkontroll- kommunedirektørens rapport til kommunestyret

Saksbehandler: Torgeir Skevik E-post: toskev@verdal.kommune.no Tlf.: 932 29 912	Arkivref: 2022/990 - /
--	----------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Formannskap	23.06.2022	82/22
Kommunestyre	27.06.2022	59/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 82/2022

BEHANDLING:

Anne Grete Valbekmo fikk permisjon under denne saken. Til stede 8 representanter.

Ved votering ble kommunedirektørens forslag til vedtak enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Saken tas til orientering.

Kommunedirektørens innstilling:

Saken tas til orientering.

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

I 2019 kom ny kommunelov som trådte i kraft etter kommunevalget. Der har det kommet nye bestemmelser til internkontroll, som tydeliggjør kommunedirektørens ansvar for

internkontrollen, og innhold og omfang av denne. De nye bestemmelsene i kommuneloven har samlet flere internkontrollbestemmelser i tidligere særlover under en felles paragraf.

I tillegg er det noen egne internkontrollbestemmelser, her kan nevnes

- Forskrift om helse, miljø og sikkerhet
- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten
- Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager

I kommunelovens § 25-1, 2. ledd står det følgende:

«Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren

- a) utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- b) ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- c) avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- d) dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.»

Videre står det i § 25-2 følgende:

«Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn minst én gang i året.»

Hensikten med internkontroll er å sikre at lover og forskrifter følges. Bestemmelsene i § 25-1 tydeliggjør kommunedirektørens ansvar både for å ha tilstrekkelig kontroll, og et krav om en prosess for å sikre kontroll.

Kommunedirektøren vil her presentere status for internkontrollen i Verdal kommune, samt resultater fra eksterne tilsyn.

Vurdering:

Kommuneloven pålegger kommunen at «internkontrollen skal være systematisk».

Med systematisk menes at arbeidet med internkontrollen ikke skal være tilfeldig, hendelsesbasert eller spontant. (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020, s.15)

I veilederen til KS pekes det på følgende typiske elementer som inngår i et systematisk arbeid:

- Målsettinger og klarhet i ønsket resultat
- Planer for arbeidet
- Kunnskap om nåsituasjonen
- Verktøy og metoder
- Rutiner og prosedyrer
- Tiltak og innsats

Å arbeide med kvalitetsforbedring er en kontinuerlig prosess der vurderingene som gjøres, følges opp med justeringer og nye mål.

Kommunedirektørens vurdering av status rundt systematisk utviklings- og forbedringsarbeid:

- Målsettinger og klarhet i ønsket resultat

Kommunens økonomiplan skal ha mål både for utvikling av tjenester, utvikling av arbeidsmiljø og økonomiske mål. Kommunedirektøren ser at det pr i dag nok er økonomiplanen som er mest konkret, og da primært på økonomiske mål. Det finnes overordnede mål og ambisjoner innenfor både organisasjon og innenfor samfunnsutvikling/ tjenester. De enkelte tjenesteområder skal formulere sine egne ambisjoner og mål for tjenesteutviklingen med basis i kommuneplanens samfunnsdel. Organisasjonen har et konkret overordnet nærværs mål, og den enkelte del av organisasjonen skal sette seg egne mål for utvikling av høyere nærvær gjennom sitt eget arbeid med helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Kommunedirektøren erkjenner at det bør arbeides mer med konkretisering av mål. Dette arbeidet vil få større oppmerksomhet i den praktiske gjennomføringen av de ulike målområdene og strategiene i kommunens arbeidsgiverpolitikk og i kommuneplanens samfunnsdel.

- Planer for arbeidet

Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel har organisasjonen fått et løft i forhold til å jobbe mer med konkretisering av tiltak for å nå overordnede mål og strategier for tjenestene. Kommunedirektøren har som ambisjon å synliggjøre tiltakene i enda større grad i forbindelse med behandling av fremtidige økonomiplaner. Kommunen har en egen arbeidsgiverpolitikk som ble vedtatt i april- 2019, og det arbeides kontinuerlig med å realisere mål og strategier. Det foregår et kontinuerlig arbeid med utviklingen av det systematiske HMS- arbeidet, og hvert enkelt verneområde har sin egen HMS- plan. Planene skal være godt forankret i et lokalt partssamarbeid mellom leder, tillitsvalgte og verneombud/ vernetjeneste, og HMS- planene ligger tilgjengelig i elektronisk form.

- Kunnskap om nåsituasjonen

Organisasjonen har gode verktøy for å få frem kunnskap om nåsituasjonen på både tjenester, økonomi og på personalområdet. På tjenester har vi kunnskapsgrunnlag bl. a. fra Kostra, Ungdata og folkehelseprofiler samt vårt kvalitetsverktøy Compilo. På økonomiområdet har organisasjonen tilgang til oppdaterte data på egen ressursbruk gjennom gode styringsverktøy (Framsikt m.m.). På personalområdet er det god tilgang til sanntids styringsdata både på avvik, sykefravær/ nærvær, kompetansesammensetning i bemanningen, oversikt over heltid/ deltid og alderssammensetning i bemanningen for å nevne noen elementer (Visma BI, Compilo). Det er god tilgang til styringsdata for ressursbruk på de enkelte tjenesteområder, og der en kan sammenligne ressursbruken med sammenlignbare kommuner. Stemmen fra ansatte kommer frem ved at det gjennomføres kartlegginger gjennom medarbeiderundersøkelser annethvert år. Brukerstemmen kommer godt frem i ulike undersøkelser spesielt i skole, og det gjennomføres mange undersøkelser, både i forhold til elevenes trivsel, elevenes resultat m.m.

Kommunedirektøren ser at det i deler av organisasjonen kan jobbes mer med å få frem brukerstemmen/ innbyggerstemmen, og at det i hele organisasjonen kan arbeides enda mer aktivt med å bruke eksisterende kunnskapsgrunnlag om egne resultater enda mer aktivt.

- Verktøy og metoder

Kommunedirektøren ser at organisasjonen har gode verktøy både på tjenester (Framsikt, Bedre kommune, elevundersøkelsen m.fl), økonomiområdet (Framsikt) og på personalområdet (Visma HRM og Visma BI), og det foregår også en utvikling av programvaren Framsikt for å kunne følge opp arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel på en mer aktiv måte.

Organisasjonen disponerer også et godt verktøy i arbeidet med system- og kvalitetsforbedring-Compilo på tjenester og arbeidsmiljø/ organisasjon. Ledelsens gjennomgang gjennomført med ledergruppen for første gang høsten 2021. Dette er en ny måte å arbeide på for organisasjonen, og kvaliteten på arbeidet vil øke med mer trening.

Kommunedirektøren sin observasjon er at organisasjonen kan opparbeide mye større bevissthet på arbeidet med kontinuerlig forbedring. Dette vil imidlertid kreve målrettet kompetanseheving og trening.

- Rutiner og prosedyrer

Omfanget av rutiner og prosedyrer er stort i en kommune. Kommunedirektøren har en ambisjon om at det etableres prosedyrer på områder som er spesielt sårbare eller områder med stor risiko, og dette arbeidet må i stor grad ivaretas i den enkelte tjeneste for å etablere felles praksis og felles kvalitet.

I tillegg skal kommunen ha noen overordnede prosedyrer som går på tvers av hele organisasjonen. I år er organisasjonen i en fase der strukturen i kvalitetssystemet skal bygges om for å skape større brukervennlighet for ledere og ansatte. Dette arbeidet skal være fullført innen utgangen av kalenderåret. I denne prosessen skal det ryddes i gamle prosedyrer, prosedyrer skal oppdateres og det skal etableres nye der det er behov.

- Tiltak og innsats

Tiltak og innsats skal ikke være tilfeldig i en systematisk internkontroll. Det er etablert gode rutiner for oppfølging av avvik innenfor økonomisk styring, hvor det rapporteres pr i dag på økonomiske mål månedlig i en «lettversjon» og i delårsrapporter i en tyngre versjon. For arbeidsgiverområdet rapporteres det på sykefravær og tiltak for å forbedre arbeidsmiljøet.

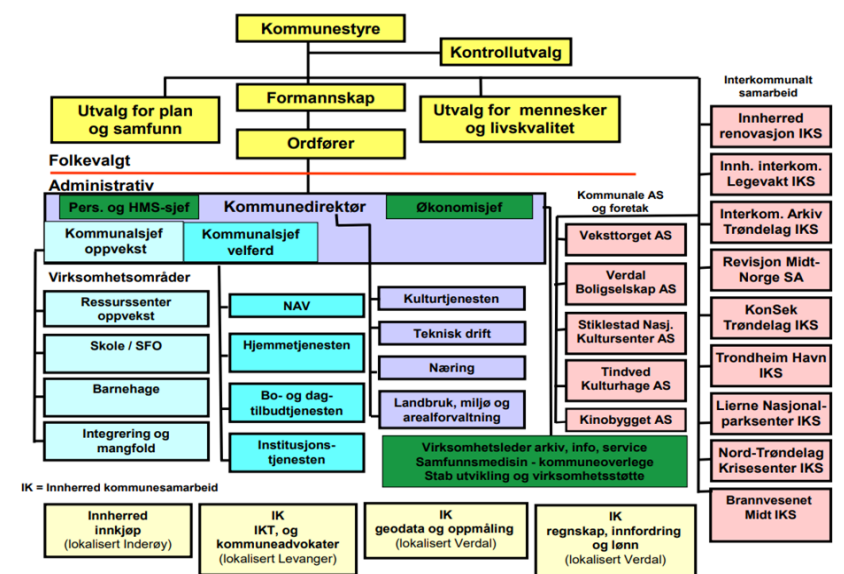
Kvalitetssystemet legger til rette for systematisk oppfølging av avvik gjennom tiltak. Selv om dokumentasjonen av tiltakene har betydelig forbedringspotensial, viser systemet at enkelte virksomheter har kommet langt i arbeidet med innmeldingskultur.

Ledelsens årlige gjennomgåelse vurderer helheten i kvalitetssystemet og må videreutvikles i årene som kommer. Dette har tidligere ikke vært gjennomført systematisk i kommunen.

Kommunedirektørens vurdering av hvordan kommunen ivaretar de konkrete kravene til innholdet i internkontrollen:

- a) Har kommunen en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering?

Hovedoppgaver og mål for virksomheten beskrives gjennom økonomiplanen og i ny kommunedelplan for samfunnsutvikling. Organisasjonskartet ligger åpent på kommunens hjemmeside, og fungerer som et godt verktøy både for organisasjonens interne behov og for omgivelser og innbyggere.

Som innbygger eller som ansatt kan du lett trykke deg inn i organisasjonskartet for å finne de riktige kontaktpersonene. Mer detaljerte organisasjonskart vil inngå i kvalitetssystemet, etter at ny struktur er utarbeidet.

b) Har kommunen nødvendige rutiner og prosedyrer på plass?

Kommunen begynner å få på plass oppdaterte, helhetlige og tverrgående dokument på arbeidsgiver- og organisasjonsområdet. Eksempel på tverrgående dokumenter som er inne i en slutfase for ferdigstilling er nye etiske retningslinjer, nytt arbeidsreglement og nytt permisjonsreglement. Kommunen har et oppdatert økonomireglement som skal ivareta noe av internkontrollen på økonomiområdet.

Arbeidet med å få på plass nødvendige rutiner og prosedyrer krever kontinuerlig innsats både på overordnet nivå og ut i de ulike delene av tjenesteproduksjonen. Lederskapet og det utvidete partssamarbeidet på de ulike ledernivåene og i de ulike delene av tjenesteproduksjonen gjør en kontinuerlig vurdering av behovet for rutiner og prosedyrer.

Antall prosedyrer som ikke er revidert eller evaluert er for høyt. Kommunedirektøren ser av avvikstypene at det fremdeles er mangler på noen viktige områder rettet både mot innbyggere og brukere av tjenestene, men også overfor egne ansatte. Evnen til å bruke kunnskapen som ligger i avvikene, og omsette denne til endret praksis er ikke tilstrekkelig til stede. Og felles standard og systematikk knyttet til å vurdere risiko må videreutvikles.

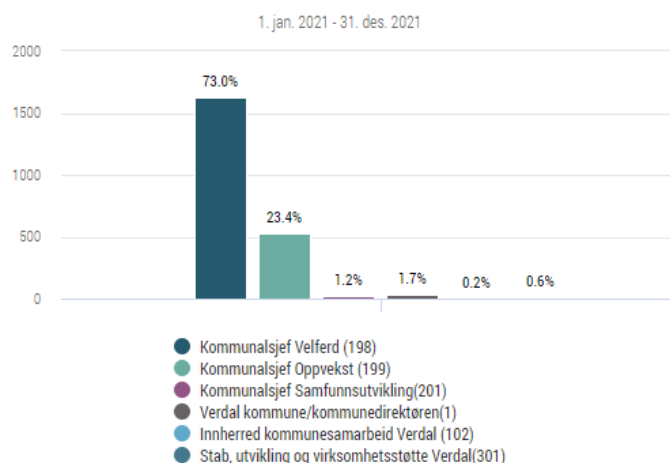
c) I hvilken grad avdekker organisasjonen avvik, og følger opp avvik og risiko for avvik?

Kommunens kvalitetssystem (Compilo) er tilgjengelig for at alle ansatte skal kunne melde avvik på lover og regler samt prosedyrer knyttet til tjenester og arbeidsmiljø/ HMS- området. I tillegg håndterer systemet også mottak av varsler samt forbedringsmeldinger. Organisasjonen arbeider aktivt med å forbedre prestasjonene på arbeidet med kontinuerlig forbedring, med basis i den kunnskapen avvik og forbedringsforslag gir. De lokale utvidete partssamarbeidene skal ha avvik og forbedringsmeldinger på agendaen i sine faste møter, for å drøfte avvik og løfte frem forbedringer.

På økonomiområdet er det gode rutiner for å oppdage avvik, i og med at det er innført månedsrapportering og delårsrapportering.

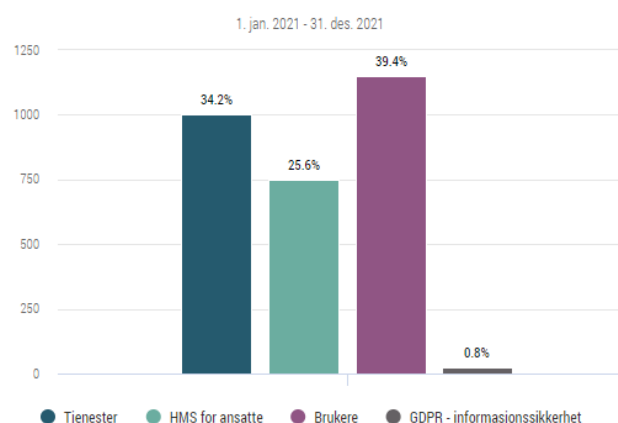
Et uttrekk av avvik for 2021 viser følgende:

Figur 1: Oversikt over meldte avvik pr sektor 2022.

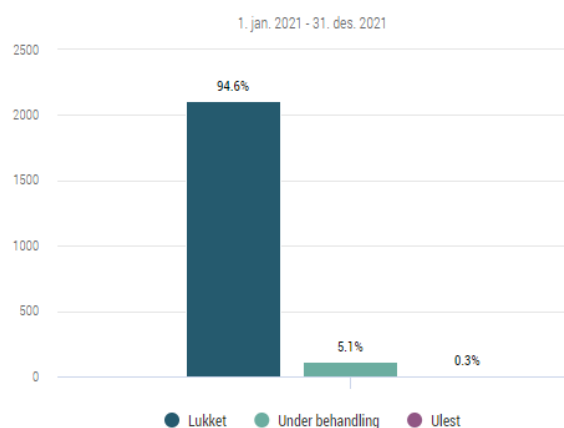
Det ble meldt 2234 avvik i hele 2021. Figuren over viser at helse og velferd har best praksis for å melde avvik.

Figur 2: Kategorier av avvik

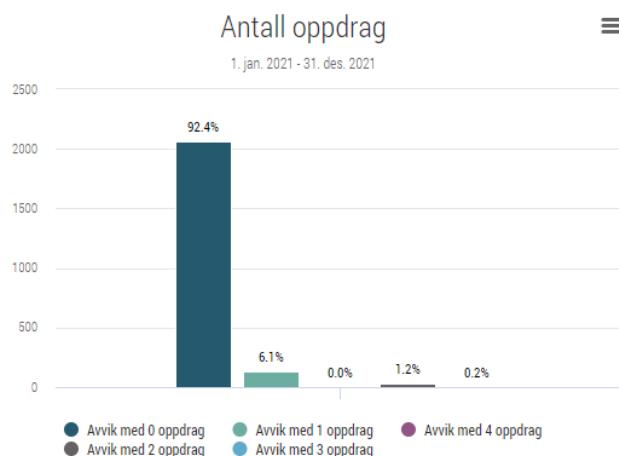
Avvikene fordeler seg med størstedelen av avvikene knyttet til brukere og/ eller tjenester med samlet vel 73 % av de totale avvikene, mens en av fire avvik knytter seg til HMS- området.

Figur 3: Oversikt over status på avvikene

De aller fleste avvikene som ble meldt i løpet av 2021 er lukket. Noen er fremdeles åpne, noe som kan være naturlig fordi de kan ha et stort omfang av arbeid knyttet til lukking.

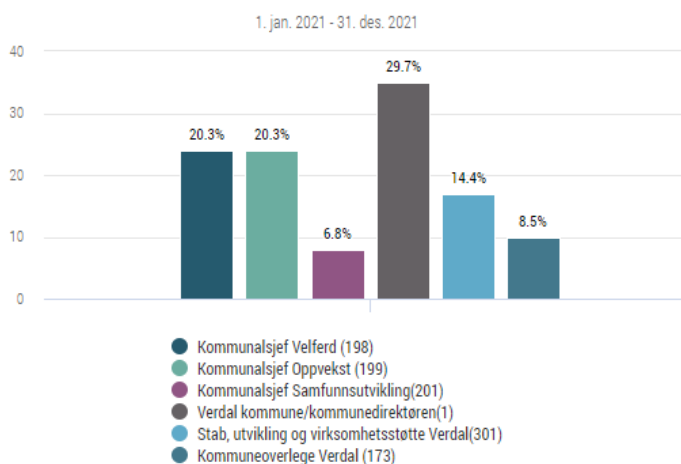
Figur 4: Oversikt over avvik med oppdrag

Det er bare vel 7 % av avvikene som følges opp med oppdrag, og kommunedirektøren konkluderer med at det er for mange avvik som lukkes uten at det følges opp med oppdrag. Bruken av oppdrag er viktig for å dokumentere oppfølgingene av avvikene og sikre muligheten for læring på tvers i organisasjonen.

Organisasjonen registrerer i tillegg forbedringsmeldinger. I løpet av 2021 ble det registrert 118 forbedringsforslag. Dette er en betydelig økning i forhold til året før, men fortsatt veldig lavt i forhold til antall avvik som innmeldes.

Figur 5: Oversikt over forbedringsforslag

Denne oversikten viser at det er kommunedirektøren med stab og støttefunksjoner som står for halvparten av forbedringsforslagene. Det å levere forbedringsforslag vil være et signal på graden av innovasjonsevne, og kommunedirektøren ønsker å stimulere til at det leveres enda flere forbedringsforslag. I dette arbeidet er det blant annet etablert en innovasjonspris som deles ut årlig til det beste forbedringsforslaget.

- d) I hvilken grad dokumenteres internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig?

Det er behov for å gjøre en opprydding med revisjon av mange gamle prosedyrer, og det er behov for å ha mer systematikk rundt arbeidet. Kommunedirektøren ser muligheten for at det kan legges en rapportering i delårsrapporten for å øke oppmerksomheten rundt arbeidet med «balansert» internkontroll, og som dekker de tre områdene økonomi, HMS/ organisasjon og tjenester.

- e) I hvilken grad blir evaluering og behovet for å forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll ivaretatt?

Det er en forventning fra kommunedirektøren om at partene lokalt (leder, tillitsvalgte og verneombud) i samarbeid etablerer og forbedrer prosedyrer ved egendefinerte behov, og det skal være en fast frekvens for gjennomgang av sykefravær, økonomi og tjenester mht avvik og forbedringsmeldinger i den enkelte avdeling. Gjennom slike faste gjennomganger vil også behovet for nye prosedyrer eller endring av prosedyrer vurderes.

Organisasjonen har i dag et sett med prosedyrer som allerede er utviklet, og som har fastsatte frekvenser for revisjoner. Resultatet ved årsskiftet viste at organisasjonen har samlet vel 2200 dokumenter som har overskredet dato for revidering.

Kommunedirektøren må derfor konkludere med at revidering av dokumenter ikke er i tråd med god praksis. Dette arbeidet vil imidlertid bli intensivert når ny struktur i kvalitetssystemet kommer på plass.

Det er gjennomført følgende tilsyn og undersøkelser fra statlig myndighet:

1. Statsforvalteren gjennomførte en undersøkelse av Nav Verdal. Undersøkelsen ble gjennomført 2-4 mars 2021. Undersøkelsen gjaldt brukernes tilgjengelighet til NAV Verdal - telefoni, digitalt, personlig oppmøte. Egen rapport ble utferdiget. Konklusjoner herfra er at NAV kontoret må bedre sin tilgjengelighet - særlig mtp. på telefoni. Undersøkelsen var en del av en landsomfattende undersøkelse hvor funn ble offentliggjort i en rapport fra Statens Helsetilsyn ved årsskiftet 2021/2022.
2. Statsforvalteren gjennomførte et tilsyn med barneverntjenesten, gjennom metoden egenvurdering. Egenvurderingen viste tre områder hvor tjenesten ikke arbeidet i tråd med lovverket:
 - Forsvarlig dokumentasjon
 - Fristbrudd
 - Barns medvirkning

Det er utarbeidet en tiltaksplan for å rette opp i de avdekte lovbruddene og forbedringsarbeidet i tjenesten er i gang. Tilsynet er lukket.

3. Statsforvalteren gjennomførte til slutt en kontrollaksjon på tekniske tjenester knyttet til avløp. Dette endte opp med tre avvik og en anmerkning:

Avvik:

- Verdal kommune mangler et styringssystem som sikrer en systematisk og helhetlig planlegging av kommunen sitt arbeid på avløpsområdet.
- Verdal kommune har overskredet sin ramme for påslipp av organisk stoff til Ørin renseanlegg, og overløp er ikke inkludert i rensegraden.
- Verdal kommune mangler en oppdatert miljørisikovurdering for avløpsområdet.

Anmerkning:

Verdal kommune har mangelfulle skriftlige rutiner/prosedyrer på avløpsområdet.

Oppfølgingsarbeidet med lukking av avvik vil bli gjennomført i løpet av første halvår 2022. Tilsynet er fremdeles åpent.

Det er gjennomført en internrevisjon i organisasjonen:

Barneverntjenesten har gjennomført internrevisjon for å vurdere om egen praksis er i tråd med barnevernloven. Funn fra internrevisjonen viser ingen lovbrudd, men at det finnes forbedringsområder som tjenesten skal jobbe videre med. Dette arbeidet handler mye om å videreutvikle systematikk, struktur og prosedyrer.

Kommunedirektøren har en ambisjon om at det gjennomføres flere internrevisjoner rundt omkring i ulike deler av organisasjonen, på ulike tema/ fagområder.

Økonomi: Det er økonomisk lønnsomt å ha god internkontroll.

Miljø: God internkontroll har positiv innvirkning på miljøet.

Handlingsrom: Internkontroll skal ivaretas innenfor eksisterende økonomiske rammer.

Detaljregulering for Finnvola midtre veg

Saksbehandler:	Kirstine Karlsaune	Arkivref:	2021/3384 -
E-post:	kirstine.karlsaune@verdal.kommune.no		/2021003
Tlf.:	47471350		

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Utvalg for plan og samfunn	21.06.2022	39/22
Kommunestyre	27.06.2022	60/22

Saksprotokoll i Utvalg for plan og samfunn - 21.06.2022 - 39/2022

BEHANDLING:

Ved votering ble kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Det gjøres følgende endringer av bestemmelsene:

- Punkt 5.1 suppleres med: «*Eksisterende tursti vest for krysset SKV x SV4 beholdes og ledes til dette krysset.*»
- Tekstene «(avvik fra kommuneplan)» tas ut.

Vedlagte planforslag, med overnevnte endringer, vedtas iht. plan- og bygningslovens § 12-12.

Kommunedirektørens innstilling:

Det gjøres følgende endringer av bestemmelsene:

- Punkt 5.1 suppleres med: «*Eksisterende tursti vest for krysset SKV x SV4 beholdes og ledes til dette krysset.*»
- Tekstene «(avvik fra kommuneplan)» tas ut.

Vedlagte planforslag, med overnevnte endringer, vedtas iht. plan- og bygningslovens § 12-12.

Vedlegg:

- 1 beskrivelse
- 2 Øvre veglag Finnvola midtre - Svar på innsigelse Statsforvalter (003)
- 3 regplan_2022-05-11
- 4 bestemmelser_2022_05_06
- 5 regplan_2022-05-09_påskrift
- 6 ROS-analyse

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

- Reguleringsplan for Finnvola Midtre, vedtatt 29.06.1998 (planid [1997016](#)).
- Første gangs behandling 15. februar 2022, [UPS-sak 9/22](#).

Saksopplysninger:

Planforslaget har vært på høring og offentlig ettersyn iht. vedtak i Utvalg for plan og samfunn den 15. februar 2022, sak 9/22. Planforslaget legges nå fram for sluttbehandling.

Planforslaget er utarbeidet av Sweco Norge AS for Finnvola midtre øvre veglag.

Planområdet er på ca. 82,5 daa og omfatter sørvestre del av hyttefeltet Finnvola midtre, som er lokalisert mellom Fv. 72 Åbovegen og riksgrensen til Sverige. Planforslaget legger til rette for anleggelse av adkomstveg til ni hytter innerst i hyttefeltet samt revisjon av planbestemmelser.

Felles veger er i hovedsak foreslått etter eksisterende grusstier, og fra denne er det foreslått stikkveg til alle hyttene. Total lengde på adkomstvegen er ca. 270 meter, mens total lengde på private veger er ca. 250 meter. Det er også foreslått åtte mindre parkeringsplasser samt snuplass i enden.

Forslag til bestemmelser er modernisert iht. gjeldende arealdel og eldre reguleringsplan. Maks hyttestørrelse er foreslått økt til BYA 120 m², noe som avviker fra arealdelens bestemmelse om hytte på maks BYA 90 m². Eldre reguleringsplan tillot 80 m² hytte.

Det vises til saksdokumenter ved første gangs behandling ([UPS-sak 9/22](#)) for mer info.

Avklaring av innsigelser

Planforslaget er revidert på bakgrunn av innsigelse fra Statsforvalteren i Trøndelag samt andre innspill. På bakgrunn av innsigelse fra Statsforvalteren i Trøndelag ble forslagsstiller i drøftingsmøte 5. april 2022 anmodet om å revidere planforslaget noe, og begrunne foreslåtte løsninger. Sweco har i samarbeid med Øvre veglag Finnvola midtre oversendt revidert plankart og bestemmelser. Dette ble oversendt til statsforvalteren med anmodning om at innsigelser frafalles innen 1. juni 2022. Innsigelsene ble frafalt 1. juni 2022.

Høring / offentlig ettersyn

Planforslaget har vært på høring og offentlig ettersyn iht. vedtak i Utvalg for plan og samfunn den 15. februar 2022, sak 9/22. Offentlig ettersyn ble kunngjort i avisa Innherred den 19.02.2022. Offentlige instanser og andre berørte ble tilskrevet med brev datert 17. februar 2022. Høringsfristen var 2. april 2022. Det er mottatt 9 uttalelser ifb. offentlig ettersyn. Kverndal/Juldal beitelag ble kontaktet senere og fikk frist til 1. juni 2022.

Statsforvalteren i Trøndelag frafalt sin innsigelse 1. juni 2022, etter revidert planforslag. Sametinget har i brev datert 07.06.2022 meddelt at befarung ikke påviste nye automatisk freda samiske kulturminner i eller nær tiltaksområdet og at de følgelig ikke har innvendinger.

Høringsuttalelser

Det er mottatt følgende høringsuttalelser:

- 01 Statskog SF (hjemmelshaver/grunneier)
- 02 Statsforvalteren i Trøndelag, 12.05.2022
- 03 Trøndelag fylkeskommune, 01.04.2022

Faglige råd.
Innsigelse berøring med myr.
Faglige råd.

04 Sametinget, 02.03.2022	Krever befaring ev. kulturminner.
05 Statens vegvesen, 18.03.2022	Om avkjørsel.
06 NVE, 04.04.2022	Generell info.
07 Verdal fjellstyre, 14.03.2022	Ingen innvendinger.
08 Rådet for likestilling av funksjonshemmede, 21.02.22	Ingen merknader.
09 Trafikksikkerhetsutvalget, 23.02.2022	Ingen innvendinger.

I det følgende er hvert innspill oppsummert og kommentert.

01 Statskog SF (hjemmelshaver/grunneier)

«Vi forstår det slik at dersom fester bygger ei 120 m² stor hytte, er det da ikke noe ledig areal til å bygge uthus/anneks. Vi ber om at dette presiseres slik at ordlyden er entydig.

Snuplass er plassert for langt nord-vest, og bør flyttes ca. 20-25 m lenger sør-øst (nærmere hytte nr 74/BFR9), der terrenget er mer egna. Her starter også turstien fra. Forutsetter at også dette nye vegsystemet omfattes av nevnte vedtekter, og dermed driftes av velforeningen.»

Kommentar:

Hyttestørrelse: Se samlet vurdering til slutt i saken.

Rådet om å forskyve snuplass er imøtekommet i revidert planforslag.

02 A Statsforvalteren i Trøndelag, 12.05.2022

Innsigelser:

- Statsforvalteren har fremmet innsigelse til de veier og parkeringsplasser som er planlagt i kanten av myr, og til den lengste veien som krysser myra fra hytte 68 til hytte 69, inntil disse legges utenom myr.
- Det fremmes også innsigelse til planen inntil:
 - bestemmelse 4.1 tas ut av planen.
 - det tas inn som krav i bestemmelser om at eksisterende stier i myr som ikke blir en del av nye veier skal fjernes og restaureres tilbake til myr.

Faglige råd:

- At bestemmelse 4.2, andre avsnitt, andre setning endres fra «Veger skal ikke dreneres, annet enn det som evt. er gjort i forbindelse med stier tidligere» til «Veger skal ikke dreneres».
- At det tas inn bestemmelse som sikrer at det ikke blir tilført eller spredt fremmede arter ifb. tiltak.

Statsforvalteren ba også om at:

- landbruksmessige virkninger, deriblant beiteinteresser blir vurdert
- at plankart som sendes på høring også sendes digitalt
- at det er uheldig med bestemmelse som sier at alle hyttene skal få veg
- at mulighet for 5 m justering av veger er uheldig

Kommentar:

Innsigelsen viser til adressenummer. Hytte nr. 68 = BFR3 og hytte nr. 69 = BFR4.

Innsigelser og faglige råd ble langt på veg imøtekommet i revidert planforslag, som så ble oversendt til statsforvalteren for uttalelse.

Plankartet er revidert slik:

- Ved SPA3 er vegkurve endret for å gi bedre stigningsforhold i «albuesving».
- Parkeringsplassene SPA2 og SPA7 er forskjøvet, hhv. bort fra myr og unna skråning.

- Snuplass i enden av vegen er justert østover.
- Illustrasjon viser at sti ledes inn mot krysset SKV x SV4 og at klopplagt sti til hytte BFR6 fjernes.

Reguleringsbestemmelsene er revidert slik:

- Punkt 2.2 om fremmede arter er tilføyd.
- Punkt 4.1 om kjøreveg er omskrevet på bakgrunn av faglige råd. At alle hytter får veg er tatt ut, selv om det er dette planforslaget legger til rette for. Det går fortsatt fram at veger kan justeres, men ikke hvor mye.
- Punkt 5.1 siste kulepunkt er tilføyd: «Eksisterende stier i myr som ikke blir en del av nye veier skal fjernes og restaureres tilbake til myr.»

Se statsforvalterens svar på revidert planforslag i uttalelsen nedenfor.

02 B Statsforvalteren i Trøndelag, 01.06.2022

Det vises til kommunens anmodning om trekking av innsigelse.

«Vår vurdering er at de endringene som er foretatt med vegnettet for å unngå myr, er små.

Våre innsigelser knyttet til planbestemmelser er imidlertid imøtekommet.

Vi legger til grunn i vår vurdering at dette dreier seg om utvidelse av en eksisterende plan med et utbredt stinett. Stiene vil nå bli restaurert tilbake til myr som et resultat av denne planen.

Klima- og miljøavdelingen frafaller under tvil innsigelsen.»

Kommentar:

At innsigelser er frafalt tas til etterretning.

Kommunen sendte deretter følgende redegjørelse til Statsforvalteren i Trøndelag:

«Dagens adkomst stier som erstattes av vegløsning fjernes og blir restaurert tilbake til myr.

Hytteforeningens tursti ledes inn mot vegkryss og inngår i ny veg der traseene er ca.

sammenfallende. For å skille tydeligere mellom adkomststier og turstien supplerer vi

bestemmelse 5.1 som følger: «Eksisterende tursti vest for krysset SKV x SV4 beholdes og ledes til dette krysset.» Dette er i tråd med kartskissen med påskrift som vi har oversendt.»

Sistnevnte sti kunne vært vist i plankartet, men bestemmelse anses tilstrekkelig.

03 Trøndelag fylkeskommune, 01.04.2022

Støtter administrasjonen i at en helst bør ta stilling til økte rammer for fritidsbebyggelsen ved revisjon av arealdelen, ikke i et enkelt planforslag.

Kulturminner eldre tid: Ingen nye kulturminnefaglige merknader.

Veg og trafikk: Vi oppfatter forslaget som at det tillates 9 fritidsboliger inne i hytteområdet i avstand til fylkesvegen (fv. 72), slik at forslaget ikke berører adkomsten(e) til fylkesveg.

Dersom dette er tilfellet har fylkeskommunen som vegmyndighet ikke innvendinger til forslaget.

Kommentar:

Hyttestørrelse: Se samlet vurdering til slutt i saken.

Kulturminner: Denne og fylkeskommunens tidligere uttalelse tas til orientering.

Veg og trafikk: Avkjørselen fra Fv. 72 er ikke berørt, og uttalelsen tas til orientering.

04 A Sametinget, 02.03.2022

Sametinget minner om at de ved varsel om planoppstart meldte behov for arkeologiske undersøkelser før de kan godkjenne planen. De ser at dette ikke er nevnt planbeskrivelsens oppramsing av høringsuttalelser, og sender derfor nytt befaringsvarsel.

«Sannsynligvis finnes det ukjente samiske kulturminner i området. Sametinget må derfor befare området før endelig uttalelse kan gis. Befaringa må bli utført på telefri barmark, det vil si i løpet av feltsesongen 2022.

Ifølge kulturminnelovens § 10 skal utbygger betale for Sametingets befaring ved større tiltak.» Sametinget vedlegger budsjett, orienterer om gjennomføring samt at de normalt har 3 måneders uttalefrist til planforslag, jf. lov 9.juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 9 andre ledd. «Fristen kan forlenges ved søknad til Riksantikvaren. Tiltaket kan ikke begynne innenfor svarfristen.»

Kommentar:

Kommunen ba forslagsstiller følge opp opprinnelig befaringsvarsel adressert til Sweco. Se Sametingets svar nedenfor etter at området er befart.

04 B Sametinget, 07.06.2022

Sametinget befarte området i juni 2022. *«Vi påviste ingen nye automatisk freda samiske kulturminner i eller nær tiltaksområdet og har derfor ingen innvendinger til tiltaket.*

Det kan i noen tilfeller likevel finnes spor etter eldre aktivitet. Om noen under arbeid skulle oppdage slike, må en umiddelbart stanse arbeidet og gi beskjed til Sametinget og fylkeskommunen. Pålegget beskrives i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette videreformidles til alle som skal delta i gjennomføringen av tiltaket. Vi minner også om at alle samiske kulturminner eldre enn 1918 er automatisk freda ifølge kml. § 4 annet ledd. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme et freda kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6.»

Kommentar:

Uttalelsen tas til etterretning.

Kulturminnelovens aktsomhetsplikt forutsettes fulgt opp av tiltakshaver.

05 Statens vegvesen, 18.03.2022

Forutsetter at avkjørselsforholdene ved fylkesveg 72 er avklart med Trøndelag fylkeskommune og har ellers ingen merknader til framføring av veg til hyttefeltet.

Kommentar:

Planforslaget berører ikke avkjørsel fra FV. 72 til hyttefeltet.

06 NVE, 04.04.202204

På grunn av stor saksmengde ift. tilgjengelige ressurser vil NVE prioritere å gi konkrete innspill og uttalelser til reguleringsplaner det blir bedt om faglig hjelp til konkrete problemstillinger. Etter en faglig prioritering gir NVE hjelp til de kommunene som har størst behov.

«NVEs generelle tilbakemelding

Som planmyndighet har dere ansvar for å se til at NVE sine saksområder blir vurdert og ivaretatt i planforslaget. Vi har laget en [Kartbasert veileder for reguleringsplan](#) som leder dere gjennom alle våre fagområder, og gir dere verktøy og innspill til hvordan våre tema skal ivaretas i reguleringsplanen. Hvis dere ikke allerede har gått gjennom veilederen anbefaler vi at dere gjør det, og vurderer om våre saksområder er ivaretatt i planen. Dere må vurdere om planen ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser, jf. [NVEs veileder 2/2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i](#)

arealplanlegging.

Dere kan også bruke våre internettsider for arealplanlegging. Her er informasjonen og veiledningen lagt opp etter plannivå, <https://www.nve.no/arealplanlegging/>. På NVEs internettsider finner dere koblinger til veiledere og verktøy. Det ligger også mye arealinformasjon på NVEs kartløsninger.

Kommunens ansvar

NVE minner om at det er kommunen som har ansvaret for at det blir tatt nødvendig hensyn til flom- og skredfare, overvann, vassdrag og energianlegg i arealplaner, byggetillatelser og dispensasjoner. Dette gjelder uavhengig av om NVE har gitt råd eller uttalelse til saken. Dere kan ta kontakt med NVE dersom det er behov for konkret bistand i saken.»

Kommentar:

Det er ikke bedt om konkret faglig bistand fra NVE.

Naturfarer er vurdert i sakspapir ved første gangs behandling og/eller i planbeskrivelse.

07 Verdal fjellstyre, 14.03.2022

Ingen innvendinger.

08 Rådet for likestilling av funksjonshemmede, 21.02.22

Ingen merknader.

09 Trafikksikkerhetsutvalget, 23.02.2022

Ingen innvendinger.

Endringer av planen etter offentlig ettersyn

Planbeskrivelse

Ikke oppdatert etter offentlig ettersyn.

Plankart

Se kommentar til Statsforvalteren i Trøndelag.

Veglaget har redegjort for revisjoner i plankartet, se vedlegg.

Plankart med kommenterte endringer (påskrift) følger vedlagt.

Reguleringsbestemmelser

Punkt 2.2 om fremmede arter er tilføyd.

Punkt 4.1 om kjørevege er omskrevet.

Punkt 5.1 siste kulepunkt er tilføyd (om stier).

Vurdering:

Alle høringsuttalelser er oppsummert og kommentert ovenfor. Innsigelser og øvrige innspill har ført til noen endringer av planforslaget, se opplisting ovenfor. Vi foreslår også en supplering for å beholde hytteforeningens tursti, noe statsforvalteren er informert om. Å beholde etablert sti vil gi mindre belastning på myr/naturmangfold da det vil begrense opptråkking av myr.

Vegløsning

Det er gjort flere grep for å imøtekomme innsigelser og faglige råd. AR5 arealressurskart, som viser avgrensning av myr, kan også være noe unøyaktig. Vedlagte planforslag tar hensyn til terreng (retningslinje 2.c i kommuneplanens arealdel) samt kvaliteter for hver hyttetomt, og berører i mindre grad myr.

Selv om samlet veglengde er på kun ca. 520 m, og delvis følger eksisterende stier, vil etablering av kjøreveger endre opplevelsen av et mye større areal/område. Planområde er på ca. 82,5 daa.

Hyttestørrelse og byggehøyde

Det vises til vurdering i sakspapir ved første gangs behandling.

Fylkeskommunen støtter kommunen i at økte rammer for fritidsbebyggelsen bør vurderes på overordna plannivå først. Grunneier Statskog gir råd om at det må komme entydig fram at dersom det bygges hytte med BYA 120 m2 så er det forbudt å bygge uthus/anneks.

Spesielt i denne planen er at hver hytte har vegformål tiltenkt ev. vinterparkering nede ved adkomstvegen, delvis utenfor hyttetomt. Vegformålet kan ikke bebygges.

I forbindelse med revisjon av arealdelen har vi funnet kun tre reguleringsplaner i Verdal kommune som gir mulighet for hytte på 120 m2 BYA eller BRA, og det er Sandvika, Storholmen og Finnvola sør. Sandvika-planen fikk dette i 2008 grunnet historikk knyttet til Østerinnvollen, mens Storholmen-planen fikk dette i 2014 og Finnvola sør i 2019.

Merk at kommuneplanens arealdel vedtatt i 2011 (felles med Levanger) tillater maks 90 m2 BYA hytte. Levanger kommune har nylig åpnet for hytte på inntil 120 m2 BYA i arealdel vedtatt i 2022, men samlet areal for hytte, uthus/anneks er som før. Ved maks hyttestørrelse tillates ikke uthus/anneks. Dette gjelder også nevnte tre reguleringsplaner omkring Innsvatnet i Verdal, inkludert aktuelt planforslag.

Forutgående arealdel for Verdal (1996) hadde følgende arealgrense i bruksareal (BRA):
«Fritidsbebyggelse skal oppføres i en etasje, og tillatt bruksareal skal ikke overstige 100 m2 pr. hytteenhet. Innenfor arealgrensen på 100 m2 tillates oppført i tillegg til hytte, uthus på inntil 20 m2 BRA, og anneks på inntil 30 m2 BRA. Hovedhus og anneks skal danne en hytteenhet, og avstanden mellom disse bygge skal ikke overstige 4,0 m.»

Seks reguleringsplaner i Vera, vedtatt i perioden 2000-2008, har mulighet for hytter på 100 m2 BRA. Maks hyttestørrelse ble fastsatt til 90 m2 BYA ved vedtak av ny arealdel i 2011.

Utfordringen med store hytter (grunnflater) er å få til en god plassering uten skjemmende terrengtilpasninger. Store hytter kan også bli vel synlig/framtredende i åpne myrlandskap, som her, med lite skog. Med kjøreadkomst og mulighet for strøm tar fritidsbebyggelsen uansett «mer plass» i landskapet, både arealmessig og fordi ev. belysning lyser opp nattehimmelen over hyttefelt. Sammenlignet med andre lignende hyttefelt synes hyttestørrelsen akseptabel.

Grunneier Statskog har spilt inn ønske om tydeligere rammer. Vi ser at flere forhold kan vurderes, og dette vil bli vurdert ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Foreslått bestemmelse er som i nylig vedtatt naboplan.

Byggehøyde: Ved første gangs behandling gikk det fram at rammene for hyttebebyggelse varierer noe fra plan til plan, noe som kan skyldes både historikk og konkrete terreng- og landskapshensyn. Forslaget kan gi delvis høyere fasader, men muligens mindre behov for utgraving og planering av terreng.

Landbruk og eventuelle beiteinteresser

Verdal fjellstyre, som bl.a. skal ivareta beiteinteresser, er hørt i saken, og de har ikke innvendinger. Veglaget opplyser at enkelte sauer streifer gjennom hyttefeltet. Noen reguleringsplaner for hytter har forbud mot inngjerding av hytter, men det har ikke aktuell reguleringsplan fra 1998 her eller kommuneplanens arealdel vedtatt i 2011. Gjerder kan begrense beitemuligheter og medføre fare for at dyr setter seg fast eller blir innestengt. Med tanke på ev. beiteinteresser og trafikk, så er beitelag gitt anledning til uttalelse.

ROS

ROS-analyse tilpasset sakens omfang synes dekkende. Naturfarer m.m. er vurdert ift. kjørevege i sakspapir ved første gangs behandling. Mulighet for større hytter synes ikke å medføre endret risiko eller konsekvens ift. uønskede hendelser.

Økonomi

Forslag om felles og private veger i hyttefelt medfører ikke direkte utgifter for kommunen.

Miljø

Planforslaget er i vedlagte dokumenter vurdert ift. naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Handlingsrom

Planforslaget kan 1) vedtas, 2) avvises eller 3) sendes tilbake med instruks om justering før videre behandling. Den private forslagsstilleren har brukt ressurser på utredning og planarbeid, men ingen har krav på positivt planvedtak. Saksdokumenter inkl. utredninger og innspill belyser forhold som er relevant for å ta stilling til plansaken. Planforslaget er ikke i samsvar med kommuneplanens arealdel, som her viser LNFR-formål. Dette innebærer at hvis planutvalget da avviser planforslaget har veglaget ikke krav på å få saken forelagt for kommunestyret. Det er ikke klageadgang på å avvise et planforslag.

Konklusjon

Kommunedirektøren tilrår at vedlagte planforslag, med anbefalte endringer, vedtas.

Reguleringsplan

Planbeskrivelse
Finnvola midtre veg

Prosjekt:	Finnvola_midtre_veg_regulering
Prosjektnummer:	10222610
Kunde:	Finnvola midtre øvre veglag
Dato:	14.11.2022
Opprettet av:	Bjørn Stubbe
Dokumentreferanse	p:\31282\10222610_finnvola_midtre_veg_regulering\000_finnvola_midtre_veg_regulering\06 dokumenter\32 plan og prosess\fra oppdrags giver\reguleringsplan planbeskrivelse.docx

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn/historikk	3
1.1	Hensikten med planen	3
1.2	Forslagsstiller	3
1.3	Eiendomsforhold	3
2	Planstatus	3
3	Beskrivelse av planområdet	3
4	Infrastruktur	4
4.1	Veg	4
4.2	Vann	4
4.3	Avløp	4
4.4	Strøm	4
5	Natur og grunnforhold	4
5.1	Grunnforhold	4
5.2	Kulturmiljø	5
6	Beskrivelse av planforslaget	5
6.1	Planlagt arealbruk	5
6.2	Arealformål	5
7	Virkninger og konsekvenser	6
7.1	Landskap og stedets karakter	6
7.2	Forholdet til kravene i naturmangfoldloven	6
7.3	Trafikkforhold	7
7.4	ROS	7
8	Innkommne merknader til varsel om oppstart	8
8.1	Statsforvalteren i Trøndelag	8
8.2	Trøndelag fylkeskommune, seksjon kommunal	10
8.3	Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)	11
8.4	Tensio TN AS	12
8.5	Nord-Trøndelag reinbeiteområde	12
8.6	Kommentarer	13
9	Vedlegg:	13

1 Bakgrunn/historikk

1.1 Hensikten med planen

Den 29.06.1998 ble det vedtatt en reguleringsplan for hytteområdet Finnvola Midtre. Planen viser privat veg, kulturminne (nyere), jord-/skogbruk, vann, felles parkering, vinterparkering og punktfeste for 76 hytter.

Sweco Norge AS fikk i oppdrag fra Finnvola midtre øvre veglag å utarbeide en ny reguleringsplan for øvre del av hyttefeltet med tanke på anleggelse av adkomstveg til hyttene innerst i feltet. Anleggelse av veg inn til hyttene er et ønske og behov for å gjøre hyttene mer tilgjengelige. Felles veger skal i hovedsak legges etter eksisterende grusstier, der bredden av stiene kun økes med 1 til 2 meter.

Reguleringsplan for «Finnvola Midtre, hytteplan 1997016» vil muligens bli erstattet av kommuneplan for Verdal kommune, og reguleringsplan for «Finnvola midtre veg 2021003» vil detaljregulere området som ligger innenfor reguleringsplanens begrensning (planområdet).

Alle tomtene i området er bebygd, og det er ikke planer om utvidelse/fortetting av hytteområdet innenfor planområdet.

Vegene er felles for adkomst til hyttene i området og for grunneiers virksomhet. Vegene vil utformes med én felles adkomstvei tilknyttet private adkomstveger inn til hyttene. Total lengde på adkomstvegen er ca. 270 meter, mens total lengde på private veger er ca. 250 meter. Gjennom planen gir man hytteeierne rett til å etablere privat adkomstveg til egen hytte, men ikke en plikt til dette. Det er ikke noen tidsfrist for bygging av veg der denne er tegnet inn. Dette gjelder både felles og private veger.

Det er bred enighet blant hytteeierne i planområdet om et ønske om veg til hyttene. Det er gjennomført flere befaringer i terrenget med aktuelle hytteeiere for å finne best mulig løsning på vegtraséer med tanke på plassering i forhold til hyttene. Storparten av fellesvegen ligger nært trasé for eksisterende grussti for å legge beslag på minst mulig urørt areal.

Det skal ved all aktivitet i området tas hensyn til eksisterende terreng og miljø/natur. Dette gjelder både veganlegg og eventuelle tiltak på/ved den enkelte hytte.

1.2 Forslagsstiller

Sweco Norge AS utarbeider reguleringsplanen for Finnvola midtre øvre veglag.

1.3 Eiendomsforhold

Det regulerte området omfatter del av Statskogs eiendom med gnr./bnr. 234/1 med en del hytter med punktfeste. Innenfor det regulerte området ligger det 9 hytter med punktfeste.

2 Planstatus

Området reguleres av reguleringsplan «Finnvola Midtre, hytteplan», vedtatt 29.06.1998.

3 Beskrivelse av planområdet

Planområdet ligger på Finnvola, mellom Åbovegen (Fv. 72) og riksgrensen mot Sverige. Området har vært benyttet til hytteområde siden reguleringsplanen ble vedtatt på slutten av 1990-tallet, og er i dag fullt utbygd.

Planområdet er regulert til LNF med hyttebebyggelse. Totalt omfatter planen et areal på ca. 82,5 daa.

Området berører aktsomhetsområde for flo, dette omfatter kun LNF-formål.

4 Infrastruktur

4.1 Veg

Innenfor planområdet finnes det ikke veger per i dag. Planområdet tilstøter felles parkeringsplass for hytteområdet Finnvola Midtre. Tilkomst til felles parkeringsplass er via felles adkomstveg i hyttefeltet, med avkjørsel fra Fv. 72.

4.2 Vann

Området er tilknyttet felles vannforsyningsanlegg for hele feltet. Det er ingen tekniske anlegg i forbindelse med dette innenfor planområdet.

4.3 Avløp

Det er i dag ikke etablert avløpsløsning i området.

4.4 Strøm

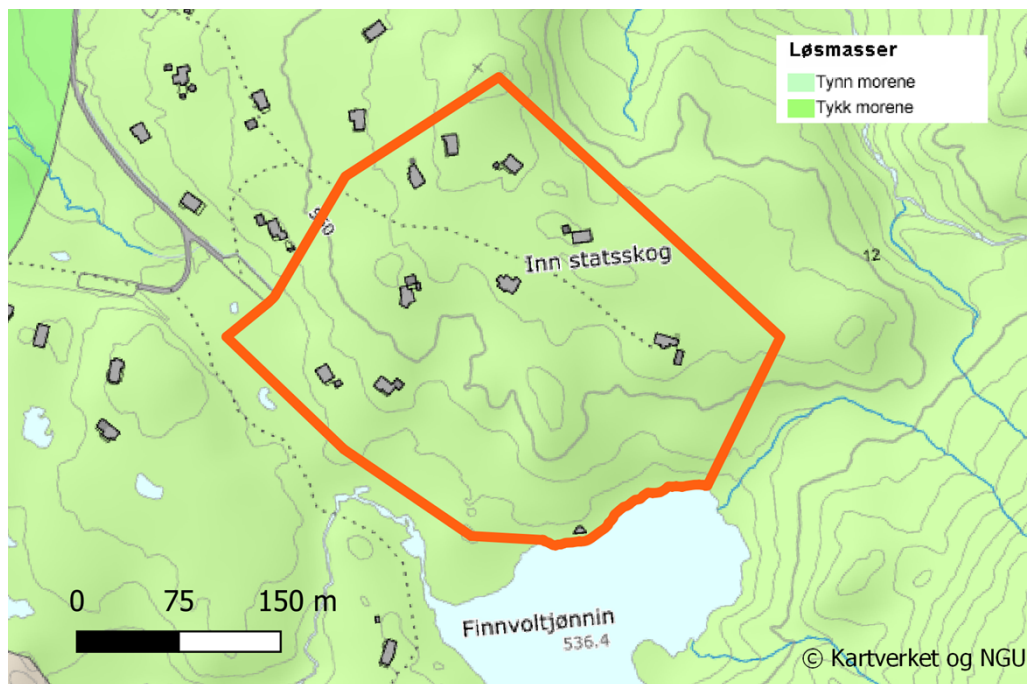
Hyttene i området har i dag tilgang på strøm, og alle er i dag tilknyttet strømnettet.

5 Natur og grunnforhold

5.1 Grunnforhold

Grunnen i området består av morenemateriale, usammenhengende eller tynt dekke over berggrunnen iht. løsmassekart fra NGU.

Alle regulerte tomter er bebygde, og nye veger legges lett i terrenget. Nye veger legges i hovedsak langs eksisterende stier, så det vil ikke være aktuelt med større inngrep i terrenget. Eksisterende stier er delvis grøftet, og etablering av veg vil ikke endre grunnforholdene.

Figur 1 Oversiktskart som viser grunnforhold (Kilde: Kartverket og NGU). Rød markering viser planområdet.

5.2 Kulturmiljø

Det er ikke registrert kulturminner innenfor planområdet.

6 Beskrivelse av planforslaget

6.1 Planlagt arealbruk

Hovedformålet med planen er anleggelse av grusveg for å kunne kjøre bil inn til de enkelte hyttene innenfor planområdet.

6.2 Arealformål

Arealet innenfor planområdet skal nyttes til:

- § 12-5 pkt. 1: **Bebyggelse og anlegg**
 - Fritidsbebyggelse
- § 12-5 pkt. 2: **Samferdsel og teknisk infrastruktur**
 - Veg
 - Kjøreveg
 - Parkeringsplasser
- § 12-5 pkt. 5: **Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift**
 - Landbruksformål

Området ligger i sin helhet innenfor det areal som omfattes av reguleringsplanen fra 1998 og omkranses av LNFR-områder.

Plannavnet er «Finnvola midtre, veg».

Planforslaget består av:

• Plankart i målestokk 1:1000	datert 14.01.2022
• Planbestemmelser	datert 14.01.2022
• Planbeskrivelse	datert 14.01.2022
• ROS-analyse	datert 14.01.2022
• Vurdering av naturmangfold	datert 18.08.2021

Området er som tidligere nevnt fullt utbygd, dvs. at alle regulerte tomter er bebygd. Det vil dermed ikke bli gjennomført utbygging som vil endre feltet i større grad. Bestemmelsene er tilpasser generelle krav til hyttebygging iht. kommuneplanens arealdel, samt de siste godkjente reguleringsplaner for Sandvikaområdet. Dette gjør det mulig å bygge på hyttene i området for å tilfredsstille dagens krav til en moderne fritidsbolig for de som måtte ønske det.

Ved å bygge ut vegnett i området vil hyttene bli mer tilgjengelige. Veger skal i hovedsak legges i eksisterende sti-traséer, og det skal utføres slik at det blir minst mulig inngrep i naturen. Vegene skal i størst mulig grad følge kommunens «Retningslinjer for vegbygging til hytter i fjellet». Veger skal ikke dreneres, annet enn det som eventuelt er gjort i forbindelse med stier tidligere.

Private adkomster fram til hyttene er tegnet inn på plankartet. Her er det mulig med lokale tilpasninger med tanke på stigningsforhold, vegetasjon eller andre hindringer. Alternative løsninger avklares med grunneier.

7 Virkninger og konsekvenser

7.1 Landskap og stedets karakter

Landskapsbildet vil bli svært lite endret som følge av tiltaket, da vegene hovedsakelig omfatter kun en utvidelse av eksisterende grusstier.

7.2 Forholdet til kravene i naturmangfoldloven

Planområdet er undersøkt for naturverdier og naturtyper (etter Miljødirektoratets instruks, Miljødirektoratet 2021). Myrområdene ble særskilt vurdert for å avgjøre om de har spesiell verdi for naturmangfold og om inngrepene kan føre til forringelse. Feltarbeid ble gjennomført 23. juni 2021 av biologene Solveig Angell-Petersen og Oda Sofie Dahle fra Sweco.

Vedlagt plansaken ligger notat fra dette feltarbeidet.

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12 (hentet fra notat):

Tiltak som berører naturmangfold skal vurderes opp mot prinsippene i §§ 8-12 i Naturmangfoldloven og legges til grunn ved skjønnsutøving, jf. Naturmangfoldloven § 7. Det skal gjøres en vurdering av om kunnskapsgrunnlaget for tiltaket er godt (§ 8), og av den samlede belastningen som naturmangfoldet blir/vil bli utsatt for (§ 10). Kostnadene ved miljøforringelse som tiltaket innebærer skal bæres av tiltakshaver (§ 11), og det skal legges vekt på miljøforsvarlige driftsmetoder, teknikker og lokalisering (§ 12). Vet man lite om virkningene av tiltaket, skal føre-var-prinsippet tillegges stor vekt i saken (§ 9).

§8 Kunnskapsgrunnlag

Det er blitt gjennomført befaringskartlegging av naturverdier i planens influensområde. Befaringen ble gjort i vekstsesong for planter, men utenfor hekkesesong for fugl. Den vurderes likevel å gi god oversikt over naturverdiene. Området vurderes å være godt kartlagt og det er god kunnskap om hvordan tiltaket vil kunne påvirke de ulike verdiene.

§9 Føre-var-prinsippet

Det er lite trolig at tiltaket vil medføre omfattende, utforutsatte miljøkonsekvenser ut over det som er vurdert i dette notatet. Kunnskapen om naturverdier i området og hvordan tiltaket vil påvirke disse ses på som god.

§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Tilsvarende myrer og skogområder er berørt av inngrep (hyttebygging) i omkringliggende områder, og bygging av vei vil bidra til samlet belastning på ordinær skog- og myrnatur i regionen. Utbygging forventes i liten grad å bidra til samlet belastning på rødlisterte gubbeskjegg (NT) eller gammel skog. Best mulig tilpasning av tiltaket der det berører myr er viktig for å redusere påvirkning og samlet belastning for myr.

§11 Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Kostnadene ved gjennomføring av avbøtende/kompenserende tiltak og bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder og eventuelle miljøforringelser utover det som er beskrevet skal dekkes av tiltakshaver.

§12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Tiltaket vil bli gjennomført med de miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som er vanlig praksis ved denne typen tiltak.

7.3 Trafikkforhold

Utbyggingen omfatter kun hytter øst for parkeringsplass F_SPA, og medfører ingen trafikkøkning på Fv. 72 (Åbovegen).

Internt i feltet vil det ikke bli endringer annet enn ved hyttene i planområdet. Det vil uansett bli svært begrenset belastning pga. trafikken, også med tanke på støy- og støvproblemer. Vegene er smale og det er kun blindveger (ingen gjennomkjøring), noe som tilsier lav hastighet ved kjøring i området.

7.4 ROS

Området/tiltaket er vurdert iht. sjekkliste for ROS.

Området er et hyttefelt og har generert svært liten betydning med tanke på samfunnssikkerhet. Området er kun bebygd med private hytter, og eventuelle hendelser kan føre til at man ikke får benyttet disse.

Tiltaket medfører små endringer i forhold til dagens situasjon, og utløser ingen risiko forbundet med naturgitte forhold.

Når det gjelder menneskeskapte forhold, vil tiltaket medføre en svært begrenset endringer i risikosituasjonen for området. Vi har sett nærmere på følgende forhold:

Naturgitte forhold:

- Området er ikke utsatt for snø- eller steinskred, utglidning eller flom.

Infrastruktur:

- Hendelser på veg, strømnnett eller vannforsyning har liten risiko for området
- Det er smale veger, slik at det ved hendelser kan medføre heftelser ved å kjøre inn og ut til hyttene i planområdet.
- Det er ikke tilstrekkelig brannvannforsyning i området. Ved etablering av veger vil det bli mulig for utrykningskjøretøy å kjøre frem til de fleste hyttene ved eventuell brann eller andre hendelser. Etablering av veg fram til hyttene medfører en vesentlig bedre situasjon enn den som er tilfelle i dag.

8 Innkomne merknader til varsel om oppstart

I forbindelse med varsel av oppstart av planarbeidet er det kommet uttalelser fra sektormyndigheter. Disse er fra følgende:

8.1 Statsforvalteren i Trøndelag

Landbruk

I det videre planarbeidet er det viktig at eventuelle landbruksmessige virkninger vurderes og hensyntas. Dette gjelder også eventuelle beiteinteresser i området. Det må fremgå hvordan dette er vurdert av planmaterialet som sendes på høring.

Reindrift

Ingen merknad.

Klima og miljø

For Statsforvalteren er det viktig å sørge for at nasjonale og regionalt viktige hensyn til klima, klimatilpasning, naturmangfold, landskap og geologisk mangfold tas vare på i arealforvaltning.

Naturmangfold*Vurdere virkningene på naturmangfold*

Naturmangfold og geologisk mangfold skal vurderes etter prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven og vurderes i forhold til forvaltningsmålene i §§ 4 og 5. Dette gjelder for naturtyper, arter og geologisk mangfold.

Planen vil innebære både nedbygging og oppstyking av natur og kan medføre en vesentlig virkning på økosystemer. Innenfor området er det dårlig kunnskap om trua økosystemer. For å kunne si noe om virkningen av tiltaket på naturverdier bør derfor naturtyper kartlegges. Det kan potensielt blant annet være rik åpen jordvannsmyr, øyblandingsmyr og gammel barskog i området.

Utredninger og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse. Dette innebærer at naturtyper på land skal kartlegges etter Natur i Norge (NiN). Naturtyper av nasjonal interesse skal kartlegges etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks (M- 1930 | 2021 eller senere utgaver). Lokalt viktig natur er ikke en del av instruksjonen og skal eventuelt kartlegges etter NiN-systemet.

Det er gubbeskjegg (NT) i området. Gubbeskjegg er en relativt vanlig art, særlig i eldre barskog, men arten har svært reduserte populasjoner i områder med intensivt skogbruk, inkludert eldre barskog som har blitt forynget etter flatehogst (hvor gubbeskjegg vanligvis er helt fraværende) (kilde: Norsk rødliste for arter).

Samla belastning

Det skal gjøres en vurdering av den samla belastningen på naturmangfold. Det innebærer en helhetlig gjennomgang av lignende tiltak som tidligere er gjennomført, planlagt tiltak og forventa framtidige lignende tiltak. Arealnøytralitet bør vurderes.

Hensynet til vassdrag

Vi minner om at kantskog langs vassdrag skal bevares som leveområde for planter og dyr (jf. vannressursloven § 11). I den grad bekker eller vann blir berørt av tiltaket så skal disse tas hensyn til gjennom at de ikke legges i rør og gjennom at kantskogen forblir intakt eller økes (§ 4 i vannforskriften).

Fremmede arter

Det skal sikres at det ikke blir spredt eller tilført nye fremmede arter i forbindelse med tiltak jf. forskrift om fremmede organismer.

Klima

Det skal i planen innarbeides tiltak eller virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser, ivareta klimatilpasning som hensyn, og eventuelt tiltak for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energibruk, jf. Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Av hensyn til klima og karbonrike arealer anbefaler vi ikke å planlegge veier i myr.

Håndtering av overvann skal vurderes i planarbeidet. Overvann bør løses på overflaten, fortrinnsvis gjennom naturlige løsninger. God overvannshåndtering er viktig for å sikre robuste anlegg som kan håndtere forventede klimaendringer som økt nedbørintensitet og –mengde

Samfunnssikkerhet

Det må gjennomføres en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) som er i tråd med plan- og bygningsloven § 4-3. Statsforvalteren påpeker at kommunen som planmyndighet er ansvarlig for ROS-analysen. Det er viktig at kommunen er bevisst sitt ansvar for å kvalitetssikre og godkjenne analysen (jf. sivilbeskyttelsesloven § 14 2.ledd, forskrift om kommunal beredskapsplikt § 3, og plan og bygningsloven § 4-3).

Kommunens oppgave er blant annet å

- følge opp intensjonen med en ROS-analyse, som er å komme frem til om et område er bebyggbart eller ikke
- sørge for at ROS-analysen gjøres tidlig i planarbeid og senest skisseres etter oppstartsmøte (positivt om det lages et utkast til ROS som sendes på høring sammen med oppstartsvarselet, for å kunne gi hensiktsmessige tilbakemeldinger tidlig i planprosessen)
- ha klare forventninger og krav til utreder av en plansak om tema, metodikk og utforming av en ROS-analyse, og hvilke kvalitetskrav som forventes (kvalitetskrav kommunen kan sette, er foreslått i veileder fra DSB om samfunnssikkerhet i arealplanlegging (2017).)
- sørge for at avdekket risiko skal møtes med tiltak som sikres i planbestemmelsene eller gjøres juridisk gjeldende på andre måter

Som et minimum bør ROS-analyser i plansaker

- være utarbeidet med bakgrunn i DSBs veileder fra 2017 (se også liste over mulige kilder i vedlegg 5)
 - inneholde en analyse med beskrivelser og ikke en ren sjekklister med kryss under «ja» eller «nei»
 - inneholde en kildeliste til analysen
 - ha kommunens helhetlige ROS-analyse, fylkesROS, arealplanens ROS-analyse, andre tilstøtende områders ROS-analyser og kommunens beredskapsplanverk som en naturlig del av kildegrunnlaget i tillegg til NVE og NGU med flere
 - ha en vurdering av et endret klima. Ekstremvær, som styrtregn og vind vurderes, og overvannshåndtering løses i plansaken
-
- Statsforvalteren vurderer innsigelse (JF. DSBs retningslinjer for Statsforvalterens bruk av innsigelse) når
 - det kun er en sjekklister med avkrysning uten beskrivelser, kilder og vurderinger.
 - det brukes beskrivelser som «området er ikke spesielt utsatt for XXX» uten at det videre grunnlag eller vises til kilde
 - grunnleggende tema, som et endret klima, eller ras/flom og lignende som tydelig er avmerket i kart, ikke er vurdert
 - det er identifisert risiko og sårbarhet i området, men planforslaget ikke beskriver hvordan dette skal følges opp med avbøtende tiltak som sikres igjennom arealformål, hensynssoner eller generelle bestemmelser
 - det planlegges tiltak av nasjonal/regional viktighet og det er forhold i området som kan ha innvirkning på dette, som ikke er vurdert eller har manglende vurdering

8.2 Trøndelag fylkeskommune, seksjon kommunal

Trøndelag fylkeskommune har 14.10.2021 mottatt varsel om oppstart av detaljregulering for Finnvola midtre veg i Verdal kommune til uttalelse.

Hensikten med planen er å legge til rette for etablering av adkomstveg til eiendommene gnr./bnr. 234/1, festnr. 332-340.

Den private vegen Midtre Finnvola som gjennom planforslaget ønskes forlenget, har tilknytning til fylkesveg 72, Åbovegen. Planområdet ligger nordvest for Finnvoltjønnin, som ligger ca. 1 km fra riksgrensen mot Sverige.

Overordnet plan

Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel for Verdal kommune, vedtatt 26.04.2011. Arealet ligger innenfor reguleringsplanen Finnvola Midtre, hytteplan, vedtatt 29.06.1998. Etablering av ny adkomstveg ligger i et område som er avsatt til jord- og skogbruk. Tiltaket er ikke i tråd med overordnet plan, og vurderes derfor gjennom detaljregulering.

Vannforvaltning

Omsøkt vegtrase ligger i et myrpreget landskap. Myr har en viktig hydrologisk og økologisk funksjon for vassdrag. Tiltak som drenering og opparbeidelse av myr har ført til tørrlegging av vassdrag i perioder med lite nedbør. Dette er svært uheldig for blant annet det økologiske livet i vassdraget. Det bør etterstrebes å minimere inngrep i myr for å etablere ny adkomstveg.

Det bør fremkomme av planmaterialet som blir lagt frem til offentlig ettersyn hvordan dette er vurdert.

Videre ligger varslet planområde inntil Finnvoltjønin. Innsjøen er ikke utskilt som en egen vannforekomst i Vann-Nett og ligger derfor under «Innsvatnet bekkefelt» med ID-nummer 127-174-R. Tilskrevet miljøtilstand kan ikke gjelde pga. for lavt kunnskapsgrunnlag og mulige påvirkninger av menneskelig aktivitet i nedbørsfeltet.

Inngrep eller aktivitet i og nært vassdrag skal legge vannforskriften til grunn. Tiltak skal særlig legge § 4 til grunn som sier at «tilstanden til overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst godt økologisk og god kjemisk tilstand [...]». Vi forutsetter at opparbeidelse av vegtraseen ikke vil foregå i umiddelbar nærheten til vassdraget.

Kulturminner eldre tid – automatisk fredete kulturminner

Fylkeskommunens vurdering er at det er liten risiko for at planen vil komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner, og vi har derfor ingen særskilte merknader til planforslaget.

Vi foreslår at følgende tekst settes inn i reguleringsplanens generelle bestemmelser:

Dersom man i løpet av bygge- og anleggsarbeidet oppdager noe som kan være et kulturminne (f.eks. gjenstander, bein, ansamlinger av sot/kull eller stein), må arbeidet stanses og melding sendes fylkeskommunen og/eller Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulml) § 8 annet ledd. Både tiltakshaver og ev. utførende entreprenør har ansvar for at denne aktsomhets- og varslingsplikten overholdes.

Vi gjør oppmerksom på at denne uttalelsen ikke gjelder samiske kulturminner og viser til egen uttalelse fra Sametinget.

Oppsummering

Så langt har ikke fylkeskommunen andre merknader til igangsatt planarbeid. Vi vil komme tilbake med en endelig uttalelse når saken sendes på offentlig ettersyn.

På vanlig måte er fylkeskommunen til disposisjon for videre utdyping, avklaringer, råd og drøftinger ved behov.

8.3 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Vi viser til varsel om oppstart datert 14.10.2021.

Om NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er nasjonal sektormyndighet med innsigelseskompetanse innenfor saksområdene flom-, erosjons- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. NVE har også ansvar for å bistå kommunene med å forebygge skader fra overvann gjennom kunnskap om avrenning i tettbygde strøk (urbanhydrologi). NVE gir råd og veiledning om hvordan nasjonale og vesentlige regionale interesser innen disse saksområdene skal tas hensyn til ved utarbeiding av arealplaner etter plan- og bygningsloven (pbl).

NVE vil prioritere å gi konkrete innspill og uttalelser til reguleringsplaner der det bes om faglig bistand til konkrete problemstillinger. På grunn av stor saksmengde i forhold til tilgjengelige ressurser har ikke NVE kapasitet til å gå konkret inn i alle varsler om oppstart til

reguleringsplaner. Etter en faglig prioritering gir vi bistand til de kommunene som har størst behov.

NVEs generelle veiledning

NVEs kartbaserte veileder for reguleringsplan er en veileder som leder dere gjennom alle våre fagområder og gir dere verktøy og innspill til hvordan våre tema skal ivaretas i reguleringsplanen. Vårt innspill er at dere går gjennom denne kartbaserte veilederen og bruker den i planarbeidet. Forslagstiller har ansvar for at disse interessene blir vurdert i planarbeidet.

Vi anbefaler også at dere bruker våre internettsider for arealplanlegging. Her er informasjonen og veiledningen lagt opp etter plannivå, <https://www.nve.no/arealplanlegging/>.

På NVEs internettsider finner dere også koblinger til veiledere og verktøy. Det ligger også mye arealinformasjon på NVEs kartløsninger.

NVE sin oppfølging av planarbeidet

Kommunen må vurdere om planen ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser, jf. NVEs veileder 2/2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging.

Dersom planen berører NVEs saksområder, skal NVE ha tilsendt planen ved offentlig ettersyn. I plandokumentene må det gå tydelig fram hvordan de ulike interessene er vurdert og innarbeidet i planen. NVE prioriterer å gi innspill og uttalelser til reguleringsplaner der det bes om faglig bistand til konkrete problemstillinger. Alle relevante fagutredninger innen NVEs saksområder må være vedlagt planer som sendes på høring til NVE.

Dere kan ta kontakt med NVE dersom det er behov for konkret bistand i saken.

8.4 Tensio TN AS

Vi viser til melding om igangsetting reguleringsplanarbeid. Formålet med planen er å legge til rette for etablering av adkomstveg til eiendommene 234/1/332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339 og 340 i Verdal kommune.

Tensio TN AS har ingen merknader til planarbeidet men ønsker å gi følgende innspill:

Tensio TN AS har etter energiloven områdekonsesjon i Verdal kommune. Det innebærer at vi etablerer og drifter strømmettet i kommunen (høyspent og lavspent distribusjonsnett).

Vedrørende vårt innspill til planarbeidet, så vedlegges utsnitt av ledningskart for området. Det synliggjør eksisterende nettanlegg, høyspennings og lavspennings distribusjonsnett. Vi forutsetter at strømforsyningsanleggene blir ivaretatt i reguleringsplanarbeidet.

Innenfor planområdet har Tensio TN lavspent 0,4kV kabelnett til hyttene. Der adkomstvegen kommer i konflikt med eksisterende kabelnett må dette ivaretas på en sikker måte. Kablene må påvises, og ivaretas etter gjeldende forskrifter etter avtale med Tensio TN.

Den eller de som utløser tiltak i strømforsyningsnettet, både flytting, nyanlegg og forsterkning, må som hovedregel dekke kostnadene med tiltaket, inkludert eventuelle kostnader til erverv av nye rettigheter. Nye traséer må gis rettigheter med minst like gode vilkår som det vi har til de eksisterende trasé og eller nettstasjoner.

Dersom planen forutsetter at eksisterende nettanlegg må flyttes eller legges om, må det settes av plass til ny trasé.

Vi ber om å bli kontaktet enten pr. telefon eller med e-post til: kundeservice.tn@tensio.no for ivaretagelse av eksisterende nettanlegg, flytting/ombygging.

8.5 Nord-Trøndelag reinbeiteområde

Viser til varsel om oppstart av reguleringsplan for hytteområde Finnvola midtre.

Planområdet berører ikke sentrale funksjoner som flyttlei og oppsamlingsområde for Gasken Laante sijte (Feren reinbeitedistrikt). Området er også utenfor viktig beiter.

Reinbeitedistriktet har derfor ingen spesielle merknader til internveier i hyttefeltet.

8.6 Kommentarer

Generell kommentar til alle merknader.

Vi har i størst mulig grad forsøkt å etterkomme de krav og ønsker som er fremmet i forbindelse med varsling av oppstart. Det er en forutsetning at inngrep i området blir så begrenset som mulig – dette er i utbyggers interesse.

Det er utarbeidet ROS-analyse og planen er vurdert iht. Naturmangfoldloven og det er gjennomført naturkartlegging iht. DN-håndbok 13.

9 Vedlegg:

- Plankart i målestokk 1:???
- Planbestemmelser
- Ros-analyse
- Notat fra feltarbeidet for undersøkelse for naturverdier og naturtyper
-

Endring av opprinnelige planer for ny vei i Finnvola midtre, Verdal

Viser til Teamsmøte den 5. april 2022 mellom Statsforvalteren, Verdal kommune, Sweco og veilaget vedrørende Statsforvalterens innsigelse på ny reguleringsplan.

Med bakgrunn i det som ble avtalt i møtet, har vi nå gjort tilpasninger i våre planer for å imøtekomme det som kom frem her.

I Statsforvalterens sin høringsuttalelse ved varsel om oppstart av planarbeidet var det en anbefaling om at veien ikke burde legges i myr. Denne anbefalingen har vi fulgt, og veitraséen er gjennom stedlige befaringer plassert utenfor myr der dette er mulig.

Det overordnende målet for planarbeidet vårt er et så skånsomt naturinngrep som mulig med et minimum med fyllinger og skjæringer langs veitraséen.

Der det ikke har vært mulig å unngå myr, så er veien i store deler lagt i kanten av myr langs allerede eksisterende sti.

Der vi må legge veien på myr vil det ikke bli foretatt masseutskifting. Det er planlagt å kun fjerne toppdekket for deretter å bruke dette til å dekke sideskråninger på veien slik at dette blir med stedlig vegetasjon.

Når toppdekket er fjernet vil det bli lagt geonett og fiberduk som underlag for oppbyggingen av bærelaget for veien.

I forbindelse med planarbeidet er det gjennomført befaringer med fagfolk innenfor bl.a. veibygging med tanke på å finne en trasé med minst mulig terrenginngrep.

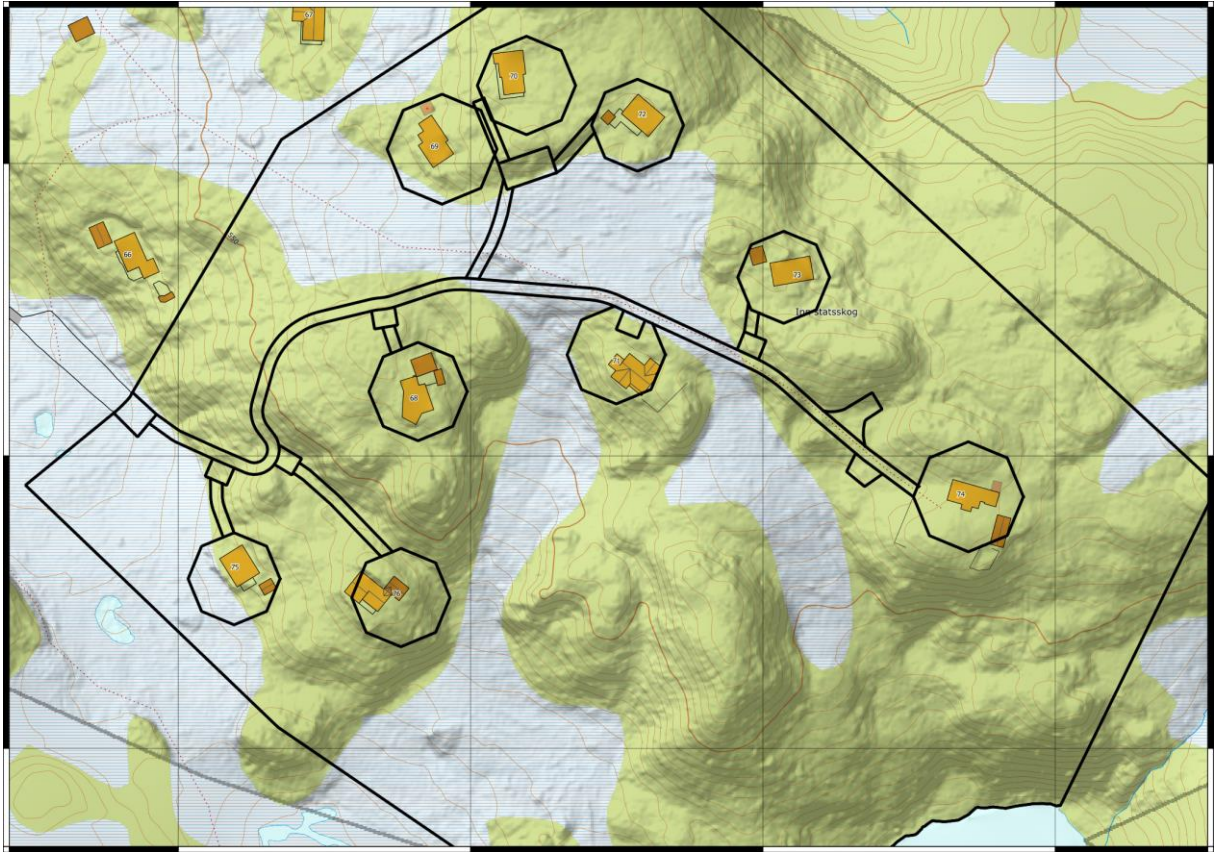
Statsforvalteren har kommet med et eksempel for å vise at vei og parkering kan legges mere utenom myr enn det planforslaget legger opp til.

Vår oppfatning av dette er at dersom traséen skulle vært lagt utelukkende med hensyn til å unngå myr, ville tiltaket ført til store terrengskjæringer og fyllinger, ettersom horisontal- og vertikalkurvaturen på veien må tilpasses stedets topografi samtidig som det må være mulig å kjøre på den.

I tillegg ville det ha blitt en mye lengre vei og dermed med et mye større naturinngrep.

Området er ellers preget av nedbørsmyr, hvor vanninnholdet i myra stammer fra nedbørshendelser og ikke grunnvann, og vil dermed ikke være like sårbar som jordvannsmyr ville ha vært.

Videre må det bemerkes at kartet med høydekurvene ikke viser nøyaktig avgrensningen mellom myr og morenegrunn, og det ser derfor ut som at veien berører mere i myr enn den gjør i virkeligheten. Dette ser man med å sammenligne med flyfoto av samme område.

Som det framgår av bildene så er områdene langs veien som er markert som myr på kartet, i virkeligheten er enten morene eller nedbørsmyr med vegetasjon av tørketolerante arter og med oppslag av busker og trær.

Figur 1 Område for planlagt trasé like nord for hytte nr. 71. Til venstre: Sett vestover langs dagens stitrasé. Til høyre: sett østover langs dagens stitrasé.

I Statsforvalteren sin uttalelse til detaljreguleringen er det etterlyst en vurdering av beiteinteressene i området.

Den vurderingen som er gjort i forhold til dette er det enkelte sauer som streifer gjennom hyttefeltet. Disse bruker for en stor del stier og veier og bryr seg ikke om biler eller folk, og vi har derfor vurdert at dette tiltaket ikke vil ha noen negativ innvirkning på beiteinteressene i området.

Når det gjelder Statsforvalteren sine faglige råd til reguleringsplanen, så vil alle disse bli ivaretatt.

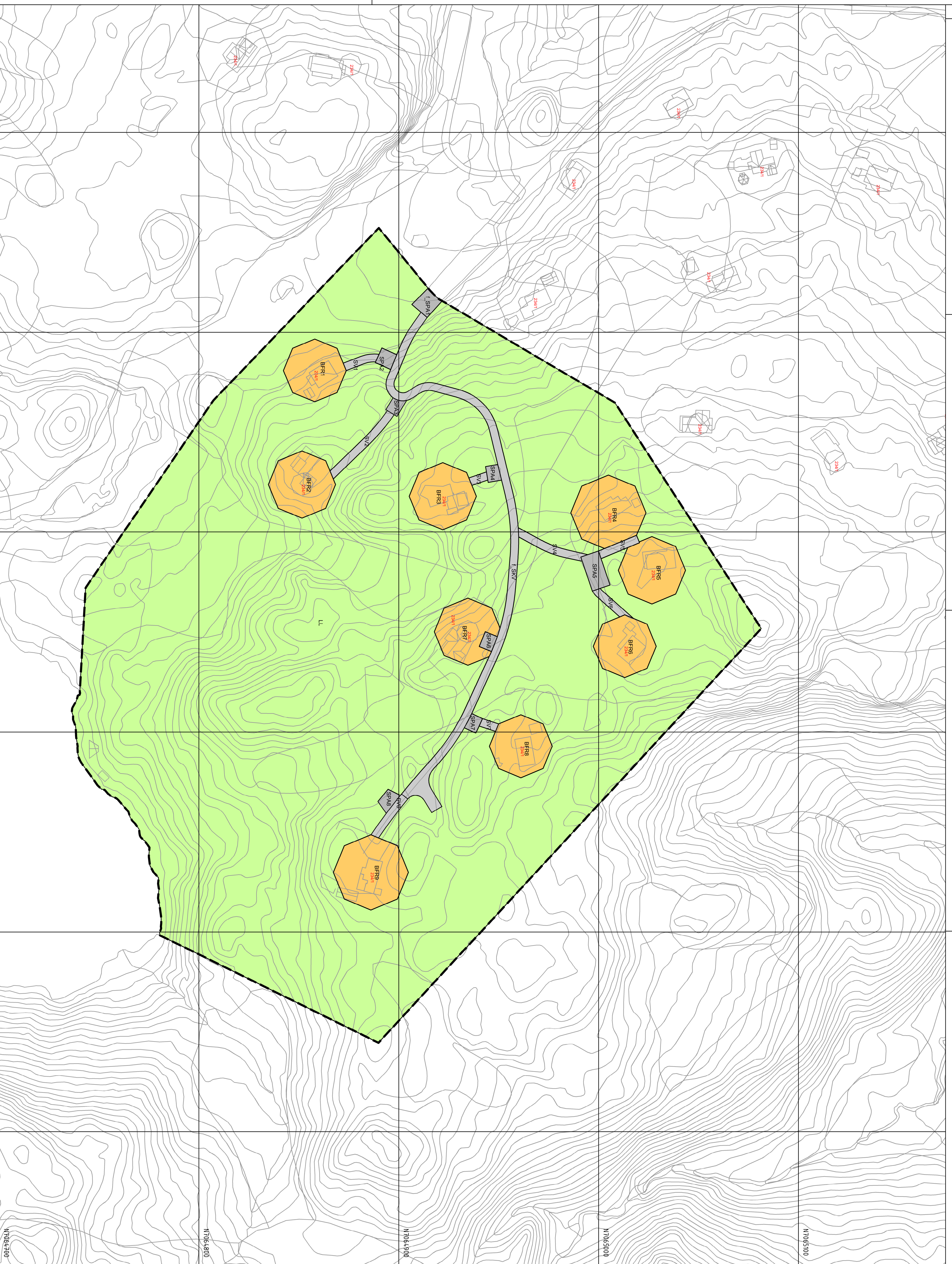
De endringene vi har gjort i plankartet i forhold til innsigelsen er kort fortalt som følger:

- Vi flytter 2 parkeringsplasser med tilhørende stikkveier fra myr og til morenegrunn.
- Adkomststiene til 2 av de nordligste hyttene, som ligger i myr, vil bli fjernet og myr tilbakeført.
- Dagens eksisterende adkomststi til hyttene er en felles utfartssti for hele hyttefeltet i forbindelse med turer til Finnvolatoppen og videre innover Sverige. Denne stien er derfor et fellesanlegg som eies og driftes av hytteforeningen, og det vil ikke være problemfritt å fjerne denne.
Dette både i forhold til at hyttefolk likevel vil gå her om stien blir fjernet, med tilhørende oppgatte tråkk i myra, samt at også fjerning av stien vil medføre en god del terrengskader etter maskiner som må brukes til opplasting og bortkjøring av grusmasser.
- Adkomststien legges om og føres inn på veien ved der stikkveien til de 3 nordligste hyttene starter. Fellesstien videre østover fjernes og restaureres tilbake til myr.
- Snuplassen innerst på fellesveien flyttes, etter merknad fra Statskog for å unngå skjæringer, ca 10-15 meter innover veien til dit utfartsstien i terrenget opp til Finnvolatoppen starter.

Avslutningsvis så ønsker vi å nevne at vi ikke hadde forventet at et tiltak med bygging av ca. 500 meter veg i et område hvor det allerede er etablert gruslagte stier inn til hyttebebyggelsen gjennom utbyggingen av hyttefeltet på tidlig 2000-tall, skal ilegges strengere krav til plassering av veitrasé enn hva som var tilfellet for tiltaket med bygging av drøyt 3-4 kilometer med vei i nabohyttefeltet Finnvola Sør for ca. 3-4

år siden. Dette særlig grunnet at veitraséen i Finnvola Sør berørte større myrområder enn den prosjekterte traséen for den planlagte veien i Finnvola Midtre.

Vi mener også at det bør være en forutsigbarhet i forvaltningen når det kommer til behandlingen av slike tiltak i allerede utbygde hyttefelt. To så like tiltak som det omsøkte tiltaket med veibygging i Finnvola Midtre og tiltaket med veibygging i Finnvola Sør, som begge ligger i samme kommune, i umiddelbar geografisk nærhet til hverandre, begge med samme naturtyper, derfor bør behandles på samme måte. Dette særlig tatt i betraktning at det er gjennomført kartlegging av naturmangfold i den prosjekterte traséen og hvor det konkluderes med at planen i stor grad ivaretar anbefalingene om at myr i minst mulig grad berøres. Det begrunnet med at veier er plassert mest mulig i utkanten av myr, og med så få kryssinger av myrområder som mulig.

[illegible]

Reguleringsplan Finnvola midtre veg, Verdal kommune

Bestemmelser

Reguleringsplanen er datert:	14.01.2022
Siste revisjon av bestemmelsene:	06.05.2022
Vedtatt av Verdal kommunestyre i møte	XX.XX.2022, sak XX/22.

1 Generelt

1.1 Reguleringsformål

Området er vist på planen med reguleringsgrense.

Innenfor reguleringsgrensen er arealet regulert til følgende formål:

- **Bebyggelse og anlegg (§ 12-5 pkt. 1)**
 - Fritidsbebyggelse, kode 1120
- **Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur (§ 12-5 pkt. 2)**
 - Veg, kode 2010
 - Kjøreveg, kode 2011
 - Parkering, kode 2080
- **Landbruk, natur og friluftsmål samt reindrift (§ 12-5 pkt. 5)**
 - LNRF, kode 5100

2 Fellesbestemmelser

2.1 Automatisk fredede kulturminner

Dersom man i løpet av bygge- og anleggsarbeidet oppdager noe som kan være et kulturminne (f.eks. gjenstander, bein, ansamlinger av sot/kull eller stein), må arbeidet stanses og melding sendes fylkeskommunen og/eller Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulml) § 8 annet ledd. Både tiltakshaver og ev. utførende entreprenør har ansvar for at denne aktsomhets- og varslingsplikten overholdes.

2.2 Fremmede arter

Det tillates ikke at det ikke blir tilført eller spredt fremmede arter i forbindelse med tiltak.

3 Bebyggelse og anlegg

3.1 Fritidsbebyggelse

- Midtpunktet på angitt tomt skal ligge innenfor hovedbygningens yttervegger.
- Hyttetomt skal avgrenses til 1 daa.
- Hver hyttetomt eller feste kan bebygges med kun én hytteenhet.
- Størrelsen på hyttebebyggelsen settes til maks bebygd areal (BYA) på 120 m² (avvik fra kommuneplan). Innenfor denne arealgrense tillates i tillegg til hytte også oppført uthus og anneks.
- Hyttetomt med veiatkomst kan bebygges med maksimalt bebygd areal (BYA) = 135 m², der en parkeringsplass på 15 m² inngår i maksimalt bebygd areal.
- Hytte og anneks skal danne en hytteenhet og avstanden mellom disse skal ikke være mer enn 4,0 meter.
- Uthus eller anneks kan til sammen være maksimalt bebygd areal (BYA) = 30 m².
- Terrasser kan i tillegg til totalt bebygd areal på 120/135 m², tillates med maksimalt bebygd areal (BYA) = 30 m².
- Bebyggelsen skal ha saltak mellom 20° og 36°, ligge lavest mulig i terrenget med størst tillatte grunnmur- eller pilarhøyde på 60 cm i flatt terreng og 100 cm i skrånende terreng (avvik fra kommuneplan).
- Hyttebebyggelsen kan oppføres med maksimal gesimshøyde på 3,5 m og maksimal mønehøyde på 5,5 m fra grunnmur-/pilarhøyde (avvik fra kommuneplan).
- Bebyggelsen skal tilpasses landskapet og nærliggende bebyggelse.
- Vedlagt byggesøknad skal det følge snitt/profiler som viser byggets plassering i terrenget.
- Det tillates ikke planering i større utstrekning enn det som er nødvendig for en hensiktsmessig plassering av hytta.
- Parkering for hytteiere og gjester skal skje ved hytta eller i privat avkjørsel.

4 Samferdsel og teknisk infrastruktur

4.1 Kjøreveg

Ved opparbeidelse av veg skal det sørges for minst mulig terrenginngrep. Veger skal i hovedsak legges i eksisterende sti-traséer, og skal utføres slik at det blir minst mulig inngrep i naturen. Skjæringer og fyllinger skal dekkles med jord, og stedlig vegetasjon skal etableres.

Vegene skal i størst mulig grad følge kommunens «Retningslinjer for vegbygging til hytter i fjellet». Veger skal ikke dreneres.

For mindre strekninger kan vegføring justeres for å ivareta landskapets karakter og naturmangfold.

Alle veiene som er merket f_SKV er felles veger for hele området, med tanke på opparbeidelse, drift og vedlikehold.

Det tillates ikke parkering langs felles veger eller på snuplasser.

- f_SKV er felles adkomstveg til hytter på eiendommene gnr./bnr. 234/1 med festenummer 332–340.

4.2 Parkering

- Parkeringsplass f_SPA1 er utvidelse av felles eksisterende parkeringsplasser/gjesteparkering for hyttene innenfor planområdet.
- Alle hytter innenfor planområdet får mulighet til å anlegge privat parkering ved sine hytter (SPA2-8).

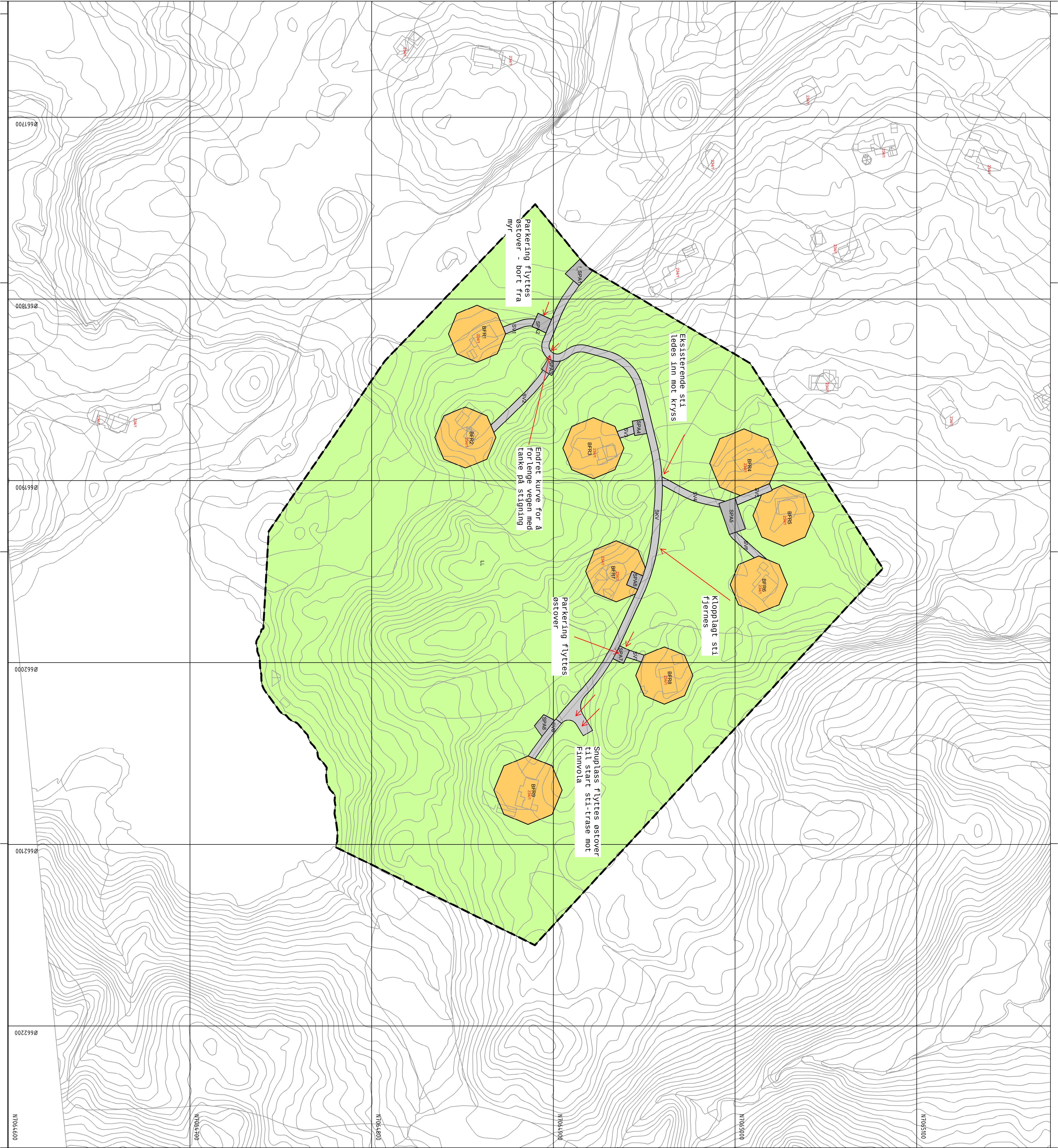
4.3 Vann og avløp

- Det tillates innlagt vann i hyttene i feltet dersom godkjent avløpsløsning foreligger. Avløpsløsning skal godkjennes av kommunen.
- Utslipp av avløp skal ikke føre til forurenset utslipp til tjern i området, eller bekker som renner ned mot Innsvatnet.

5 Landbruk, natur og friluftsmål samt reindrift

5.1 LNF

- Området omfatter hele planområdet.
- Vegetasjonen i området skal i størst mulig grad bevares, men det kan foregå hogst og rydding etter avtale med grunneier Statskog.
- Statskog kan drive ordinær skogsdrift i området.
- Eksisterende stier i myr som ikke blir en del av nye veier skal fjernes og restaureres tilbake til myr.

Tegnforklaring

- Reguleringsplan PBL 2008
- §12-5, Nr. 1 - Bebyggelse og anlegg
- BFR Fritidsbebyggelse
- §12-5, Nr. 2 - Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur
- SV Veg
 - SKV Kjøleveg
 - SPA Parkering
- §12-5, Nr. 5 - Landbruks-, natur- og friluftstomål samt reindrift
- LL Landbruksstomål
- Linjesymbol
- Plangrense
 - Formålgrense

Kartopplysninger

Kilde for basiskart: Kartverket- Noddea

Dato for basiskart: 07.04.2021

Koordinatsystem: ETRS89 UTM-32N

Høydegrunnlag: NN2000

Ekvidistanse: 1m

Kartmålestokk: 1:1000

0 25 50m

N

Detailregulering

Finnvola midtre veg

5038_Prosjlag

Arealplan-ID:

Forslagsgjeller: Finnvola midtre øvre veglig

Verdell kommune				Med tilhørende reguleringsbestemmelser			
SAKSBEHANDLING ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN				SAKS. NR	DATO	SGN	
Dato	XXX	Revisjon	XXX				
Dato	XXX	Revisjon	XXX				
Dato	XXX	Revisjon	XXX				
Kommunestyret sitt vedtak							
Ny 2. gangs behandling							
Offentlig ettersyn fra							
2. gangs behandling							
Offentlig ettersyn fra							
1. gangs behandling							
Kunngjøring av oppstart av planarbeid							
Oppstartsmøte...							
PLANEN ER UTARBEIDET AV: SWECO				PLANKONSULENT	TEGNNE, DATO	SGN	
Det fiskebryet og planene er i samsvar med kommunestyrets vedtak av					14.01.2022	BS	
					Plankonsulent		

RAPPORT

RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE

Basert på DSB sin veileder "Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging" fra april 2017 (ISBN 978-82-7768-421-5)

Kunde: Finnvola midtre øvre veglag

Prosjekt: Finnvola midtre veg

Prosjektnummer: 10222610

Dokumentnummer:

Rev.:

Sammendrag:

Det er ikke avdekket risiko eller konsekvenser av stor betydning i forbindelse med planlagt tiltak, hverken på natur eller infrastruktur.

Vegbygging vil berøre noe mer grunn, men i forhold til dagens situasjon vil det ikke medføre andre konsekvenser.

Risiko i forbindelse med bruk av veg i form av ulykker er svært liten, da det er lite trafikk og lav fart i området.

Rapporteringsstatus:

- ☒ Endelig
☐ Oversendelse for kommentar
☐ Utkast

Utarbeidet av:	Sign.:
Bjørn Stubbe	
Kontrollert av:	Sign.:
Øyvind Hojem	
Prosjektleder:	Prosjekteier:
Bjørn Stubbe	Geir Morten Hjelde

Revisjonshistorikk:

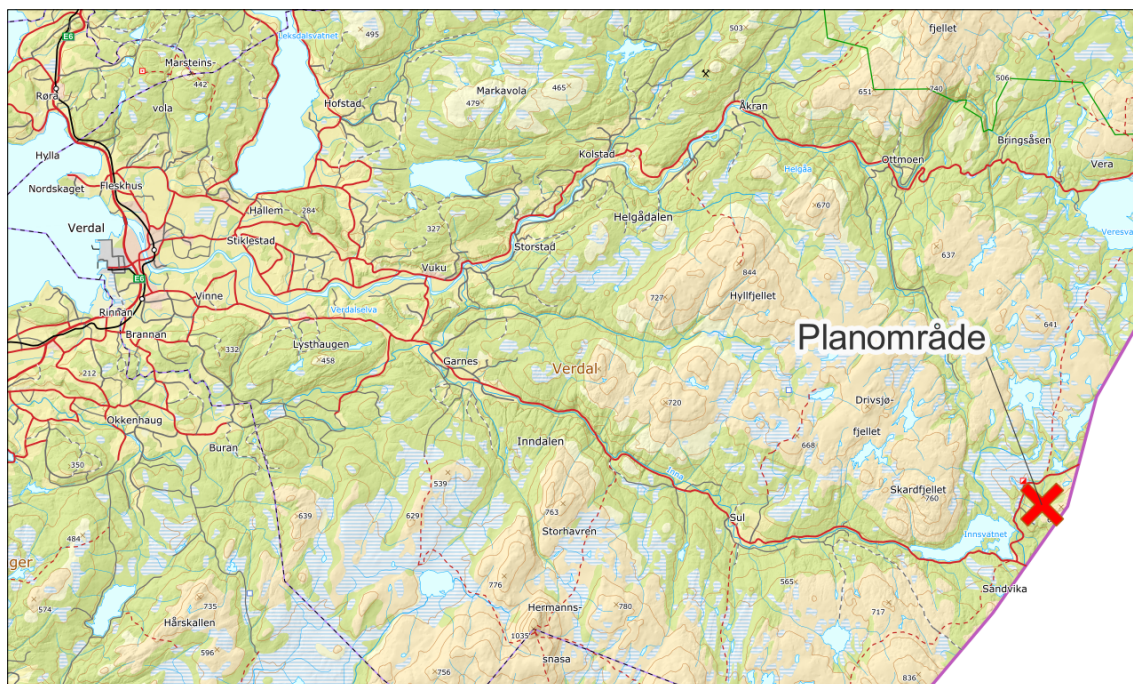
Rev.	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet av	Kontrollert av

Innholdsfortegnelse

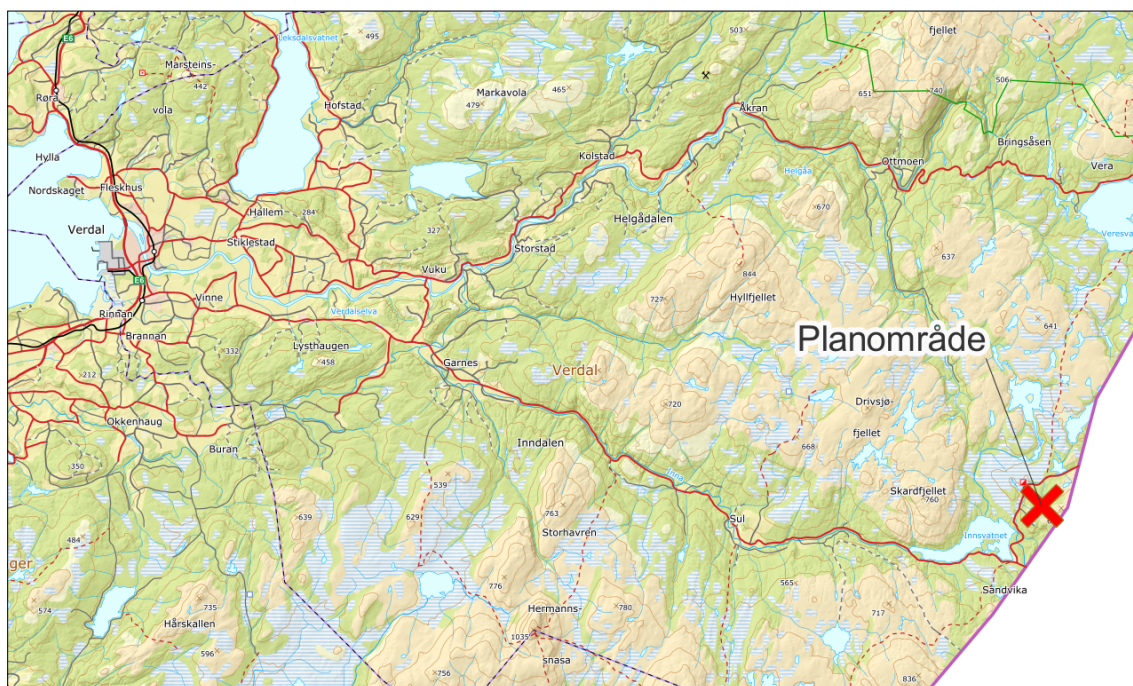
1	Innledning.....	3
1.1	Formål.....	4
1.2	Hjemmel	4
2	Beskrivelse av analyseobjektet.....	5
2.1	Om tiltaket.....	5
3	Uønskede hendelser	5
4	Uønskede hendelser, konsekvenser og tiltak	7
5	Konklusjon	7

1 Innledning

Sweco Norge AS er engasjert for å gjennomføre ROS-analyse i forbindelse med reguleringsplan for Finnvola midtre veg i Verdal kommune.

Figur 1-1 viser et oversiktskart med lokalisering av planområdet.

Figur 1-1. Oversiktskart med lokalisering av planområdet i Verdal kommune.

1.1 Formål

Det overordnede formålet med denne risiko- og sårbarhetsanalysen er å forebygge risiko for samfunnsverdiene liv og helse, trygghet (stabilitet) og eiendom (materielle verdier) i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan for veg i øvre del av Finnvola midtre hyttefelt i Verdal kommune.

Mer konkret er formålet følgende:

- Å identifisere risiko og sårbarhet ved det realiserste planforslaget, og få et risikobilde over de uønskede hendelsene.
- Å sette fokus på risiko og sårbarhet på en systematisk måte.

1.2 Hjemmel

Plan- og bygningslovens kapittel 4 om Generelle utredningskrav krever at det skal utarbeides en ROS-analyse ved planer for utbygging.

§ 4-3. Samfunnssikkerhet og risiko- og sårbarhetsanalyse

Ved utarbeidelse av planer for utbygging skal planmyndigheten påse at risiko- og sårbarhetsanalyse gjennomføres for planområdet, eller selv foreta slik analyse. Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. Område med fare, risiko eller sårbarhet avmerkes i planen som hensynssone, jf. §§ 11-8 og 12-6. Planmyndigheten skal i arealplaner vedta slike bestemmelser om utbyggingen i sonen, herunder forbud, som er nødvendig for å avverge skade og tap.

Kongen kan gi forskrift om risiko- og sårbarhetsanalyser.

2 Beskrivelse av analyseobjektet

2.1 Om tiltaket

Beskrivelse av tiltaket:

- Tiltaket omfatter bygging av adkomstveg til hytter i eksisterende, fullt utbygd hytteområde
- Området ligger i Finnvola midtre hyttefelt i Verdal kommune.
- Vegen må legges langs eksisterende stier i området, slik at den i minst mulig grad berører myr.
- Kommunens norm for bygging av skogsveg skal benyttes som veiledende dokument ved gjennomføring av tiltaket.

For ytterligere detaljer om tiltaket, se planbeskrivelsen i planforslaget.

3 Uønskede hendelser

Liste over mulige uønskede hendelser som vil påvirke risikoen for tiltaket.

Uønskede hendelser	Relevant for tiltaket	Kommentar/Begrunnelse
Naturgitte forhold		
Sterk vind	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Bølger/bølgehøyde	Nei	Ikke relevant.
Snø/is	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Frost/tele/sprengkulde	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.

Nedbørmangel	Nei	Ikke relevant.
Store nedbørsmengder	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Stormflo	Nei	Ikke relevant.
Flom i sjø/vassdrag	Nei	Ikke relevant.
Urban flom/overvann	Nei	Ikke relevant.
Havnivåstigning	Nei	Ikke relevant.
Skred (kvikkleire, jord, stein, fjell, snø), inkludert sekundærvirkninger	Nei	Området ligger over marin grense og i NVE Atlas er det ikke registrert kvikkleire eller markert aktsomhets- eller faresone for skred i bratt terreng.
Erosjon	Nei	Ikke relevant.
Radon	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Skog- og lyngbrann	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Kritiske samfunnsfunksjoner og kritiske infrastrukturer		
Samferdselsårer som vei, jernbane, luftfart og skipsfart	Nei	Ikke relevant.
Infrastrukturer for forsyning av vann, avløps- og overvanns-håndtering, energi, gass og telekommunikasjon	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Tjenester som skoler, barnehager, helseinstitusjoner og nød- og redningstjenester	Nei	Tiltaket bedrer situasjonen for nødetater dersom noe skulle skje i området som sykdom, ulykke og brann.
Ivaretagelse av sårbare grupper	Nei	Ikke relevant.
Næringsvirksomhet		
Samlokalisering i næringsområder	Nei	Ikke relevant.
Virksomheter som håndterer farlige stoffer, eksplosiver og storulykkevirksomheter	Nei	Ikke relevant.
Damanlegg	Nei	Ikke relevant.
Forhold ved utbyggingsformålet		
Om utbyggingen medfører nye risiko- og sårbarhetsforhold i planområdet	Nei	Ikke relevant.
Forhold til omkringliggende områder		

Om det er risiko og sårbarhet i omkringliggende områder som kan påvirke utbyggingsformålet og planområdet	Nei	Ikke relevant.
Om det er forhold ved utbyggingsformålet som kan påvirke omkringliggende områder	Nei	Tiltaket vil begrense parkeringsbelastning på felles plass, og fordele dette ut til hyttetomtene.
Forhold som påvirker hverandre		
Om forholdene over påvirker hverandre, og medfører økt risiko og sårbarhet i planområdet	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Naturgitte forhold og effekt av klimaendringer	Nei	Tiltaket påvirker eller påvirkes ikke av hendelser knyttet til dette.
Jernbane	Nei	Ikke relevant
Vei	Ja	Nye bilveger endrer trafikken. Bredere veger legger beslag på noe mer grunn.
Lokale forhold (ikke uttømmende)		

4 Uønskede hendelser, konsekvenser og tiltak

Her følger risikovurderingene av hendelsene som er relevante for tiltaket. Hver hendelse er tilegnet et nummer, og det er fylt ut et skjema for hver hendelse som er relevant for tiltaket.

Vei

Veibygging vil få konsekvenser ved at det vil bli tatt i bruk mer grunn ved bygging av veg / utvidelse av stier. Veger må legges slik at de i minst mulig grad berører myr.

Fram til eksisterende felles parkering vil det ikke bli endring i trafikken. Ny adkomstveg fram til hyttene tilfører ny biltrafikk i området, men trafikken her vil bli svært begrenset, da dette er blindvei til disse hyttene, og kun vil bli benyttet når hyttene er i bruk.

Med tanke på tilgangen for nødetater medfører tiltaket en stor forbedring.

5 Konklusjon

Det er ikke avdekket risiko eller konsekvenser av stor betydning i forbindelse med planlagt tiltak, hverken på natur eller infrastruktur.

Vegbygging vil berøre noe mer grunn, men i forhold til dagens situasjon vil det ikke medføre andre konsekvenser.

Risiko i forbindelse med bruk av veg i form av ulykker er svært liten, da det er lite trafikk og lav fart i området.

NOTAT

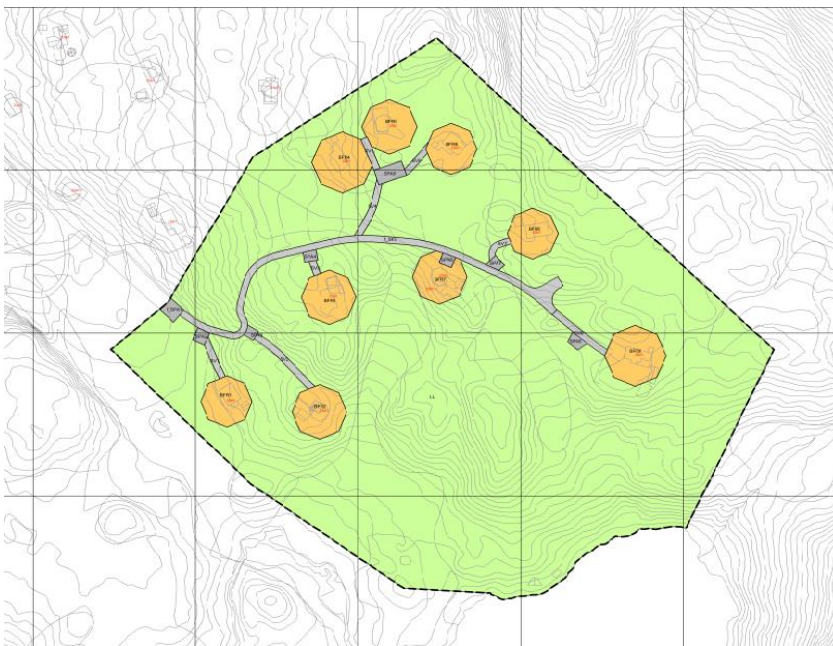
Prosjekt Finnvola_midtre_veg_regulering	Prosjektleder Bjørn Stubbe	Dato 18.08.2021
Prosjektnummer 10222610	Opprettet av Solveig Angell-Petersen	Rev. Dato
Distribusjon	Firma Finnvola midtre øvre veglag	Navn Torbjørn Hojem
Utarbeidet av Solveig Angell-Petersen		
Kontrollert av Jørgen Skei		

Finnvola Midtre veiregulering – Vurdering av naturmangfold

I forbindelse med regulering av veier til eksisterende hytter i hyttefeltet Finnvola Midtre i Verdal kommune, er Sweco bedt om å beskrive naturverdier og hvordan disse vil påvirkes. Se figur 1 for plassering og figur 2 for mer detaljert kart over planområdet.

Figur 1 Rød firkant viser omtrentlig plassering av planområdet. Kilde: Norgeskart.

Figur 2 Planområdet med eksisterende hytter og planlagt vei. For detaljer, se reguleringsplanen. Kilde: Sweco, utsnitt fra reguleringsplan (datert 6.8.2021).

Planområdet er undersøkt for naturverdier og naturtyper (etter Miljødirektoratets instruks, Miljødirektoratet 2021). Myrområdene ble særskilt vurdert for å avgjøre om de har spesiell verdi for naturmangfold og om inngrepene kan føre til forringelse. Feltarbeid ble gjennomført 23. juni 2021 av biologene Solveig Angell-Petersen og Oda Sofie Dahle fra Sweco.

Planområdet ligger i nordboreal sone (NiN-Web). Berggrunns- og løsmassekart viser at berggrunnen består av gråvakkessandstein med lag av fyllitt, og at området har et usammenhengende eller tynt dekke med morenemasser (Norges geologiske undersøkelser). Dette kan gi potensiale for noe næringskrevende arter. Det var per juni 2021 ingen eksisterende registreringer av arter eller naturtyper innenfor planområdet eller innen 200 m fra dette i offentlige databaser (Artskart, Naturbase).

Planlagt inngrep berører ikke vassdrag, og akvatisk miljø omtales derfor ikke nærmere i notatet.

Vegetasjon

Det ble under feltbefaring registrert flere forekomster med den rødlistede lavarten (gubbeskjegg) og én lokalitet med en viktig naturtype (gammel granskog med gamle trær). Disse beskrives nærmere under kapitlene *Naturtyper* og *Rødlistearter* lenger ned. Utover disse ble det i felt kun registrert vanlige og vidt utbredte arter og naturtyper/vegetasjonstyper innen influensområdet for planlagt veibygging. Influensområdet består av skog- og myrområder som er påvirket av inngrep i form av hyttebygging, stier (med grus eller planker), enkelte små grøfter/nedgravde rør/kjørespor over myr, og hogst.

Skogen i området består av granskog med innslag av furu og løvtrær som bjørk og rogn (figur 3). Den er preget av tidligere hogst, men enkelte steder står gamle trær igjen, og det er flekkvis noe stående og litt liggende død ved. Den rødlista lavarten gubbeskjegg ble registrert flere steder i tilknytning til gamle grantrær (se nærmere omtale lenger ned). Foruten én lokalitet (nærmere omtalt lenger ned) var arealene med gammel skog for små til å skulle registreres som naturtyper etter Miljødirektoratets instruks (Miljødirektoratet 2021). Skogbunnen består i hovedsak av fattig blåbær- og bærlyng-bunn, og typiske arter er blåbær, røsslyng, gullris, skrubbær, skogstjerne, smyle, krekling, tepperot og blokkebær. I enkelte partier vokser bregner og høgstauder som turt, skogstorkenebb og sumphaukeskjegg.

Figur 3 Granskog med blåbærbutikk og innslag av løvtrær i trasé for planlagt vei. Venstre: Mot hytten lengst inn (øst) i planområdet. Det går i dag en grussti i planlagt veitrasé på denne strekningen. Høyre: Skogområdet veien er planlagt gjennom opp fra dagens parkeringsplass vest i planområdet (bildet er tatt ned mot dagens parkering og myra ved siden av denne). Foto: Sweco.

Det er mye myr i influensområdet (figur 4 og figur 5). Disse er i hovedsak fattige til svakt intermediære jordvannsmyrer, med arter som blåtopp, torvull, bjønnskjegg, kvitlyng, trådstarr, tettegras, tepperot, rundsoldogg, duskull, skogstjerne, dvergbjørk, bukkeblad, m.m. Det finnes små rikere partier/sig (i hovedsak i sørlige del av planområdet) hvor det vokser arter som rødmakkmose, dvergjamne, svelttull, sumphaukeskjegg og fiol sp. (trolig myrfiol). Disse områdene er ikke rike nok (har ikke høyt nok kalkinnhold) til å skulle kartlegges som naturtypen *rik åpen jordvannsmyr i nordboreal og lavalpin sone* (Miljødirektoratet 2021). Det er også innslag av nedbørsmyr (uten utpregede torvmarksformer) i influensområdet, blant annet i tilknytning til planlagt trasé for vei. På disse vokser bl.a. røsslyng, dvergbjørk, multe og torvull. Arealene med nedbørsmyr er ikke store nok til å utfigureres som naturtyper etter Miljødirektoratets instruks (Miljødirektoratet 2021). Der planlagt vei berører myr er den i hovedsak lagt i myrkanten og i samme trasé som dagens grussti. Vei vil også krysse åpen myr ett sted for å komme over til hyttene på nordsiden. Planlagt vei vil medføre større inngrep i myr enn dagens sti (bredere trasé, mer graving og dypere grøfter). Det forventes at nærmeste kantsone av myra langs veien vil tørke ut og vegetasjonen endres til mer tørketolerante arter og oppslag av busker og trær. Veien som krysser på tvers vil dele denne åpne myra i to.

Figur 4. Planlagt veitrasé langs åpen myr som ligger ca. midt i planområdet. Venstre: Sett vestover langs dagens grussti. Vei er planlagt i samme trasé som dagens sti, langs sørlige kant av åpen myr, før den knekker av sørover (mot venstre) inn i skogen ca. midt i bildet. I kanten av den åpne myra er det her nedbørsmyr. Høyre: Bilde tatt fra ca. samme sted, motsatt vei mot øst og enden av den åpne myra. Planlagt vei krysser her et myrsig som fortsetter nedover mot høyre (sørover). Det planlegges parkeringsplass bakenfor myr til venstre for stien. Foto: Sweco.

Figur 5 Nedbørsmyr i område der planlagt vei skal krysse åpent myrområde bort til hyttene på nordsiden av myra (veien vil krysse myra i venstre kant av bildet). Det planlegges parkeringsplass i skogkanten bak myra (ca. midt i bildet), og vei videre i skogkanten bort til hytten helt til høyre. Liten grøft langs dagens sti over myra sees i forkant av bildet. Foto: Sweco.

Naturtyper

Det ble på befaring registrert én naturtypelokalitet med *gammel granskog med gamle trær* (Miljødirektoratet 2021). Avgrensing vises i figur 6, bilder fra lokaliteten i figur 7. Lokaliteten har noe spor etter slitasje ved nærliggende hytte. Det ble ikke observert fremmede arter eller spor etter tunge kjøretøy. Tilstand vurderes på bakgrunn av dette å være god. Lokaliteten har imidlertid liten naturmangfoldvurdering. Dette på bakgrunn av at den er liten, at det var lite stående/liggende død ved og kun én rødlisteart i kategori nær truet (NT) art ble registrert (gubbeskjegg). Samlet får lokaliteten **moderat lokalitetskvalitet**. Den registrerte naturtypelokaliteten vil ikke bli påvirket av planene om bygging av vei til hyttene like ved. Lokaliteten ligger i nordre hjørne av planområdet, og fortsetter noe utenfor området som ble kartlagt i forbindelse med planlagt prosjekt. Ettersom dette området ansees å ligge utenfor influensområdet for veiplanene ble det ikke nærmere undersøkt.

Figur 6 Rosa område viser lokalitet med naturtypen gammel granskog med gamle trær (C12.2, Miljødirektoratet 2021) som Sweco kartla på feltbefaring den 23.6.2021. Rødt omriss markerer området som ble kartlagt for naturtyper (influensområdet for planlagt veibygging). Kilde: Kart er hentet fra NiN-web (området vil bli synlig i Naturbase etter at kvalitetssikring er foretatt av Miljødirektoratet høsten 2021).

Figur 7 Bilder fra lokalitet med naturtypen gammel granskog med gamle trær (C12.2). Bildet til høyre viser et gammelt grantrø som den rødlista lavarten gubbeksjegg (NT) vokste. Foto: Sweco.

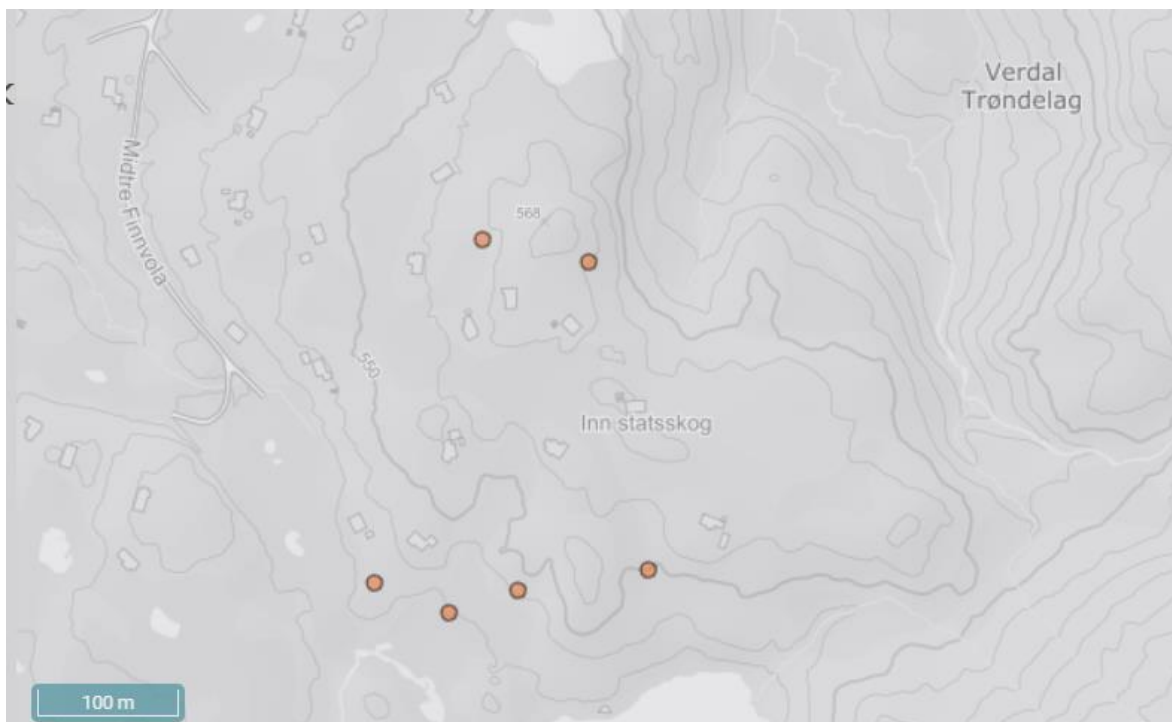
Vilt

Planområdet vurderes å ha ordinær funksjon for fugl og andre dyr, med tilstedeværelse av arter som finnes i omkringliggende områder. Tårnfalk ble observert på befaring. Menneskelig påvirkning med tilhørende støy og forstyrrelse kan ha en negativ effekt for dyrelivet, og planlagt vei vurderes å kunne ha en liten økt negativ effekt sammenlignet med dagens situasjon.

Rødlistearter

Den rødlista lavarten gubbeksjegg (NT) ble under Swecos kartlegging registrert flere steder i planområdet, se figur 8. Bygging av planlagte veier berører ingen av de registrerte funnene, men arten er utbredt i området og det kan ikke

utelukkes at planlagt vei vil berøre forekomster av arten. Dette vil i så fall berøre en begrenset andel av den lokale populasjonen og vurderes å ha liten påvirkning på utbredelsen og overlevelsen av arten i området.

Figur 8 Røde prikker markerer funn av den rødlista lavarten gubbeskjegg (NT). Arten vokser med stor sannsynlighet flere steder i området enn det kartet viser. Kilde: Utsnitt hentet fra Artskart.

Ingen rødlistearter er registrert i planområdet eller influensområdet (innen 200 m fra plangrensen) tidligere (Artskart), men flere er registrert i omkringliggende områder (Artskart). Influensområdet inngår i leveområder for flere av de rødlista fuglene og pattedyrene som er registrert i regionen, slik som bl.a. hare (NT), gaupe (EN), jerv (EN), og en rekke fugler (eks. gulspurv (NT), gjøk (NT), blåstrupe (NT), hønsehauk (NT), lirype (NT) m.m.). Influensområdet vurderes ikke å ha spesielt viktige funksjonsområder for slike arter, sammenlignet med områdene rundt.

Det er enkelte små arealer med gamle grantrær i influensområdet (for små til å utfigureres som naturtypelokaliteter), og utover gubbeskjegg (NT) som ble registrert under kartleggingen, vurderes det å være et visst potensiale for rødlista lav og sopp i området.

Forslag til tilpasninger/avbøtende tiltak

Vei bør legges på en slik måte at myr i minst mulig grad berøres. Dette innebærer å plassere veiene mest mulig i utkanten av myr, med så få kryssinger av myrområder som mulig. Dette virker å i stor grad være ivarettatt i dagens planer. Vei som går på tvers av myr bør ikke avskjære naturlig vanngjennomstrømning til nedenforliggende myrområder. Jevnlige stikkrenner eller bruk av permeable fyllinger kan bidra til å hindre dette. Det er også en fordel om vei planlegges i tilknytning til eksisterende stier, grøfter og hogstpåvirket skog, noe som også i stor grad er tilfellet i den foreliggende planen.

Det bør legges til rette for revegetering ved at øverste lag torv/matjord skaves av, mellomlagres og legges tilbake etter fullført inngrep.

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12

Tiltak som berører naturmangfold skal vurderes opp mot prinsippene i §§ 8-12 i Naturmangfoldloven og legges til grunn ved skjønnsutøving, jf. Naturmangfoldloven § 7. Det skal gjøres en vurdering av om kunnskapsgrunnlaget for tiltaket er godt (§ 8), og av den samlede belastningen som naturmangfoldet blir/vil bli utsatt for (§ 10). Kostnadene ved miljøforringelse som tiltaket innebærer skal bæres av tiltakshaver (§ 11), og det skal legges vekt på miljøforsvarlige driftsmetoder, teknikker og lokalisering (§ 12). Vet man lite om virkningene av tiltaket, skal føre-var-prinsippet tillegges stor vekt i saken (§ 9).

§8 Kunnskapsgrunnlag

Det er blitt gjennomført befaringskartlegging av naturverdier i planens influensområde. Befaringen ble gjort i vekstsesong for planter, men utenfor hekkesesong for fugl. Den vurderes likevel å gi god oversikt over naturverdiene. Området vurderes å være godt kartlagt og det er god kunnskap om hvordan tiltaket vil kunne påvirke de ulike verdiene.

§9 Føre-var-prinsippet

Det er lite trolig at tiltaket vil medføre omfattende, utforutsatte miljøkonsekvenser ut over det som er vurdert i dette notatet. Kunnskapen om naturverdier i området og hvordan tiltaket vil påvirke disse ses på som god.

§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Tilsvarende myrer og skogområder er berørt av inngrep (hyttebygging) i omkringliggende områder, og bygging av vei vil bidra til samlet belastning på ordinær skog- og myrnatur i regionen. Utbygging forventes i liten grad å bidra til samlet belastning på rødlistearter gubbeskjegg (NT) eller gammel skog. Best mulig tilpasning av tiltaket der det berører myr er viktig for å redusere påvirkning og samlet belastning for myr.

§11 Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Kostnadene ved gjennomføring av avbøtende/kompenserende tiltak og bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder og eventuelle miljøforringelser utover det som er beskrevet skal dekkes av tiltakshaver.

§12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Tiltaket vil bli gjennomført med de miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som er vanlig praksis ved denne typen tiltak.

Referanser

Artsdatabanken. 2018. Norsk rødliste for naturtyper. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Artsdatabanken. 2018. Fremmedartslista. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Artskart, Artsdatabanken. <https://artskart.artsdatabanken.no/app/>

Miljødirektoratet. 2021. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Versjon 08.06.2021. Veileder M-1930 | 2021.

Naturbase, Miljødirektoratet. www.naturbase.no

NiN-web, Miljødirektoratet (krever bruker og innlogging)

https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/index.html?viewer=NiNWeb_2020.NiN-Web#

Løsmassekart, Norges geologiske undersøkelse. <http://geotest.ngu.no/kart/losmasse/>

Berggrunnskart, Norges geologiske undersøkelse. <http://geotest.ngu.no/kart/berggrunn/>

Ny organisering av interkommunalt utvalg mot akutt forurensing (IUA) Inn-Trøndelag

Saksbehandler: Siri Kristin Strand	Arkivref: 2022/1522 - /M74
E-post: siri.strand@verdal.kommune.no	
Tlf.: 90780374	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Formannskap	23.06.2022	75/22
Kommunestyre	27.06.2022	61/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 75/2022

BEHANDLING:

Ved votering ble kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

1. Kommunestyret vedtar ny samarbeidsavtale for *Innherred interkommunale utvalg mot akutt forurensing kommunalt oppgavefellesskap*, jf. Kommuneloven §19, med virkning fra 01.01.2023, slik det fremgår av saken.
2. Kommunestyret velger selv sin representant og vara til representantskapet i oppgavefellesskapet. Ordfører og varaordfører er valgt som medlem og varamedlem i valgperioden, og gjenvelges i det nye oppgavefellesskapet i valgperioden.

Kommunedirektørens innstilling:

3. Kommunestyret vedtar ny samarbeidsavtale for *Innherred interkommunale utvalg mot akutt forurensing kommunalt oppgavefellesskap*, jf. Kommuneloven §19, med virkning fra 01.01.2023, slik det fremgår av saken.
4. Kommunestyret velger selv sin representant og vara til representantskapet i oppgavefellesskapet. Ordfører og varaordfører er valgt som medlem og varamedlem i valgperioden, og gjenvelges i det nye oppgavefellesskapet i valgperioden.

Vedlegg:

- 1 Referat årsmøte 2022-Inn-Trøndelag kommunale utvalg mot akutt forurensing
- 2 Møtebok: Ny organisering for Inn-Trøndelag kommunale utvalg mot akutt forurensing-IUA
- 3 Ny organisering KOF-samarbeidsavtale

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Den 9. mai i år ble det gjennomført årsmøte i Inn-Trøndelag interkommunale utvalg mot akutt forurensning (IUA) (omfatter kommunene Snåsa, Steinkjer, Inderøy, Verdal og Levanger).

Da IUA Inn-Trøndelag i dag er etablert som et samarbeid etter den tidligere kommunelovens §27 om interkommunale samarbeid, og at dette alternativet er fjernet i nye kommunelov, er frist for å endre organisering satt til utgangen av 2023. Alle kommuner må innen da vedta ny organisering, fra interkommunalt samarbeid til kommunalt oppgavefellesskap jfr Kommunelovens §19.

Vurdering:

Årsmøtet i Innherred IUA ber kommunene vedta forslag til samarbeidsavtale som framlagt uten endringer, da likelydende vedtak fra alle 5 deltakerkommunene er nødvendig for at samarbeidsavtalen skal være gyldig. Det er derfor lite handlingsrom i saken som fremmes.

I inneværende periode er ordfører og varaordfører valgt som representant og vara i representantskapet til IUA. Kommunedirektøren foreslår at disse gjenvelges ut valgperioden i det nye oppgavefellesskapet og at ny samarbeidsavtale godkjennes.

Referat fra årsmøte 2022 for Inn-Trøndelag interkommunale utvalg mot akutt forurensning (IIUA)

Mandag 9. mai 2022, kl. 10.00

Sted: Steinkjer brannstasjon, møterom 2 etg. Helse og beredskapshuset

Til stedet/ deltakere:

Arnt Einar Bardal, Snåsa, Leder
Nina Bakken Bye møtte for Anita Ravlo Sand, Levanger
Pål Sverre Fikse, Verdal
Ida Stuberg, Inderøy
Øystein Bjørnes, Steinkjer

Fra administrasjonen møtte:
Håvard Bye og Arnstein Kvelstad

Sakliste:

01/22	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste
02/22	Godkjenning av årsberetning og regnskap for 2021
03/22	Revidert budsjett 2022 og budsjett for 2023
04/22	Ny organisering av kommunalt oppgavefellesskap mot akutt forurensning Inn-Trøndelag
05/22	Eventuelt

Sak 01/22 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Enstemmig godkjent

Sak 02/22 Godkjenning av årsberetning og regnskap for 2021

Arnstein Kvelstad orienterte om aktiviteter siste år. Styret i Inntrøndelag IUA godkjenner enstemmig årsberetning og regnskap for 2021

Sak 03/22 Revidert budsjett 2022 og budsjett for 2023

1. Styret i Inntrøndelag IUA vedtar revidert budsjett for 2022 med en kostnad på kr 8,- pr innbygger.
2. Styret i Inntrøndelag IUA vedtar budsjett for 2023 med en kostnad på kr 8,- pr innbygger.

Pkt. 1 og 2 enstemmig vedtatt.

nr.	Konto(T)	Buds. 2023	Revidert buds. 2022	Buds. 2022
10500	Godtgjørelse til styret IUA	0	kr -	kr 12 000
10990	Arbeidsgiveravgift	0	kr -	kr 1 000
11152	Matvarer, til bevertning (møter osv)	5000	kr 4 000	kr 4 000
11500	Opplæring, kurs-ikke oppgavepliktig	50000	kr 70 000	kr 70 000
11701	Ikke oppgavepliktige reiseutgifter	15000	kr 15 000	kr 15 000
11900	Leie av lokaler og grunn	225000	kr 225 000	kr 225 000
12000	Redskaper og verktøy	80000	kr 280 000	kr 80 000
12401	Drift/service-avtaler it/data	7000	kr 7 000	kr 7 000
13500	Kjøp av tjenester fra interkomm. Selskap	188000	kr 243 880	kr 243 880
14290	Mva	10000	kr 10 000	kr 10 000
	Sum utgifter	580000	kr 854 880	kr 667 880
17000	Tilskudd refusjoner fra staten	25000	-kr 20 000	-kr 20 000
18500	Ref fra kommuner	545000	-kr 547 880	-kr 547 880
17290	kompensasjon mva	10000	-kr 10 000	-kr 10 000
	Sum inntekter	580000	-kr 567 880	-kr 567 880
	Over-/Underskudd til bundet driftsfond	0	kr 287 000	kr 100 000
	Kostnad pr innbygger: 67957 pr. 1.1.21	kr 8,00	kr 8,00	kr 8,00

Utgifter pr kommune til IUA for 2022

Steinkjer	kr 192 032
Levanger	kr 161 368
Verdal	kr 119 640
Inderøy	kr 54 352
Snåsa	kr 16 264

**Sak 04/22 Ny organisering av kommunalt oppgavefellesskap mot akutt forurensning
Inn-Trøndelag**

Årsmøtet ber kommunene vedta forslag til samarbeidsavtale som framlagt uten endringer, da likelydende vedtak fra alle 5 deltakerkommunene er nødvendig for at samarbeidsavtalen skal være gyldig.

1. Kommunestyret vedtar ny samarbeidsavtale for *Innherred interkommunale utvalg mot akutt forurensning kommunalt oppgavefellesskap*, jf. kommuneloven §19, med virkning fra 1.1.2023, slik det fremgår av saken.

2. Kommunestyret velger selv sin representant og vara til representantskapet i oppgavefellesskapet.

1, 2 enstemmig vedtatt.

Sak 05/22 Eventuelt

Ingen saker meldt inn.

For sekretariatet:

Arnstein Kvelstad
Brannvesenet Midt IKS

MØTEBOK

Saksgang

Utvalg	Møtedato	Utvalgssak
Styret	09.05.22	04/22

Saksbehandler: Arnstein Kvelstad

Ny organisering av interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA) Inn-Trøndelag

Trykt vedlegg:

Samarbeidsavtale for Innherred interkommunalt utvalg mot akutt forurensning kommunalt oppgavefellesskap (Innherred IUA)

Vedtak

Årsmøtet ber kommunene vedta forslag til samarbeidsavtale som framlagt uten endringer, da likelydende vedtak fra alle 5 deltakerkommunene er nødvendig for at samarbeidsavtalen skal være gyldig.

1. Kommunestyret vedtar ny samarbeidsavtale for *Innherred interkommunale utvalg mot akutt forurensning kommunalt oppgavefellesskap*, jf. kommuneloven §19, med virkning fra 1.1.2023, slik det fremgår av saken.

2. Kommunestyret velger selv sin representant og vara til representantskapet i oppgavefellesskapet.

1, 2 enstemmig vedtatt.

Arnt Einar Bardal
Styreleder

Saksopplysninger/vurderinger:

Bakgrunn

IUA Inn-Trøndelag er i dag etablert som et samarbeid etter den tidligere kommunelovens §27 om interkommunale samarbeid. I ny kommunelov finnes ikke §27-samarbeid og frist for å endre organisering er satt til utgangen av 2023. Alle kommuner må innen da vedta ny organisering.

Norge består i dag av 32 regioner, regionene ble i sin tid opprettet av SFT, dette med bakgrunn i forurensningsloven av 1981, SFT valgte da ut Steinkjer kommune som vertskommune for IUA Inn-Trøndelag.

Dermed er det Steinkjer kommune som blant annet administrerer økonomien og har juridisk ansvar for IUA-samarbeidet. Steinkjer kommune kjøper sekretariat tjenestene fra Brannvesenet Midt IKS (BMI).

Alternative organisasjonsformer

I den nye kommuneloven, kap. 17 står det:

Kommuner og fylkeskommuner kan utføre felles oppgaver gjennom et interkommunalt samarbeid.

Et interkommunalt samarbeid skal foregå gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til.

Om samarbeidet omfattes av reglene om offentlige anskaffelser vurderes ut fra reglene om offentlige anskaffelser.

Påvirkende faktorer

Myndigheten til å stille krav til og følge opp den kommunale beredskapen mot akutt forurensning skal overføres fra Miljødirektoratet til Kystverket. I den forbindelse er det sendt ut et forslag til ny forskrift som skal erstatte Forurensningsforskriftens kapittel 18A. Forslaget til ny forskrift har kun små endringer, men kapittelet flyttes ut av forurensningsforskriften da det er et annet departement som nå har ansvar for å følge opp den kommunale beredskapen mot akutt forurensning.

I det nye forslaget § 7, 3. ledd er følgende avgrensning gjort med tanke på organisering av IUA:

Det interkommunale samarbeidet skal opprettes i henhold til kommuneloven kapittel 19 eller lov om interkommunale selskaper. Dersom det interkommunale samarbeidet ikke etableres som et eget rettssubjekt, skal det pekes ut en kommune som skal ha operativt og administrativt ansvar for det interkommunale samarbeidet for en periode på minst fem år av gangen.

Avsnittet er ikke endret i det nye forslaget med unntak av at man har endret henvisningen til kommunelovens kapittel. Med bakgrunn i dette er det reelt sett to alternative organisasjonsformer som er aktuelle for IUA-samarbeidet, **kommunalt oppgavefellesskap (KOF)** eller **interkommunalt selskap (IKS)**.

I fra kommuneloven har vi da sett på disse reelle organisasjonsformene.

Kapittel 19. Kommunalt oppgavefellesskap (KOF)

To eller flere kommuner/fylkeskommuner kan opprette et kommunalt oppgavefellesskap (KOF) for å løse felles oppgaver. KOF er utarbeidet for produksjonssamarbeid for mindre omfattende oppgaver. I stor grad gjelder samme regler som for interkommunalt politisk råd. Kommunalt oppgavefellesskap kan (men må ikke) være eget rettssubjekt.

Organisering:

- Skal ha et representantskap – øverste organ
- Alle deltagerne representert med minst et medlem
- Medlemmene velges av kommunestyret/fylkesting
- Hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder
- Kan fastsettes i samarbeidsavtalen at vervene som leder og nestleder skal gå på omgang mellom deltakerne
- Daglig leder i oppgavefellesskapet kan ikke være medlem av representantskapet.
- Velges for fire år – annet kan bestemmes i samarbeidsavtalen
- Kan selv opprette andre organer (f.eks. styre)

Samarbeidsavtalen skal fastsette

- a) oppgavefellesskapets navn
- b) om oppgavefellesskapet er et eget rettssubjekt
- c) hvor mange medlemmer den enkelte deltakeren skal ha i representantskapet
- d) hvilke oppgaver og hvilken myndighet som er lagt til oppgavefellesskapet
- e) deltakernes innskuddsplikt og plikt til å yte andre bidrag til oppgavefellesskapet
- f) den enkelte deltakerens eierandel i oppgavefellesskapet og ansvarsandel for fellesskapets forpliktelser hvis ansvarsandelen avviker fra eierandelen
- g) om oppgavefellesskapet skal ha myndighet til å ta opp lån
- h) hva oppgavefellesskapet skal rapportere til deltakerne om
- i) hvordan deltakerne kan tre ut av oppgavefellesskapet
- j) hvordan oppgavefellesskapet skal oppløses, blant annet hvem som skal ha ansvaret for at oppgavefellesskapets arkiver blir oppbevart etter at oppgavefellesskapet er oppløst.

Interkommunalt selskap (IKS)

IKS styres av Lov om interkommunale selskaper. Med interkommunalt selskap menes et selskap hvor alle deltakerne er kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper. Den enkelte deltaker hefter ubegrenset for en prosent- eller brøkdel av selskapets forpliktelser. Til sammen skal delene utgjøre selskapets samlede forpliktelser. Den enkelte deltakers ansvar

for selskapsforpliktelser svarer til deltakerens eierandel i selskapet med mindre annet fremgår av selskapsavtalen. IKS må være eget rettssubjekt.

Organisering:

- Skal ha et representantskap – øverste organ
- Hvis ikke annet er fastsatt i selskapsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder.
- Medlemmene velges av kommunestyret/fylkesting
- Velges for fire år – annet kan bestemmes i samarbeidsavtalen
- Selskapet skal ha et styre på minst tre medlemmer.
- Selskapet skal ha en daglig leder som ansettes av styret med mindre det er fastsatt i selskapsavtalen at daglig leder ansettes av representantskapet.
- Daglig leder kan ikke velges til medlem av representantskapet.
- Daglig leder eller representantskapsmedlem kan ikke være medlem av styret.

Selskapsavtalen skal i det minste angi følgende:

1. selskapets foretaksnavn
2. angivelse av deltakerne
3. selskapets formål
4. den kommune der selskapet har sitt hovedkontor
5. antall styremedlemmer
6. deltakernes innskuddsplikt og plikt til å foreta andre ytelser overfor selskapet
7. den enkelte deltakers eierandel i selskapet og den enkelte deltakers ansvarsandel i selskapet dersom denne avviker fra eierandelen
8. antall medlemmer av representantskapet og hvor mange medlemmer den enkelte deltaker oppnevner
9. annet som etter lov skal fastsettes i selskapsavtalen.

Kilde: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=iks>

Sammenligning organisasjonsstruktur

De forskjellige alternativene vil kreve noe forskjellig organisasjonsstruktur.

	KOF	IKS
Øverste beslutningsorgan	Må ha representantskap med representanter fra alle deltakerkommuner	Må ha representantskap med representanter fra alle deltakerkommuner
Styre	Kan velge å opprette styre	Må ha et styre
Ansatte	Kan leies inn	Må ha ansatt daglig leder

Sekretariatets vurdering

Kapittel 19. Kommunalt oppgavefellesskap (KOF)

Med et KOF kan IUA, hvis ønskelig, driftes på mer eller mindre samme måte som i dag, dvs. via Steinkjer kommune sine administrative system med kjøp av tjenester fra BMI. Samarbeidsformen KOF er det alternativ som vil være mest likt IUA Inn-Trøndelags nåværende organisering. KOF vil ikke medføre endringer som får økonomiske konsekvenser.

Interkommunalt selskap (IKS)

Opprettelse av IKS er en større prosess enn det andre alternativet. Det vil kreve en større kostnad med å organisere IUA som et IKS heller enn KOF. Det kreves en egen administrasjon av samarbeidet, eller innleie av, noe som dekkes av Steinkjer kommune i dag. Ansettelsesforhold må flyttes over til et IKS og det krever en administrasjon som virker unødig omfattende for et så lite samarbeid.

Sekretariatets anbefaling

Ut fra ovenforstående vurdering anbefaler beredskapsstyret at IUA Inn-Trøndelag i fremtiden organiseres som et kommunalt oppgavefellesskap.

Veien videre

Sekretariatet har gjennomgått alternativene og gir med dette sin anbefaling. Årsmøtet 2022 vedtar organisasjonsform og prosessen med vedtekter og avtaler starter.

Tidsplan for hele prosessen:

juni.2021	Ny organisering vedtatt av styret på årsmøtet for IUA, 07.06.21 – sak 5/21
	Etter ny organisering ble vedtatt er det utarbeidet utkast til samarbeidsavtale med vedtekter.
apr.2022	Årsmøtet vedtar samarbeidsavtale og vedtekter
apr.2022-des.2022	Kommunestyrene vedtar samarbeidsavtale og vedtekter
jan.2023	Ny organisering trer i kraft

Samarbeidsavtale for Innherred interkommunalt utvalg mot akutt forurensning kommunalt oppgavefellesskap (Innherred IUA)

Kommunene Steinkjer, Snåsa, Inderøy, Verdal og Levanger har gjort vedtak om å organisere Inn-Trøndelag interkommunale utvalg mot akutt forurensning som Kommunalt oppgavefellesskap etter Kommunelovens kapittel 19.

§ 1 OPPGAVEFELLELESSKAPETS NAVN

Oppgavefellesskapets navn er Innherred interkommunalt utvalg mot akutt forurensning kommunalt oppgavefellesskap (Innherred IUA)

§ 2 DELTAKERKOMMUNER

I 1993 ble det besluttet av SFT å etablere 34 regioner i Norge, såkalte Interkommunale Utvalg mot akutt forurensning (IUA), j f. SFTs brev av 18. mars 1993, og Forskrift om kommunal beredskap mot akutt forurensning vedlegg 1.

Innherred IUA er region 23, og består av kommunene Steinkjer, Snåsa, Inderøy, Verdal og Levanger. Steinkjer kommune er vertskommune for samarbeidet, og Brannvesenet Midt IKS er sekretariat.

Tabell 1: Oversikt over deltakerkommuner, innbyggertall og eierandel pr 2021K4

Kommune	Innbyggere	Eierandel
Steinkjer	24004	35,32 %
Levanger	20171	29,68 %
Verdal	14955	22,01 %
Inderøy	6794	10,00 %
Snåsa	2033	2,99 %
SUM:	67957	100 %

§ 3 FORMÅL

Innherred IUA skal i samarbeid med deltakerkommunene, andre offentlige myndigheter og organisasjoner, sette kommunene i stand til å møte kravene til kommunal beredskap mot akutt forurensning.

Innherred IUA kan avgi høringsuttalelser og engasjere seg i saker av betydning for akutt forurensning i deltakerkommunene. Konkrete arbeidsoppgaver og arbeidsdeling mellom Innherred IUA og deltakerkommunene fastsettes i årlig plan som vedtas på representantskapsmøtet.

§ 4 ORGANISASJON

Innherred IUAs faste organer er representantskapet og sekretariatet som står for den daglige driften. Kommunenes beredskapsplikt når det gjelder planlegging, budsjettering og rapportering ivaretas av Sekretariatet.

§ 5 REPRESENTANTSKAPSMØTE

Representantskapsmøtet er Innherred IUAs øverste myndighet, og består av en representant fra hver kommune, ordinært representantskapsmøte holdes hvert år innen utgangen av april måned.

Hvert kommunestyre velger selv sitt medlem og varamedlem. Representantskapet velger selv sin leder og nestleder.

Representantskapsmøtet er beslutningsdyktig når minst halvparten av kommunene deltar.

Representantskapsmøtet skal innkalles med minst 4 ukers varsel.

Representantskapet treffes beslutninger med vanlig flertall, med unntak av endring av samarbeidsavtalen som krever 2/3 flertall.

Representantskapsmøtet skal behandle:

Representantskapsmøtet har blant annet følgende oppgaver:

- Godkjenning av innkalling og dagsorden
- Behandle årsrapport og årsregnskap med revisjonsberetning
- Behandle innkomne forslag
- Behandle planer for kommende år
- Vedta budsjett for neste år, inkludert driftstilskudd fra deltakerkommunene

Saker som ønskes behandlet av representantskapsmøtet, må meldes skriftlig minst fire uker før møtet avholdes til sekretariatet.

§ 6 EKSTRAORDINÆRT REPRESENTANTSKAPSMØTE

Ekstraordinært representantskapsmøte kan holdes når representantskapsmedlemmer fra 2 eller flere av deltakerkommunene krever det.

Ekstraordinært representantskapsmøte skal innkalles med minst 3 ukers varsel, og det skal framgå av innkallingen hvilke saker som skal behandles. Ekstraordinært representantskapsmøte kan bare behandle saker som er nevnt i innkallingen. Ekstraordinært representantskapsmøte er beslutningsdyktig når minst halvparten av kommunene deltar. For vedtak gjelder de samme regler som for representantskapsmøtet.

§ 7 ØKONOMI

Innherred IUA er et ikke eget rettssubjekt, men et kommunalt oppgavefellesskap. Regnskap og revisjon føres av Steinkjer kommune.

Deltakerkommunene skal betale et årlig tilskudd til Innherred IUA (kontingent). Denne fastsettes av representantskapsmøtet til et beløp per innbygger i deltagerkommunene.

Dette for å finansiere planlegging, etablering, drift og vedlikeholde den interkommunale beredskapen mot akutt forurensning på vegne av deltakerne.

Innherred IUA skal sette deltakerne i stand til å ivareta sin aksjonsplikt etter forurensningslovens § 46 og sin bistandsplikt etter § 47.

Kompetanseutvikling:

Utgifter til generell kompetanseutvikling dekkes av hver enkelt kommune. Utgifter til spesiell kompetanseutvikling dekkes av Innherred IUA.

Utstyr:

Investering i fellesutstyr til depoter gjøres av Innherred IUA, Basisutstyr dekkes av hver enkelt kommune.

§ 8 OPPLØSNING OG UTTREDEN

I henhold til forurensningsforskriftens §18A-7 skal kommunene delta i interkommunalt samarbeid om beredskap mot akutt forurensning. Samarbeidsregioner er spesifisert i samme forskrifts vedlegg 1.

Dersom forurensningsforskriften endres eller Kystverket i et enkeltvedtak åpner for uttreden, kan en deltager tre ut med ett års oppsigelsestid regner fra 01.01. året etter at skriftlig oppsigelse er gitt inn til oppgavefellesskapets leder.

Oppløsingen må søkes Kystverket når minst 2/3 av representantskapet ønsker det.

Dersom representantskapet vedtar oppløsning, må det oppnevnes et avviklingsstyre.

Ved oppløsning fordeles netto likvide midler, og alle oppgaver overtas av kommunene hver for seg. Ved oppløsning av Innherred IUA overføres arkiv til vertskommunen, Steinkjer kommune

§ 9 IKRAFTTREDEN

Samarbeidsavtalen trer i kraft 1. januar 2023.

Satser for økonomisk sosialhjelp

Saksbehandler: Ola Sagbakken/Anne Kari Haugdal E-post: anne.haugdal@verdal.kommune.no Tlf.: 908 95 050	Arkivref: 2018/9335 - /F09
---	--------------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Utvalg for mennesker og livskvalitet	22.06.2022	46/22
Formannskap	23.06.2022	77/22
Kommunestyre	27.06.2022	62/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 77/2022

BEHANDLING:

Anne Grete Valbekmo fikk permisjon under denne saken. Til stede 8 representanter.

Ved votering ble innstillingen fra utvalg mennesker og livskvalitet enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Nye veiledende satser for økonomisk sosialhjelp i Verdal kommune vedtas og iverksettes fra 010922.

Saksprotokoll i Utvalg for mennesker og livskvalitet - 22.06.2022 - 46/2022

BEHANDLING:

Ved votering ble kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Nye veiledende satser for økonomisk sosialhjelp i Verdal kommune vedtas og iverksettes fra 010922.

Kommunedirektørens innstilling:

Nye veiledende satser for økonomisk sosialhjelp i Verdal kommune vedtas og iverksettes fra 010922.

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Saken omhandler justering av veiledende satser for økonomisk sosialhjelp, hvor dagens praksis med ungdomsnorm foreslås avvirket. I tillegg orienteres kommunestyret om at regjeringen Støre har foreslått lovendring om at barnetrygd skal holdes utenfor når stønadsbeløp økonomisk sosialhjelp skal utmåles.

Økonomisk sosialhjelp er regulert i § 18 i [Lov om sosiale tjenester](#) i arbeids & velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven). For at det skal foreligge rett til økonomisk stønad må den enkelte søker fullt ut ha utnyttet alle reelle muligheter til å forsørge seg selv ved arbeid, egne midler eller ved å gjøre gjeldende trygderettigheter eller andre økonomiske rettigheter. Staten v/Arbeids & inkluderingsdepartementet utarbeider hvert år retningslinjer for beregning av økonomisk sosialhjelp hvor utgifter til barn også er tatt i betraktning. Retningslinjene inneholder ulike satser som er ment å gi kommunene veiledning om stønadsnivået. Kommunene har imidlertid rett og plikt til å utøve skjønn når de vurderer om det skal gis stønad og ved utmåling av stønad.

Med bakgrunn i at statens satser er veiledende så kan den enkelte kommune vedta lokale veiledende satser. I Verdal ble disse justert siste gang i 2018, [PS 102/18](#).

Dagens satser:

Kategori	I aktivitet over 25 år	Ikke i aktivitet over 25 år	I aktivitet under 25 år	Ikke i aktivitet under 25 år
Enslig	6550	4950	4950	3800
Par	10950	8250	8250	
Person i bofellesskap	5450	4100	4100	
Barnetillegg				
0-5 år	3200			
6-10 år	3300			
11-17 år	4300			
Fra 4.barn	2150			

Forslag til nye satser:

	Verdal	Statens veil.
Enslig	6550	6550
Ektepar/samboere	10950	10950

Person i bofelleskap	5450	5450
Barn 0- 5 år	3200	3200
Barn 6 – 10 år	3300	3300
Barn 11 – 17 år	4300	4300

Dagens praksis med ungdomsnormer, vurderes å ikke være forsvarlig fordi normen ikke dekker de faktiske utgifter de er ment å dekke. Resultatet av denne praksisen er at det i de fleste saker innvilges høyere beløp enn den fastsatte normen. Den statlige normen bidrar til at denne praksisen opphører.

Erfaring knyttet til differensierte kommunale satser knyttet til alder og aktivitet er at disse har hatt marginal effekt i form av økt motivasjon til fornyet innsats hos den eller de som av ulike årsaker for en periode har fått sin ytelse nedsatt. Andre virkemidler slike som god avklaring/gode planer/gode tiltak i kombinasjon med tett individuell oppfølging er bedre egnet til å fremme enkeltpersoners egenmestring, og er en bedre og mer bærekraftig vei fram til selvforsørgelse.

Prinsipper som de nye satsene bygger på er:

- at barnebidrag og kontantstøtte tas inn som inntekt i beregningen av hjelpebehovet for økonomisk sosialhjelp.
- at bostøtte fra Husbanken regnes inn som inntekt ved vurdering av hjelpebehovet.
- at ”livsoppholdet” skal dekke: *mat og drikke, husholdnings- og hygieneartikler, klær og sko, media og kommunikasjon, reiseutgifter i fritiden, fritid og sosiale behov og andre forbruksutgifter.*
- at boutgifter ikke er inkludert i satsene og kommer derfor i tillegg. Dette inkluderer lån/renter, offentlige avgifter, strøm og annen oppvarming samt bolig- og innboforsikring.
- at de veiledende satsene for livsopphold og barnetillegg legges lik statens veiledende og at de følger statens årlige justeringer.

I helt spesielle tilfeller kan det vurderes individuelt om det er hensiktsmessig å bruke justering/reduksjon av økonomiske ytelser som virkemiddel for å oppnå ønsket mål. Eksempelvis kan dette gjøres ved manglende oppfølging av vilkår, feilaktige opplysninger eller unndragelse av opplysninger m.m.

Ovennevnte prinsipper inneholder ikke en formulering om at barnetrygd inngår som inntekt ved beregningen av hjelpebehovet for økonomisk sosialhjelp.

Bakgrunnen for dette er at Arbeids & inkluderingsdepartementet etter ønske fra regjeringen Støre i egen [proposisjon av 080422](#), foreslår at barnetrygd skal holdes utenfor når stønadsbeløp økonomisk sosialhjelp skal utmåles. Dagens lovtekst knyttet til tidligere nevnte § 18 i sosialtjenesteloven, hjemler at det ved vurdering av søknad om stønad til familier, ikke skal tas hensyn til barns inntekt av arbeid i fritid og skoleferier. I ovennevnte proposisjon legger departementet frem et forslag om å endre bestemmelsen slik at det ved vurdering av søknad om stønad til familier heller ikke skal tas hensyn til barnetrygd.

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget har behandlet saken i mai 2022, og har avgitt innstilling for videre behandling med en ordlyd [«Lovfeste at det ikke skal tas hensyn til barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk stønad i sosialtjenesteloven \(paragraf\) 18 tredje ledd»](#). Dette er foreslått innført fra 1. sept. 2022.

Med bakgrunn i et antatt politisk flertall mellom SV og regjeringspartiene i Stortinget så legges det til grunn at lovforslaget blir vedtatt – og at virkningsdato settes til 1. september 2022.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER:

De største endringene er knyttet til at de nye lokale satsene ikke skiller på brukernes alder. Dagens satser er ulike for brukere over og under 25 år. Forskjellen i dagens veiledende sats for ungdom under 25 år og de nye lokale satsene er at disse øker fra kr. 4.950.- pr.mnd. til kr.6.550.- pr.mnd. Forskjellen er på kr.1.600.- pr.mnd. Regnskapet for april 2022 viser at 31 brukere under 25 år mottok økonomisk sosialhjelp. Av disse ble 11 etter individuell kartlegging og behovsprøving, vurdert til ungdomsnorm – mens de resterende ble vurdert til å ha behov foreslått norm på kr. 6.550.- Tar vi utgangspunkt i de 11 og beregner en merkostnad ut ifra disse så vil en på månedsbasis snakke om en økt utbetaling på samlet på +/- kr.20.000.-. På årsbasis så vil et anslag bety en økt utbetaling på mellom kr. 200.000.- og kr. 300.000.-

Barnetrygd vurderes i dag som inntekt ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Når nå denne ytelsen etter all sannsynlighet ikke skal føres som inntekt – så er konsekvensen økte utbetalinger over sosialhjelpsbudsjettet.

Regnskapet for april 2022 viser at det ble utbetalt økonomisk sosialhjelp til enslige - eller familier med barn som antallmessig i alder mellom 0-18 år, var 68. Alderssammensetningen på disse barna vurdert opp mot størrelsen på barnetrygden knyttet til hvert enkelt barn viser at det samlede antallet på 68 genererte en samlet utbetaling på barnetrygd på kr. 110.000.- Med samme antall barn fordelt på samme alder, og med uendret størrelse på barnetrygden, så vil dette på årsbasis medføre en økt utbetaling av økonomisk sosialhjelp på +/- 1,4 mill.

I proposisjonen knyttet til lovendringen om at barnetrygd ikke skal inngå som inntekt ved utmåling av stønad, står det at kommunene skal kompenseres for merutgifter som dette påfører den enkelte kommune. For 2022 har Stortinget bevilget 187 mill. over kap. 571, post 60 for å kompensere kommunenes utgifter fra 1. september 2022. På årsbasis er merutgiftene beregnet til om lag 560 mill.

Ovennevnte beregninger er eksakte for april måned i 2022. Mange faktorer kan bidra til at ovennevnte tallstørrelser endrer seg. Beregning av de økonomiske konsekvensene er derfor vanskelig å anslå før vi ser omfanget. En eventuell vurdering av de samlede budsjettmessige konsekvensene av en økning av satsene, og endringen i barnetrygdens bortfall som inntekt i stønadsberegningen, kan derfor tidligst gjøres i forbindelse med budsjettet for 2023.

Vurdering:

Det har over tid vært en samfunnsutvikling hvor mange familier med lave inntekter har opplevd å bli hengende etter. Eksempelvis så ser vi at andelen barn i familier med vedvarende lave husholdningsinntekter har økt jevnt de senere årene. [Forskning](#) viser at personer født inn i lavinntektsfamilier har økt fare for å bli hengende etter på flere levekårsområder. Blant annet viser oppvekst i lavinntekt sammenheng med negative helseutfall.

Med bakgrunn i ovennevnte hvor behovet for å sikre en viss form for sosial utjevning, og for å bedre de generelle levevilkårene for vanskeligstilte brukere, da med særlig fokus på barnefattigdom og utenforskap, vurderer kommunedirektøren at det er riktig å endre de lokale veiledende satsene til å bli lik statens veiledende satser.

I disse vurderingene er det i tillegg lagt vekt på:

- Statsforvalteren sine tilbakemeldinger i tilsyn og klagesaker, er at kommunen ligger lavt i sine veiledende satser. Særlig gjelder dette de differensierte satsene knyttet til tjenestemottakernes alder, og om de er i aktivitet eller ikke.
- At de fleste kommuner de siste årene har tilpasset sine lokale satser til de statlige veiledende satsene.
- At mer standardiserte satser bidrar til noe forenkling av forvaltningsarbeidet knyttet til hver enkelt stønadssak.

Økonomi:

I budsjettet for 2022 er det ikke budsjettert for merkostnader som en endring fra ungdomsnorm til nasjonal norm vil medføre. NAV iverksetter tiltak for å håndtere merutgiften på +/- 20.000,- i eget budsjett. Utgiften på årsbasis vil innarbeides i neste års budsjett.

Miljø:

Miljøaspektet måles i denne sammenheng opp mot det sosiale aspektet. Å bidra til likeverdige levekår for befolkningen har stor betydning for samfunnets bærekraft.

Handlingsrom:

Kommunestyret kan opprettholde nåværende ungdomsnorm for økonomisk sosialhjelp. Andelen unge uføre i Verdal kommune er høyere enn sammenlignet med fylket og landet, og å redusere barnefattigdom kan være et tiltak som vil påvirke levekårene og øke muligheten for deltakelse i samfunnet på like vilkår som resten av befolkningen har.

Einar Olav Larsen (SP) - søknad om permisjon fra folkevalgte verv i perioden 18.08.22 - 30.11.22

Saksbehandler: Line Therese Ertsås	Arkivref: 2022/1761 - /
E-post: line.ertsas@verdal.kommune.no	
Tlf.: 47692392	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Formannskap	23.06.2022	78/22
Kommunestyre	27.06.2022	63/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 78/2022

BEHANDLING:

Anne Grete Valbekmo fikk permisjon under denne saken. Til stede 8 representanter.

SP v/Karl B. Hoel fremmet følgende forslag:

Pkt. 5 – Karl B. Hoel.

Nytt pkt. 6 – Ny leder i utvalg mennesker og livskvalitet i perioden 18.08.22 til 30.11.22: Mats Andre Rekve Bjugan (SP). Leder får i perioden ordinær møtegodtgjørelse, og ikke frikjøp.

Votering:

Pkt. 1 -enstemmig.

Pkt. 2 – enstemmig

Pkt. 3 – enstemmig.

Pkt. 4 – enstemmig.

Pkt. 5 – enstemmig.

Nytt pkt. 6 – enstemmig.

INNSTILLING:

1. Einar Olav Larsen (SP) gis permisjon i perioden 18.08.22 – 30.11.22.
2. Siri-Gunn Vinne (SP) rykker inn som settemedlem i formannskapet/administrasjonsutvalget/valgstyret i perioden 18.08.22 – 30.11.22.
3. Mats Andre Rekve Bjugan (SP) rykker inn som settemedlem i utvalg mennesker og livskvalitet i perioden 18.08.22 – 30.11.22.
4. Edel Marie T. Einarsen (SP) rykker inn som settemedlem i integreringsrådet for perioden 18.08.22 – 30.11.22.
5. Settevaramedlem (personlig) i utvalg for klagesaker for perioden 18.08.22-30.11.22: Karl B. Hoel (SP).
6. Ny leder i utvalg mennesker og livskvalitet i perioden 18.08.22 til 30.11.22: Mats Andre Rekve Bjugan (SP). Leder får i perioden ordinær møtegodtgjørelse, og ikke frikjøp

Kommunedirektørens innstilling:

7. Einar Olav Larsen (SP) gis permisjon i perioden 18.08.22 – 30.11.22.
8. Siri-Gunn Vinne (SP) rykker inn som settemedlem i formannskapet/administrasjonsutvalget/valgstyret i perioden 18.08.22 – 30.11.22.
9. Mats Andre Rekve Bjugan (SP) rykker inn som settemedlem i utvalg mennesker og livskvalitet i perioden 18.08.22 – 30.11.22.
10. Edel Marie T. Einarsen (SP) rykker inn som settemedlem i integreringsrådet for perioden 18.08.22 – 30.11.22.
11. Settevaramedlem (personlig) i utvalg for klagesaker for perioden 18.08.22-30.11.22:

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Einar Olav Larsen (SP) søker i epost datert 2. juni 2022 om permisjon fra folkevalgte verv for perioden 18.08.22 – 30.11.22 grunnet uttak av foreldrekvote.

Einar Olav Larsen er innvalg fra Senterpartiet i følgende:
Medlem i kommunestyret

Og innvalgt på fellesliste SP/MDG/H/FRP i følgende utvalg:
Medlem i formannskapet/administrasjonsutvalget/valgstyret
Medlem og leder i utvalg for mennesker og livskvalitet.
Medlem og nestleder i integreringsrådet.
Personlig varamedlem i utvalg for klagesaker.

Formannskapet/administrasjonsutvalget/valgstyret har følgende medlemmer og varamedlemmer fra felleslisten SP/MDG/H/FRP:

Medlemmer:

1. Pål Sverre Fikse (SP), ordfører
2. Anne Grete Rolien Valbekmo (SP), varaordfører
3. Karl Bernhard Hoel (SP)
4. Einar Olav Larsen (SP)
5. Sunniva Evensen Aksnes (SP)

Varamedlemmer:

1. Siri-Gunn Vinne (SP)
2. Arve Haldorsen (SP)
3. Arvid Wold (MDG)
4. Oddleiv Aksnes (H)
5. Jonas Tanem (SP)
6. Edel Marie T. Einarsen (SP)
7. Hilde Daleng (SP)
8. Tore Landstad (FRP)

Og følgende medlemmer/varamedlemmer i utvalg mennesker og livskvalitet fra felleslisten SP/MDG/H/FRP:

Medlemmer:**Varamedlemmer:**

1. Einar Olav Larsen (SP), leder
2. Atle Vikan (SP)
3. Edel Marie Tokstad Einarsen (SP)
4. Jonas Tanem (SP)
5. Hilde Daleng (SP)
6. Berit Musum (H)

1. Mats Andre Rekve Bjugan (SP)
2. Kari Birgitte Ekseth (SP)
3. Tor Arne Øvrum (UAV)
4. Jorunn Indahl Slapgård (SP)
5. Marita Nergård Gustad (MDG)
6. Monika Johnsen (FRP)
7. Tor Wæren Kvernmo (SP)
8. Vidar Alstad (SP)

Og følgende medlemmer/varamedlemmer i integreringsrådet fra felleslisten SP/MDG/H/FRP:

Medlemmer:

Einar Olav Larsen (SP), nestleder

Varamedlemmer:

1. Edel Marie Tokstad Einarsen (SP)
2. Atle Vikan (SP)
3. Karl Bernhard Hoel (SP)

Og følgende medlemmer/varamedlemmer i utvalg for klagesaker fra felleslisten SP/MDG/H/FRP:

Medlemmer:

Pål Sverre Fikse (SP) leder
 Anne Grete Rolien Valbekmo (SP), nestleder
 Knut Snorre Sandnes (H)

Personlige varamedlemmer:

Einar Olav Larsen (SP)
 Siri-Gunn Vinne (SP)
 Oddleiv Aksnes (H)

Kommunelovens § 7-9, 2. ledd har følgende ordlyd:

«Hvis en folkevalgt ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne, kan kommunestyret eller fylkestinget etter søknad frita den folkevalgte for vervet midlertidig eller for resten av valgperioden.»

Det står videre i 7-9, 3. ledd:

«En folkevalgt som har fått innvilget midlertidig fritak, har ikke rett til å tre inn igjen i vervet før fritaksperioden er over.»

Kommunedirektørens vurdering er at søknaden fra Einar Olav Larsen er tilstrekkelig begrunnet og at det vil bli vanskelig å utføre vervet i omsøkte periode. Kommunedirektøren tilrår derfor at søknad om permisjon (midlertidig fritak) imøtekommes.

I kommunelovens § 7-10 står følgende:

«Hvis en folkevalgt i andre organer enn kommunestyret og fylkestinget er innvilget fritak i minst tre måneder, kan kommunestyret eller fylkestinget selv velge et settemedlem for den perioden fritaket gjelder. Ved valg av settemedlem skal rekkefølgen på listen for varamedlemmer følges.»

Dette betyr at den første på varamannslisten skal velges inn som settemedlem og dette kan da være et medlem fra et annet parti enn den som har fått fritak (ved listesamarbeid). Det er verdt å merke seg at det står at kommunestyret kan og ikke skal, og kommunestyret kan i praksis ikke velge settemedlem, men gjøre tilsvarende som er gjort for kommunestyret (nedenstående).

Når det gjelder valg av personlig varamedlem i utvalg for klagesaker så er det ikke et krav om å velge settevaramedlem, men det skal vurderes om det anses som for lite antall varamedlemmer. I utvalg for klagesaker er det personlige varamedlemmer, og kommunedirektøren tilrår derfor at det velges settevaramedlem i dette tilfellet.

I de tilfellene kommunestyret innvilger permisjon (midlertidig fritak) fra vervet som medlem i kommunestyret er det reglene i § 7-10, 1. ledd som brukes, og det vil ikke bli foretatt opprykk eller suppleringsvalg, da at denne bestemmelsen kun gjelder ved endelig fritak fra kommunestyret. Det vil da si at det kalles inn varamedlem fra den gruppen/partiet som har forfall (midlertidig fritak).

Valg av leder og nestleder – kommunelovens § 7-10, 5. ledd tar kun opp nyvalg av leder hvis det er endelig fritak, og ikke ved midlertidig fritak. Det kan opplyses at kommunestyret tidligere har valgt leder/nestleder ved midlertidig fritak, men da har varighet vært over 1 år. Kommunedirektøren ber derfor kommunestyret selv ta stilling til om det skal velges leder i utvalg for mennesker og livskvalitet i dette tilfellet. Kommunestyret skal da selv velge leder blant medlemmene av utvalget. De bes også ta stilling til om det skal velges nestleder i integreringsrådet, og om dette blir aktuelt så skal rådet *selv* velge nestleder, jfr. reglement.

Einar Olav Larsen er også frikjøpt i tilsvarende 35 % stilling, og kommunestyret bes også ta stilling til om det skal være frikjøp av leder i permisjonstiden – om kommunestyret vedtar at det skal velges leder, jfr. ovenstående.

Saken legges med dette fram til behandling og kommunedirektøren ber Senterpartiet og fellesliste SP/H/MDG/FRP fremme forslag på nevnte verv, samt ta stilling til spørsmålet om leder/nestleder og evt. frikjøp.

Vurdering:

Økonomi:

Saken gir ikke økte utgifter, da frikjøp av utvalgsleder enten blir refundert fra NAV eller at det gis permisjon uten lønn – om kommunestyret skulle velge å oppnevne ny leder i permisjonstiden og også gi frikjøp.

Miljø:

Ingen kommentar.

Handlingsrom:

Handlingsrommet går fram av saksopplysningene når det gjelder leder/nestleder og evt. frikjøp.

Delårsrapport 2 2022

Saksbehandler:	Eva Beathe Holst	Arkivref:	2022/1109 - /
E-post:	eva.holst@verdal.kommune.no		
Tlf.:	415 44 601		

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Arbeidsmiljøutvalg	21.06.2022	27/22
Administrasjonsutvalg	23.06.2022	21/22
Utvalg for mennesker og livskvalitet	22.06.2022	44/22
Formannskap	23.06.2022	70/22
Kommunestyre	27.06.2022	64/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 70/2022

BEHANDLING:

Ved votering ble kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

1. Kommunestyret tar delårsrapporten til orientering.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å øke kompensasjonen for lønnsoppgjøret med inntil 5,2 mill. kr. Dersom dette medfører en økonomisk ubalanse, bes kommunedirektøren komme med forslag til inndekking ved neste delårsrapport.

Saksprotokoll i Utvalg for mennesker og livskvalitet - 22.06.2022 - 44/2022

BEHANDLING:

SP v/Einar Olav Larsen fremmet følgende forslag til vedtak:

Delårsrapport 2 2022 tas til orientering.

Ved votering ble forslaget fra SP enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

Delårsrapport 2 2022 tas til orientering.

Saksprotokoll i Administrasjonsutvalg - 23.06.2022 - 21/2022

BEHANDLING:

Ordfører fremmet forslag om at saken tas til orientering.

Ved votering ble forslaget enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

Saken tas til orientering.

Kommunedirektørens innstilling:

3. Kommunestyret tar delårsrapporten til orientering.
4. Kommunedirektøren gis fullmakt til å øke kompensasjonen for lønnsoppgjøret med inntil 5,2 mill. kr. Dersom dette medfører en økonomisk ubalanse, bes kommunedirektøren komme med forslag til inndekking ved neste delårsrapport.

Vedlegg:

Lenke til delårsrapport:

https://appublishframsikt-staging.azurewebsites.net/2022/nyeverdal/47cb8813-55e5-42fe-afc0-e62f5aa1ca94/mr-202205-delårsrapport_2

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Budsjett og økonomiplan 2022-2025. (lenke på kommunens hjemmeside)
Årsberetning 2021 (lenke på kommunens hjemmeside)
Delårsrapport 1/2022. (lenke på kommunens hjemmeside)
Informasjon fra Regjeringen og KS om revidert nasjonalbudsjett og kommuneprop 2023
Avtalen mellom Regjeringen og SV om revidert nasjonalbudsjett 2022

Saksopplysninger:

Kommunedirektøren legger med dette fram den andre delårsrapporten for 2022 med årsprognose. Delårsrapportene skiller seg fra de enklere månedsrapportene til formannskapet ved at de både måler avvik på perioden som har gått og et estimat for avvik i månedene fram til årsskiftet.

Når rapporten skrives er det fortsatt mange usikre forhold knyttet til en pågående krig i Ukraina med alt det fører med seg av flyktningestrømmer. Det er også økonomisk usikkerhet om konjunkturer, skatteinntang, lønnsutvikling, en sterkt økende prisutvikling og renteutvikling. Det kan også oppstå knapphet på arbeidskraft og varer.

Siden forrige rapport er det kommet en ny skatteprognose for 2022 i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Prognosen viser økte inntekter fra skatt og rammetilskudd med 23,3 mill. kr. Dette er innarbeidet i årsprognose pr mai. Det foreslås ikke budsjettjustering for økte skatteinntekter. Det har ikke vært tradisjon for å justere budsjett etter skatteprognose og anslaget

for merskatt vil også avhenge av hvordan de nasjonale skatteinntektene utvikler seg i andre halvår 2022.

Når dette skrives er det noe usikkerhet om budsjettforliket mellom SV og regjeringspartiene av 14.06 har ført til en inntektsnedgang hos kommunene på 500 mill. kr eller om nedgangen balanseres ut av ytterligere skattevekst. Usikkerheten oppstår fordi forliket sier at rammetilskuddet skal reduseres med 500 mill. kr uten at det sies noe om eventuelle endringer i skatteprognose. Når dette skrives foreligger det ikke oppdatert KS-prognose som viser den samlede virkningen av forliket.

I revidert nasjonalbudsjett kom det ikke konkrete lovnader på dekning av merutgifter pandemi første halvår 2022. I budsjettforliket av 14.06 sier nå avtalen med SV at det skal gis kompensasjon for utgiftene for hele perioden 2020 til og med første halvår 2022. Merutgiftene for Verdal kommune første halvår 2022 antas å være ca. 11 til 12 mill. kr. Fordi regjeringen nå ønsker å se hele pandemiperioden under ett, kan det oppstå en situasjon der kommunen ikke får dekket alle sine utgifter i 2022. Dette kan (bare) skje dersom den nasjonale beregningen av merutgifter viser at kommunen i 2020 og 2021 har vært overkompensert. Dette vil det foreligge et svar på når den nasjonale arbeidsgruppen for beregning av pandemiutgifter er ferdig med sitt arbeid i løpet av høsten.

På grunn av usikkerhetene, er det ikke innarbeidet kompensasjonssinntekt i delårsrapporten. Samtidig skriver flere virksomhetsområder at kompensasjonen ville gjort en stor forskjell i prognosen for budsjettavvik. Kommunedirektøren holder det likevel som mest sannsynlig at hele eller størstedelen av merutgiftene til pandemi i 2022 blir dekket. Det betyr at det sannsynligvis ligger en budsjettreserve tilsvarende pandemikompensasjonen minus evt inntektstap på redusert rammetilskudd, i de prognosetallene som nå legges fram.

Det har vært rapportert stor usikkerhet rundt oppvekstreformen og hvilke effekter dette ville få for økonomien i barnevernet. Kommunedirektøren har gjennomgått tallene og finner at det er behov for å sette opp et helt nytt budsjett for tjenesten basert på den kunnskapen som foreligger nå. I delårsrapporten er merforbruket foreløpig satt til 5 mill. kr. Det kan bli endringer begge veier i dette beløpet når et nytt budsjett foreligger. Utfordringene på barnevern ligner nå mye på det vi ser hos nabokommunene.

Det er fortsatt ikke helt umulig at kommunen klarer å holde årets budsjett. Det krever at det settes tiltak mot merforbruket, at en stor del av pandemikostnader blir kompensert, at virksomhetene klarer å spare inn prisstigningen og at skatteprognosen står seg ut året. Dersom kommunen får noe mer vekst enn lovet, korona -og flyktningeutgifter blir dekket fullt ut, så skal det være mulig å holde budsjettet totalt i 2022. Muligheten for dette er forsterket etter forliket av 14.06.22.

Forutsetningen er som tidligere år, at tjenester med merforbruk klarer å finne nødvendige tiltak, slik at de kan avslutte året med en ressursbruk som ligger innenfor budsjetttrammene. Lykkes ikke dette, vil budsjettbalansen være avhengig av at kommunen er heldig med utvikling i rammevilkårene. Dette er ikke forhold som kommunen selv kan styre, og det er ingen automatikk at rammevilkårene bedres gjennom året, slik det har vært de to siste årene.

Sammenhengen med delårsrapport 1:

Delårsrapport 1 med oppfølging i månedsrapport for april, viste store merforbruk i helse, barnehage, samferdsel og noe mindre merforbruk i enkelte andre tjenester. Som følge av dette ble det utedet mulige tiltak for å komme i balanse. I ettertid har det vært en disponering av regnskapsresultat 2021 som finansiere deler av merforbruket og det er jobbet mye med analyse

av merforbruket, årsakene til merforbruk og hva som kan gjennomføres av tiltak som ikke endrer tjenestenes grunnpreg.

Prognosen for merforbruket har etter dette gått ned og avvikene ligger nå stort sett innenfor 1% av budsjetttrammene. Det betyr i praksis at avvikene er så små at de i prinsippet skal være mulig å håndtere med god økonomistyring og/eller merforbruket ligger innenfor en mulig målefeil.

Når dette ses i sammenheng med at budsjettforliket også tilfører hel eller delvis kompensasjon for merutgifter for pandemiutgifter i 2022, så vurderer kommunedirektøren at det er forsvarlig å avvente en ny måling i månedsrapport juli og delårsrapport (august), før det eventuelt iverksettes budsjettjusteringer og ytterligere innstramming i økonomien. Av denne grunn foreslås det ingen tiltak i delårsrapport 2 som berører tjenestene på en måte som krever politisk vedtak. Det kan komme innstrammingsvedtak som krever politisk vedtak til høsten, avhengig av utviklingen i prognosene.

Vurdering:

Kommentarer til innstilling:

Forslaget om å øke kompensasjon for lønnsoppgjøret uten at det samtidig foreslås budsjettmessig inndecking, må ses i sammenheng med at kommunedirektøren etter delegasjon kan gjøre tekniske justeringer i budsjettet uten politisk vedtak. Vedtaket sikrer derfor at kommunedirektøren kan starte arbeidet med å tilpasse budsjettet til lønnsoppgjøret. Kravet i kommuneloven om teknisk balanse blir ivarettatt når budsjettjusteringene i neste delårsrapport kommer på plass. Delårsrapporten viser også at det kan være muligheter til å dekke inn lønnsoppgjøret uten at strammes til ytterligere på tjenestene. Det forutsetter at utgiftene kan dekkes inn med økte inntekter fra skatt og pandemikompensasjoner. Dette vil det komme mer kunnskap om til høsten.

Uavklarte forhold

Kommunene har fått lovnad på kompensasjon for pandemikostnader. Detaljer om utbetalingstidspunkt og eksakte beløp er fortsatt ikke synliggjort. Det er ikke kjent om utbetalingen blir gjort ut fra nasjonale makroberegninger eller på bakgrunn av regnskapsførte beløp i kommunen. Usikkerheten om dekning av pandemikostnader gjelder også for den ekstra lønnskompensasjoner som er forhandlet sentralt mellom KS og arbeidstakerorganisasjonene. Det er registrert 1,4 mill på avtalen + 780.000 på ledere.

Verdal kommune tar på seg et stort ansvar for mottak av flyktninger fra krigen i Ukraina. Det er mange forhold rundt krav til tjenester og økonomi som ikke er avklart i detalj ennå, selv om hovedprinsippene nå begynner å falle på plass. Det er opprettet et nytt kapittel i delårsrapportene for 2022 som inneholder informasjon om status og utvikling utover i året.

Prognose budsjettavvik i 2022

Årsprognose pr. mai viser et marginalt mindreforbruk på ca 0,5 mill kr. Det er da ikke regnet inn inntekter for kompensasjon av merutgifter pandemi. Det er nå kjent at kommunen får dekket samlede merutgifter fra 2020 til og med første halvår 2022. Dersom kommunen med dette får dekket hele eller største delen av sine ekstraavgifter til pandemi, vil det dekke inn deler av det merforbruket som som ligger i årsprognosen hos tjenestene.

Et lite merforbruk er det mulig å hente inn gjennom året dersom anslagsposter for skatt, premieavvik, renter mv utvikler seg i positiv retning og driften av tjenestene holder seg innenfor budsjetttrammene for resten av året. Risikoen er først og fremst knyttet til den videre utvikling i rentenivå og prisstigning.

Det er foretatt en analyse av anslagsposter i kapitlet driftsøkonomi. Her er prognosene for skatt, rammetilskudd og renter beregnet på nytt med oppdaterte tall. Endringer i prognosene er innarbeidet i årsprognosen. Prognosen viser at handlingsrommet øker både for inntekter og renter. For inntekter er det knyttet til den andelen av merskatt som kommunene får beholde og for renter skyldes det at rentevæksten ikke har tatt for stor del av rentemarginen som var lagt i budsjettet.

Det som nå trekker motsatt vei er den sterke prisveksten. Det er mulig at prisveksten blir noe lavere i Trøndelag enn sør i landet, fordi prisen på strøm inntil videre holder seg lavere i Trøndelag. Likevel blir prisveksten en utfordring. Det er ikke beregnet og det er ikke foreslått lagt inn styrking av budsjettene for prisstigningen. Vurderingen er at kommunens innkjøpsavtaler midlertidig bremser prisstigningen og at tjenestene kan klare å spare inn resten av prisveksten med å redusere innkjøpsmengder. Avsetningen for prisvekst på 3 mill kr er fortsatt ikke brukt og kan dermed fortsatt benyttes der behovet er størst. Totalt sett er nok manglende kompensasjon for prisstigning en reell innstramming i tjenestene.

Kommunedirektøren vurderer det likevel slik at det fortsatt er mulig å gjennomføre årets drift etter budsjettpremissene uten at innbyggerne opplever vesentlig endringer i tjenestene. Målinger og rapportering utover høsten vil vise om det er realisme i denne vurderingen.

KS har gjort beregninger der den kommunale lønns- og prisveksten er korrigert til det nivået som nå anses som mer realistisk. Altså en måling som tar inn over seg at det er sterk lønns- og prisvekst. KS beregner nå at veksten i 2022 er marginalt negativ. Dvs at en gjennomsnittskommune har fått svakere rammevilkår i 2022.

Beregningen vises nedenfor.

	RNB – 2022 effekt
Skatteanslag	21 mrd. kroner
Trekk rammetilskudd – økt skatteinngang	-11,5 mrd. kroner
Oppjustering av deflator for 2022	- 5,4 mrd. kroner
Isolert effekt frie inntekter 2022	4,1 mrd. kroner

Kostnadsvekst etterslep fra 2021, Deflator ble om lag 1,0 prosentpoeng høyere enn anslag i nasjonalbudsjettet	KS anslag – 4,5 mrd. kroner
Reell endring i frie inntekter 2022	- 0,4 mrd. kroner

Tjenestenes økonomi i prognosen og videre oppfølging

Nedenfor følger en kort oversikt over hvilke tjenester som har budsjettavvik. Budsjettavvikene er nærmere forklart i delårsrapporten under menygruppen tjenesteområder.

Administrasjon

Budsjettet for drift er i balanse, mens avsetningen for lønnsvekst må økes med 5,3 mill. kr. I dette beløpet ligger også utbetaling av siste rest av pandemikompensasjon til ansatte etter den nasjonale KS-avtalen.

I samsvar med økonomiplanen vil det blir foretatt budsjettjusteringer for å få ansatt kompetanse på energistyring. Stillingen antas over tid å være selvfinansierende. Dette innarbeides i neste delårsrapport. Korrigering av enkelte svakheter og budsjetteringsfeil innenfor området antas å kunne dekkes med interne omprioriteringer som ligger til kommunedirektørens fullmakt.

Barnehage

Barnehage ble tilført midler fra overskuddet 2021. Ny måling viser nå at samlet merforbruk for drift av kommunale barnehager og tilskudd til private barnehager kan være redusert til 1,6 mill. kr med tiltak som er gjennomført og styrkingen fra regnskapsdisponering 2021. Tjenesten følges opp i neste delårsrapport og muligheten for å komme i budsjettbalanse vurderes på nytt ut fra barnetall og nye prognoser høsten 2022.

Grunnskole:

Budsjettavvik årsprognose viser et merforbruk 3,3 mill. kr. Årsaken til merforbruket er sammensatt. Hovedårsaker er økt vikarbruk grunnet sykdom, pandemiutgifter og vedtak etter §9A. Det er også en svikt i inntekter på SFO. Store deler av beløpet forsvinner med koronakompensasjon og resterende avvik kan være mulig å styre inn i andre halvår. Det kan derfor være mulig å komme ut i budsjettbalanse, selv om dette vil være krevende.

Samferdsel og veier

Budsjettavvik årsprognose viser et merforbruk på 2,5 mill. kr. Dette er i stor grad knyttet til værforhold som har økt behov for brøyting og strøing. Det kan være mulig å dekke inn merforbruket ved å omprioritere fra strømudgifter. Det krever at strømprisene fortsatt holder seg lave i forhold til budsjettet utover høsten og at det blir et politisk vedtak på omprioritering i neste delårsrapport.

Barnevern:

Budsjettavvik årsprognose er foreløpig målt til 5 mill. kr. i merforbruk. Den økonomiske situasjonen er uoversiktlig og det må legges et helt nytt budsjett basert på oppdatert kunnskap om inntekter og behov. Det kan bli endringer i prognosen når ny beregning foreligger.

Helsestasjon og lege:

Budsjettavvik årsprognose viser merforbruk på 892.000 kr. Økonomien for legetjenestene er krevende og det kan bli økt merforbruk i andre halvår. Legetjenesten har utgifter som kommunen i begrenset grad kan styre.

Helse og omsorg:

Budsjettavvik årsprognose viser merforbruk på 5,7 mill. kr. Økonomien er krevende med en kontinuerlig underliggende vekst i behov. Det er jobbet med tiltak og tjenestene er tilført midler fra disponering av regnskapsresultat 2021. Med kompensasjon av pandemiutgifter vil merforbruket krympe ytterligere. Etter dette vurderes avviket å være så lavt at det kan være mulig å styre seg inn på budsjett i andre halvår. Det er samtidig stor risiko for at dette ikke lykkes. Rapporten gir mer informasjon om årsakene til merforbruk.

Oppsummert:

Kommunedirektørens vurdering er at det fortsatt er mulig å komme i mål med et regnskap på budsjett i 2022. Det er samtidig krevende å lykkes med dette. Tett oppfølging av tjenestenes økonomi og en videre utvikling i rammevilkår som kommunen kan klare å tilpasse seg, er helt nødvendig.

Det er en utfordring at flere tjenesteområder sliter med å tilpasse seg driftsrammene. I årene som kommer vil renter og avdrag ta en stadig større del av kommunens inntekter. Dette krever at tjenestene tilpasser seg det begrensede økonomiske handlingsrommet som finnes.

Sannsynligheten for å komme ut med pluss i regnskapene for 2022 er lavere enn den vi målte for 2021 utover høsten 2021.

For å oppnå finansielle måltall må det økonomiske resultatet blir klart bedre enn det som ligger i budsjettet. Det er bare mulig dersom det skjer en klar forbedring av driften av tjenestene og rammevilkår for drift.

Miljø:

Det er ingen momenter i saken som berører miljø, med unntak av opplysninger om ansettelse av klima og energirådgiver. Det antas at denne stillingen over tid vil være selvfinansierende.

Handlingsrom:

Det er et handlingsrom å framskynde innstrammingen i budsjettet slik at eventuelle tiltak får lengre virkningstid. En framskynding av tiltak kan føre til at det iverksettes innsparingstiltak som viser seg å være unødvendige for å få økonomien i balanse i 2022.

På den annen side vil en framskynding av tiltak kunne være et bidrag til å komme nærmere finansielle måltall i 2022. Det betyr ikke at oppnåelse av måltallene er betinget av framskynding. Utvikling i rammevilkår i andre halvår har også stor betydning for årsresultatet.

Etiske retningslinjer

Saksbehandler: Torgeir Skevik E-post: toskev@verdal.kommune.no Tlf.: 932 29 912	Arkivref: 2022/1425 - /
--	-----------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Kommunestyre	27.06.2022	65/22
Administrasjonsutvalg	23.06.2022	23/22
Formannskap	23.06.2022	85/22

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Kommunestyret vedtar nye etiske retningslinjer for Verdal kommune.

Vedlegg:

- 1 Versjon 11.06.22 Etisk reglement 2022

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Kommunestyret behandlet i sak 2/2022 sak med oppfølging av kommunerevisjonens rapport om etikkarbeidet i verdal kommune, og fattet følgende vedtak:

1. Kommunestyret tar rapporten til orientering
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren følge opp revisor sine anbefalinger og rapportere skriftlig tilbake til kontrollutvalget hvordan dette er gjort innen utgangen av 2022

Revisor sine anbefalinger var følgende:

- Utarbeide egne etiske retningslinjer både for ansatte og folkevalgte, og gjøre disse synlig.
- Etiske retningslinjer bør være en del av introduksjonsprogrammet ved ansettelse.
- Alle nyansatte bør/må signere på at de er kjent med kommunens etiske retningslinjer.
- Sørge for at prosessen med å utarbeide egne etiske retningslinjer involverer flest mulig.
- Legge opp til jevnlig etiske drøftinger og refleksjoner i alle deler av organisasjonen

En tverrfaglig og partssammensatt arbeidsgruppe ble etablert for å arbeide ut nye etiske retningslinjer, og gruppen har bestått av følgende:

Torgeir Skevik, personal- og HMS- sjef

Gunn Wolden, rådgiver personal

Christian Floan Aalberg, hovedtillitsvalgt Utdanningsforbundet

Hilde Kolstad, tillitsvalgt Fagforbundet

Trine Wågø, hovedverneombud

Kristin Gomo Hallem, virksomhetsleder barnehage

Lise Marte Troset, avdelingsleder bo- og dagtilbudstjenesten

Arbeidsgruppen har hatt fem arbeidsmøter, og gruppen har levert på anbefalingene slik det fremgår av vurderingene nedenfor.

Vurdering:

De fem anbefalingene er håndtert på følgende måte:

Det er utviklet nye felles etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte, der det fremgår hvilke regler som gjelder for ansatte, hvilke som gjelder for folkevalgte, og hvilke som gjelder for både ansatte og folkevalgte.

De etiske retningslinjene er lagt inn i introduksjonsprogrammet for nyansatte, og skal også være fast tema i folkevalgtopplæringen.

De ansatte får utlevert de etiske retningslinjene ved ansettelse, som en del av arbeidsavtalen, og de folkevalgte skal få utlevert hvert sitt eksemplar ved starten av valgperioden.

Arbeidet med nye etiske retningslinjer har involvert mange, arbeidet har hatt god fremdrift, og kommunedirektøren mener at de nye etiske retningslinjene vil bli et godt verktøy for både ansatte og folkevalgte.

Prosessen har involvert alle ansatte i forhold til å kunne gi innspill på kommunens nye verdier, der vi endte opp med verdiene Åpen – Trygg - Modig. I tillegg er utkast til etiske retningslinjer sendt ut til alle avdelinger for innspill fra det utvidete partssamarbeidet på arbeidsplassene (leder, verneombud, tillitsvalgte), samt at virksomhetsledere og kommunedirektørens ledergruppe har vært involvert og gitt innspill.

Formannskapet hadde også et arbeidsmøte for å gi innspill til utkastet. Innspill fra de ulike aktørene er vurdert og har påvirket det ferdige utkastet. Det har vært utfordrende å finne den riktige balansen for folkevalgte i forhold til de etiske retningslinjene. Kommunedirektøren mener likevel at sluttresultatet gir en god balanse mellom de ulike rollene en folkevalgt har både som medlem av et politisk kollegium og som medlem av et politisk parti.

Det har underveis i arbeidet kommet innspill på etablering av en etisk komite.

Kommunedirektøren har landet på at det mest riktige også her er at etiske problemstillinger løses der de oppstår eller løftes opp i organisasjonen. Det utvidete partssamarbeidet mellom arbeidsgiver, fagorganisasjoner og vernetjeneste på organisasjonens tre ulike nivå drøfter og beslutter rundt håndtering av etiske problemstillinger som oppstår. Kommunedirektøren tror det vil gi et bedre resultat enn å ha en egen etisk komite for hele kommunen.

Kommunedirektøren sine stab- og støttefunksjoner kan koples inn avhengig av type dilemma. Kommunedirektøren disponerer spisskompetanse innenfor juss, psykologi, medisin, personalledelse m.m. I tillegg kan det være riktig å kople på eksterne ressurser som statsforvalter m.v. dersom kommunens ressurser ikke strekker til kompetansemessig.

På samme måte drøfter folkevalgte etiske problemstillinger i det organet de oppstår. Både ansatte og folkevalgte vil ha tilgang til kommunedirektørens stabsfunksjoner for å ha spisskompetanse i drøfting, refleksjon og løsning på etiske problemstillinger.

De nye etiske retningslinjene skal drøftes med fagorganisasjonene fredag 17. juni. Referat fra drøftingsmøtet ettersendes.

Økonomi:

Det er lønnsomt for organisasjonen å ha gode etiske standarder. Det vil bidra til økt individuell bærekraft for den enkelte ansatte eller folkevalgt, og det vil bidra til et godt omdømme for kommunen når den etiske standarden er høy.

Miljø:

Gode etiske retningslinjer vil gi positiv ringvirkninger på miljøet, ved at det blir gjennomført bedre vurderinger og håndtering av ulike saker/ saksområder.

Handlingsrom:

Etiske retningslinjer vil ramme inn både ansatterollen og rollen som folkevalgt, uten at det skal oppleves innskrenkende. Gode etiske retningslinjer vil beskrive handlingsrommet for individet på en bedre måte, og skape en mer trygg ramme for utøvelsen av arbeidet og for utøvelsen av vervet.

Etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte

Innledning

Verdal kommune sine etiske retningslinjer gjelder for både ansatte og folkevalgte. Det er beskrevet tydelig i retningslinjene hva som gjelder for ansatte og hva som gjelder for folkevalgte, og hva som gjelder alle.

Vår visjon er sterk fortid - stolt fremtid. Våre verdier er åpen - trygg - modig.

Vår visjon og våre verdier skal komme til uttrykk gjennom holdninger og handlinger ansatte viser i sitt arbeid og folkevalgte viser i sitt verv for kommunen. Etiske retningslinjer skal være rettesnorer for håndtering av etiske problemstillinger som oppstår for ansatte og folkevalgte i kommunen.

Ansatte sikres eierskap til etiske retningslinjer gjennom at reglementet er en del av arbeidskontrakten. Folkevalgte sikres eierskap gjennom at de får utdelt etiske retningslinjer i starten av valgperioden. Opplæring av ansatte sikres gjennom introduksjonsprogrammet og av folkevalgte gjennom folkevalgtopplæring.

Formål

Formålet med de etiske retningslinjene er å sikre forsvarlig etisk praksis og definere felles etiske standarder for ansatte og felles etiske standarder for folkevalgte i Verdal kommune. De gjelder også for vikarer og andre innleide ressurser som utfører oppgaver i forbindelse med tjenesteleveranser eller støttetjenester for kommunen.

Sammen med kommuneloven og kommunens visjon og verdier, skal etiske retningslinjer bidra til at kommunen har en effektiv, tillitsskapende og bærekraftig forvaltning.

Våre holdninger og handlinger påvirker innbyggernes tillit til kommunen, og vi har alle et personlig ansvar for hvordan vi opptrer. En åpen kultur for samtale om etiske spørsmål er nødvendig, for å utvikle et godt etisk og faglig skjønn.

Systematisk etikkarbeid handler om å gjøre folkevalgte og ansatte bedre i stand til å håndtere og vurdere hva som er rett og galt, å skape bevissthet og å gjøre folkevalgte og ansatte trygge på å håndtere etiske dilemmaer i sitt arbeid for kommunen.

Generelt

Vi utfører våre oppgaver og opptrer utad på en etisk forsvarlig måte. Vi arbeider for fellesskapets beste i tråd med lover, regler, kommunens verdigrunnlag og politiske vedtak. Vi utfører våre oppgaver og opptrer på en måte som fremmer kommunens omdømme og tillit i befolkningen. Det skal være åpenhet og innsyn, slik at allmenheten kan gjøre seg kjent med Verdal kommunes virksomhet. All informasjon som gis i forbindelse med kommunens virksomhet, skal være korrekt og pålitelig.

Bærekraftige bruk av ressursene

Vi støtter aktivt opp om en bærekraftig utvikling basert på FNs bærekraftsmål. Dette handler om å ivareta behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. Vi fremmer samhandling, læring og delingskultur, utnytter handlingsrommet og tilrettelegger for nye og bærekraftige løsninger.

Ansatte har et ansvar for å forvalte kommunens ressurser på den mest økonomiske, rasjonelle og effektive måten.

Åpenhet og offentlighet

Åpenhet og tillit er en forutsetning for et demokrati. Vi skal vise åpenhet mot innbyggerne og sørge for åpenhet mellom de ulike forvaltningsorganene. Dette er en nødvendig forutsetning for allmennhetens tillit til kommunen.

Det skal være åpenhet og innsyn i forvaltningen, slik at innbyggerne kan gjøre seg kjent med kommunens virksomhet, og dermed kunne få innsikt i hvordan kommunen ivaretar samfunnsoppdraget sitt.

I møte med innbyggere og andre

Det er viktig at den enkelte ansatte er seg bevisst at en representerer kommunen i møte med innbyggere, kollegaer og andre samarbeidspartnere en møter i utøvelsen av sin jobb.

Folkevalgte representerer både det politiske kollegiet (eks kommunestyret) og sitt eget parti. Det er viktig at den enkelte folkevalgte er seg bevisst balansen mellom disse rollene i utøvelsen av sitt verv for kommunen, herunder også i møter med innbyggere og andre.

Vi møter innbyggere med respekt for det enkelte menneskes egenverd og liv. Vi legger faglig kunnskap og faglig skjønn til grunn i vår rådgivning, myndighetsutøvelse og tjenesteyting.

Vi blander ikke egne og brukeres private interesser og økonomiske midler.

Habilitet og rolleklarhet

Ansatte og folkevalgte skal opptre på en måte som styrker tilliten til kommunen som forvaltningsorgan. Vi er upartiske og unngår å komme i situasjoner og/ eller behandle saker som kan medføre interessekonflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser.

Vi har ansvar for å vurdere egen habilitet før en sak behandles, eller en avgjørelse treffes. Ved tvil skal dette tas opp med overordnet eller med det konkrete politiske utvalget.

Ekstraverv, bierverv og personlige interesser

Vi praktiserer åpenhet om verv og interesser som kan være egnet til å trekke ansattes og folkevalgtes habilitet i tvil. Vi praktiserer derfor opplysningsplikt, både ansatte og folkevalgte skal registrere verv og interesser i KS styrevervregister.

Ansatte vurderer og avklarer med leder om ansettelsesforhold i andre stillinger, bierverv, styreverv, eierinteresser i andre virksomheter eller lignende, skaper rollekombinasjoner eller interessekonflikt i forhold til de oppgaver som utføres i Verdal kommune.

Forbud mot gaver og andre fordeler

Ansatte og folkevalgte i kommunen skal opptre med stor integritet og ikke motta noen form for gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som er egnet til, eller ment, å påvirke valg som må foretas i forbindelse med beslutningsprosesser. Ansatte kan motta gaver av ubetydelig

verdi (inntil kr. 500), og som gis til vanlige anledninger og høytider, så lenge mottaker har en etisk bevissthet rundt formålet for gaven. Det forutsettes åpenhet også om slike fordeler.

Ytringsfrihet

Kommuneansatte, så vel som alle andre, har en grunnleggende rett til å ytre seg kritisk og positivt om kommunens virksomhet. Ytringsfriheten er beskyttet av den alminnelige bestemmelsen i Grunnloven § 100, men begrenses i enkelte tilfeller av andre lover som blant annet hatefulle ytringer, diskriminering og taushetsplikt.

Kritikkverdige forhold og varsling

Ansatte har ansvar for å medvirke til at kommunen gir forsvarlige tjenester, til et godt arbeidsmiljø og til forsvarlig bruk av kommunens ressurser. Ansatte har rett til å varsle om kritikkverdige forhold, og varsling skal skje i henhold til kommunens varslingsrutine.

Arbeidsmiljø og politisk miljø/ samhandling og inkludering

Vi er ærlige og inkluderende i vår samhandling, og møter andre med likeverd og respekt. Verdal kommune har nulltoleranse mot enhver form for diskriminering, mobbing, vold, trusler og trakassering.

Kjøp av varer og tjenester og forvaltning av kommunens ressurser

Vi skal være bevisst på at kommunen forvalter samfunnets fellesmidler og kommunens ressurser på vegne av alle innbyggerne. Kommunens eiendeler skal kun benyttes til tjenesterelatert virksomhet.

Verdal kommune har et ansvar for å anskaffe varer og tjenester som er produsert på en lovlig og etisk forsvarlig måte. Alle anskaffelser skal gjenspeile at kommunen tar samfunnsansvar.

Lederansvaret og det personlige ansvaret

Alle har et personlig og selvstendig ansvar for å følge de etiske retningslinjene. Ved tvilstilfeller skal ansatte ta dette opp med nærmeste leder, folkevalgte med gruppeleder eller ordfører.

Folkevalgte og ledere har et særlig ansvar og er gjennom sin etterlevelse av retningslinjene kulturbærere og rollemodeller.

Ledere i Verdal kommune har et ansvar overfor ansatte i sin virksomhet å systematisk følge opp etikkarbeidet og etterlevelse av etiske retningslinjer. Med ansvaret følger det å fremheve gode eksempler på god praktisering av retningslinjene, men også å reagere ved brudd på disse.

Kommunedirektøren skal legge til rette for god opplæring av alle ansatte og alle folkevalgte, og alle ledere har et ansvar for at etisk refleksjon jevnlig er på dagsorden.

Vi plikter å sette oss inn i og følge gjeldende rettsregler, etiske retningslinjer og reglementer som gjelder for kommunens virksomhet.

Konsekvenser av brudd på de etiske retningslinjene

Handlinger som bryter med de etiske retningslinjene kan medføre sanksjoner, og kan derfor få konsekvenser for arbeidsforholdet til ansatte.

Brudd på etiske retningslinjer kan ha konsekvenser også for en folkevalgt, men må løses av organet og/ eller det enkelte politiske parti.

Brudd på for eksempel habilitetsbestemmelsene vil kunne føre til at vedtak blir ugyldig.

ETISK NAVIGASJONSHJUL (Einar Øverenget og Øyvind Kvalnes)

Navigasjonshjulet er et godt verktøy når en ansatt eller en folkevalgt skal vurdere ulike sider ved et etisk dilemma.

Etisk arbeid

Det utvidete partssamarbeidet på arbeidsplassene tar ansvaret for å vurdere etiske problemstillinger ansatte opplever gjennom sitt daglige virke, og som de ikke greier å løse gjennom etiske refleksjoner i kollegiet.

Etiske problemstillinger kan løftes til de utvidete partssamarbeidene på virksomhetsnivå og evt på kommunedirektørnivå. Interne ressurser i stab/ støtte og eksterne ressurser kobles på ved behov.

Etiske problemstillinger i folkevalgte organer løses ved refleksjoner blant medlemmene i organet, med evt bistand fra kommunedirektør og stab/ støtte ved behov.

På følgende områder finnes det egne reglement/ prosedyrer

- Innkjøpspolitikk
- Bruk av sosiale media
- Retningslinjer for varsling
- Arbeidsreglement

Søknad om bestandsplaner for elg og hjort - Øvre Verdal

Saksbehandler: Gjermund Gomo	Arkivref: 2022/1381 - /
E-post: gjermund.gomo@verdal.kommune.no	
Tlf.: 47473891	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Utvalg for utmarkssaker	16.06.2022	10/22
Kommunestyre	27.06.2022	66/22

Saksprotokoll i Utvalg for utmarkssaker - 16.06.2022 - 10/2022

BEHANDLING:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Bestandsplaner for elg i Øvre Verdal godkjennes, jf. forskrift om forvaltning av hjortevilt § 16, med begrunnelse gitt i saksframlegget.

Bestandsplaner for hjort i Øvre Verdal avvises, jf. forskrift om forvaltning av hjortevilt § 16, med begrunnelse gitt i saksframlegget.

Kommunedirektørens innstilling:

Bestandsplaner for elg i Øvre Verdal godkjennes, jf. forskrift om forvaltning av hjortevilt § 16, med begrunnelse gitt i saksframlegget.

Bestandsplaner for hjort i Øvre Verdal avvises, jf. forskrift om forvaltning av hjortevilt § 16, med begrunnelse gitt i saksframlegget.

Vedlegg:

Ingen

- 1 Vedlegg til bestandsplan versjon 2
- 2 Bestandsplan for hjort 2022-2025 ver.2
- 3 Bestandsplan for elg 2022-2025 ver.2

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Øvre Verdal vald søker om godkjenning av bestandsplaner for elg og hjort. I Kommunestyremøte 30. mai fikk valdet ikke godkjent omsøkte bestandsplaner, og ble gitt anledning til å levere nye, reviderte bestandsplaner for hjort og elg. Begrunnelsen for at disse ikke ble godkjent var at de ikke var i tråd med kommunens målsettinger for hjortevilt. *«Ut ifra beitetrykket, produktivitets- og vektutviklingen for elg, samt skadegraden for landbruket, anses det ikke som innenfor handlingsrommet gitt i den kommunale målsettingen å opprettholde vinterbestandene for både elg og hjort på dagens nivå, særlig sør for Helgåa. Målene for bestandsutviklingen som er satt i bestandsplanene vurderes derfor til ikke å være i samsvar med kommunens mål for hjorteviltforvaltningen, noe som innebærer at planene ikke kan godkjennes.»*

Øvre Verdal vald har nå sendt inn nye bestandsplaner for behandling. For elg medfører dette at de øker kvoten med fem elger fra forrige innsendte plan, fra 165 til 170. Det er også lagt inn to tiltak for å øke uttak av elg som trekker fra Sverige til Verdal.

For hjort er årlig kvote økt fra 62 i forrige plan til 65 i revidert plan.

Vurdering:

Kommunens vurdering av forrige plan gjengis delvis under:

Forslaget til bestandsplaner for Øvre Verdal legger opp til bestandsnivå på både elg og hjort som totalt sett er så høyt at det medfører redusert produktivitet for elg per i dag, og i tillegg medfører uakseptable skader for landbruket. Det er heller ikke skissert en plan som hensyntar forskjellene nord/sør for Helgåa og hvor beitetrykket fra alle hjorteviltartene fremover er tilpasset beiteressursen lokalt.

Ut ifra beitetrykket, produktivitets- og vektutviklingen for elg, samt skadegraden for landbruket, anses det ikke som innenfor handlingsrommet gitt i den kommunale målsettingen å opprettholde vinterbestandene for både elg og hjort på dagens nivå, særlig sør for Helgåa. Målene for bestandsutviklingen som er satt i bestandsplanene vurderes derfor til ikke å være i samsvar med kommunens mål for hjorteviltforvaltningen.

Videre ble føringene gitt i den kommunale målsettingen konkretisert:

Det er flere konkrete tiltak som forventes vurdert, og det er nødvendig velge noen tiltak som bidrar til å øke sannsynligheten for å nå målsettingene satt av kommunen.

I forhold til beiteskader på eng må bestandsplanen vise hvordan mål for bestandsutvikling og geografisk fordeling av kvoter for hjort vil redusere konflikten med jordbruket som forutsatt i den kommunale målsettingen.

Tiltak for å redusere hjorteskader på eng kan også ha positiv effekt i forhold til det totale beitetrykket og skader på ungsog av gran, da det er dokumentert at hjorten kan volde betydelige skader på gran. Videre må målene for hjort og elg ses i sammenheng, slik at det totale beitetrykket kommer ned på et akseptabelt nivå.

Et annet tiltak for å redusere belastningen på vinterbeitet uten å redusere høstbestanden av elg lokalt, er å i større grad utnytte handlingsrommet til å beskatte elg som trekker fra Sverige

senhøstes. Trekketidspunkt er i stor grad styrt av snøforholdene, slik at enkelte år starter elgtrekket etter jaktslutt. Det bør likevel være mulig å legge opp til avskytningsplaner som utnytter dette handlingsrommet de årene elgtrekket starter tidsnok.

Samlet sett gir de reviderte bestandsplanene få føringer for hvordan forvaltningen skal differensieres nord/sør for Helgås. Det er likevel positive momenter i de reviderte planene som kan bidra til at man kan nærme seg de overordnede målene i den kommunale målsettingen.

Bestandsplan for elg

En liten økning av kvoten på elg kombinert med tiltak for å øke uttaket av trekkelg kan potensielt redusere beitetrykket sør for Helgås noe. To tiltak er med i planen:

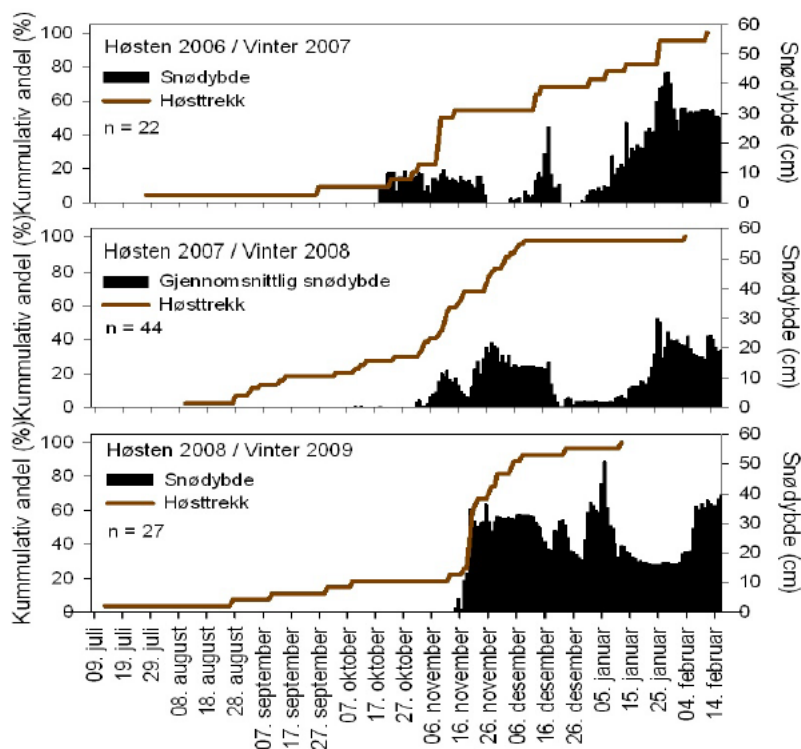
- De jaktfelt som tildeles ekstradyr pålegges å felle disse i desember.
- Jakt i januar på jaktfeltene sør for Helgås på en tilleggskvote for spesifikt å beskutte trekkelg fra Sverige. Forutsetter at kommunen søker dispensasjon.

Øvre Verdal vald har redegjort nærmere for dette i vedlegg:

Utfordringen med trekkelg fra Sverige er nevnt. Vi mener at dette er hovedutfordringen når det gjelder skader på skog. Enkelte år får man beskattet trekkelgen i desember, men andre år kommer ikke trekket før etter at jakten er avsluttet. Sjansen for å felle en trekkelg øker med nærhet til svenskegrensa og hvor langt ut i jaktseasonen man er. Jakt på en spesifikk kvote i januar, på sørsiden av Helgås og i østlig del av valdet, ville vært et målrettet tiltak for å beskutte trekkelgen. Dette krever at kommunen søker dispensasjon. Noen vil hevde at kvoten må kunne fylles tidligere på høsten, men da har man ikke skjont hva det handler om. Poenget er å beskutte den elgen som kommer trekkende fra Sverige, og at det tildeles en mindre ekstrakvote i tillegg til ordinær kvote.

Det er utfordrende å holde igjen for stor andel av ordinær kvote til desember. Det kan medføre at det felles for få dyr totalt. Valdet vil imidlertid pålegge jaktfeltene at tildelte ekstradyr felles i desember for å sikre at det felles en del dyr sent i seasonen. Dette er et nytt tiltak i revidert plan.

Det er positivt at det innføres tiltak for å øke uttak av trekkelg. Lykkes man med dette kan man potensielt redusere belastningen på vinterbeitene, uten at bestanden som oppholder seg i Verdal om høsten reduseres. Som valdet selv påpeker, øker sjansen for å felle svensk trekkelg jo nærmere svenskegrensa det jaktes. Det savnes derfor en mer spisset ordning, hvor det i større grad tilrettelegges for jakt lengst øst sent i seasonen. Det er viktig at valdet benytter handlingsrommet som ligger i å kunne jakte elg frem til jul. Høsttrekket er i stor grad påvirket av snøforholdene (Figur 4.1.8 i NINA Rapport 588), noe som innebærer at det enkelte år vil kunne være mulig med et betydelig uttak av trekkelg senhøstes om det legges til rette for det. Valdet mener at det er utfordrende å holde igjen for stor andel av ordinær kvoten til desember. Her må det påpekes at det i år med tidlig start på høsttrekket er mulig å ta inntil 17 dyr fra neste års tildeling, så handlingsrommet er betydelig. Valdet er også selv av den oppfatning at den største utfordringen når det gjelder belastning av vinterbeitene er trekkende elg fra Sverige. Da er det viktig at valdet i kommende planperiode benytter det handlingsrommet som ligger i å kunne jakte frem til jul, styre målrettet uttak til østlige områder senhøstes og overføre kvoter mellom år. Det bør også sørges for at det etableres attraktive løsninger for elgjegere som er villig til å delta i jakta senhøstes, som både kan være svært usikker med tanke på utbytte, men også utfordrende med korte dager og mye snø. Før dette handlingsrommet utnyttes fullt ut fremstår det som lite sannsynlig å kunne nå igjennom med en søknad om jakt i januar.

Figur 4.1.8. Andelen elg som hadde startet høsttrekket (brun linje) ved en gitt dato og gjennomsnittlig daglig snødybde (cm). Start og slutt på den brune linjen angir således utstrekningen av høsttrekket hos GPS-merkede elg det enkelte år. n angir antall elg som inngår hvert enkelt "jaktår". Kun elg som ble kategorisert som trekkelg (Kap. 4.2.2) inngår i beregningene.

Figur fra NINA Rapport 588 - Elgundersøkelsene i Nord-Trøndelag, Bindal og Rissa 2005 - 2010

Det savnes en mer konkret avskytningsplan som viser hvordan man tenker å fordele uttaket nord/sør for Helgås, og ambisjoner med tanke på uttak av elg senhøstes. Samtidig kan det innenfor denne rammen være mulig å redusere belastningen på vinterbeitene sør for Helgås, om man lykkes med å benytte det nevnte handlingsrommet. Siden det ligger en intensjon om å øke uttaket av trekkelg, vurderes derfor bestandsplanen for elg til å være i tilstrekkelig samsvar med kommunens mål for hjorteviltforvaltningen, noe som innebærer at planene kan godkjennes. Det forutsetter aktive grep for kunne lykkes med denne strategien innenfor nåværende jaktidsregime.

Bestandsplan for hjort

Når det gjelder hjort kommer valdet med noen påstander om stabil bestand som fremstår som dårlig begrunnet og må kommenteres innledningsvis:

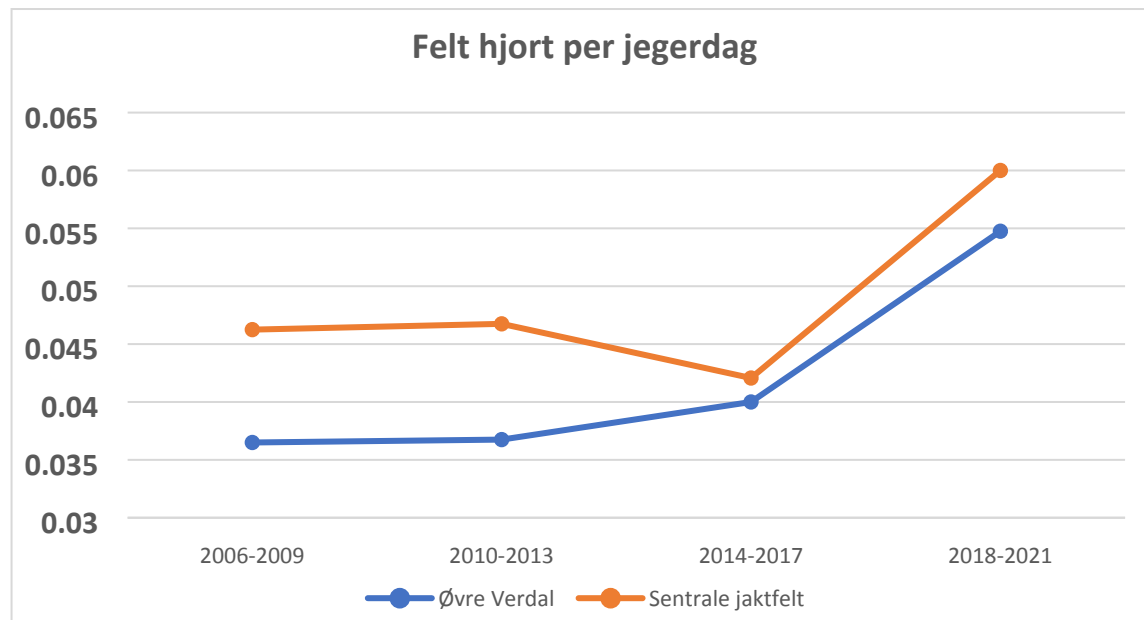
«Når vi samtidig har objektive data som viser en relativt stabil bestand av hjort bør dette medføre en reduksjon i stammen fremover. Vi mener for øvrig at valdet i dialog med kommunen vil kunne gjøre endringer underveis i planperioden dersom man ser at tiltakene ikke virker i tilstrekkelig grad.»

«I saksframlegget nevnes uakseptable skader for jordbruket som følge av at hjorten beiter på innmarksareal, spesielt i det som benevnes hjortens «kjerneområde». Til det kan det opplyses at det innenfor dette området er jaktfelt som ikke fyller tildelt kvote. Det tilsier vel at hjortestammen nødvendigvis ikke er så stor som det hevdes. Bestandsstørrelse må vurderes ut fra objektive måleparametere, ikke subjektive oppfatninger.»

Det er under hele prosessen lag frem objektive data. Så er det også slik at selv om det ikke er gjort noen konkrete målinger av avlingstap på innmark, så legger kommunen til grunn at beitebelastningen er uakseptabelt høy ut ifra en økende mengde bekymringsmeldinger fra

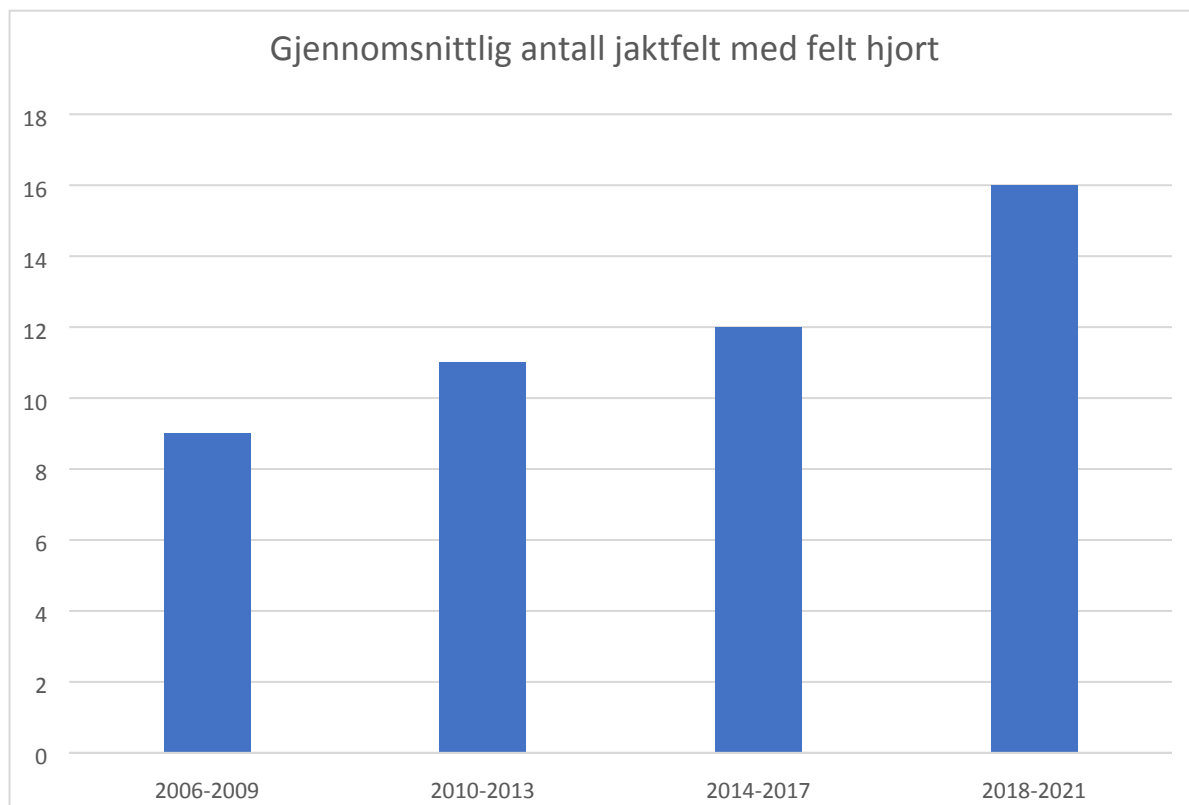
berørte grunneiere. Denne vurderingen er nedfelt i målsettingene for hjorteviltforvaltningen, og derfor noe valdene må forholde seg til i sin utarbeidelse av bestandsplaner.

Når det gjelder objektive måleparameter på bestandsstørrelse er det fra NINA anbefalt å bruke felt dyr pr jegerdag. Som vist i «Notat – Hjorteviltet i Verdal kommune 2021» er gjennomsnittet for felt hjort pr jegerdag økt med ca. 40 prosent fra perioden 2014-2017 til perioden 2018-2021 (Figur 1). Dette er en betydelig økning. Samtidig er en populasjonsvekst hos hjort på 40 prosent på fire år godt innenfor hjortens potensial for bestandsvekst.

Figur 1. Gjennomsnitt av felt hjort per jegerdag for 4-årsperioder i Øvre Verdal og sentrale jaktfelt innenfor Øvre Verdal.

I tillegg må man ta i betraktning at hjorten har økt sin utbredelse i Verdal betydelig, og det skytes hjort på stadig flere jaktfelt i kommunen (Figur 2).

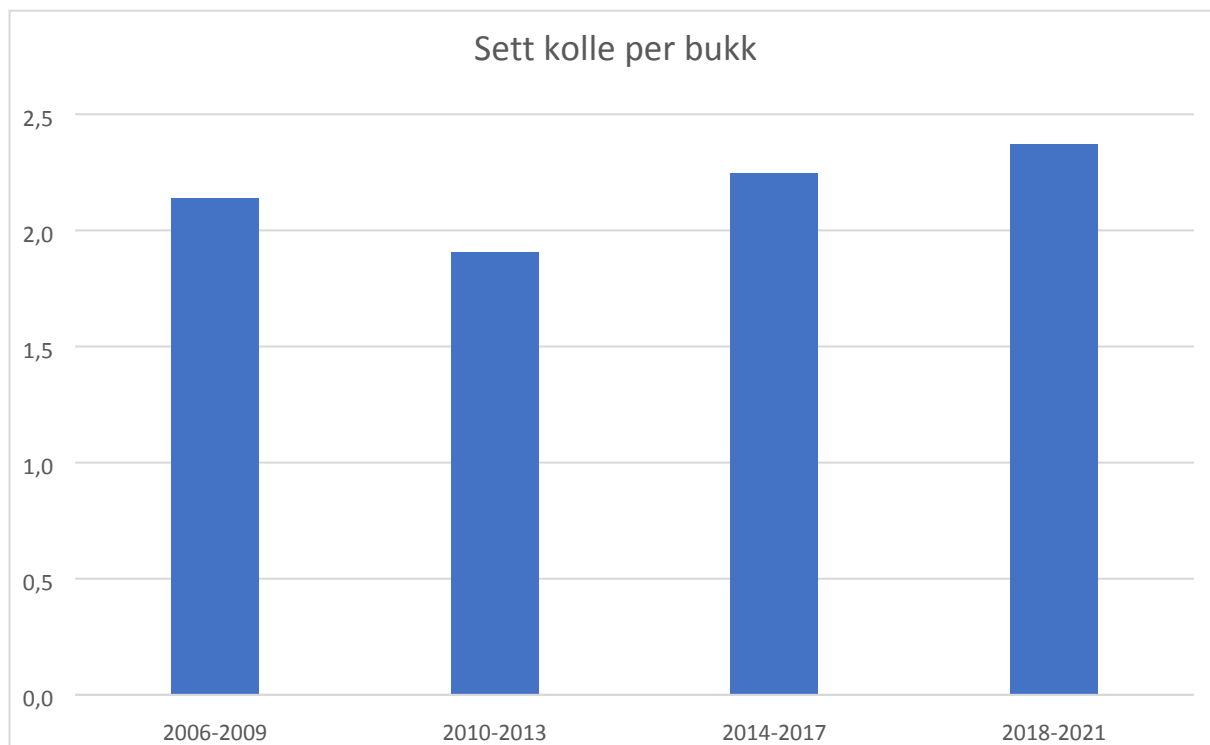

Figur 2. Gjennomsnittlig antall jaktfelt innenfor «Øvre Verdal» med felt hjort.

Det er som nevnt ikke gjennomført noen taksering av beiteskader på innmark i Verdal kommune, men flere gårdbrukere rapporterer om at hjortebestanden medfører betydelig tap av avling. Avlingstap på mellom 20 og 50 prosent er registrert i andre områder av landet med mye hjort. Verdal kommune ser ingen grunn til å betvile at tettheten av hjort er så høy at det medfører uakseptable skader for jordbruket lokalt. I den kommunale målsettingen for hjorteforvaltningen er det et konkret mål at konflikten med jordbruket skal reduseres. At denne problematikken må håndteres i bestandsplanen ble også adressert konkret i saksframlegget sist; *I forhold til beiteskader på eng må bestandsplanen vise hvordan mål for bestandsutvikling og geografisk fordeling av kvoter for hjort vil redusere konflikten med jordbruket som forutsatt i den kommunale målsettingen.*

Den reviderte bestandsplanen har delvis tatt hensyn til dette gjennom å endre målsettingen for kommende planperiode; *Redusere og siden stabilisere hjortebestanden.*

Avskytningsplanen legger opp til en felling av 65 hjort pr år, 11 flere enn gjennomsnittlig felling siste planperiode. Alders og kjønnsfordelingen i avskytningsplanen legger derimot opp til at det tillates felt samme antallet voksne hunndyr som i forrige planperiode. Dette uttaket resulterte ikke i en nedgang i bestanden gjennom forrige planperiode. Samtidig viser data fra sett hjort at det er en økende andel koller i bestanden (Figur 3), noe som tilsier at den totale produktiviteten i bestanden kan øke fremover. Ut ifra de bestandsdata for hjort som foreligger er det derfor svært usannsynlig at den foreslåtte avskytningsplanen vil føre til en redusert bestand.

Figur 3. Gjennomsnittlig sett kolle per bukk innenfor «Øvre Verdal».

En stabil hjortebestand eller til og med en svak vekst kunne vært forenlig med kommunens målsetting om å redusere konflikten med jordbruket. En forutsetning for dette måtte være målrettet reduksjon av bestanden der hvor konflikten med jordbruket er størst, samtidig som man tillater bestandsvekst i områder hvor det er ingen eller akseptable beiteskader.

Dessverre er det ikke gjort noen forsøk på å foreslå en geografisk fordeling av kvoter som vil kunne redusere konflikten med jordbruket som forutsatt i den kommunale målsettingen. Gjennom en dialog med jordbruket burde mulige tiltak vært utforsket og beskrevet i planen. Totalt sett fremstår det som at beitebelastningen for jordbruket er et tema det er veldig lite fokus på i bestandsplanen. Totalt sett svarer derfor ikke bestandsplanen opp på den kommunale målsettingen om å redusere konflikten med jordbruket, og den bør derfor ikke godkjennes.

For vald som ikke har godkjent bestandsplan skal det tildeles dyr årlig etter minsteareal og føringene i den kommunale målsettingen. For «Øvre Verdal» vil dette tilsi en tildeling på 86 hjort, et nivå som i større grad vil kunne redusere konflikten med jordbruket.

Øvre Verdal bestandsplanområde

c/o Værdalsbruket AS

anders@verdalsbruket.no

Vuku, 5. juni 2022

Verdal kommune

v/ Mads Forsell

mads.forsell@verdal.kommune.no

VEDLEGG TIL REVIDERT BESTANDSPLAN FOR ELG OG HJORT

Viser til vedtak i sak 49/22. Vi finner grunn til å kommentere enkelte punkt i saksframlegget.

Innledningsvis vil vi bemerke at vi er overrasket over kommunestyrets vedtak. Vi tror dette delvis må bero på misforståelser, og ser at vi kunne uttrykt oss tydeligere på enkelte punkter i planen.

Valdet har skrevet at målsettingen for begge arter er en stabilisering av bestanden. Dette var ikke presist nok, og vi ser at kommunen har tolket dette feil. Vår intensjon har vært å stabilisere bestanden på et lavere nivå, men dette kom ikke frem i teksten. Vi mener at de nye avskyttingsplanene ville ført til en reduksjon i bestanden og at det var unødvendig å poengtere dette i teksten. Tallene mener vi viser at vi har redusert elgbestanden allerede, og at økt kvote på hjort vil bidra til det samme. Målsettingen er nå endret til; redusere og siden stabilisere elgbestanden/ hjortebestanden.

Vi registrerer også at det er noe ulikt syn på bestandssituasjonen for elg i ulike politiske fora. Verdal Fjellstyre reduserte som kjent kvotene for elg i 2021, og begrunnet dette med at elgbestanden var redusert. Dette var et politisk vedtak som valdet ikke har innflytelse på. Valdet er enig med Verdal Fjellstyre i at elgstammen på sørsiden av Helgås er redusert, men tar til etterretning at utvalg for utmarkssaker og kommunestyret har et annet syn på bestandsutviklingen enn fjellstyret og ønsker en ytterligere reduksjon.

Vi har i revidert plan økt årlig kvote for elg til 170 dyr (+5) til tross for at vi allerede har registrert en nedgang i elgstammen. Kvoten for hjort er økt med 15 dyr mot tidligere år. Dette tilsvarer en økning på 30%. Når vi samtidig har objektive data som viser en relativt stabil bestand av hjort bør dette medføre en reduksjon i stammen fremover. Vi mener for øvrig at valdet i dialog med kommunen vil kunne gjøre endringer underveis i planperioden dersom man ser at tiltakene ikke virker i tilstrekkelig grad.

Når det gjelder skjevt kjønnsforhold må det bemerkes at dette har vært tilfredsstillende inntil siste år i planperioden, og at det for tidlig å si om dette blir en utfordring fremover. Uttaket av okser har vært i henhold til målsettingene og skulle tilsi at man rekrutterer tilstrekkelig med okser i bestanden.

Kommunen viser videre til notatet «Hjorteviltet i Verdal kommune 2021» hvor det er påpekt at det har vært en negativ utvikling for parameterne «sett kalv per kalveku» og «slaktevekter». Kommunen unnlater i saksframlegget å kommentere forklaringen valdet har innhentet fra NINA. Tvert imot gjentar man påstanden om at redusert produktivitet skyldes at bestandsnivået er for høyt. Vi er ikke uenig i at høy bestandstetthet kan være en del av forklaringen, men utviklingen i valdet samsvarer meget godt med det NINA skriver: *«I alle landsdeler utenom Nord-Norge er det et fall i rekruttering i 2018. Interessant nok er det også lav rekruttering i årene som følger og særlig 2021. Dette tror vi mest skyldes senvirkninger av 2018-sommeren. Kalvene som ble født i 2018 ble 3 år i 2021, hvilket er alder for første reproduksjon for de fleste elgkyr. Fordi få kalver ble rekruttert i 2018 var det langt færre elgkyr i denne aldersgruppen som kunne produsere kalv i 2021»*. Denne beskrivelsen er identisk med utviklingen man ser i figur 7 i bestandsplanen.

Valdet er av den oppfatning at kommunen bruker beitetaksten feil. Metoden som benyttes vil nesten alltid gi overbeite som resultat. Hensikten med en beitetakst er å følge utviklingen over tid for å se endringer i beitebelastning. Et øyeblikksbilde fra en registrering er et dårlig grunnlag for å kunne si noe om bestandsstørrelse.

Utfordringen med trekkelg fra Sverige er nevnt. Vi mener at dette er hovedutfordringen når det gjelder skader på skog. Enkelte år får man beskattet trekkelgen i desember, men andre år kommer ikke trekket før etter at jakten er avsluttet. Sjansen for å felle en trekkelg øker med nærhet til svenskegrensa og hvor langt ut i jaktseasonen man er. Jakt på en spesifikk kvote i januar, på sørsiden av Helgaa og i østlig del av valdet, ville vært et målrettet tiltak for å beskatte trekkelgen. Dette krever at kommunen søker dispensasjon. Noen vil hevde at kvoten må kunne fylles tidligere på høsten, men da har man ikke skjont hva det handler om. Poenget er å beskatte den elgen som kommer trekkende fra Sverige, og at det tildeles en mindre ekstrakvote i tillegg til ordinær kvote.

Det er utfordrende å holde igjen for stor andel av ordinær kvote til desember. Det kan medføre at det felles for få dyr totalt. Valdet vil imidlertid pålegge jaktfeltene at tildelte ekstradyr felles i desember for å sikre at det felles en del dyr sent i sesongen. Dette er et nytt tiltak i revidert plan.

I saksframlegget nevnes uakseptable skader for jordbruket som følge av at hjorten beiter på innmarksareal, spesielt i det som benevnes hjortens «kjerneområde». Til det kan det opplyses at det innenfor dette området er jaktfelt som ikke fyller tildelt kvote. Det tilsier vel at hjortestammen nødvendigvis ikke er så stor som det hevdes. Bestandsstørrelse må vurderes ut fra objektive måleparametere, ikke subjektive oppfatninger.

Vi håper bestandsplanen kan godkjennes med de presiseringer og endringer som er gjort.

Vennlig hilsen

For Øvre Verdal bestandsplanområde

Bestandsplan for hjort

2022 - 2025

Øvre Verdal

Valdet Øvre Verdal

Vald nr.	Valdnavn	Tot.areal i da.	Tellende elgareal, da.	Valdansvarlig
1	Øvre Verdal		662 000	Anders Børstad

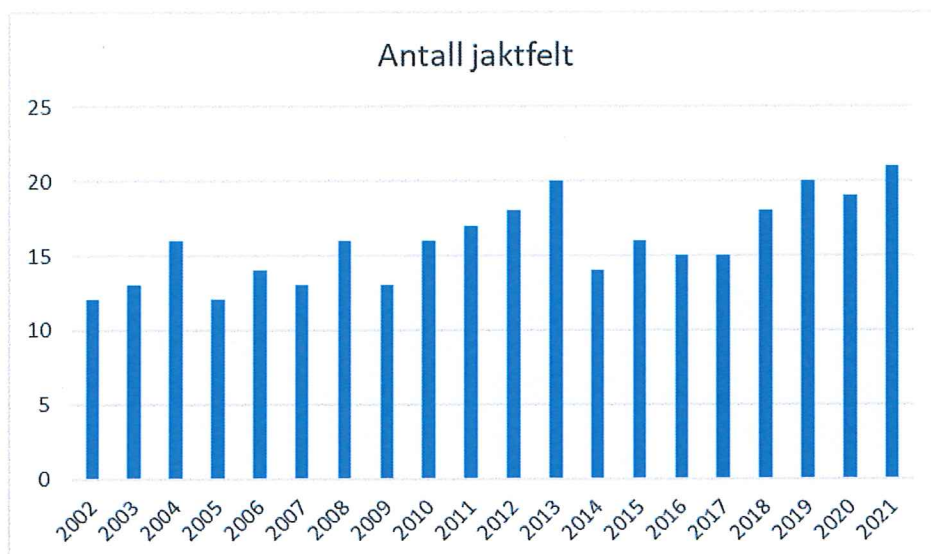
Valdet omfatter 37 jaktfelt. Gjennom "Sett og skutt" og Hjorteviltregisteret følges hvert jaktfelt fra år til år. Hvis nødvendig, pålegges en annen sammensetning i avskytingen det enkelte år. Hvert år styres jakten gjennom en detaljert avtale for hvert jaktfelt, og brev om avskytningspolitikk m.v. til hver enkelt jaktleder.

Tabell 1: Oversikt over jaktfelt og felt hjort per jegerdag 2018-2021.

Nr.	Navn	Jaktleder	Felt 2021	Felt hjort/jegerdag 2018-21			
1-22	Værdalsbruket	Anders Børstad	19	0,032	0,023	0,045	0,030
23	Helgaa Syd	Geir Sverkmo	20	0,078	0,117	0,101	0,167
25-28	Verdal Fjellstyre	Jon Stamnes	0	0,118	0,333	0,038	0
29	Tveråmoan	Karl Ove Indal	2	0,333	1,000	0,300	0,200
30	Garnes/Skavhaug	Ole P. Helden	3	0,400	0,333	0,105	0,051
31	Steinsberget	Åge Skavhaug	1	0,250	0,071	0,024	0,020
32	Grindgjerdet/Levring	Ståle Lindseth	3	0,125	0,667	0,093	0,067
45	Helgaa Nord	John-M. Gomo	1	0	0	0	0,042
46	Hellan/Vangstad	Geir Joar Berg	0	0	0	0	0
47	Holmli/Volden	Gjermund Julnes	2	1,000	0,043	0,067	0,091
48	Green/Åkran	Jonny Haldorsen	3	0,030	0,032	0,065	0,039
49	Nordkleiva	Tor Inge Leirset	0	0	0,500	0,500	0
NY	Langdal lille	Gjermund Leirset		-	-	-	-

Som det fremgår av tabellen varierer tallene mye mellom år på jaktfeltnivå. For hjort har det lite for seg å se på statistikk annet enn for valdet samlet.

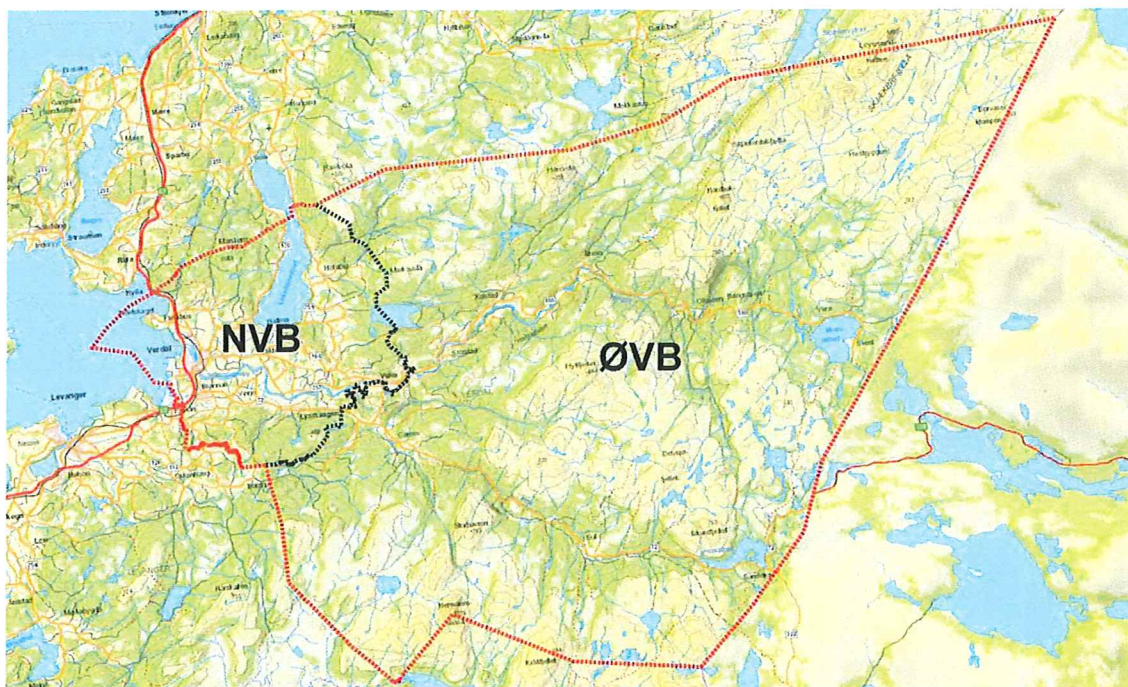
Videre er det slik at «sett og skutt» føres noe ulikt i de enkelte jaktlag. Noen fører sett hjort for alle dager de jakter, noen fører bare de dagene hvor de ser hjort. Imidlertid fører det enkelte jaktfelt likt fra år til år slik at tallene blir sammenlignbare mellom år. For de jaktfeltene som feller hjort hvert år og som jakter elg og hjort parallelt, vil det være mest korrekt å føre alle jaktdager for begge arter. Antall jaktfelt som har levert statistikk varierer som vist i tabellen nedenfor.

Figur 1: Antall jaktfelt som har rapportert 2018-2021.

Områdebeskrivelse

Valdet Øvre Verdal omfatter all grunn tilhørende AS Værdalsbruket, 5 tilgrensende jaktfelt i Inndalen og 7 i Helgådalen på begge sider av Helgåa, samt statsalmenningene Leksdal-Malså, Kverndal, Sørfjella og Inns. Kartet nedenfor viser de to valdene i Verdal.

Mål

Nasjonale målsettinger

- Hjortebestanden skal stabiliseres innenfor et nivå som til enhver tid vurderes som bærekraftig, både i forhold til bestandens kvalitet og i forhold til virksomheten i andre samfunnssektorer.
- Hjortebestanden skal ha en biologisk forsvarlig kjønns- og aldersstruktur og opprettholde sin naturlige genetiske variasjon.
- Hjortebestanden skal ikke representere en trussel mot biologisk mangfold.
- Hjortebestanden skal gi mest mulig stabil avkastning som grunnlag for en sunn økonomisk og rekreasjonsmessig utnytting.
- Forvaltningen av leveområdene gjennom annen arealbruk skal sikre hjortens krav til kvalitet og både lokal og regional funksjonalitet i et langsiktig perspektiv.
- Hjortens helsetilstand skal opprettholdes på et høyt nivå.
- Det skal tilrettelegges for en effektiv beskatning av høy kvalitet, som både gir et godt tilbud av hjortejakt til befolkningen og som minimaliserer konfliktene med andre brukere av jaktområdene.

Kommunens målsetting

Overordnede mål:

- Verdal kommune skal ha en robust hjortestamme med friske dyr, og som produserer et høstningsverdig overskudd, til avkastning for grunneier, jaktinteresser og som matressurs.
- Hjortebestanden skal være på et nivå som er akseptabelt i forhold til jordbruk, skogbruk, naturmangfold og trafikk.
- Utviklingen i hjortebestanden må også vurderes i forhold til tilstanden i elgbestanden og rådyrbestanden lokalt slik at den totale beitebelastningen fra hjortevilt ikke medfører at beitegrunnet utarmes som følge av overbeiting.
- Verdal kommune ønsker økt kunnskap om hjortens påvirkning på skog- og jordbruk når det gjelder beiteskader.
- Forvaltningen skal baseres på kunnskap innhentet ved bruk av sett hjort og beitekartlegginger.

Konkrete mål:

	Gjennomsnitt 2018-2021	Kortsiktig mål	Virkemiddel
Sett kalv per kolle	0,54	0,70	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen.
Slaktevekt kalv	32,2	Opprettholde dagens nivå.	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen.
Slaktevekt ungdyr	53,6 kg	Opprettholde dagens nivå	Redusere beitetrykk vinterstid.
Konflikt med jordbruk	Varierende	Redusert	Større uttak i områder med skader. <u>Godta innmark som tellende areal.</u>
Konflikt med skogbruk	Varierende	<1 % årlig beiting av toppskudd på gran	Større uttak i områder med skader
Påkjørt hjort	1,75	Unngå økning	Sikringstiltak, informasjon og lokale bestandsreduksjoner.

Valdets målsetting

- Redusere og siden stabilisere hjortebestanden.
- Stabilisere og om mulig forbedre hjortebestandens kvalitet ved å få en mer naturlig kjønns- og aldersstruktur, bl.a. en større andel voksne bukker.
- Systematisere og kvalitetssikre innsamling av data gjennom «Sett og skutt».

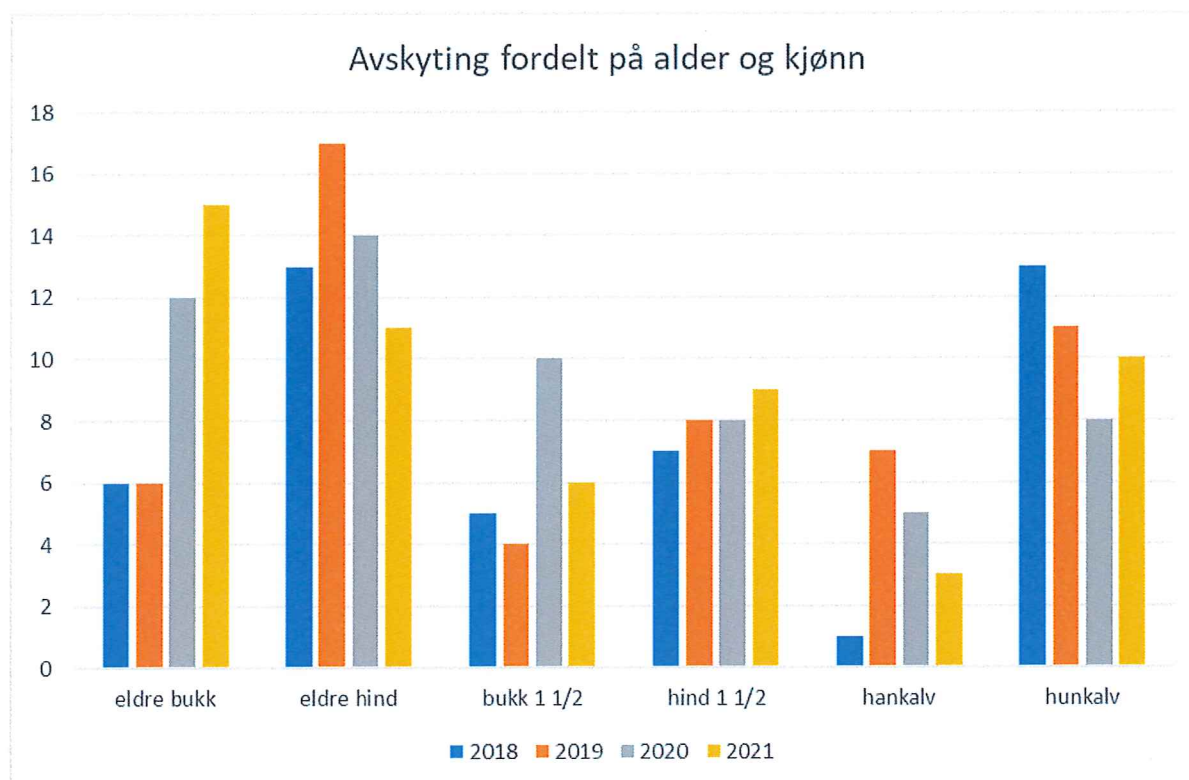
Bestandsdata

Tabellen nedenfor viser fellingsstatistikk fra forrige planperiode.

Tabell 2: Fellingsstatistikk 2018-2021.

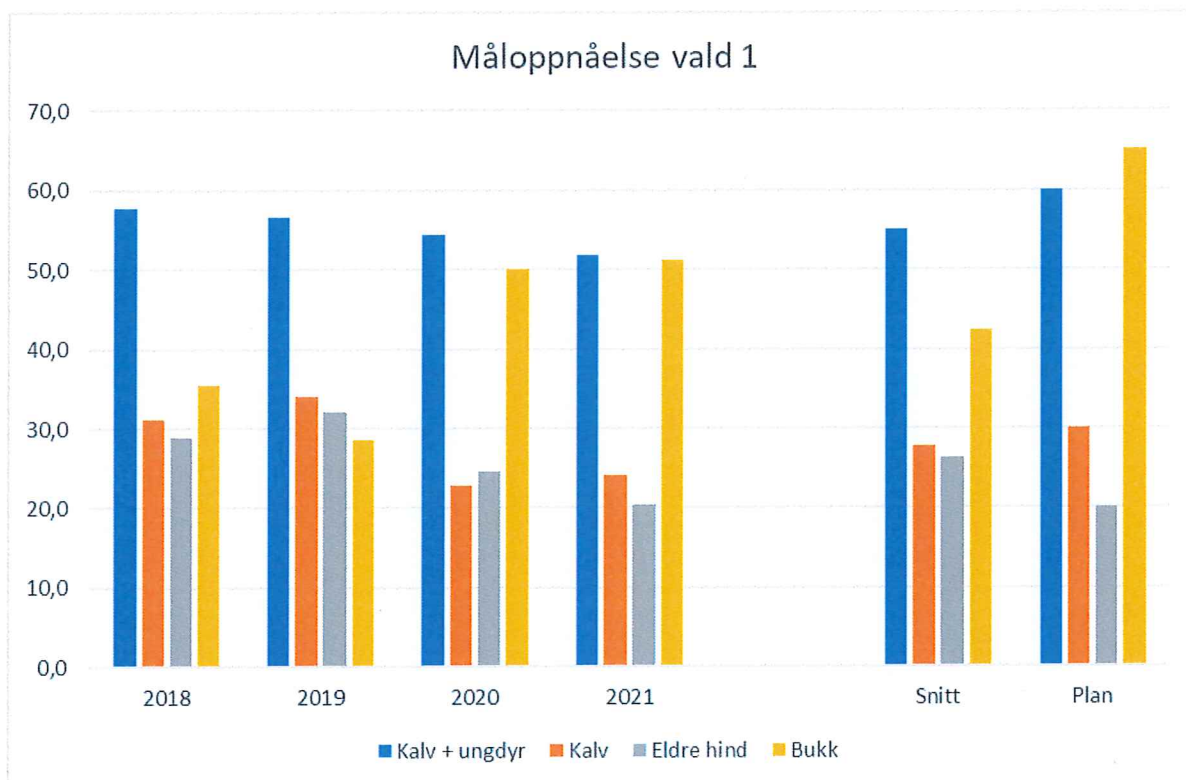
	2018	2019	2020	2021	2018-21	Målsetting
Tildelt	50	50	50	50	200	
Felt	45	53	57	54	209	
Fellingsprosent	90	106	114	108	104,5	
Kalv + 1 ½ års	57,8	60,4	54,4	51,9	56,0	Min 40
Kalv	28,9	32,1	22,8	24,1	26,8	Min 30
Kolle 2 ½ og eldre	28,9	28,4	24,6	20,4	25,4	Maks 20
Bukk 1 ½ og eldre	35,5	28,6	50,0	51,2	42,4	Maks 65

Det er vanskelig å benytte sett hjort/jegerdag og andre måleparametere på jaktfeltnivå ettersom jegerinnsats og jaktmetode varierer mye, og skjema føres ulikt mellom jaktfelt.

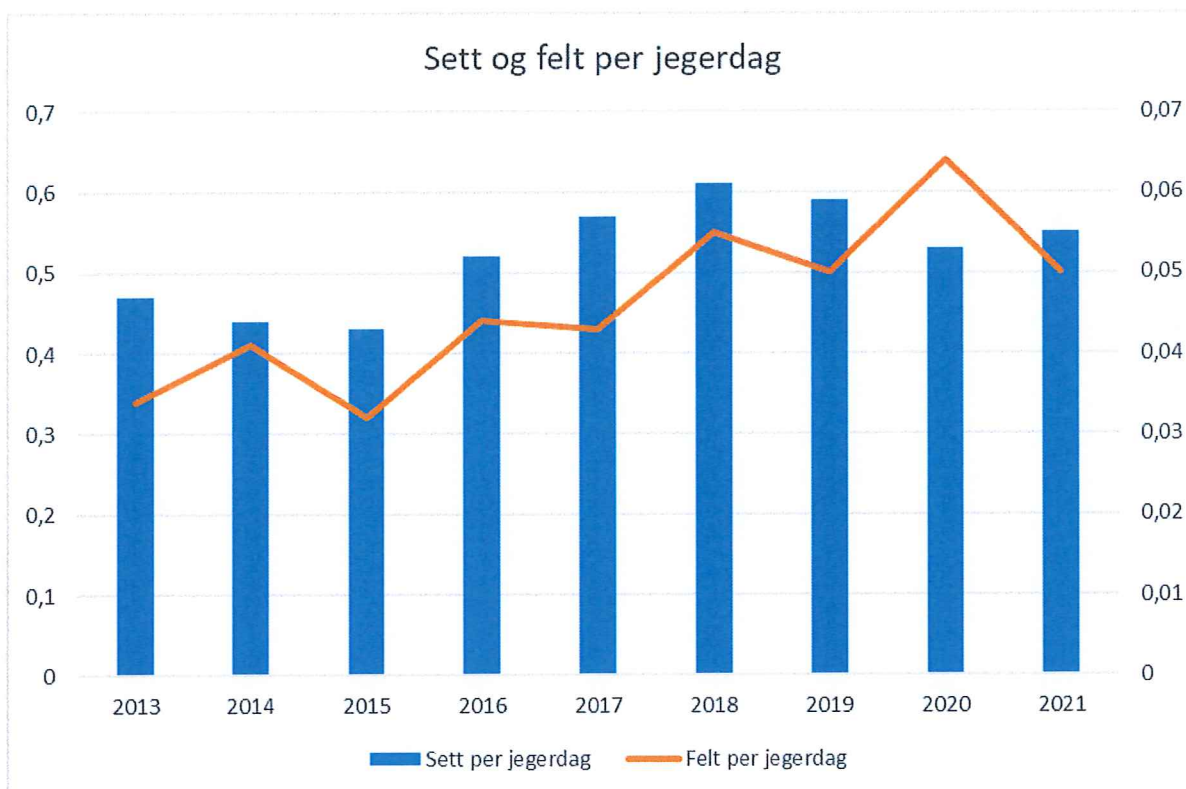
Figur 1: Avskyting fordelt på alder og kjønn 2018-2021.

Med et såpass lite datagrunnlag blir det betydelig årlig variasjon mellom de ulike kategoriene dyr. Forskjellen i avskyting av hann- og hunnkalver vites ikke, men det er hvert år en overvekt av hunnkalver.

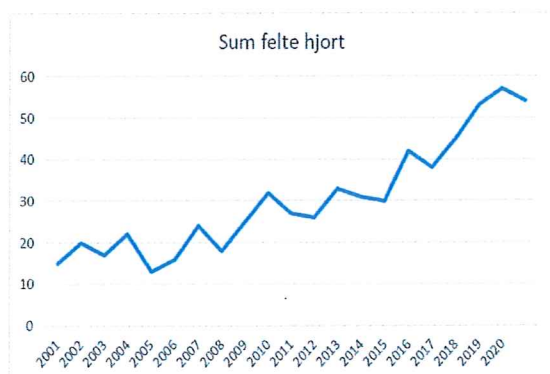
Figur 2: Måloppnåelse vald 1.

Valdet har hatt en målsetting om større uttak av kalv og kalv + 1 ½ års dyr enn det som har vært veiledende. Som figur 2 viser, felles det for lite kalv sammenlignet med målsettingen. Konsekvensen blir at man hverken når målsettingen for andel kalv eller kalv + 1 ½ år gamle dyr. Samtidig er ikke avviket større enn at 1-2 kalver ekstra hvert år ville vært tilstrekkelig for å nå målsettingen. Valdet har tildelt hjort med relativt åpne rammer. Med dagens bestand er det nødvendig å tildele hjort fordelt på alder og kjønn.

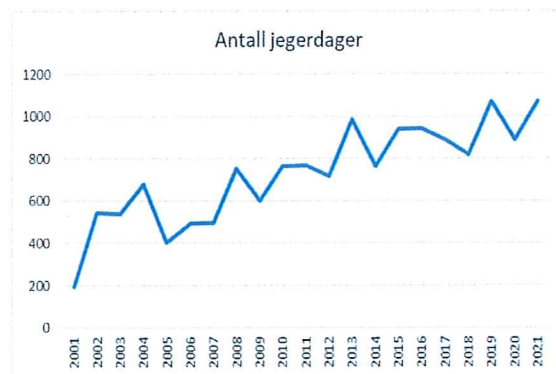

Figur 3: Sett og felt per jegerdag 2013-2021.

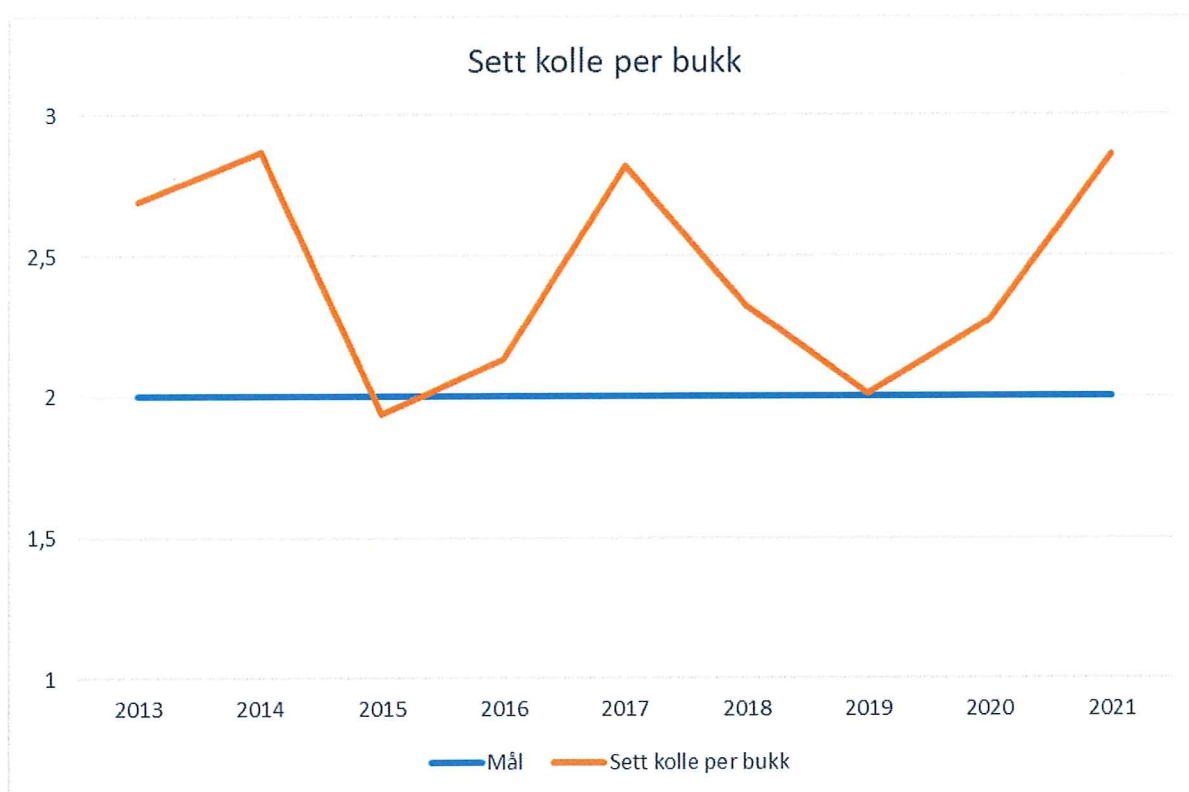
Sett per jegerdag er relativt stabilt i de siste to planperiodene. Felt hjort per jegerdag er stigende med unntak av siste jaktår, men trenden har vært tydelig så langt. Noe kan skyldes økning i bestanden, men noe må også tilskrives at jegerne har blitt mer erfarne og effektive. Felt per jegerdag gir et sikrere bilde på utviklingen enn sett per jegerdag ettersom instruksen for sett og skutt ble endret f.o.m. 2018. Sum felte hjort er vist nedenfor i figur 4, med 13 felte dyr i 2005 som laveste antall, til foreløpig topp i 2020 med 57 felte dyr.

Figur 4: Antall felte hjort 2001-2021.

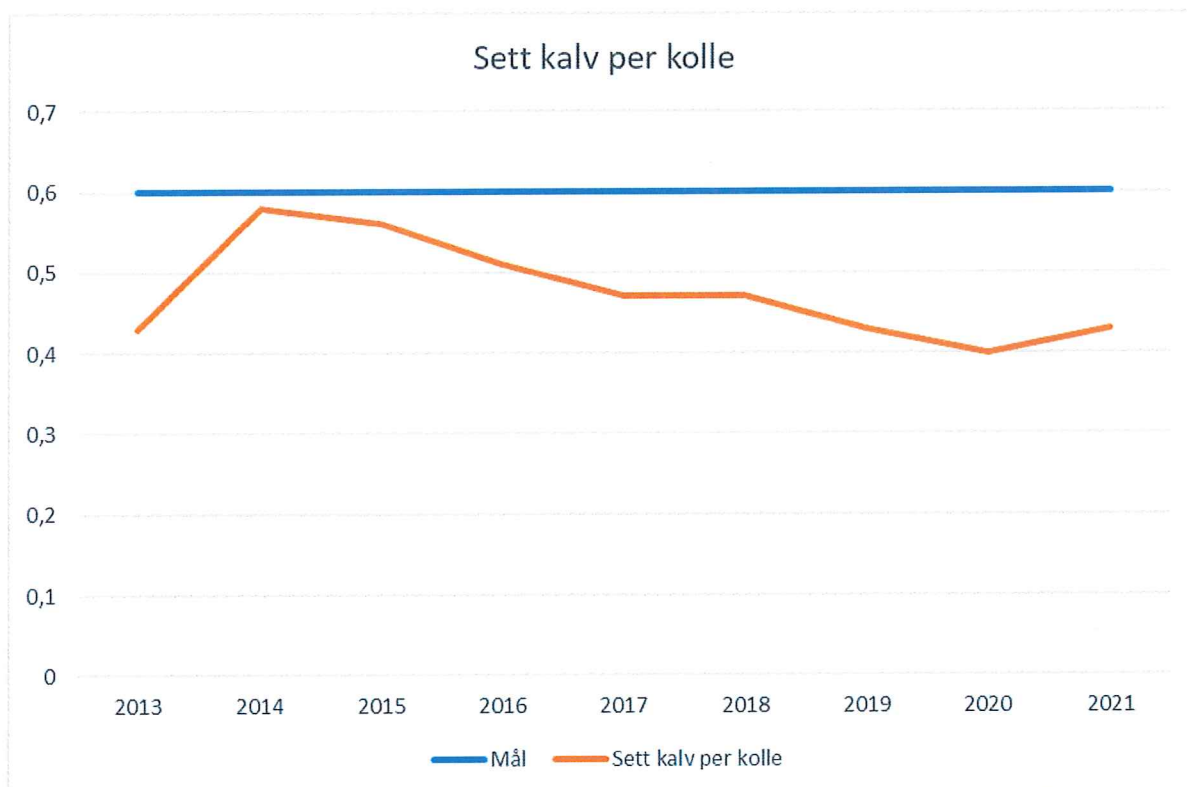

Figur 5: Antall jegerdager 2001-2021.

Figur 6: Sett kolle per bukk 2013-2021.

Det er kun i 2019 man når målsettingen om 2 koller per bukk. I øvrige år ligger man høyere. Som figuren viser er variasjonen stor mellom de enkelte år, og det er vanskelig å lese mer av figuren enn at man ideelt sett skulle hatt en lavere en del koller i bestanden.

Figur 7: Sett kalv per kolle 2013-2018.

Som figur 7 viser er trenden synkende. Fra 2018 kan noe forklares med klimatiske forhold slik som for elg, men det kan også være et uttrykk for at man har en relativt stor andel unge koller i bestanden. Det skytes hvert år flere eldre koller enn 1 ½ års.

Bestandsovervåking

Vårtelling ble gjennomført i 2003-2009. En lyktes ikke med å finne et egnet opplegg med tilstrekkelig kvalitet for å kunne brukes i forvaltningen. Det ble kun kjørt to dager og datoene var sammenfallende for hele valdet. Dette var en utfordring ettersom våronna skjer til ulik tid fra nedre til øvre deler av valdet. Vårtelling vil bli vurdert innført som et ledd i arbeidet med å følge bestandsutviklingen.

Irregulær avgang

I motsetning til rådyr og elg, er hjort lite utsatt for påkjørsler. Irregulær avgang på hjort er derfor relativt beskjeden, noe som også fremkommer av statistikk levert av SSB.

Følgende rapportering er pålagt valdet:

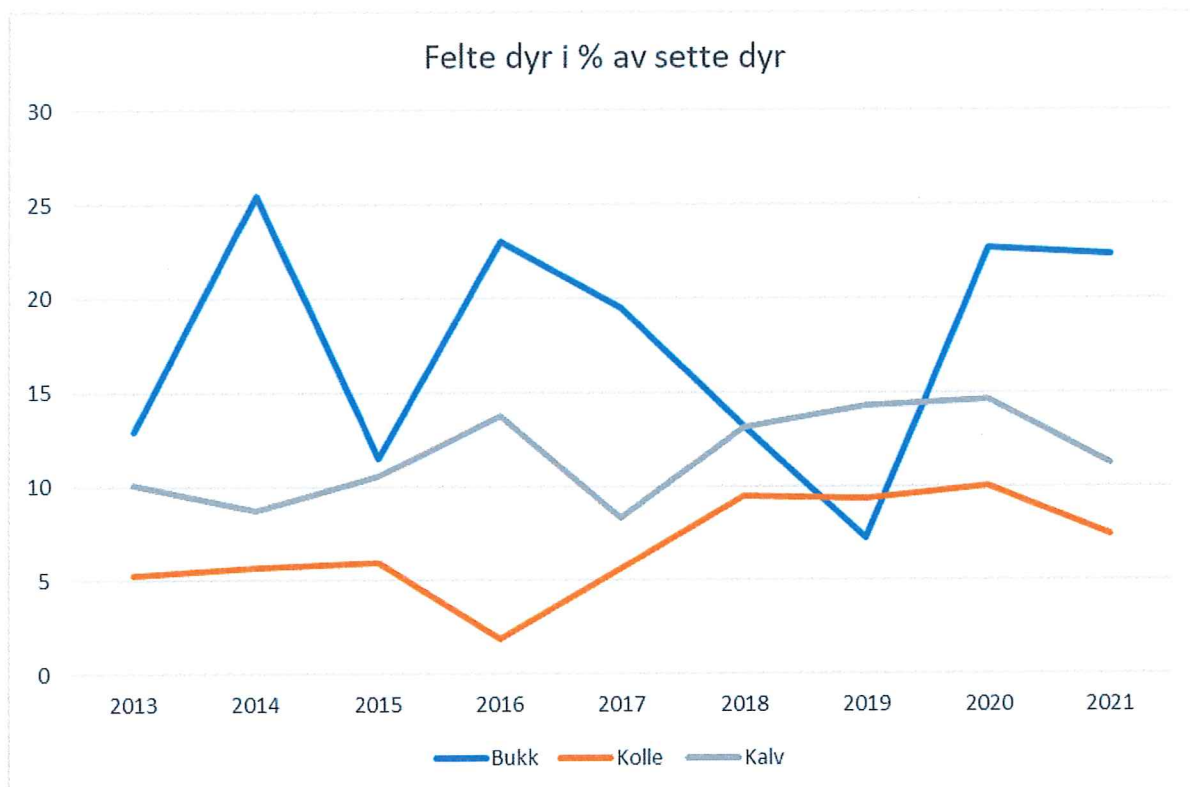
1. Fortløpende rapportering ved bruk av settogskutt.no
2. Ved utøvelse av jakt som medfører skadeskyting/ feilskyting, skal kommune og grunneier varsles.
3. Fellingsrapport fra valdet til kommunen innen 10 dager etter jakttids slutt.
4. Innen 10 dager etter jakttids slutt skal valdansvarlig gi en kort skriftlig vurdering av stammens størrelse, sammensetning og utvikling (sett elg data).
5. Innlevering av CWD-prøver, kjeve og evt. kjønnsorganer og andre organer som foreskrevet fra kommunen.

Konklusjon

Bestanden er relativt stabil, men indikatoren skutt per jegerdag har vært økende med unntak av siste år i planperioden. Det tyder på at man har hatt en økning i siste periode.

Kjønnsforholdet er noe skjevt, men betydelig bedre enn tidlig på 2000- tallet hvor forholdet kolle/ bukk var nærmere 4. Jakttrykket på bukkesegmentet ble redusert i forrige planperiode, men har økt igjen i siste del av planperioden. Store koller bør spares, og det samme gjelder store bukker. Valdet bør skyte flere kalver og ungdyr, spesielt kolle 1 ½ år, for å heve gjennomsnittsalderen i bestanden og dermed produktiviteten.

Tildeling av kvote til det enkelte jaktfelt settes på grunnlag av data fra Hjorteviltregisteret hvor en også hensyntar resultatet fra beitetakseringen i 2021.

Figur 8: Jakttrykk på bukk, kolle og kalv i perioden 2013-2021.

Avskytningsplan

Årlig avskytning i planperioden. Fokus vil ligge på kalv og ungdyr, og i sistnevnte kategori spesielt på hunndyr.

År	Antall dyr
2022	65
2023	65
2024	65
2025	65
Sum	260

Rammer for årlig avskyting

1. Avskyting av **kalv og 1 ½ åringer** legges opp til totalt å bli **minst 60%** av antall felte dyr. **Kalv** bør utgjøre **minst 30%** av den totale felte kvote i valdet.
2. Beskatningen av **koller 2 ½ år og eldre** bør utgjøre **20%** av felt kvote.
3. **Spissbukk** bør ikke overstige **15%** av felte dyr.
4. **Andelen bukk 1 ½ år og eldre** bør ikke overstige **55%**.
5. **Kalveførende kolle** må ikke felles.
6. Ved endrede forutsetninger i forbindelse med avtalen, kan kommunen bestemme at avtalen skal revideres, etter å ha innhentet uttalelse fra grunneier.

Tiltak i planperioden

Skape gode beiter ved å:

1. Gjennomføre ungskogpleie for å opprettholde beiteproduksjonen i produksjonsskogen.
2. Sette igjen kantvegetasjon mot innmark, myrer, vassdrag og lite trafikkerte veier.
3. Gi sluttavvirkningen mest mulig mosaikkipreg som ivaretar skjul i tillegg til stor beiteproduksjon i kantsoner.
4. Ikke gjennomføre skogsprøyting.
5. Satse på blandingsskog på svakere boniteter.
6. Ikke grøfte fuktskog og småmyrer.

Utøve effektiv jakt ved å:

1. Arbeide for at hvert jaktlag har godkjent ettersøkshund.
2. Styre avskytingen på hvert jaktfelt for å oppnå målsettingen for valdet samlet – og på en måte som hensyntar bestandssituasjonen på det enkelte jaktfelt.

Andre tiltak:

1. Delta i arbeidet med overvåkningstakst av beiteressursene i den grad kommunen ønsker.
2. Forutsatt finansiering, i samarbeid med Verdal kommune m.fl. å gjennomføre kantrydding langs aktuelle vegstrekninger for å redusere antall påkjørsler av hjortevilt.
3. Delta i samarbeidet «Jakt i Verdal», og bidra til forståelse for nødvendigheten av å frakte slakteavfall ut av skogen.
4. Arbeide for at det etableres et faglig råd for hjortviltforvaltning i Verdal.
5. Arbeide for at det etableres et merkeprosjekt i Trøndelag som inkluderer innlandskommuner med jaktbar bestand av hjort.

Rapportering

Følgende rapportering er pålagt valdet:

1. Fortløpende rapportering ved bruk av settogskutt.no
2. Ved utøvelse av jakt som medfører skadeskyting/ feilskyting, skal kommune og grunneier varsles.
3. Fellingsrapport fra valdet til kommunen innen 10 dager etter jakttids slutt.
4. Innen 10 dager etter jakttids slutt skal valdansvarlig gi en kort skriftlig vurdering av stammens størrelse, sammensetning og utvikling (sett elg data).
5. Innlevering av CWD-prøver, kjeve og evt. kjønnsorganer og andre organer som foreskrevet fra kommunen.

Revisjon/ oppsigelse av bestandsplanen

Kommunen kan allerede etter første avtaleår vurdere om intensjonene i bestandsplanen er oppfylt, inkludert årlig avskyting og rammer for avskyting. Kommunen kan da si opp avtalen dersom det er vesentlige avvik fra planen. Ved vesentlige uforutsette endringer i bestanden i området i løpet av planperioden, kan kommunen også vedta å trekke godkjenningen tilbake og tildele ny fellingstillatelse ihht. hjorteviltforskriftens §16.

Ved oppsigelse av avtalen, vil tildelingen av hjort til valdet bli gjort etter hjorteviltforskriftens §18.

Ved direkte misbruk av avtalen, vil bestandsplanområdet få tildelt kvote slik at forutsetningene og intensjonene i bestandsplanen blir oppfylt.

Søknad om godkjenning av bestandsplanen

Valdet Øvre Verdal (5038V0010) søker med dette Verdal kommune om godkjenning av bestandsplan for hjort 2022-2025.

Vuku, den 5. juni 2022

Anders Børstad, valdansvarlig

Bestandsplan for elg

2022 - 2025

Øvre Verdal

Valdet Øvre Verdal

Vald nr.	Valdnavn	Tot.areal i da.	Tellende elgareal, da.	Valdansvarlig
1	Øvre Verdal		662 000	Anders Børstad

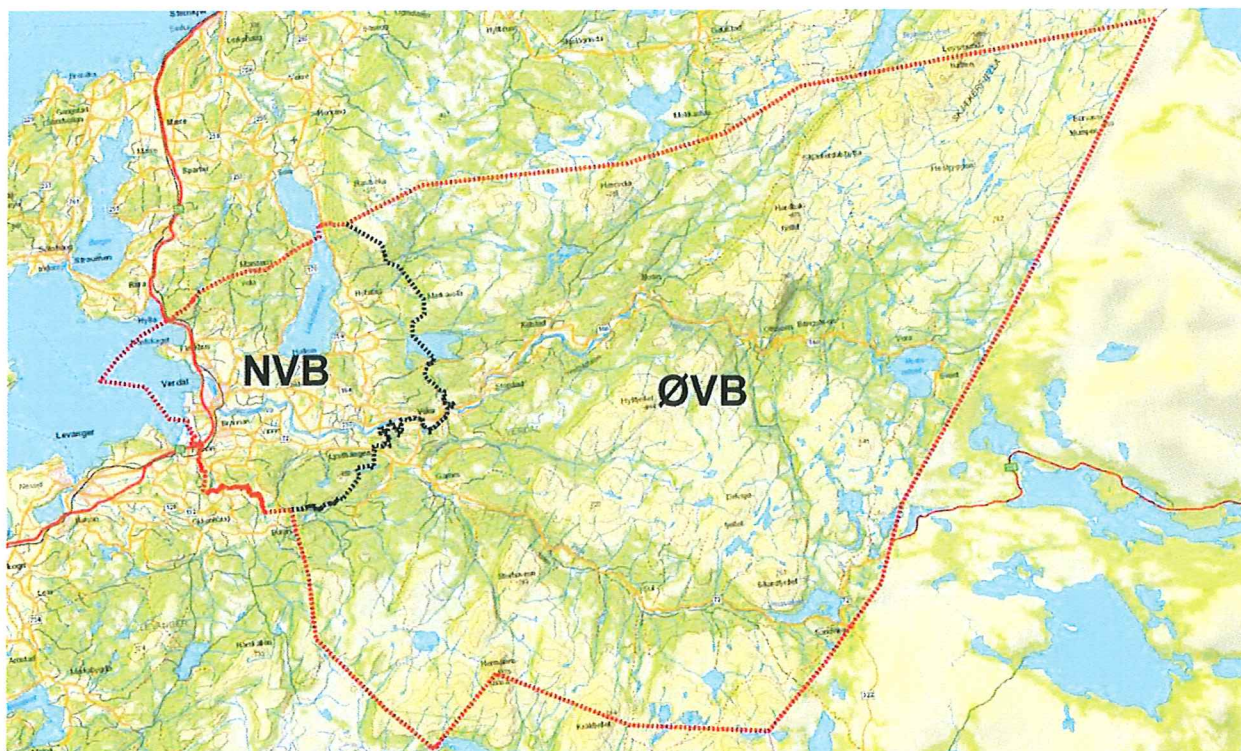
Valdet omfatter 37 jaktfelt. Gjennom "Sett og skutt" og Hjorteviltregisteret følges hvert jaktfelt fra år til år. Hvis nødvendig, pålegges en annen sammensetning i avskytingen det enkelte år. Hvert år styres jakten gjennom en detaljert avtale for hvert jaktfelt, og brev om avskytningspolitikk m.v. til hver enkelt jaktleder.

Tabell 1: Oversikt over jaktfelt

Nr.	Navn	Jaktleder	Felt 2021	Felt elg/jegerdag 2018-21			
1	Tromsdalen/Bjølloa	Kjetil Helden	7	0,058	0,061	0,043	0,046
2	Liaberga	Jens Guddingsmo	5	0,045	0,078	0,045	0,049
3	Inndal/Kverndal	Øystein Stiklestad	3	0,051	0,030	0,048	0,046
4	Vaterholmen	Ståle Dahle	6	0,086	0,070	0,182	0,033
5	Sul nord	Rune Sørholt	9	0,127	0,178	0,117	0,155
6	Sul syd	Rune Gudding	4	0,079	0,088	0,067	0,160
7	Risvatnet	Livar Austmo	4	0,200	0,104	0,063	0,065
8	Malsådal	Sturla Green	6	0,051	0,091	0,132	0,133
9	Skjækerdalen	Anders Børstad	5	0,150	0,214	0,162	0,333
10	Helgådal syd	Stig Indal	2	0,115	0,071	0,097	0,022
11	Helgådal nord	Arnt Kjesbu	4	0,062	0,116	0,062	0,040
12	Forlandet	Einar Holmli	3	0,022	0,070	0,018	0,064
13	Tverådal	Hans Petter Minsaas	2	0,048	0,083	0,143	0,111
14	Vera	Stig Jønsson	8	0,089	0,150	0,108	0,151
16	Juldalen	Hallgeir Austli	3	0,071	0,047	0,051	0,030
17	Veresfjellet øst	Ole Nesse	6	0,095	0,032	0,082	0,100
18	Veresfjellet vest	Ole Håkon Kolstad	7	0,098	0,042	0,051	0,086
19	Kjesbu/Hjelde	Rolf Green	3	0,108	0,049	0,300	0,136
20	Sul/Driva	Tore Suul Grande	4	0,333	0,086	0,286	0,105
21	Innsvann	Harri Lappalainen	4	0,182	0,121	0,148	0,103
22	Heståa	Inge Storholmen	1	0,022	0,036	0,035	0,013
23	Helgaa Syd	Geir Sverkmo	10	0,133	0,100	0,141	0,094
25	Leksdal-Malså	Jon Stamnes	5	0,047	0,041	0,035	0,038
26	Kverndal	----- "-----	1	0,052	0,023	0,020	0,010
27	Sørfjella	----- "-----	7	0,069	0,065	0,097	0,026
28	Inn	----- "-----	8	0,079	0,054	0,059	0,110
29	Tveråmoan	Karl Ove Indal	5	0,182	0,121	0,061	0,094
30	Garnes/Skavhaug	Ole Petter Helden	4	0,121	0,066	0,082	0,080
31	Steinsberget	Åge Skavhaug	2	0,235	0,077	0,082	0,040
32	Grindgjerdet/Levring	Ståle Lindseth	2	0,033	0,064	0,022	0,016
45	Helgaa Nord	John-Magnus Gomo	5	0,125	0,056	0,060	0,152
46	Hellan/Vangstad	Geir Joar Berg	4	0,105	0,211	0,094	0,174
47	Holmli/Volden	Gjermund Julnes	6	0,109	0,109	0,120	0,063
48	Green/Åkran	Jonny Haldorsen	4	0,200	0,050	0,063	0,087
49	Nordkleiva	Tor Inge Leirset	3	0,115	0,063	0,167	0,063
NY	Langdal lille	Gjermund Leirset					

Områdebeskrivelse

Valdet Øvre Verdal omfatter all grunn tilhørende AS Værdalsbruket, 5 tilgrensede jaktfelt i Inndalen og 7 i Helgådalen på begge sider av Helgaa, samt statsalmenningene Leksdal-Malså, Kverndal, Sørfjella og Inns. Kartet nedenfor viser de to valdene i Verdal.

Figur 1: Kart over valdene Nedre (NVB) og Øvre Verdal (ØVB)

Mål

Nasjonal målsetting

- Elgbestanden skal stabiliseres innenfor et nivå som til enhver tid vurderes som bærekraftig, både i forhold til bestandenes kvalitet og i forhold til virksomheten i andre samfunnssektorer.
- Elgbestanden skal ha en biologisk forsvarlig kjønns- og aldersstruktur og opprettholde sin naturlige genetiske variasjon.
- Elgbestanden skal ikke representere en trussel mot biologisk mangfold.
- Elgbestanden skal gi mest mulig stabil avkastning som grunnlag for en sunn økonomisk og rekreasjonsmessig utnytting.
- Forvaltningen av leveområdene gjennom annen arealbruk skal sikre elgens krav til kvalitet og både lokal og regional funksjonalitet i et langsiktig perspektiv.
- Elgens helsetilstand skal opprettholdes på et høyt nivå.
- Det skal tilrettelegges for en effektiv beskatning av høy kvalitet, som både gir et godt tilbud av elgjakt til befolkningen og som minimaliserer konfliktene med andre brukere av jaktområdene.

Kommunens målsetting

Overordnede mål:

- Verdal kommune har mål om en robust elgstamme med friske dyr, og som produserer et høstningsverdig overskudd, til avkastning for grunneier, jaktinteresser og som matressurs.
- Den negative trenden for vektor og produktivitet hos elg skal stoppes.
- Utviklingen i elgbestanden må også vurderes i forhold til størrelsen av de andre hjorteviltbestandene lokalt slik at den totale beitebelastningen fra hjortevilt ikke medfører at beitegrunnlaget utarmes som følge av overbeiting.
- Elgbestanden skal være på et nivå som er akseptabelt i forhold til jordbruk, skogbruk, naturmangfold og trafikk.
- Verdal kommune ønsker økt kunnskap om elgens påvirkning på skog- og jordbruk når det gjelder beiteskader.
- Forvaltningen skal baseres på kunnskap innhentet ved bruk av sett elg og beitekartlegginger.

Konkrete mål:

	Gjennomsnitt 2018-2021	Kortsiktig mål	Virkemiddel
Sett kalv per kalvku	1,095-1,33	økende	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen.
Slaktevekt <u>k</u> kalv	59 kg	økende	Øke alder. Høy andel unge dyr i avskytingen.
Slaktevekt oksekalv	63 kg		
Slaktevekt kviger	114 kg	økende	Redusere beitetrykk vinterstid.
Slaktevekt ungokser	125 kg		
Konflikt med jordbruk	Varierende	Redusert	Større uttak i områder med skader
Konflikt med skogbruk	Varierende	<1 % årlig beiting av toppskudd på gran	Større uttak i områder med skader
Påkjørt elg	10	Unngå økning	Sikringstiltak, informasjon og lokale bestandsreduksjoner.

Valdets målsetting

- Redusere og siden stabilisere elgbestanden.
- Stabilisere og om mulig forbedre elgbestandens kvalitet ved å få en mer naturlig kjønns- og aldersstruktur, bl.a. en større andel voksne okser.
- I planperioden fortsettes arbeidet med å dreie avskytingen noe fra okser til små kyr, og uttaket av kalv opprettholdes på minimum 45%.

Rapportering:

Følgende rapportering er pålagt valdet:

1. Fortløpende rapportering ved bruk av settogskutt.no
2. Ved utøvelse av jakt som medfører skadeskyting/ feilskyting, skal kommune og grunneier varsles.
3. Fellingsrapport fra valdet til kommunen innen 10 dager etter jakttids slutt.
4. Innen 10 dager etter jakttids slutt skal valdansvarlig gi en kort skriftlig vurdering av stammens størrelse, sammensetning og utvikling (sett elg data).
5. Innlevering av CWD-prøver, kjeve og evt. kjønnsorganer og andre organer som foreskrevet fra kommunen.

Bestandsdata

Statistikk for det enkelte jaktfelt har relativt liten interesse ettersom tallene svinger mye mellom år (lite materiale). De sikreste dataene får man på valdnivå. Tabellen nedenfor viser flere sentrale måleparametere for siste planperiode:

Tabell 2: Data fra «Sett og skutt» 2018-2021.

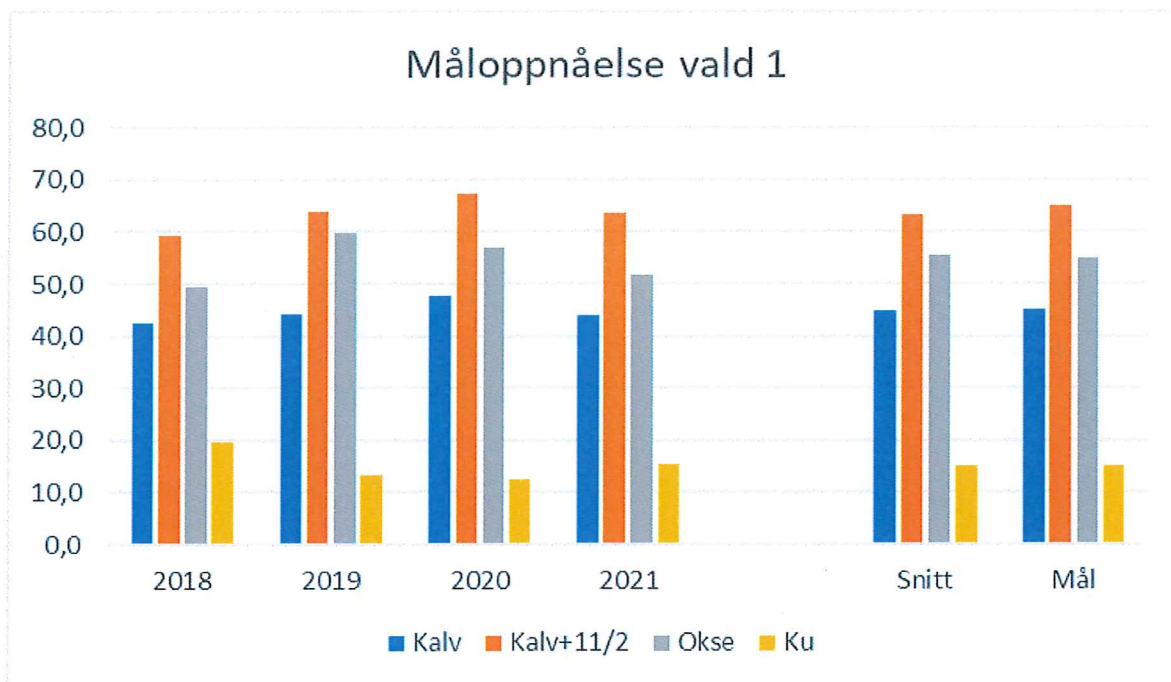
	2018	2019	2020	2021	2018-2021	Mål
Felling:						
Tildelt	180	180	180	180	720	
Felt	172	174	168	162	676	
Fellingsprosent	95,6	96,7	93,3	90,0	93,9	
Kalv %	42,4	44,3	47,6	43,8	44,5	Min. 45,0
Kalv+1 ½, %	59,3	63,8	67,3	63,6	63,5	Min. 65,0
Eldre ku, %	19,8	13,2	12,5	15,4	15,2	15
Handyr totalt, %	48,2	55,7	54,2	53,7	53,0	Maks. 55
Okse av voksen, %	49,5	59,8	56,8	53,4	54,4	Maks. 55
Ku av 1 ½ års, %	55,2	47,1	51,2	59,4	53,2	
Hankalv av kalv, %	46,6	50,6	51,3	56,3	51,2	
Skutt av sett, %						
Okse	18,5	15,5	16,2	15,2		
Ku	4,4	6,2	6,3	5,1		
Kalv	16,9	20,2	19,5	18,5		
Alle	10,4	11,9	11,6	9,3		
”Sett elg”:						
Sett pr. jegerdag	0,73	0,78	0,74	0,65	0,73	
Ku/okse	1,87	1,80	2,04	2,77	2,06	Maks. 2
Dagsverk pr. skutt	12,3	14,8	14,7	16,5	14,5	
Sett okser, %	27,2	26,8	25,0	19,9	24,8	
Sett kyr, %	50,7	48,2	51,0	55,3	51,2	
Sett kalv, %	22,1	24,9	23,9	24,7	24,0	
Kalv pr. kalveku	1,17	1,14	1,09	1,14	1,13	Min. 1,3
Kalv pr. ku totalt	0,44	0,52	0,47	0,45	0,47	Min. 0,6
Ku med 1 kalv, %	32,3	40,6	39,8	35,2	37,2	
Ku med 2 kalver, %	5,0	4,8	3,2	3,9	4,2	
Kalveku totalt, %	37,3	45,4	43,0	39,1	41,4	

De viktigste måleparametere er vist i figur 2 på neste side.

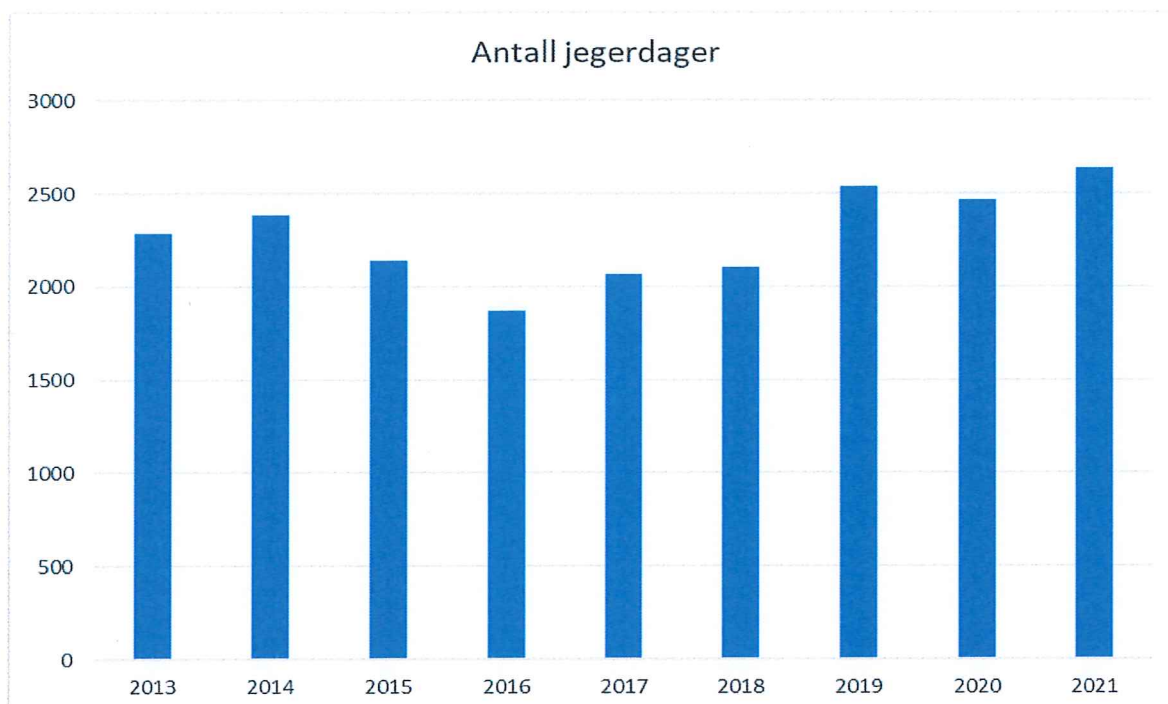
Valdet har i stor grad oppfylt målsettingene som er satt for årlig avskytning. Andelen kalv og ungdyr er noe lavere enn målsettingen, men differansen er relativt liten (1,5%). I snitt ligger valdet noe for lavt på begge kategorier.

Uttaket av hanndyr er innenfor målsettingen. Til tross for dette skjer en økning i forholdet ku/okse det siste året i planperioden (figur 6).

Produktiviteten målt i kalv/ku og kalv/kalveku ligger lavere enn målsettingen i hele planperioden. Dette til tross for at man har hatt et tilfredsstillende kjønnsforhold i bestanden.

Figur 2: Måloppnåelse vald 1 2018-2021

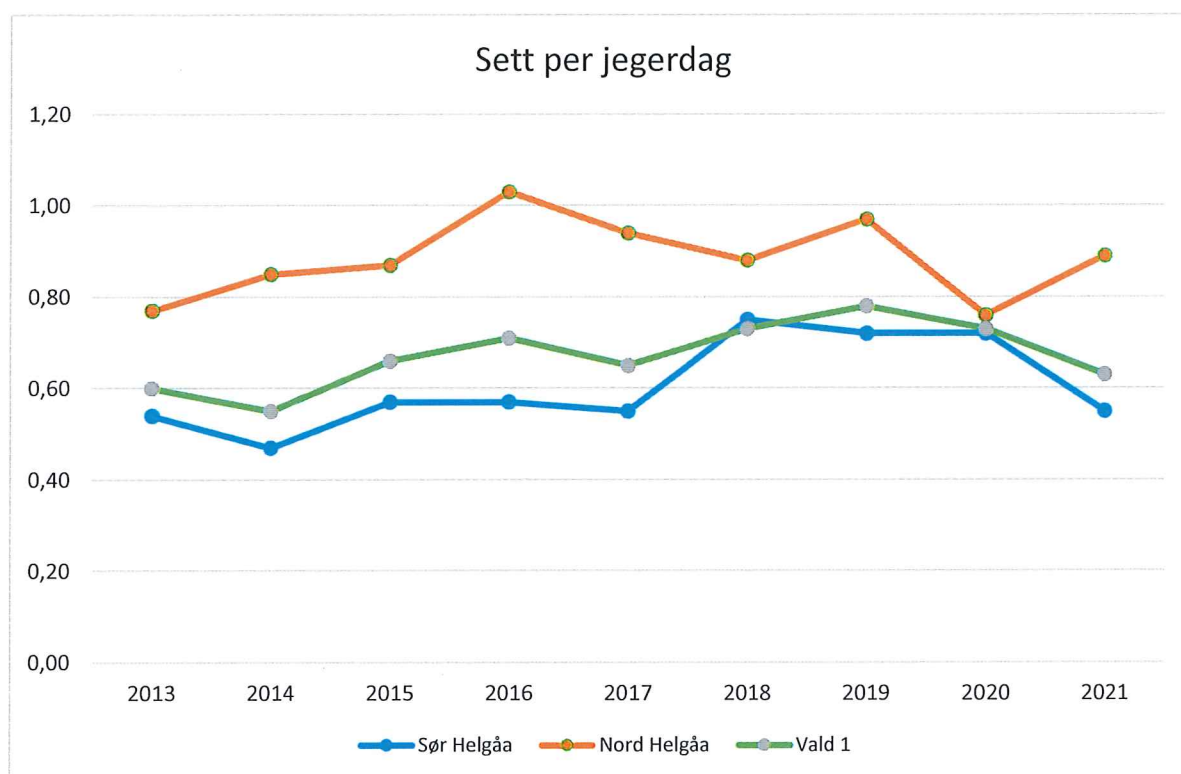

Figur 3: Antall jegerdager per år 2013-2021.

Som figur 3 viser, har jegerinnsatsen økt de siste 3 årene. Det er naturlig å tolke dette som et resultat av at elgstammen er redusert i samme periode.

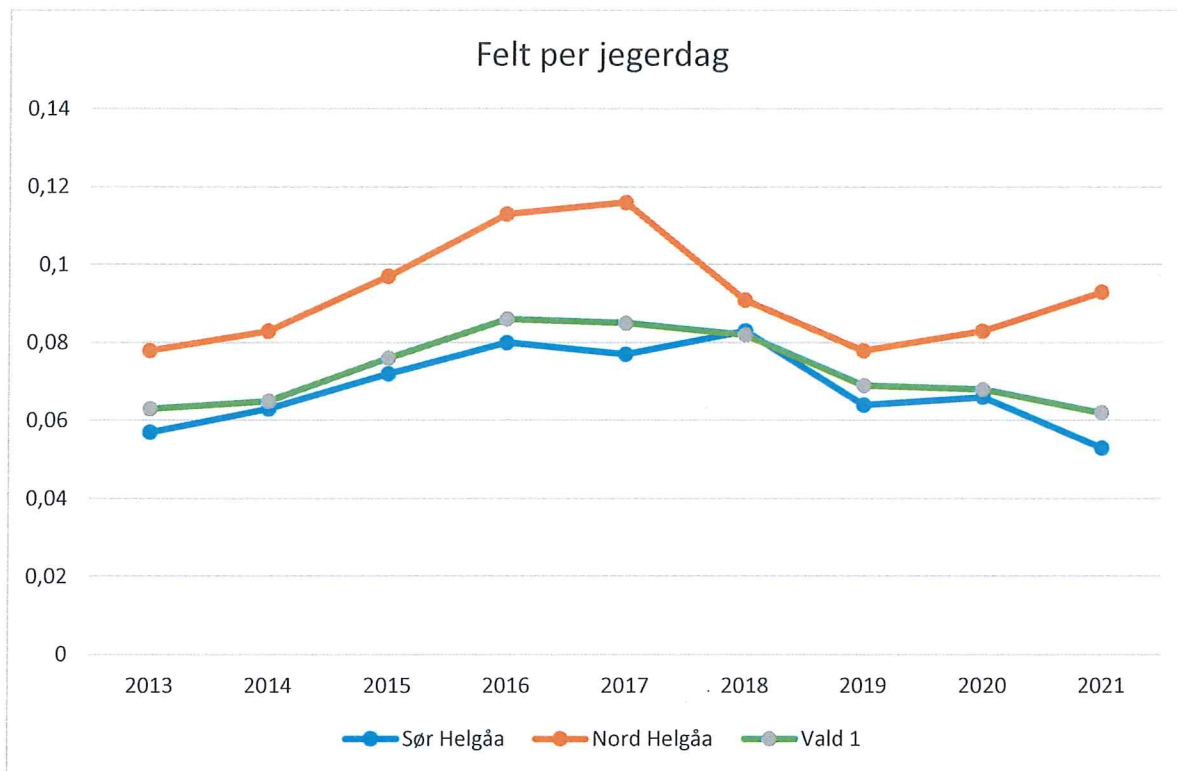
Verdal kommune har gjennomført beitetakst i kommunen og man har nå et utgangspunkt for å kunne følge med på utviklingen i beitetrykket. Rapporten indikerer at man har et høyere beitetrykk i deler av området sør for Helgåa. Dette kan forklares av at man i dette området har et fast trekk av elg fra Sverige som oppholder seg i Verdal i vintermånedene. Det er vanskelig å beskatte trekkelgen tilstrekkelig ettersom trekket ofte kommer på tampen av jaksesongen eller etter at jakten avsluttes 31.12.

I de påfølgende figurene har vi skilt på jaktfelt sør (22 jaktfelt) og nord (13 jaktfelt) for Helgåa. I disse områdene ble det felt henholdsvis 104 og 58 elg i 2021. Datamengden og dermed kvaliteten på dataene er størst for områdene i sørdelen.

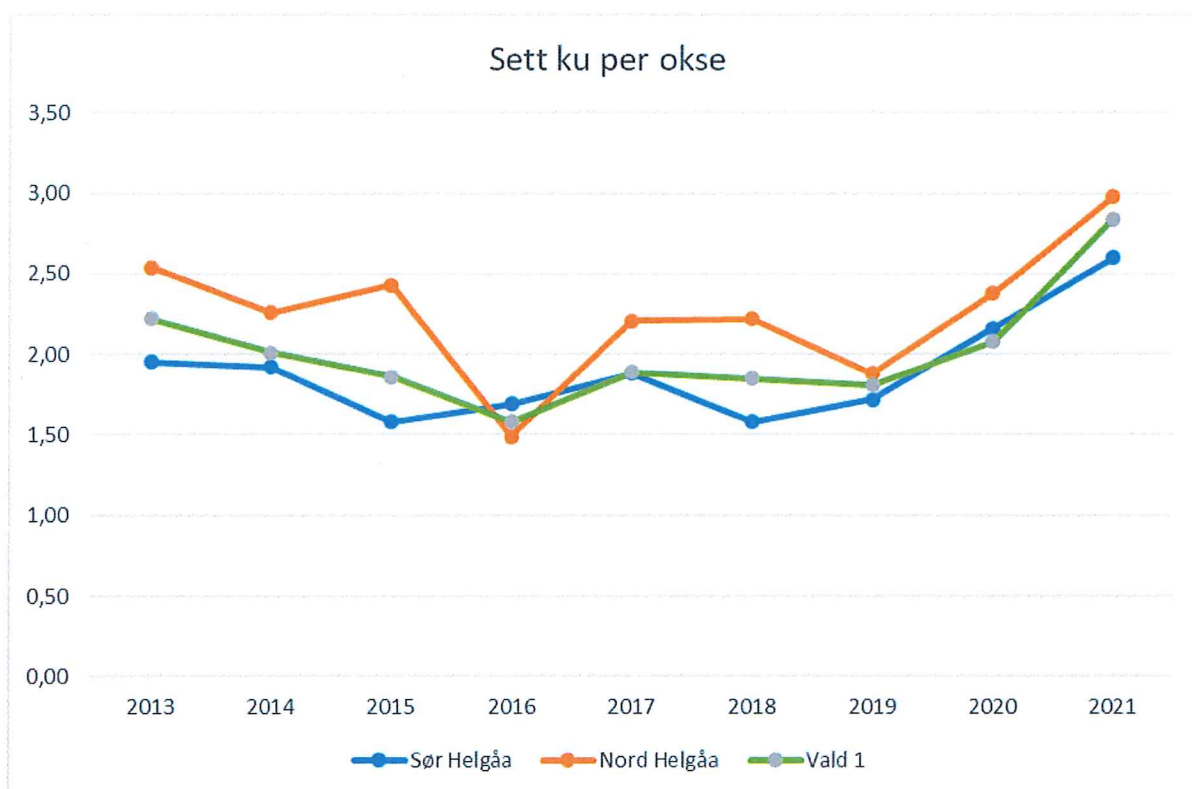
Figur 4: Sett elg per jegerdag 2013-2021.

Figur 4 viser at antall elg observert per jegerdag går ned i området sør for Helgåa og for valdet som helhet.

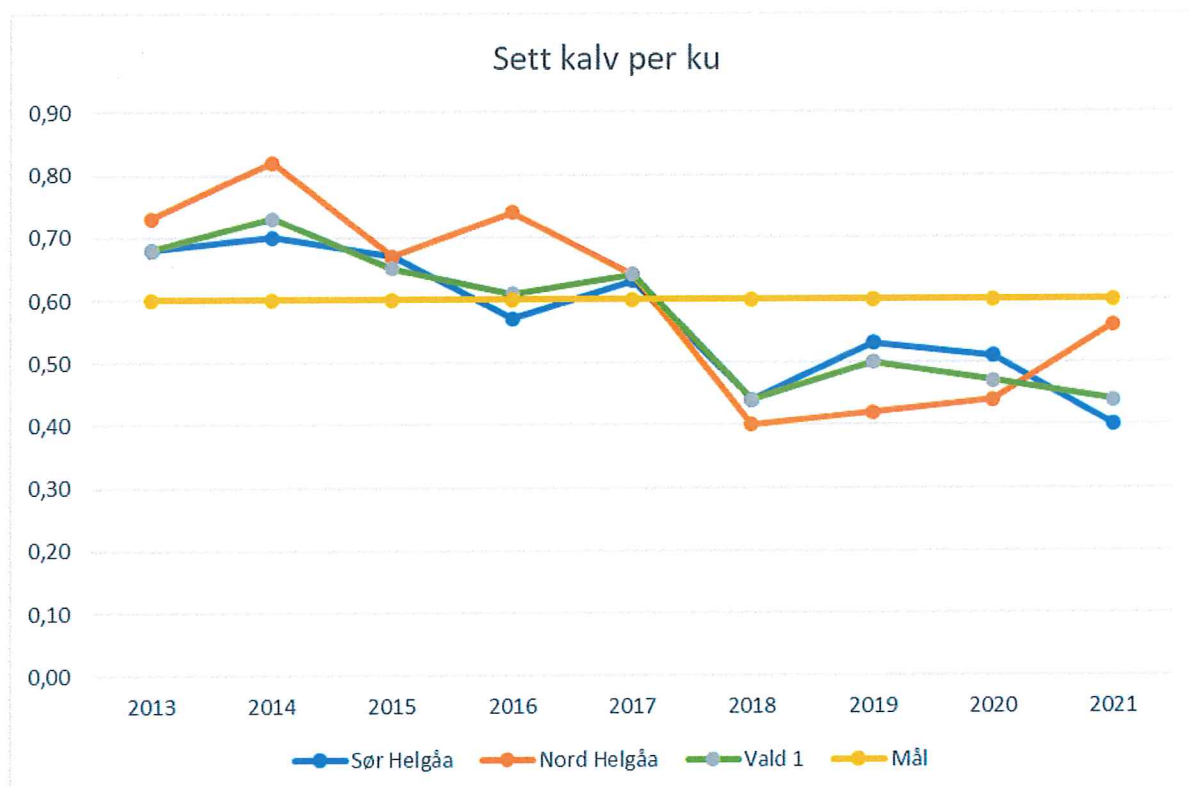
Figur 5: Felt elg per jegerdag 2013-2021.

Figur 5 indikerer samme tendens som figur 4, en nedgang i elgstammen ved at det brukes flere jegerdager per felt elg. Jaktinnsatsen varierer mellom 11 og 17 jegerdager per felt elg i perioden.

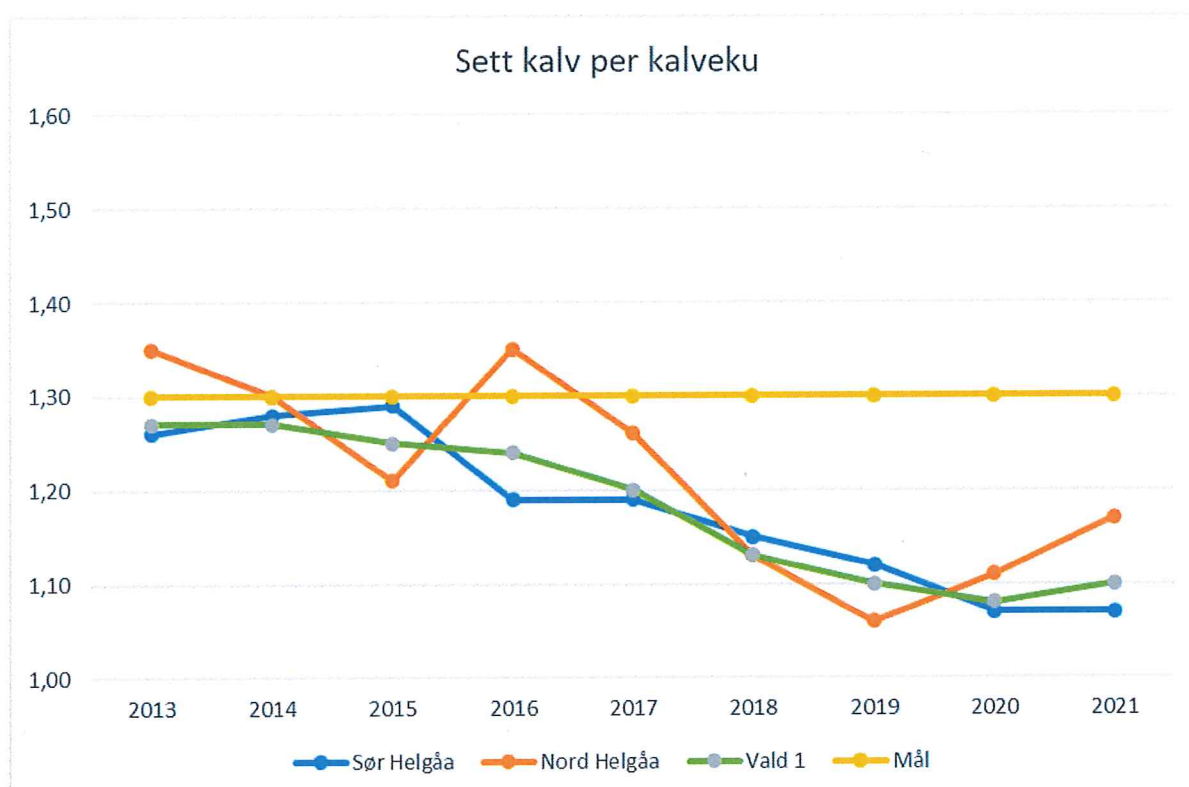

Figur 6: Sett ku per okse 2013-2021.

Denne parameteren har de senere årene svingt rundt 2. F.o.m. 2012 ble andelen kalv i uttaket økt med 5%. Dette bidro til at det blir felt færre okser og dermed en bedring i forholdet ku/ okse. Den negative utviklingen siste år er vanskelig å forklare med bakgrunn i avskytingstallene. Uttaket av hanndyr er i tråd med målsettingen, men antallet observerte okser falt betydelig i 2021.

Figur 7: Sett kalv per ku 2013-2021

Figur 8: Sett kalv per kalveku 2013-2021.

Valdet har ikke nådd målsettingen som er satt for produktivitet. Tvillingraten er lavere enn målet på 1,3 kalver/ kalveku. Siden 2006 har man oppfylt dette kravet kun to år. Målet synes ambisiøst, men er samtidig noe å strekke seg etter. Tendensen for Trøndelag er synkende og ligger siste år på 1,2. Valdet når heller ikke målet om 0,6 kalv/ ku. Gjennomsnitt siste planperiode er 0,47. Fram til 2018 lå man over 0,6 de fleste år. NINA opplyser i epost at dette kan skyldes værforhold: «I alle landsdeler utenom Nord-Norge er det et fall i rekruttering i 2018. Interessant nok er det også

lav rekruttering i årene som følger og særlig 2021. Dette tror vi mest skyldes senvirkninger av 2018-sommeren. Kalvene som ble født i 2018 ble 3 år i 2021, hvilket er alder for første reproduksjon for de fleste elgkyr. Fordi få kalver ble rekruttert i 2018 var det langt færre elgkyr i denne aldersgruppen som kunne produsere kalv i 2021».

Irregulær avgang

Erfaringsmessig utgjør irregulær avgang på elg 10-15% av tildelt kvote. I perioden 2013-2021 er irregulær avgang på elg gjennomsnittlig 25 dyr årlig.

Konklusjon

Bestanden er for så vidt god, men andelen okser kan med fordel økes noe – særlig i de deler av bestandsplanområdet hvor kjønnsforholdet er spesielt skjevt. Direkte tildeling av kvige/ lita ku i tidligere planperioder synes å ha virket godt i kombinasjon med høyt jakttrykk på kalv. Dette videreføres i kommende planperiode. For å redusere jakttrykket på voksne hanndyr ønsker valdet å redusere årlig tildeling med 15 dyr sammenlignet med forrige periode. Okser prefereres av jegerne, spesielt som 1 ½ og 2 ½ år gamle, delvis også 3 ½. Det skytes relativt få store okser hvert år, men med relativt høye kvoter blir jakttrykket på oksesegmentet høyt.

Tildeling av kvote til det enkelte jaktfelt settes på grunnlag av data fra Hjorteviltregisteret hvor en også hensyntar resultatet fra beitetakseringen i 2021.

Avskytningsplan

Årlig avskytning i planperioden

År	Antall dyr
2022	170
2023	170
2024	170
2025	170
Sum	680

Rammer for årlig avskytning

1. Avskytning av **kalv og 1 ½ åringer** legges opp til totalt å bli **minst 65%** av antall felte dyr. **Kalv** skal utgjøre **minst 45%** av felte dyr i valdet.
2. Det tildeles **kvige/ lita ku med vektgrense 150 kg**. Feilskyting medfører tildeling av ekstra kalv samme år eller året etter.
3. **Kalveførende ku** må ikke felles.
4. Felling av **voksne hanndyr** må ikke overstige **55%** av felte dyr i planperioden.
5. Ved endrede forutsetninger i forbindelse med avtalen, kan kommunen bestemme at avtalen skal revideres, etter å ha innhentet uttalelse fra valdet.

Tiltak i planperioden

Skape gode beiter ved å:

1. Gjennomføre ungskogpleie for å opprettholde beiteproduksjonen i produksjonsskogen.
2. Ikke rydde bjørk, selje, vier, osp, rogn og einer annet enn der de er i direkte konflikt med produksjon av tradisjonelle treslag i skogbruket.

3. Toppkappe furu og selje som skal reguleres bort.
4. Sette igjen kantvegetasjon mot myrer, vassdrag og lite trafikkerte veier.
5. Gi sluttavvirkningen mest mulig mosaikkipreg som ivaretar skjul i tillegg til stor beiteproduksjon i kantsoner. De naturlige terrengformasjonene bør utnyttes ved gjennomføring av dette tiltaket.
6. Ikke gjennomføre skogsprøyting.
7. Satse på blandingsskog på svakere boniteter.
8. Ikke grøfte fuktskog og småmyrer.

Utøve effektiv og human jakt ved å:

1. Arbeide for at hvert jaktlag har godkjent ettersøkshund for elg.
2. Styre avskytingen på hvert jaktfelt for å oppnå målsettingen for valdet.

Andre tiltak:

1. De jaktfelt som tildeles ekstradyr pålegges å felle disse i desember.
2. Jakt i januar på jaktfeltene sør for Helgaa på en tilleggskvote for spesifikt å beskatte trekkelg fra Sverige. Forutsetter at kommunen søker om dispensasjon.
3. Delta i arbeidet med overvåkningstakst av beiteressursene i den grad kommunen ønsker.
4. Forutsatt finansiering, i samarbeid med Verdal kommune m.fl. å gjennomføre kantrydding langs aktuelle vegstrekninger for å redusere antall påkjørsler av hjortevilt.
5. Delta i samarbeidet «Jakt i Verdal», og bidra til forståelse for nødvendigheten av å frakte slakteavfall ut av skogen.
6. Arbeide for at det etableres et faglig råd for hjorteviltforvaltning i Verdal.

Revisjon/ oppsigelse av bestandsplanen

Kommunen kan allerede etter første avtaleår vurdere om intensjonene i bestandsplanen er oppfylt, inkludert årlig avskyting og rammer for avskyting. Kommunen kan da si opp avtalen dersom det er vesentlige avvik fra planen. Ved vesentlige uforutsette endringer i bestanden i området i løpet av planperioden, kan kommunen også vedta å trekke godkjenningen tilbake og tildele ny fellingstillatelse ihht. hjorteviltforskriftens §16.

Ved oppsigelse av avtalen, vil elgtildelingen for valdet bli gjort etter hjorteviltforskriftens §18.

Ved direkte misbruk av avtalen, vil bestandsplanområdet få tildelt kvote slik at forutsetningene og intensjonene i bestandsplanen blir oppfylt.

Søknad om godkjenning av bestandsplanen

Valdet Øvre Verdal (5038V0010) søker med dette Verdal kommune om godkjenning av bestandsplan for elg 2022-2025.

Vuku, den 5. juni 2022

Anders Børstad, valdansvarlig

Bolystutvalg - finansiering og organisering

Saksbehandler: Marthe Leistad Bakken	Arkivref: 2022/1867 - /
E-post: marthe.bakken@verdal.kommune.no	
Tlf.:	

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Utvalg for mennesker og livskvalitet	22.06.2022	47/22
Formannskap	23.06.2022	83/22
Kommunestyre	27.06.2022	67/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 83/2022

BEHANDLING:

Anne Grete Valbekmo fikk permisjon under denne saken. Til stede 8 representanter.

Ved votering ble innstillingen fra utvalg mennesker og livskvalitet enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

1. Kommunedirektøren bes om å etablere en gruppe for sentrumsutvikling med representanter fra kommuneadministrasjonen, næringslivet og frivilligheten.
2. Kommunedirektøren bes om å etablere en administrativ gruppe som ivaretar henvendelser fra bolystutvalg, samt informere innbyggerne om at ordningen med bolystutvalg er etablert.
3. Kommunedirektøren bes arbeide videre med å utvikle metoder for samskaping der både innbyggere og politikere deltar.

Saksprotokoll i Utvalg for mennesker og livskvalitet - 22.06.2022 - 47/2022

BEHANDLING:

Ved votering ble kommunedirektørens innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

4. Kommunedirektøren bes om å etablere en gruppe for sentrumsutvikling med representanter fra kommuneadministrasjonen, næringslivet og frivilligheten.
5. Kommunedirektøren bes om å etablere en administrativ gruppe som ivaretar henvendelser fra bolystutvalg, samt informere innbyggerne om at ordningen med bolystutvalg er etablert.
6. Kommunedirektøren bes arbeide videre med å utvikle metoder for samskaping der både innbyggere og politikere deltar.

Kommunedirektørens innstilling:

7. Kommunedirektøren bes om å etablere en gruppe for sentrumsutvikling med representanter fra kommuneadministrasjonen, næringslivet og frivilligheten.
8. Kommunedirektøren bes om å etablere en administrativ gruppe som ivaretar henvendelser fra bolystutvalg, samt informere innbyggerne om at ordningen med bolystutvalg er etablert.
9. Kommunedirektøren bes arbeide videre med å utvikle metoder for samskaping der både innbyggere og politikere deltar.

Vedlegg:

- 1 Sluttrapport Prosjekt ByLab i Innherredsbyene fase 1
- 2 Swecorapport - Attractive Nordic Towns. Strategies towards a sustainable future
- 3 Rapport Sintef - Samskaping gjennom oppgaveutvalg? Om arbeidet med oppgaveutvalg i tre lokalsamfunn i Verdal kommune

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Innbyggermedvirkning er viktig for tilliten til lokaldemokratiet og det beslutninger kan bli bedre ved at innbyggerne kan medvirke og samskape.

Kommunens myndighet og plikter i forbindelse med medvirkning er knyttet til [plan – og bygningsloven, jf § 5-1](#). Kommunene skal sørge for at medvirkning er gjennomført i alle planer og sikre aktiv medvirkning fra de samfunnsgrupper som ikke så lett lar seg inkludere i medvirkningen.

Det er dermed viktig å tilrettelegge for innbyggermedvirkning gjennom regler og lovverk, men det er også viktig i prosesser der innbyggermedvirkning ikke er lovpålagt.

I Verdal kommune ble arbeidet med innbyggermedvirkning ble intensivert i 2018, da [Borgerundersøkelsen](#) for kommunen viste en signifikant nedgang i innbyggernes tillit til politikerne. Det ble tatt flere grep for å prøve ut ulike metoder for medvirkning og kommunen ønsket å utvikle seg til en mer samskapende kommune.

I perioden 2018-2019 deltok Verdal kommune i prosjektet «Attractive Nordic Towns». Målet for prosjektet var å utvikle en felles nordisk strategi for utvikling av attraktive og bærekraftige byer, der en så på hvordan FNs bærekraftsmål kan knyttes tettere opp mot byutvikling. Prosjektet var initiert av Nordisk Ministerråd, og Verdal kommune deltok i en nettverksgruppe sammen med kommunene Pori i Finland, Mosfellsbær og Fljótsdalshérað på Island, samt Steinkjer og Levanger kommuner. Denne nettverksgruppen arbeidet med innbyggermedvirkning gjennom å utforske metoden Bylaboratorium (ByLab).

ByLab som metode for innbyggermedvirkning innebærer:

- mobilisering og involvering på innbyggernes og lokale aktørers premisser

- økt tilgjengelighet for innbyggere og eksterne aktører
- nye former for samarbeid, samhandling og samskaping
- nye måter å tenke og jobbe på

I Verdal ble metoden ByLab i denne perioden brukt på prosjekt Verdalselva og i arbeidet med å se på den framtidige bruken av Minsaas plass.

Det tar tid å utvikle gode metoder for innbyggermedvirkning, samt systemer for denne måten å arbeide på. For å videreutvikle det påbegynte arbeidet fikk Levanger, Steinkjer og Verdal kommuner innvilget skjønnsmidler fra Fylkesmannen/Statsforvalteren i Trøndelag for perioden 2019-2021 til «Prosjekt Bylaboratorium (ByLab) i Innherredsbyene». Dette prosjektet ble avsluttet i første kvartal 2022 og det foreligger en sluttrapport som oppsummerer arbeidet og erfaringene fra prosjektet. Denne er vedlagt saken.

Rapporten viser at de tre kommunene har valgt litt ulike tilnærminger til ByLab. Levanger kommune har valgt å etablere By- og bygdelab med faste strukturer i utvalgte geografiske steder i kommunen (Skogn, Åsen, Ytterøy og sentrum). Skogn Forum, Åsen bygdeforum, Ytterøyutvalget og Levanger vel er «paraplyorganisasjoner» i sine lokalsamfunn og fungerer som faste samarbeidspartnere for kommuneorganisasjonen. De deltar også i en felles arbeidsgruppe sammen med representanter fra kommuneorganisasjonen.

Steinkjer kommune har siden 2013 brukt «Bolystteam» som metode for gjennomføring av en bolystprosesser i eget lokalsamfunn. Bolystteam er hovedsakelig etablert i grendene og Steinkjer kommune så et behov for en annen type innsats i sentrum. De valgte derfor å etablere ByLab for sentrumsutvikling.

I Verdal kommune ble ByLab-prosjektet hovedsakelig brukt som verktøy i sentrumsutviklingen, men parallelt med ByLab prosjektet ble det arbeidet med oppgaveutvalg i grendene.

I perioden november 2019 til juni 2021 prøvde Verdal kommune ut ordningen Oppgaveutvalg som metode for samskaping i tre grender i kommunen.

I hver av grendene Helgådal, Leksdal og Ness ble det opprettet oppgaveutvalg, bestående av tre representanter fra lokalsamfunnet og to folkevalgte fra Utvalg for mennesker og livskvalitet. Oppgaveutvalgene ble tildelt midler som skulle benyttes til tiltak for å skape bolyst i de tre grendene.

Metoden ble evaluert av Sintef gjennom rapporten «Samskaping gjennom Oppgaveutvalg? Om arbeidet med oppgaveutvalg i tre lokalsamfunn i Verdal kommune». Evalueringen av metoden Oppgaveutvalg ble behandlet i kommunestyret, [PS 71/2021](#).

Evalueringen viser til flere gode erfaringer fra arbeidet i oppgaveutvalgene:

- Metoden har fungert for å få iverksatt lokale prosesser som omhandler bolyst og lokalsamfunnsutvikling.
- Oppgaveutvalgene har vært en arena for å få i gang bredere dialoger og prosesser på tvers av lag og foreninger i lokalsamfunnene.
- Folkevalgte har fått innblikk og kjennskap til lokalsamfunnkontekster som de ikke er del av til daglig og sammenhengene mellom politiske vedtak, lokale konsekvenser og tiltaksmuligheter.

- Arbeidsprosessen har bidratt til å gjøre grendene, representert ved utvalgene, til en tydeligere og mer samordnet og enhetlig utviklingsaktør. Man har vist at utvalgene kan være en reell samskapingsaktør i de tre lokalsamfunnene.

Evalueringen peker også på noen utfordrende sider, og det vises i rapporten til noen anbefalinger:

- Tydeligere innramming med tanke på pengebruk.
- Tydeligere innramming med tanke på oppgaveutvalgenes varighet.
- Tydeligere innramming med tanke på folkevalgtes rolle.

I etterkant av forsøket med oppgaveutvalg har Verdal kommune undersøkt nærmere hvorvidt ordningen, praktisert slik den ble gjort i Verdal, er i tråd med ny kommunelov. Svaret fra [Kommunal- og moderniseringsdepartementet](#) viser at måten kommunen organiserte oppgaveutvalgene på kan være i strid med kommuneloven. Kommuneloven § 5-1 viser til at de som velges som medlemmer til et utvalg, da blir å regne som folkevalgte i lovens forstand. Dette gjelder uavhengig om man er valgt inn på grunnlag av tilhørighet til et politisk parti, tilhørighet til en forening eller på et hvilket som helst annet grunnlag. Et slikt utvalg må også følge kommunelovens bestemmelser saksbehandlingsregler, jf. § 11-3. Møtene skal kunngjøres på en hensiktsmessig måte og sakslisten til møtet og andre møtedokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelige for allmennheten.

I sak [PS 71/2021](#) bes kommunedirektøren utarbeide en sak om opprettelse av bolystutvalg med forslag til organisering og finansiering.

For å sikre helhet og systematikk i arbeidet med innbyggermedvirkning inneholder denne saken også forslag til organisering av sentrumsutviklingen og til videre utvikling av samskapingsmetoder med politisk deltakelse.

Evalueringen av forsøket med Oppgaveutvalg, Kommunelovens bestemmelser, samt erfaringene fra arbeidet med Bylaboratorium, danner grunnlaget for kommunedirektørens innstilling i denne saken.

Vurdering:

Verdal kommunes erfaringer i arbeidet med Bylaboratorium (ByLab) viser at kommunen må ta en mer aktiv rolle i å mobilisere til innbyggermedvirkning i sentrum. Dette både fordi sentrumsutviklingen er viktig for alle deler av kommunen og fordi det kan være en stor mengde aktører involvert.

I sluttrapporten fra prosjektet foreslås det å opprette en gruppe bestående av representanter fra kommuneadministrasjonen, næringslivet og lag og foreninger, som både kan mobilisere til innbyggermedvirkning i utviklingsprosjekter i sentrum, samt være «mottaksapparat» for gode ideer og initiativ til utvikling og aktivitet i sentrum.

Erfaringene fra Oppgaveutvalg, samt bestemmelsene i kommuneloven, gjør at det er behov for endringer i organiseringen av denne formen for lokal stedsutvikling, heretter kalt bolystutvalg.

Et alternativ er å opprettholde kravet om politisk deltakelse i utvalgene og dermed gjøre bolystutvalgene til folkevalgte organ med de krav til åpne møter og tilgjengelige dokumenter som kommuneloven krever. Dette vil medføre mer byråkrati og vurderes å være lite hensiktsmessig for det en ønsker å oppnå med bolystutvalg, nemlig bredt lokalt engasjement og aktivitet i lokalsamfunnene. Det vil også medføre en betydelig bruk av administrative ressurser, for å kunne imøtekomme kommunelovens bestemmelser rundt innkalling, saksliste og møtebok.

Et annet alternativ er å fjerne kravet om politisk deltakelse og kun ha representanter fra lokalsamfunnene som deltakere i utvalgene. Dette vil gjøre utvalgene mer «lettbeint» og fleksible. Initiativ til bolystutvalg bør i første rekke komme fra innbyggere eller representanter for grupper i lokalsamfunnet. Initiativ overfor kommunen formidles til en administrativ gruppe tilknyttet fag- og utviklingsstaben, som kobler på relevante fagpersoner i kommunen for videre samarbeid med representanter fra lokalsamfunnene. Med utgangspunkt i omfang av initiativet, vil representantene fra lokalsamfunnet og den administrative gruppen i kommunen avgjøre om det opprettes et bolystutvalg, eller om initiativet ivaretas på andre måter.

Det foreslås at administrasjonen delegeres ansvaret for å lage retningslinjer for bolystutvalg, slik at det blir forutsigbare rammer og en inkluderende prosess gjennom at lokalsamfunnet involveres bredt – da særlig gruppen barn og unge. For å ivareta koblingen til de folkevalgte, foreslås det å invitere bolystutvalgene inn til Utvalg Mennesker og Livskvalitet for å orientere om arbeidet. Det kan også oppfordres til politisk deltakelse i åpne folkemøter, verksteder o.l. arrangert av det enkelte bolystutvalg. På denne måten får en fortsatt en kobling til de folkevalgte.

I ordningen med oppgaveutvalg ble det avsatt penger til det enkelte oppgaveutvalget, uten at det forelå noen planer for tiltak eller liknende. Evalueringen av oppgaveutvalgene viser at dette var en annerledes og litt krevende måte å jobbe på, samtidig som den peker på at pengene som ble tilført «virker som en motivasjon og gir energi til å gjennomføre mer dugnadsarbeid».

For å bidra til større grad av gjennomføring av tiltak og økt motivasjon og energi i arbeidet, foreslås det å sette av midler som de enkelte bolystutvalgene kan søke på når de har kommet fram til hvilke tiltak de ønsker å utvikle i sine lokalsamfunn. Hvor store beløp som kan settes av til bolystmidler vurderes gjennom handlings- og økonomiplanprosessen. Det er også mulig å øke avsetningene ved et eventuelt positivt årsresultat og på denne måten øke satsningen på bolystutvalg.

Det foreslås at administrasjonen delegeres ansvar for å tilrettelegge for en god og ubyråkratisk måte å gjøre midlene søkbare på. Midlene skal utelukkende gå til tiltak utarbeidet av bolystutvalg.

Hvor mange bolystutvalg det er kapasitet til å håndtere til enhver tid vil avhenge av omfanget på de enkelte utvalgenes ideer og prosjekter, men et minimum bør være to løpende bolystutvalg til enhver tid. Ved eventuelt manglende engasjement, kan arbeidsgruppen initiere opprettelse av bolystutvalg.

I rapporten med evalueringer av ordningen med oppgaveutvalg vises det til at andre forsøk med oppgaveutvalg har hatt sterkere tematisk og strategisk innretning, som for eksempel velferdsteknologi, frivillighetspolitikk og kommunale temaplaner. Denne type oppgaveutvalg er mulig å organisere i tråd med kommuneloven og samtidig sikre representasjon av folkevalgte.

Samtidig finnes det andre måter å inkludere folkevalgte i samskaping og medvirkningsprosesser og det foreslås at kommunedirektøren arbeider videre med å utvikle, og eventuelt prøve ut, noen av disse metodene.

Økonomi:

Det administrative arbeidet med medvirkning både i sentrum og gjennom bolystutvalg vil skje innenfor de eksisterende økonomiske rammene. Hvor store beløp som kan settes av til

bolystmidler vurderes gjennom handlings- og økonomiplanprosessen. Det er også mulig å øke avsetningene ved et eventuelt positivt årsresultat.

Miljø:

Ingen direkte miljømessige konsekvenser.

Handlingsrom:

Kommunestyret står fritt til å velge mellom følgende alternativer;

- Ikke vedta en ordning med bolystutvalg
- Vedta en ordning med bolystutvalg *med* politisk representasjon
- Vedta en ordning med bolystutvalg *uten* politisk representasjon

Kommunestyret kan også velge å vedta en ordning med bolystutvalg med de endringer som kommunestyret mener er formålstjenlig.

Konklusjon

Ut fra en samlet vurdering, foreslår kommunedirektøren at det etableres en egen gruppe for ivaretagelse av sentrumsutviklingen, med deltakelse fra kommuneadministrasjon, næringslivet og frivilligheten. For å unngå unødvendig byråkrati, foreslås det at etableres en administrativ gruppe for å møte initiativ knyttet til bolyst. Dette innebærer at tidligere ordning med oppgaveutvalg med politisk representasjon ikke videreføres. Samskaping er viktig og nedfelt i den nylige vedtatte samfunnsplanen. Det anbefales derfor at det jobbes videre med videreutvikling av dette, hvor innbyggere og politikere kan møtes.

I sak 41/22 ble det vedtatt finansiering av 0,3 mill. kr. til bolystutvalg i Garnes/Inndal. For å sikre en god overgang til ny ordning, vil administrasjonen initiere oppstart av dette uavhengig av foreslått ordning, nye retningslinjer og søkbare midler.

Levanger kommune

Steinkjer kommune

Verdal kommune

Prosjekt ByLab i Innherredsbyene, fase I

SLUTTRAPPORT 2019-2021

Levanger, Steinkjer, Verdal
13. mai 2021

1. Bakgrunnen for prosjektet.....	3
2. Prosjekt By&bygdeLAB i Innherredsbyene	3
3. Mål og måloppnåelse	4
4. Utvikling av By&bygdeLAB som metode	5
5. Forskning	13
6. Nyttige erfaringer og gode råd fra prosjektet	17
7. Samarbeid og erfaringsoverføring med prosjekt 50-18-0067	18
8. Aktiviteter og framdrift.....	19
9. Økonomi	36
10. Erfaringer med Levanger by&bygdeLAB og tanker om videre utvikling v/samarbeidspartene i Levanger by&bygdeLAB.....	40

1. Bakgrunnen for prosjektet

Innherredsbyene Levanger, Steinkjer og Verdal deltok i perioden september 2017 til desember 2019 i Nordisk ministerråd sitt prosjekt «Nordiske små og mellomstore attraktive og bærekraftige byer»/ «Attractive Nordic Towns» (ANT) sammen med 15 andre bykommuner fra Norge, Danmark, Finland, Sverige og Island. Målet var «å utvikle en felles nordisk strategi for utvikling av attraktive og inkluderende bymiljøer, som bidrag til håndtering av kompliserte og utfordrende beslutninger i byområder på en måte som ivaretar FNs bærekraftsmål».

Det nordiske prosjektet var organisert i fire grupper som jobbet med ulike tema. Innherredsbyene deltok i gruppe 4 sammen med Pori i Finland, Mosfellsbær og Fljótsdalshérað på Island.

Store samfunnsendringer, krav i lovverket til at kommunene skal bidra til bærekraftig utvikling og utvikling av samskappingskommunen, medfører behov for nye løsninger for mer samarbeid, samhandling og samskaping mellom kommunen, innbyggerne og ulike aktører i tilknytning til kommunenes plan- og utviklingsarbeid. I [TF-rapport nr. 393 Urban Living Lab](#) fra Telemarksforskning beskrives *Urban Living Lab*, eller *Bylaboratorium*, som en aktuell metode for dette. Alle byene i gruppe 4 valgte å jobbe med *Bylaboratorium* som felles metode for utvikling av attraktive og bærekraftige byer. Dette innebar utvikling og testing av ulike løsninger for bylaboratorier i byer av ulik størrelse og med forskjellige rammevilkår og kulturer. Gjennom det nordiske prosjektet ble det bygd nettverk som ga oss verdifulle muligheter til å utvikle og dele kunnskap og erfaringer på tvers av byer og land.

Mer informasjon om prosjektet finnes i rapportene «[Attractive Nordic Towns – Strategies towards a more sustainable future](#)» og «[Attractive and sustainable Nordic Towns and regions – Suggested indicators & toolbox](#)» utarbeidet av SWECO.

2. Prosjekt By&bygdeLAB i Innherredsbyene

Det nordiske prosjektet hadde et avgrenset innhold med fokus på kunnskapsutvikling og kunnskapsutveksling mellom deltakerland og deltakerbyer. Prosjektet finansierte fellesmøter for deltakerbyene, prosjektgruppemøter og felles forskning. I tillegg mottok hver av Innherredsbyene 125 000,- DKR knyttet til gjennomføring av konkrete eksperimenter i hver by innenfor satsningsområdene 1) Levende byer, 2) Bærekraftig transport og 3) Natur- og kulturarven som ressurs for utvikling.

For å kunne jobbe videre med og utvikle lokale løsninger for By&bygdeLAB som metode for innbyggerinvolvering og samskaping søkte kommunene Levanger, Steinkjer og Verdal i 2018 om skjønnsmidler på kr. 1.710.000 til første prosjektår i det treårige prosjekt «*Bylaboratorium i Innherredsbyene*». Det ble innvilget tilskudd på kr. 900 000,- til formålet, og prosjektet ble nedjustert i samsvar med dette. Kommunene har bidratt med en tilsvarende egenandel i form av arbeidsinnsats.

Av hensyn til framdriften i det nordiske prosjektet og for å sikre hensiktsmessig fordeling av innsats, kostnader og finansiering mellom de to prosjektene, ble mottatt prosjektskjønn for 2018 satt på fond til disponering i 2019. Prosjektperioden ble endret til januar 2019 - desember 2021. Dette ble rapportert i 2019. Det ble ikke søkt om prosjektskjønn for 2019, men både for 2020 og 2021 er det søkt og innvilget prosjektskjønn med kr. 900.000.

3. Mål og måloppnåelse

Prosjektet har hatt følgende mål:

- Å utvikle, bygge kunnskap om og implementere Bylaboratorium som permanent metode i kommunenes plan- og utviklingsarbeid, med hovedfokus på samarbeid, samhandling og samskaping med innbyggere, frivillighet, næringsliv, kompetansemiljøer, forskning og presse m.fl.
- Å utvikle Bylaboratorium som en hensiktsmessig metode for alle små og mellomstore kommuner

Gjennom prosjektet har mange bidratt til å teste løsninger, utvikle kunnskap og samskape by&bygdeLAB som metode for innbyggerinvolvering og samskaping i kommunalt plan- og utviklingsarbeid, både i by og bygd. Dette sikrer at metoden fungerer, det gir den kraft og gjør det langsiktige arbeidet enklere.

Det er mange aktører som påvirker og kan bidra til lokal utvikling, og som bør involveres i kommunale plan- og utviklingsprosesser. Vi opplever at by&bygdeLAB er en egnet involveringsmetode, som bidrar til dialog, kunnskapsdeling og kunnskapsutvikling både med utgangspunkt i innbyggerinitiativ og kommunale initiativ. Metoden har gitt konkrete eksempler på at vi kan skape mer i lag enn vi klarer hver for oss, og at effekter optimaliseres.

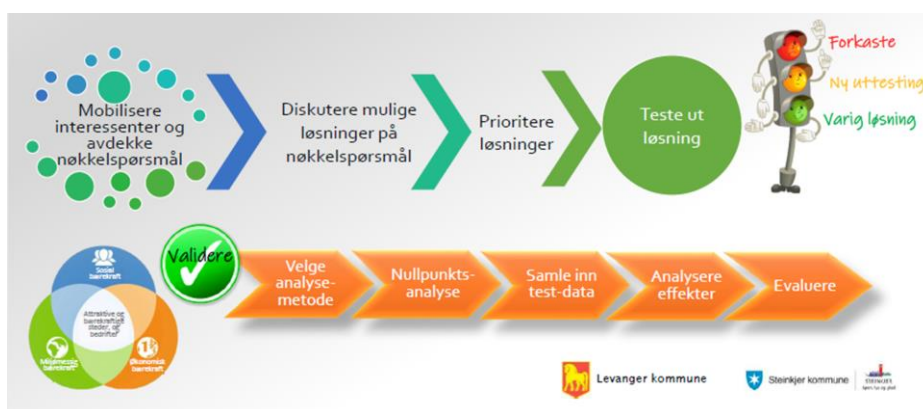
KS peker på at samskapingskommunen handler om å tenke nytt om kommunens rolle når kommunen skal skape velferd sammen med innbyggerne. Å ta i bruk by&bygdeLAB som metode må ses i sammenheng med nytenkning om og utvikling av kommunenes ledelse, kompetanse, organisering og medarbeiderskap. Dette er en langsiktig prosess. I store og komplekse organisasjoner som våre kommuner er, vil det ta år å utvikle kulturer der politikere, ledere, ansatte og innbyggere oppfatter at «hvordan vi gjør det hos oss» handler mer om å være samskapende og involverende enn å være sektorbaserte tjenesteleverandører. Derfor er det viktig at kommunestyrene i alle de tre kommunene i 2021, i Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030, vedtok samskaping som satsingsområde og rammeverk for videre utvikling. De fem kommunene i Innherred regionråd har også vedtatt felles videreføring av arbeidet med by&bygdeLAB i fase II. Med utgangspunkt i dette kan vi si at vi har nådd målene for prosjektet.

4. Utvikling av By&bygdeLAB som metode

Gjennom By&bygdeLAB skal innbyggere, frivillige, næringsliv og andre aktører kunne ta opp relevante spørsmål knyttet til utviklingen av by og bygder som bosted, nærings-, handels- og besøkssted, og initiere eksperimenter sammen med kommunen. Dette har betydning for hvordan og hvor vi arbeider med planlegging og utvikling, og hvordan vi kommuniserer og informerer. Det stiller andre krav til bruk av teknologi og til digitale, fysiske, faste og mobile møtearenaer enn før.

Bylaboratorium som metode for kommunalt plan- og utviklingsarbeid innebærer

- mobilisering og involvering på innbyggernes og lokale aktørers premisser
- nye former for samarbeid, samhandling og samskaping
- nye måter å tenke på og økt tilgjengelighet for innbyggere og eksterne aktører

Levanger, Steinkjer og Verdal er kommuner med store omland. Å utvikle Bylaboratorium som en metode for samskaping og innbyggerinvolvering i plan- og utviklingsarbeid både i by og bygder har vært viktig. Kommunene hatt ulike utgangspunkt og ulik tilnærming. Dette har bidratt til testing, utvikling og deling av ulike løsninger for by&bygdeLAB som metode. Vi erfarer at by&bygdeLAB kan gjennomføres på ulike måter, men at dialog og utvikling av tillit er elementer som alltid må være med.

Det tar mange år å utvikle kulturer der politikere, ledere, ansatte og innbyggere oppfatter at «hvordan vi gjør det hos oss» handler mest om å være samskapende og involverende, og mindre om å være sektorbaserte tjenesteleverandører. Derfor er det viktig at de tre kommunestyrene i 2021, i Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030, vedtok samskaping som satsingsområde og rammeverk for utvikling. Videre har kommunene i Innherred regionråd, også Inderøy og Snåsa, vedtatt videreføring av by&bygdeLAB i fase II.

Steinkjer kommune har siden 2013 utviklet og brukt «[Bolystteam](#)» som metode for innbyggerinvolvering i bygdene, og har hatt behov for å jobbe med innbyggerinvolvering i byen. I Levanger og Verdal har det vært behov for å arbeide med involvering i både by og bygd. I alle kommunene har det vært relevant å se utviklingen av Bylaboratorier i sammenheng med behovet for innbyggerinvolvering i kommunale planprosesser.

Prosess- og møteledelse er viktige suksesskriterier for å lykkes med samskaping. Fokus på demokratiske utfordringer og muligheter, beslutningstaking og folkevalgtrollen er også viktig, da samskaping, nye partnerskap og nye roller både vitaliserer og utfordrer lokaldemokratiet. Dette er perspektiver som har vært inkludert i prosjektet, og som videreføres gjennom prosjekt By&bygdeLAB fase II. Regionrådet ansetter nå ny daglig leder som blant annet får ansvar for regional prosjektledelse av By&bygdeLAB fase II.

Steinkjer kommune

Steinkjer kommune har brukt «Bolyst» som metode for gjennomføring av en bolystprosesser i eget lokalsamfunn siden 2013.

BOLYST– steg for steg

Sentrale interessenter: For å lykkes med bolystprosesser i et lokalsamfunn, er det viktig at innbyggere, organisasjoner og næringsliv med makt, nettverk og kunnskap til å gjennomføre tiltakene, faktisk er med og gjennomfører.

- Steg 1)** Prosessen starter med at noen som er engasjert i lokalsamfunnet tar kontakt med kommunen. Fortrinnsvis plan – og utredningstjenesten (lenke til [KONTAKT](#)), som da setter opp et kartleggingsmøte mellom bolystteamet og dere som er sentrale interessenter i lokalmiljøet

Prosessledelsen skal sørge for at dette første kartleggingsmøtet som gjennomføres avdekket

- Hvem er eier av initiativet?
- Grad av motivasjon hos de lokale interessentene
- Tidligere gjennomførte prosesser og prosjekter som er relevante for dette initiativet
- Kunnskap om ressurser og muligheter i eget lokalsamfunn
- Kunnskap om stedets kvaliteter, kultur og identitet
- Kunnskap om kommunikasjon og nettverk i lokalsamfunnet
- Om det er en felles forståelse av forventninger, mål og rammer
- En tydelig rolleavklaring og ansvarsdeling mellom de lokale ressurspersonene og bolystteamet
- Om det er tatt hensyn til ungdom og unge voksne sine behov/ønsker spesielt
- Hvordan arbeidet skal sikre aktiv medvirkning fra de samfunnsgrupper som ikke så lett i seg inkludere i medvirkningen
- Om Steinkjer kommune sin samfunnsplan sine gjennomgående tema (inkludering og mangfold, klima energi og miljø, samfunnssikkerhet og folkehelse) er ivaretatt i lokalsamfunnet

- Steg 2)** Med bakgrunn i kartleggingen, må møte – og prosessledelse, bolystteamet og initiativtaker avgjøre om dette er et egnet prosjekt for bolystteamet og om initiativtakerne i lokalsamfunnet ønsker bolystteamet inn i arbeidet. Hvis det er det, går man videre til steg 3.

- Steg 3)** På bakgrunn av beslutning i steg 2 og informasjon som fremkommer i det innledende kartleggingsmøtet, utarbeider partene en felles plan for videre prosess med et tydelig mål og framdrift for samfunnsutviklingsprosjektet.

- Steg 4)** Det lokale bolystprosjektet gjennomføres med faglig bistand fra bolystteamet, de lokale ressursene og eventuelt andre samarbeidsaktører.

- Steg 5)** Initiativtakerne fra lokalsamfunnet (de lokale ekspertene), møte – og prosessledelse og bolystteamet evaluerer arbeidet for å se om det var hensiktsmessig og nyttig å bruke bolystteamet, og avklarer hvordan de eventuelt ønsker bistand videre.

- Steg 6)** Statusmøter for videre oppfølging til oppgavene er fullført, eller så lenge lokalsamfunnet ønsker bistand.

Verdal kommune:

Verdal kommune startet opp prosjektet med å identifisere to stedsutviklingsprosjekter, der metoden kunne prøves ut - Verdalselva og Minsaas plass. Dette var to områder innbyggerne hadde vist engasjement rundt tidligere, og der det var behov for at kommunen og lokalsamfunnet fant de beste løsningene i lag.

Innbyggere fra Ørmelen og kommunen samskaper langs elva.

Det ble opprettet to arbeidsgrupper for områdene. I arbeidsgruppa for Minsaas plass var det representanter både fra kommune og næringsliv og arbeidsgruppa for Verdalselva hadde tett dialog med en gruppe innbyggerne på Ørmelen.

Åpning elvepromenade Ørmelen, innbygger Hilde Varslot klipper snora. Bilde Øyvind Malum.

For arbeidet med Minsaas plass var det viktig at næringslivet selv deltok i gruppa, da de hadde de rette kanalene for å nå ut til bedriftene i området. For Verdalselva var gruppen av innbyggere avgjørende for å få til dialog med et stort antall borettslag og velforeninger i området. Erfaringene viste oss at de lokale aktørene bringer med seg den krafta som trengs for å mobilisere ressursene i sine lokalsamfunn. De var «budbringere» for lokalsamfunnene inn i kommuneorganisasjonen, samtidig som de ble «talerør» for kommunen inn i lokalsamfunnene.

Dette er erfaringer som har vist seg viktige i hele ByLAB-perioden og som er essensielt for å få til god samskaping – et likeverdig partnerskap.

Med ByLAB som paraplybegrep har Verdal kommune fått til innbyggermedvirkning og samskaping på mange arenaer og med flere aktører og lokalsamfunn. Blant annet har det gitt store mengder innspill til kommunens planarbeid – både temaplaner, kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Ungdom i snurrestoler på Minsaas plass og deltakere i workshop i full sving med idémyldring.

Arbeidet med ByLab tilknyttet Minsaas plass ble avsluttet i 2020, da det ble besluttet store utbyggingsprosjekter rundt plassen og den ble avstengt for publikum. Med den voldsomme utbyggingen i Verdal sentrum var det behov for en arena der byutvikling kunne diskuteres og der innbyggere og næringsliv kunne medvirke i utviklingen. Det ble satt ned ei arbeidsgruppe for utviklingen av Kinogården i et sentrumsutviklingsperspektiv. Her skulle biblioteket som arena for samskaping og samlokalisering diskuteres, og det med stor grad av innbyggermedvirkning. Gruppen er fortsatt i arbeid og det skal nå lages en mulighetsplan for Kinogården. Parallelt med dette er det arbeidet for å finne gode løsninger i sentrum mens den store utbyggingen pågår. Våren 2022 ble kommunen og utbygger av Domustomta enige om å anlegge en midlertidig park på tomte etter rivningen av bygget. Parken ligger i tilknytning til Minsaas plass og dette åpner for å igjen kunne ta i bruk Minsaas plass, samt den nye parken, som et «laboratoriet» for eksperimenter i sentrum. Sommeren 2022 kan altså plassen åpnes igjen og det er mulig å ta fram forslagene til aktiviteter som kom fram under de fire workshopene en hadde om bruken av plassen.

Verdal kommune valgte å ikke etablere egne «BygdeLab'er» fra starten av. Dette fordi det ikke eksisterte «paraplyforeninger» i grendene, som omfattet flere lag og foreninger. I stedet ble det bestemt å starte opp et forsøk med Oppgaveutvalg som metode for samskaping i tre grender i Verdal – Helgådal, Leksdal og Ness. I hvert oppgaveutvalg satt representanter for tre ulike foreninger i grendene, samt to politikere oppnevnt av Utvalg for mennesker og livskvalitet. Oppgaveutvalgene fikk en pengesum hver og skulle finne bolystiltak i sine respektive grender. Erfaringene fra oppgaveutvalgene var at det bidro til mer samarbeid og bedre samhold mellom lag og foreninger i den enkelte grend.

Oppgaveutvalgene i Helgådal, Leksdal og Ness

Ordningen med oppgaveutvalg ble evaluert gjennom en rapport fra Sintef og ga flere anbefalinger til forbedringer. Da ordningen med oppgaveutvalg slik som Verdal kommune praktiserte den ikke er i tråd med kommuneloven, er ikke dette en måte å organisere «BygdeLAB» på. I tillegg var dette et forsøk kommunen inviterte grendene inn i og ikke en oppstrøms prosess.

Med anbefalingene fra forskningsrapporten og ønsket om mer oppstrøms prosesser vil Verdal kommune dele sin By- og BygdeLAB i to – Bolystutvalg og ByLAB. For stedsutviklingsprosjekter initiert av lokalsamfunnene vil kommunen følge Steinkjer kommunes modell og etablere et Bolyst-team i kommunen som responderer på initiativ fra innbyggerne. Denne ordningen vil vi kalle Bolystutvalg. Her vil kommunen bistå med fagkompetanse og fasilitering av prosessmøter når det kommer initiativ fra «grender» i lokalsamfunnet.

Erfaringene fra Verdalselva og Minsaas plass er at i sentrum må kommunen ta en mer aktiv rolle i stedsutviklingen. Det vil derfor etableres et tilsvarende team i kommunen som ved Bolystutvalg – et ByLAB-team, men her er næringsforeningen invitert til å delta inn i gruppa. Dette teamet kan understøtte initiativ fra innbyggere og næringsliv i sentrum, men vil også initiere prosjekter, eksperimenter o.l. på egen hånd, og gjennom det invitere innbyggere og næringsliv inn. Basert på mulighetsstudien vil en se på om ByLAB kan ha en permanent arena i Kinogården.

I Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030 står det at «Verdal skal videreutvikle evnen til samhandling og samskaping med omgivelsene. Det innebærer blant annet aktiv lytting til innbyggerstemmen i tjenesteutviklingen. Gode samhandlingsarenaer vil styrke samarbeidet, nærdemokrati og innbyggerinvolvering må videreutvikles. Kommunen skal være rigget for at innbyggere og samfunnsaktører blir motivert til å bidra i samfunnsutviklingen.»

Det videre arbeidet med ByLAB og Bolystutvalg vil følges opp i Handlings- og økonomiplan 2023-2026, sammen med mange andre prosjekter og prosesser som krever at kommunen arbeider aktivt med innbyggermedvirkning og samskaping.

Levanger kommune

I startfasen av prosjektet inviterte Levanger kommune Skogn Forum, Åsen bygdeforum, Ytterøyutvalget og Levanger vel (sentrum) til å delta i et samarbeid gjennom Arbeidsgruppa for Levanger by&bygdeLAB. Hensikten var at kommunen og lokalsamfunnet sammen skulle utvikle løsninger for hvordan Levanger by&bygdeLAB kan være en metode for samskaping og innbyggerinvolvering. Alle de inviterte forumene takket ja til å delta. I arbeidsgruppa deltar også daglig leder for Næringsforeningen i Levanger, kommunens byantikvar/sivilarkitekt MNAL, fagansvarlig samfunnsplanlegging, enhetsleder for Service- og digitaliseringssenteret, frivilligkoordinator og biblioteksjefen.

Som representanter for frivillige miljøer og med lokale nettverk har samarbeidspartene høy grad av tillit i egne lokalsamfunn. De klarer på en bedre måte enn kommunen å mobilisere lokalt, og å fange opp ideer og viktig kunnskap fra lokalsamfunnet som bringes inn til fellesskapet i arbeidsgruppa og til kommunen. Derfor har Levanger kommune gjennom prosjektet valgt å teste en løsning der de lokale representantene har den lokale prosjektledelsen.

I Levanger kommune er by&bygdeLAB tatt i bruk som dialogmetode i ulike sammenhenger, på ulike arenaer og med ulike aktører.

Arbeidsgruppa i Levanger by&bygdeLAB var viktig for gjennomføringen av samordnede kommuneplanprosesser i perioden 2019-2021. Med utgangspunkt i arbeidsgruppa og i en tidlig planfase i 2019, inviterte samarbeidspartene til dialogverksteder i sine fire lokalsamfunn og mobiliserte til god deltakelse. Fra kommunen deltok politisk og administrativ ledelse i tillegg til prosessledere for 9 planområder. Ca. 1700 innspill fra disse møtene, i tillegg til innspill fra ulike prosjekter, andre dialogverksteder og innbyggerundersøkelser, ga et «Bottom-up»-utgangspunkt for kommuneplanleggingen.

Innbyggerinnspill og dialog fra by&bygdeLAB inngikk i grunnlaget for utformingen av konkurranseprogrammet for Levangers deltakelse i prosjektet «European 16», verdens største arkitektkonkurranse som startet i 2020. Levanger by&bygdeLAB blir også møte- og dialogarena for innbyggere og lokale aktører i det videre arbeidet med prosjektet sammen med vinnerteamet.

Levanger by&bygdeLAB har vært og er en viktig dialogarena for prosjekt «Næring i Trehusbyen». Ideen om en «Bakgårdsfestival» kom først på et dialogverksted på Galleri Fenka i 2017. Etter dette har samarbeid bla. om løsninger under Covid19 bidratt til at «Bakgårdsfestivalen» nå er et fast årlig arrangement. I forlengelsen av by&bygdeLAB er det også etablert en koordineringsgruppe som skal koordinere aktører og aktivitet og utvikle samarbeid og samskaping i den fredede Trehusbyen Levanger. På sikt er målet å utvikle merkevaren «Trehusbyen Levanger».

Kommunestyret bruker også Levanger by&bygdeLAB som dialogarena, ved at de gjennom vedtak har involvert Levanger by&bygdeLAB Skogn i planleggingen av den videre utviklingen av Skogn sentrum.

Arbeidsgruppa for Levanger by&bygdeLAB har bidratt til mer samarbeid mellom by, bygd og kommune. Stedstilhørigheten er viktig for samarbeidspartenes store engasjement for utvikling i egne lokalsamfunn, og for dialogen mellom lokalsamfunn og kommune. Det er gjennomført en rekke eksperimenter rundt om i kommunen. Bruk av «strøkroner» til samarbeid og spleis om lokale eksperimenter bidrar til mobilisering, styrking av samarbeidet på tvers og gode løsninger og verdiskaping på lang sikt. Som følge av prosjektet er Levanger by&bygdeLAB i ferd med å bli den viktigste metoden for innbyggerdialog og samskaping i Levanger.

Dialogmøter i regi av Levanger by&bygdeLAB på Skogn og Åsen.

Gjennom møter og jevnlig dialog i arbeidsgruppa i Levanger by&bygdeLAB er det utviklet gjensidig tillit mellom kommune og lokalsamfunn, by og bygder og mellom bygdene. Tillit er en ferskvare som må opprettholdes og utvikles fortløpende. Aktørene i arbeidsgruppa fra Skogn Forum, Åsen bygdeforum, Ytterøyutvalget og Levanger Vel har flere ganger påpekt viktigheten av at arbeidsgruppa blir videreført etter prosjektperioden, bla. i møte med kommuneledelsen i tilknytning til utarbeidelsen av Handlings- og økonomiplan 2022-2025.

Dette er fulgt opp i [Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030](#), der «Levanger, en samskapende kommune» er ett av fire satsingsområder, med 11 strategier som skal bidra til målet nås. Videre er det i [Handlings- og økonomiplan 2022-2025/Budsjett 2022](#) vedtatt å «Utvikle Levanger by&bygdeLAB som permanent metode i samfunnsplanlegging, og gjennomføre årlige dialogmøter med fokus på evaluering og planlegging». Det er også vedtatt en rekke andre tiltak og oppdrag (arbeidsprosesser) som innebærer samarbeid og samskaping mellom kommunen og innbyggere, frivillighet, næringsliv og andre.

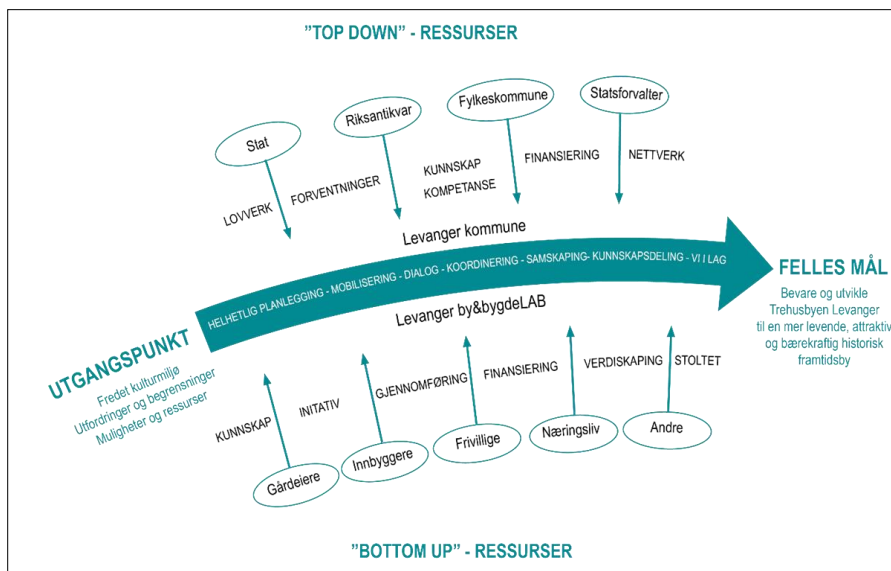
Dialogmøte på ungdomshuset

Dialogmøte på Ytterøy

Innbyggerinvolvering og samskaping innebærer «Bottom-up»-tilnærming til utviklingen av lokalsamfunnet. Kommunen må ha fokus på lagbygging, mobilisering, dialog, kunnskapsdeling, koordinering og helhetlig planlegging sammen med innbyggere og lokale aktører. Samtidig er det viktig å koble til eksterne aktører som på ulike måter kan påvirke og bidra til den lokale utviklingen - «Top-down».

Med utgangspunkt i dette er det utviklet en *samskappingsmodell* der kommunen kobler sammen «Bottom-up»-ressurser med «Top-down»-ressurser. Dette er vist i eksemplet under som tar utgangspunkt i utviklingen av det fredede Levanger kulturmiljø.

Samskappingsmodell med utgangspunkt i den fredede Trehusbyen Levanger. «Bottom-up»-ressurser og «Top-down»-ressurser kobles sammen for å nå felles mål om en mer levende, attraktiv og bærekraftig by.

Arrangementer i Levanger under Europeisk mobilitetsuke

5. Forskning

Delkapitlet er skrevet av SINTEF

SINTEF Digital, avd Teknologiledelse har fulgt prosjektet gjennom forskningsrådsprosjektet MEDSAM – Modeller for medborgersamskaping. Dette er et prosjekt eid av Arendal kommune og Ledet av NORCE. I prosjektperioden har det vært fokus på å prøve ut metodikkene bolystteam og by- og bygdelab. SINTEF har fulgt denne aktiviteten med en aksjonsforskningstilnærming gjennom intervjuer, observasjon, deltagende observasjon og dokumentstudier.

MEDSAM har hatt følgende problemstillinger som vi har jobbet ut fra.

1. *Hvordan kan man etablere bredt inkluderende møteplasser og kommunikasjonssystemer som fasiliteter medborgersamskaping?*
2. *Hvordan kan man skape medvirkningsprosesser der innbyggers ressurser og kunnskap trekkes inn på et tidligere tidspunkt?*
3. *Hvordan kan man fremme engasjement og motivasjon til samskaping og aktivt medborgerskap hos et bredt lag av innbyggerne?*
4. *Hva slags rolle kan frivilligsentralene ha i slike samskapingsprosesser?*
5. *Hva slags medarbeider- og ledelseskompetanse er det behov for i kommunene for å fasilitere samskaping med innbyggere?*

Gjennom dette kunnskapsgrunnlaget ble det utviklet et spørreskjema for å undersøke hvordan lokalsamfunnene som har bolyst-team eller by- og bygdeLab opplever hvordan dette har fungert.

Det må bemerkes at koronapandemien har lagt store begrensninger på mulighetene til å utøve aktiviteter i lokalsamfunnene, men vi ser likevel at også denne delen av samfunnet har tilpasset seg.

Spørsmålene handler om det dugnadsarbeidet og samarbeidet som foregår for å utvikle lokalsamfunnet. Vi ønsker å vite mer om hvordan det kan tilrettelegges for at flere skal ta del i det arbeidet som gjøres.

Vi gjengir sentrale data og funn fra spørreundersøkelsen i denne rapporten.

Vi inkluderer også funn fra observasjon og intervju som ble presentert på en konferanse for MEDSAM i desember 2021. Øvrige data publiseres i en egen SINTEF-rapport. Det skrives en egen artikkel om samskaping i oppgaveutvalg Verdal, "*Co-creation through task committees – on municipal hybrid democratic model experiments- a Norwegian case*" som også vekslet på erfaringer fra Steinkjer og Levanger.

Utfordringer

I kommuneorg.

- Kapasitet og kontinuitet i stab, samt organisering og ansvarliggjøring
- Samskaping og mobilisering er aktiviteter med stor risiko
- Mangler kunnskap hos ledelsen og i organisasjonen om hva som kreves
- Mangler strategier for hvordan kommunen som organisasjon skal jobbe med samskaping
- Mangler motiverte og dedikerte medarbeidere
- Mangel på digitale plattformer for deling/spredning/dialog (Lev.)

I kommunesamfunnet

- **Forventningsbrøken:** Gap mellom innbyggernes forventninger og kommunens oppfølging av forespørsler
- **Bred mobilisering:** Utfordringer knyttet til å mobilisere i ideinnhenting en del grupper blant innbyggerne i ideinnhenting (ungdommer, innvandrere, levekårsutsatte innbyggere)
- Krevende å kommunisere ut hva bylab er (Steinkjer).
- Mange ideer, men opp til kommunen å gjennomføre

Bildet over viser SINTEFs analyse på utfordringer med By og bygdela relatert til kommuneorganisasjon og i samfunnet. Dette ble diskutert på konferansen om erfaringsdeling fra flere forsøk i Norge og Danmark. Funnene er basert på observasjon, delatakende observasjon og intervjuer.

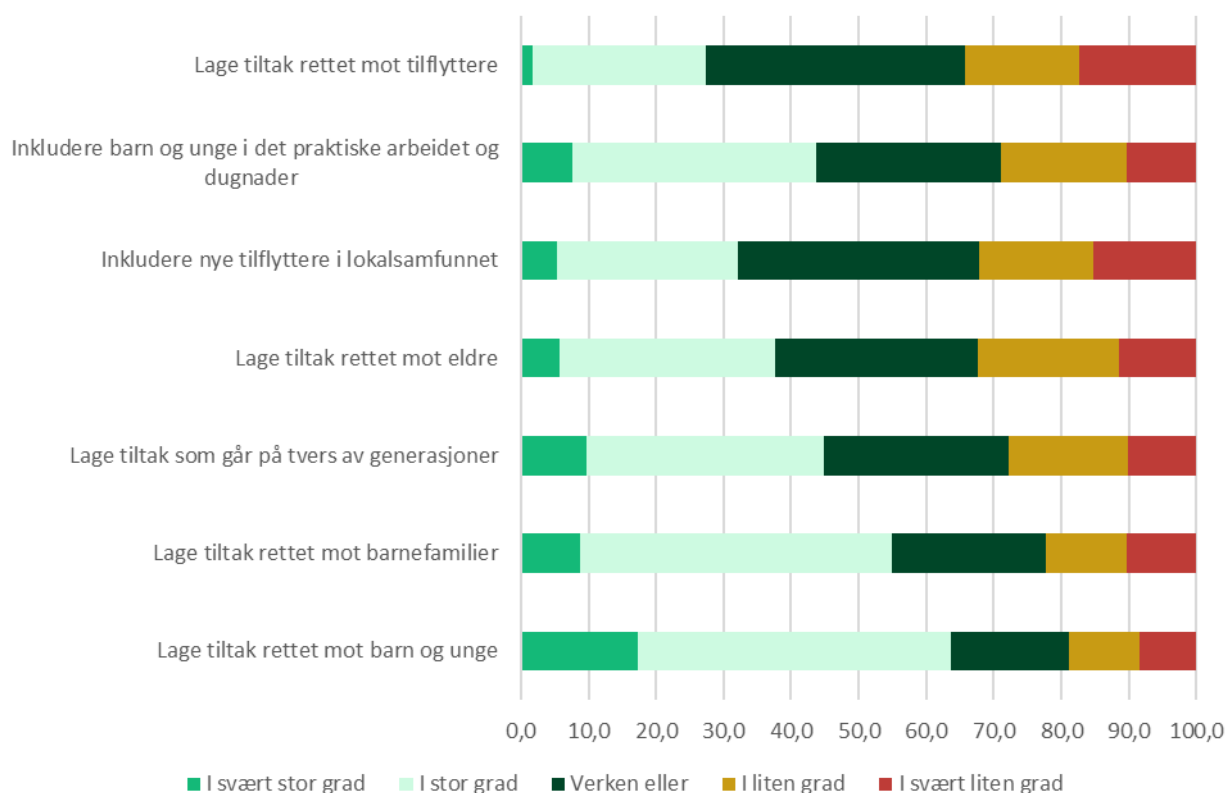

Utfordringer

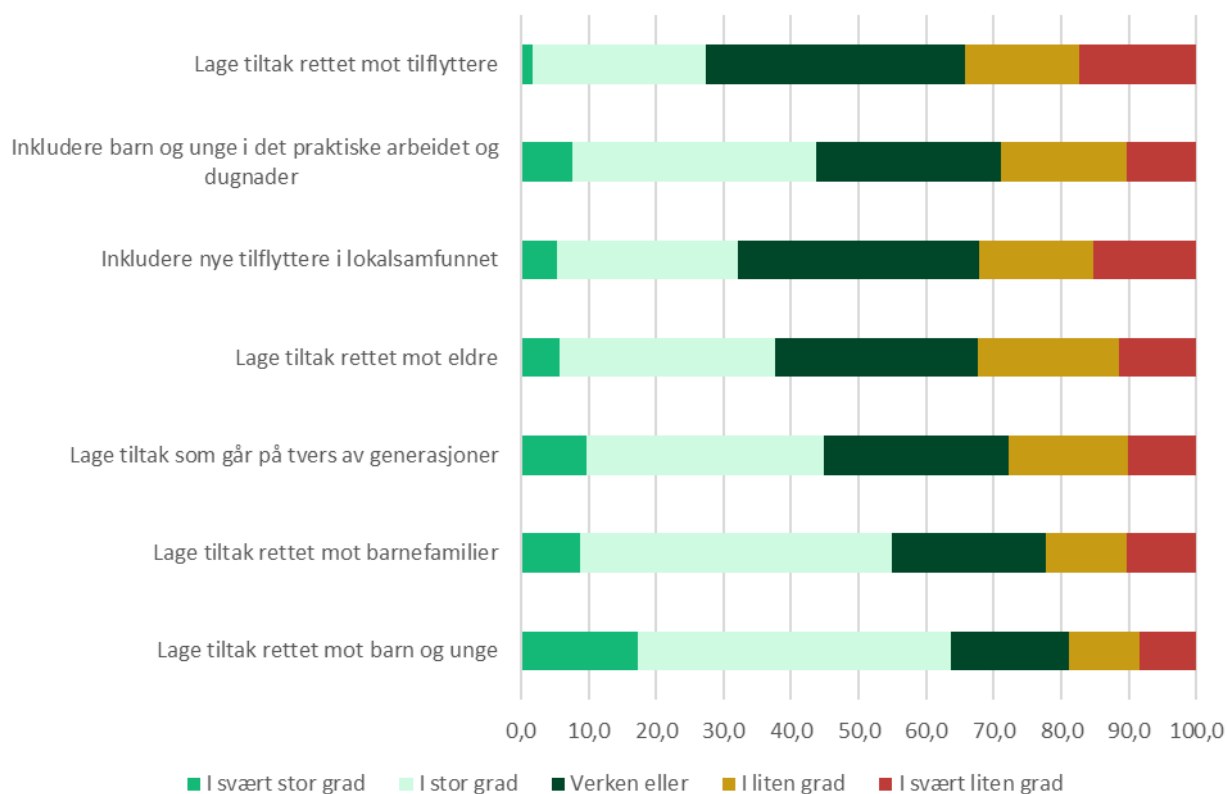
- Facilitere møter slik at alle stemmer slipper til
- Kommuneorganisasjonen må holdes litt i ørene
- Kapasitet og kompetanse i kommuneorganisasjonen
- Parallelle prosesser (eksempel fra skoleutbygging på Mære)
- I lokalsamfunnene: delegering, beslutning og mobilisering

For Bolyst-team ble tilsvarende utfordringsbilde trukket opp i den samme konferansen.

I hvilken grad har bolystteam/by- og bygdelab bidratt til å:

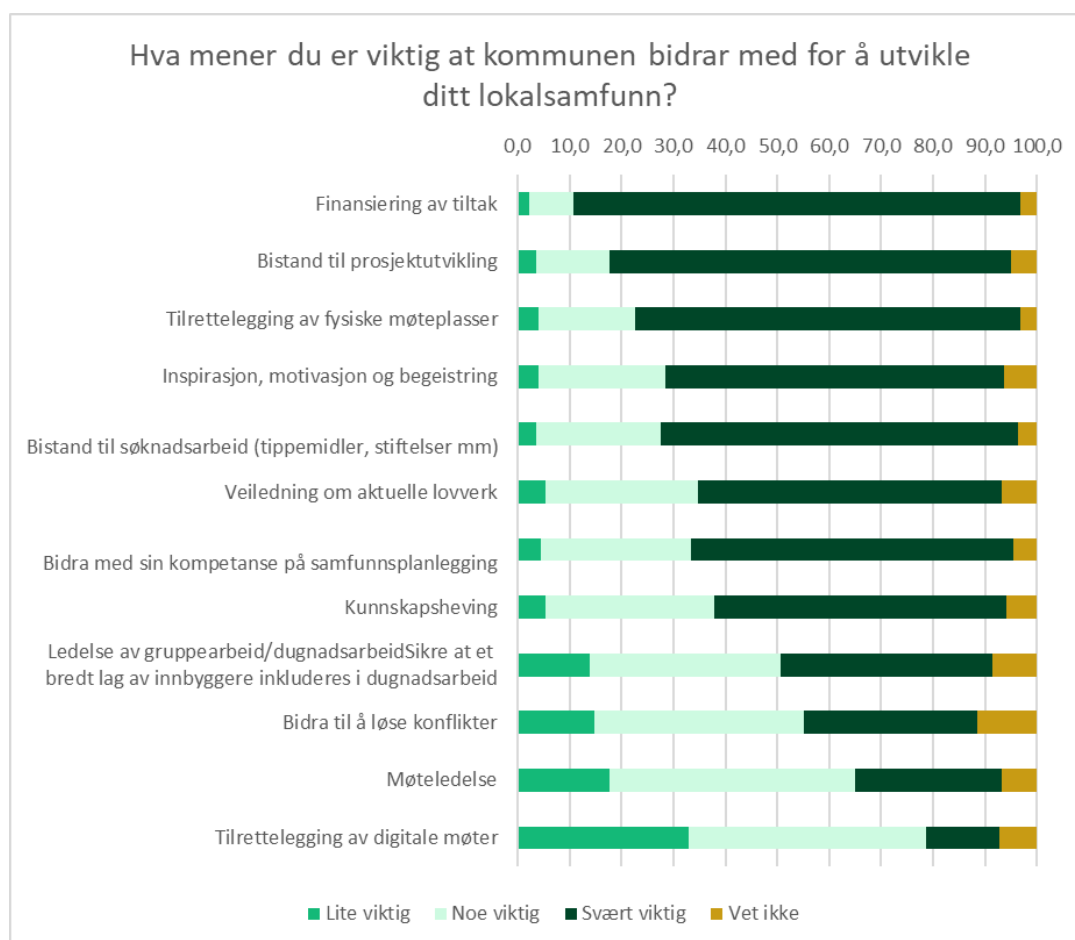

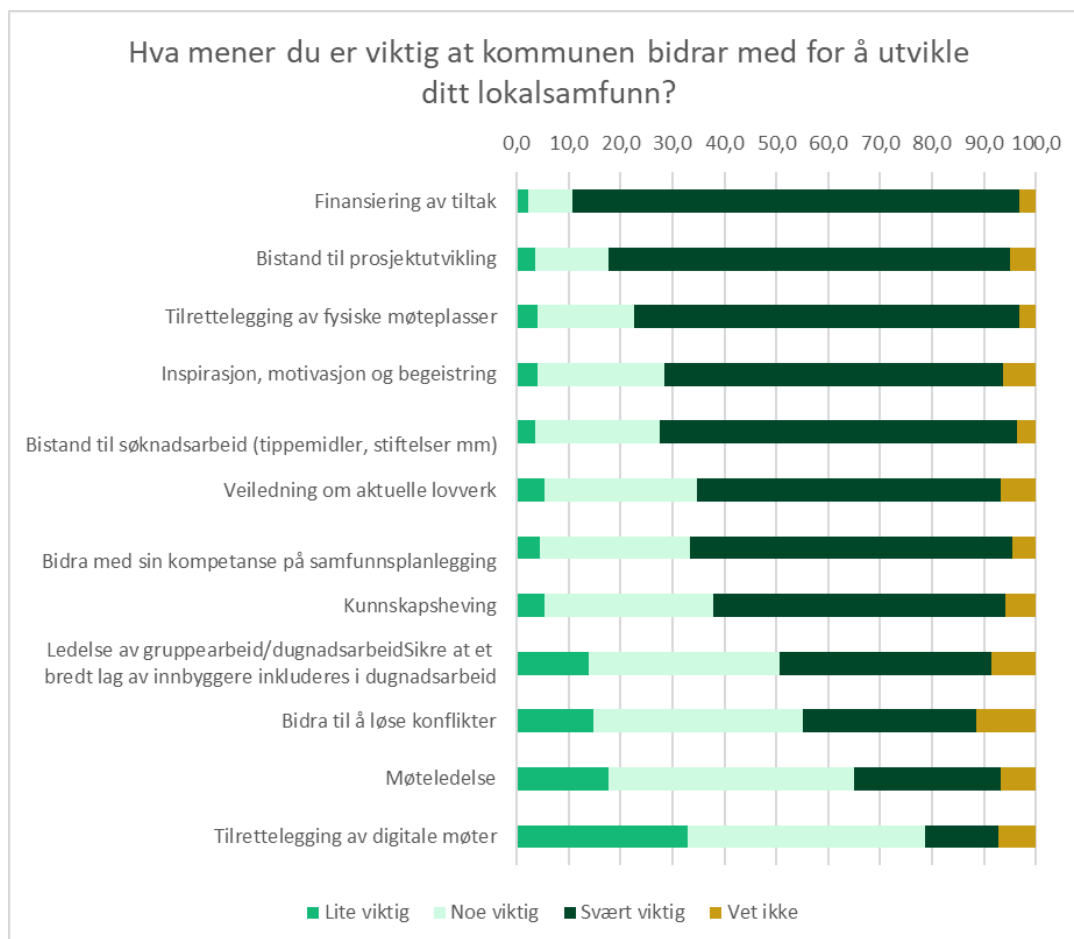
I hvilken grad har bolystteam/by- og bygdelab bidratt til å:

I spørreundersøkelsen som ble besvart av 270 innbyggere i Levanger og Verdal ønsker vi å vise hva innbyggerne mener om effektene av tiltakene. Bildet under illustrerer hva de har svart på forhåndsgitte alternativer. Disse baserer seg delvis på problemstillingene som MEDSAM har løftet fram og delvis på erfaringer fra møter med kommunene og tanker bak innbyggerinvolvering og styring av innsatser.

Bildet viser at tiltak rettet mot barn og unge er det som i størst grad innbyggerne opplever at bolystteam/by- og bygdelab har bidratt til. Derest barnefamilier, tiltak som går på tvers av generasjoner osv. Det betyr ikke nødvendigvis at dette har vært eksplisitte målsettinger i noen av lokalsamfunnene, men at man likevel har hatt tiltak som har hatt en slik innretning.

Figuren over viser hva innbyggerne mener er viktig at kommunen bidrar med for å utvikle lokalsamfunnene. Øverst finner vi at flest mener at finansiering av tiltak er svært viktig, samt bistand til prosjektutvikling.

På tross av at vi erfarer at kommunene bruker mye tid og har mye kompetanse på tilrettelegging av møter og ledelse av disse, er det ikke noe som i stor grad poengteres som viktig av innbyggerne i spørreundersøkelsen.

Figuren viser imidlertid at det er et bredt spekter av kompetanse som kommunene skal besitte for å ivareta samskaping og innbyggerinvolvering. Dette krever at man har dedikerte ansatte med tillit innad i organisasjonen, kjennskap til organisasjonen og en viss myndighet. Videre må man håndtere de utfordringene som oppstår i møte med lokalsamfunnene og innbyggerne og evne å løse disse som en representant for kommuneorganisasjonen. I så måte ser vi at de sentrale personene i kommunen opptre som mellomromsaktører som evner å styre og lede prosesser i en konstruktiv retning.

6. Nyttige erfaringer og gode råd fra prosjektet

Å bygge lag tar tid. Om vi skal utvikle kommuneorganisasjoner med en kultur der vi først og fremst oppfatter oss selv som samskapende, så krever dette ledelse med nødvendig kunnskap, dedikerte ansatte og systematisk innsats over år, knyttet til utvikling av roller, kompetanse, organisering og medarbeiderskap. Nødvendig kapasitet til kommunalt utviklingsarbeid er som følge av en presset kommuneøkonomi i konkurranse med, og må stadig vike for, kommunale driftsoppgaver. Dette utfordrer utviklingen av samskapingskommunen og arbeidet med By&bygdeLAB. Å forankre det langsiktige arbeidet i Kommuneplanens samfunnsdel er derfor viktig.

Samskaping og innbyggerinvolvering i plan- og utviklingssaker forutsetter tillit som skapes gjennom gjentagende dialog. Samarbeidet med lokale representanter og ulike lokalsamfunn har gitt oss felles kunnskap gjennom gode og felles behovs- og mulighetsanalyser, noe som også er viktig for utviklingen av gjensidig tillit.

Prosjektsamarbeidet på tvers av kommuner har vært og er hensiktsmessig. Det bidrar til større utviklingsmiljø, sikrer kunnskapsdeling og -utvikling og tilfører kraft i arbeidet. Prosjektfase II med forankring i Innherred regionråd og utvidelse av kommunesamarbeidet til også å gjelde Inderøy og Snåsa, er derfor viktig.

7. Samarbeid og erfaringsoverføring med prosjekt 50-18-0067

I tilsagnet om prosjektskjønn ble det forutsatt samarbeid og erfaringsoverføring med prosjekt 50-18-0067 *Eksperimentering som tjeneste - innovasjon i offentlig sektor* i regi kommunene Trondheim og Steinkjer som ble iverksatt i august 2018 og avsluttet pr. 31.12.2019.

Samarbeid og erfaringsoverføring mellom de to prosjektene ble ivaretatt ved at Grete Waaseth som var prosjektansvarlig for *Eksperimentering som tjeneste* i Steinkjer kommune, også har deltatt i prosjekt *Bylaboratorium i Innherredsbyene*. Levanger kommune deltok som observatør i prosjekt *Eksperimentering som tjeneste*.

Prosjektets effektmål: Å etablere og trene stabs- og støttetjenester, for å bistå kommunale enheter med innovasjonsprosesser knyttet til eksperimentering med nye løsninger (arbeidsprosesser/ produkter/ teknologi).

Resultatmål:

- Rigge et system for mottak, hjelp og siling i forbindelse med innovasjonsideer fra organisasjonen (prototype som også kan overføres til andre kommuner)
- Ferdigstilling, dvs. lage en støttepakke til bruk for innovasjonsidéer inkl. system for innmelding av idéer, støtte/praktisk hjelp til utvikling og videreføring av idéer og bistand til idé-eierne under eksperimentering og helt fram til innovasjonen evt. kunne settes i ordinær drift
- Ved avslutning av prosjektet skulle kommunene selv ha nødvendig kompetanse til å drifte støttepakken for innovasjon

Hovedaktiviteter:

- 1) Prosjektledelse og kartlegging
- 2) Innsiktsarbeid
- 3) Utvikle prototype for støttepakke, basert på kartlegging og workshop
- 4) Teste prototype for støttepakke
- 5) Konkretisere verktøy for innovasjonsstøtte

Aktivitetene ble gjennomført. Det er testet ut en prototype på støttepakke. Pakken består av et kommunalt team, pluss en «bank» av eksterne ressurspersoner, som gir innspill på innovative idéer. Det kommunale teamet har kontakt med nøkkelpersoner i ledelsen av alle etater, som sikrer god kommunikasjon om idéer som rører seg i fagmiljøene, og prioritering av innsats. Kommunene går videre med å forankre støttepakke, inkl. organisering og ressursbruk i øverste ledelse, som må ta endelig beslutning på om ordningen skal settes i ordinær drift. Hvis det skjer, vil den første driftsfasen måtte innebære videre uttesting og forbedring av støttepakken og organisering av arbeidet.

8. Aktiviteter og framdrift

OPPGAVE	FRAMDRIFTSPLAN SØKNAD					GJENNOMFØRTE AKTIVITETER
	2017	2018	2019	2020	2021	
OPPSTART OG DETALJPLANLEGGING	X	X				Innherredsbyenes deltakelse i Attractive Nordic Towns (ANT): - Felles søknad og deltakelse fra Innherredsbyene Levanger, Steinkjer og Verdal i prosjekt ANT i 2017-2019. - Inndeling av byene i grupper – Gr. 4: Levanger, Steinkjer, Verdal, Pori, Fljótsdalshérað, Mosfellsbær
		X	X			Fellesprosjekt gruppe 4 i ANT: Utvikling av bylaboratorier (Small Town Lab): - Planlegging og gjennomføring av felles og parallelle utviklingsprosesser og eksperimenter - Utvikling og deling av kunnskap om ByLab som metode og møteplass - Arbeidsmøter på Skype, deltakerbyene besøkte hverandre, deltakelse på felleskonferanser i regi «ANT»
		X	X			Innherredsbyene Levanger, Steinkjer og Verdal - Planlegging av prosjekt «Bylaboratorium i Innherredsbyene» med utgangspunkt i arbeidet i ANT-prosjektet - Felles årlig søknad om og tilsagn på prosjektskjønn og disponering av felles tilskudd - Felles møter for kommunene Levanger, Steinkjer og Verdal
STUDIETURER/NETTVERKSBYGGING		X	X			5 konferanser for deltakerbyene i ANT med fokus på utvikling og deling av kunnskap 9 gruppemøter i gruppe 4 i ANT-prosjektet - Gruppe 4 var på studietur til Roskilde, Kalundborg, Lund og Malmø i mars 2019 og ByLAB Hamar i juni 2019 - To representanter fra ByLab i Innherredsbyene deltok i European Week for Cities and Regions i Brussel høsten 2019 6 representanter fra Verdal kommune var på studietur til Oslo høsten 2021. Tema var biblioteket som arena for samskaping og samlokalisering. - Samordning av prosjekt «ByLAB i Innherredsbyene» og prosjekt «Felles areal og transportstrategi for Innherredsbyen» ved at repr. fra fylkeskommunen deltar i prosjektgruppa for ByLab-prosjektet
TEST AV LABORATORIEAKTIVITETER		X	X	X		- ANT-prosjektet: Kommunene gjennomførte innbyggerundersøkelser, eksperimenter og pop-up aktiviteter innenfor satsingsområdene: 1) Levende byer, 2) Bærekraftig transport og 3) Natur- og kulturarven som ressurs for utvikling. - Det er gjennomført eksperimenter som er nærmere beskrevet under temaet <i>Erfaring med praktisk eksperimentering og implementering av løsning</i>.
MOBILISERING		X	X	X	X	LEVANGER: - Bakgårdsvandring og idedugnad på Galleri Fenka i 2018 førte bla. til etablering av Bakgårdsfestivalen i Trehusbyen Levanger i 2020 og trivselstiltak som er gjennomført eller som inngår i videre utvikling av Trehusbyen Levanger, bla i prosjektene Europan16 og Næring i Trehusbyen. - Samarbeid med Åsen bygdeforum, Skogn forum, Ytterøyutvalget og Levanger Vel ble inngått i 2019 - Etablering av arbeidsgruppe for Levanger by&bygdeLAB med formål å utvikle løsninger for innbyggerinvolvering og samskaping i 2019. I tillegg til to repr. fra hvert forum deltar byantikvar, fagansvarlig samfunnsplanlegging, frivilligkoordinator, leder for service og digitaliseringssenteret og

					biblioteksjef. Kommunalsjef samfunnsutvikling, ordfører og varaordfører har deltatt ved behov. Arbeidsgruppen har jevnlig møter. • Leder i Næringsforeningen i Levanger har deltatt i arbeidsgruppa fra januar 2020. Arbeidsgruppa bidrar til dialog om lokal næringsutvikling og møter med næringslivet i bygdene. • Forløpende mobilisering i lokalsamfunnet via Levanger by&bygdeLAB i Skogn, Åsen, Ytterøy og sentrum. • Arbeidsgruppa i Levanger by&bygdeLAB bidro til lokal mobilisering i forbindelse med gjennomføring av en reisevaneundersøkelse i regi prosjekt Innherredsbyen i 2019. • Etablering av en koordineringsgruppe for utvikling av Trehusbyen Levanger. Her deltar Levanger Fotomuseum, Bymuseet i Levanger, Levanger Vel, Levanger Handelsstand, Visit Innherred, Næringsforeningen i Levanger/fagråd reiseliv og kommunen v/byantikvar, samfunnsplanlegger, kultur og næringssjef. • Idedugnader i Levanger by&bygdeLAB Åsen, Skogn, Ytterøy og sentrum i 2019, og på Kafe Verden på frivillighetens dag, viste hvilke tema innbyggerne mener er viktige i kommuneplanleggingen – i en tidlig fase av samordnede planprosesser som ble gjennomført i 2019-2021. Det kom 1690 innspill som inngår i kommunens kunnskapsgrunnlag og samfunnsanalyse. De lokale by&bygdeLABene inviterte og mobiliserte, kommunen var på besøk. Dette ga godt oppmøte og deltakere som vanligvis ikke deltar. • Planlagte by&bygdeLAB-besøk de fire stedene sammen med fylkeskommunen i forbindelse med utarbeidelse av Regional plan for kulturminner i 2020 ble utsatt pga. Covid 19. • Det ble startet planlegging av ny barnehagedag i Sjøparken 2020 i samarbeid med barnehager og frivilligheten. Som følge av Covid19 ble dagen ikke gjennomført. • Utopiverksted på biblioteket i mars 2021, et samarbeid med KLP. Dette er en systematisk metode for deltakende samfunnsutvikling, og en kombinasjon av ulike dialogmetoder som brukes for å komme fram til svar på hvilken samfunnsutvikling og hvilke verdier vi ønsker oss. • Folkemøte på Ytterøy i februar 2022 med 140 deltakere hadde som formål å mobilisere til videre utvikling av lokalsamfunnet, og å finne mulige deltakere/næringsprosjekter til Innovasjon Norges ordning SMB-utvikling, som følge av at Ytterøykylling AS skal flytte. Møtet resulterte i 21 mulige næringsprosjekter og intervju av aktørene for å kartlegge potensialene for videre vekst. I tillegg resulterte møtet til 2 nye bedriftsideer og videre arbeid med industriell matproduksjon på Ytterøy og et reiselivsnettverk. Den store deltakelsen viser betydningen av lokal mobilisering. Det kom også mange andre ideer som kommunen ønsker å følge opp bla. ved å søke om deltakelse i ordningen «Gnist» - et innovasjonsprogram for steds- og næringsutvikling i lokalsamfunn. • Byantikvaren i Levanger har ved flere anledninger holdt foredrag om arbeidet med Levanger, by&bygdeLAB, blant annet på Klimatoppmøte Bonn (2017), Kommunekonferansen i Oslo og Bykonferansen i Trondheim i regi av Riksantikvaren (2019), Nettverket den Nordiske Trebyen og Folkehelsekonferansen (2021) • Vårdugnad i Trehusbyen Levanger: Gjennomført årlig i samarbeid med Levanger VEL • Byutviklingsverksted: Det skal gjennomføres årlig Byutviklingsverksted i Trehusbyen Levanger som samskappingsarena for kunnskapsutvikling, nettverksbygging og byutvikling. I 2022 er dette planlagt 29. og
--	--	--	--	--	--

					30. august på Festiviteten. Byutviklingsverkstedet er møteplass for dialog om attraktiv og bærekraftig by- og stedsutvikling. Målgruppen er alle som har en rolle i by- og stedsutviklingen, bla. politikere, gårdeiere, innbyggere, frivillighet, næringsliv, planleggere og regionalt og nasjonalt forvaltningsnivå. STEINKJER: • August 2018: Møtte innbygger i martnasboden, og hadde stand på Amfi-senteret – for å innhente ideer for å gjøre byen bedre og få inntrykk av hva de er fornøyde med og ikke. • Vi presenterte prosjektet for studenter ved NORD Universitet og ba om innspill fra de også. • September 2018: Besøkte kantina på videregående skole for å finne ut hva de er fornøyede med, og hvilke ideer de har for å gjøre byen bedre. • På forskningsdagene 2018 hadde vi en stand hvor vi presenterte ByLab Steinkjer, hvor vi fikk snakket med mange 10.klassinger – og fikk en del innspill til byutvikling. • Bred dialog med innbyggere, næringsliv og akademia i forkant av eksperimentering i 2019. En rekke aktiviteter er gjennomført etter kommunens egne prinsipper for medvirkning; dvs. medvirkning skjer på interessentenes premisser, og på de arenaer og i de kommunikasjonskanaler som interessentene normalt bruker. • Januar 2019: Møtte gårdeiere, næringsforum og politikere for presentasjon av innspillene, og for utvelgelse av ideer til avstemning, og ideer gårdeiere og næringsforum selv kunne ta hånd om. • Feb/mars 2019: Online avstemming. Vi møtte på videregående og Mære Landbruksskole for å be elevene om å stemme, samtidig som avstemningen ble flittig delt på sosiale media. • Pga. Koronarestriksjoner ble det som kjent ingen store arrangement i Steinkjer sommeren 2020, og det var stor byggeaktivitet i sentrum som gjorde at byen kanskje kunne oppleves som ugjestmild og delvis ufremkommelig. Da var det viktig å fokusere på å være et godt vertskap! Derfor samlet flere bedrifter, organisasjoner og Steinkjer kommune seg om å ønske alle velkommen hit ved å lansere «Sommerfest i Steinkjer» som en paraply for mange tiltak. Ildsjeler og alle som vet hva som skjer ble oppfordret til å markedsføre at aktiviteter og legge disse inn i kalenderen https://hvaskjeristeinkjer.no/, slik at vi og alle besøkende vet om alt som skjer i bygd og by i Steinkjer. I tillegg ble det produsert bannere langs E6 og i sentrum som ønsket alle besøkende og studentene velkommen til byen, og som var produsert med utgangspunkt i Steinkjerprofilen. Benker, bord og blomster i Svein Jarls gt. ble forsøkt, pynting av byen med tøy på trær for å symbolisere at vi tar vare på trærne og vise fram STAS og gjenbruk. Skilting fra AMFI til sentrum, og sentrum til AMFI og nye snarvegsskilt ble satt opp. Blomster i regi av kommunen ble koordinert med butikkene sine blomster. Markedskampanjer i sentrum ble gjennomført, sykkelrebus i regi av sykkelklubben. Da vi evaluerte “Sommerfest i Steinkjer” som et smalende eksperiment på byutviklingsforum, var det stor grad av entusiasme blant de næringsdrivende i sentrum, at det hadde vært bra med et samlande tiltak, og at det lærte oss at vi må sette i gang tidligere for å få enda større engasjement, for eksempel rundt dette med pynting og blomster i sentrum (noe som gjør at det for 2021 startet planlegging allerede høsten 2020). Alle tiltak ble ønsket gjentatt, med unntak av tøyremsene i trærne. • Ett av tiltakene som «Sommerfest i Steinkjer» la til rette for, var en pop-up-scene – en åpen scene - i
--	--	--	--	--	--

					gågata i Steinkjer sentrum. Målet var at de som synger, spiller, danser, tryller, turner eller trikser skulle få en scene, de de kunne booke seg et tidspunkt på denne scenen som vi satte opp i gågata i Steinkjer sentrum (Svein Jarls. gt., rett utenfor Pizzabakeren). Pizzabakern tok imot bestillinger på tidspunkt og hadde smittevernansvar og det ble lagt til rette for lydutstyr. Målet var at det skulle bli liv og røre i sentrum til tross for en annerledes sommer. Vi hadde et åpningsarrangement med ordfører og musikals innslag, som samlet mange og skapte begeistring. Det vi opplevde var imidlertid at det ble lite booking, folk var avventende til å samle folk og ta arrangøransvar. Så scenen fungerte derfor i liten grad slik vi hadde håpet. I evalueringen sa næringslivet at dette måtte ha blitt koordinert bedre og hatt større synlighet (blitt markedsført mer), skulle vi ha lyktes. Men – at det var en god ide, som trolig er mer gjennomfør når det ikke er Koronarestriksjoner lengre. • Ledige lokaler i sentrum, pop-up aktivitet for økt aktivitet og attraktivitet. Dette er et viktig tiltak i Sentrumsprosjektet som nå igangsettes. Ivaretas der. • Jul i sentrum og alle lokalsamfunn – samlet oss om felles kommunikasjon, mål om å få til aktivitet på #mittsteinkjer på Instagram for å få fram alt det positive som foregår. Fikk positivt medieoppslag. • Vårdugnad 2021 startet planleggingen VERDAL: • Ulike eksperimenter under Øras dager i 2018 bidro til å etablere Øras dager som en arena for ulike eksperimenter, samt en arena for dialog med – og innspill fra – innbyggere og næringsliv. • Det ble etablert to arbeidsgrupper høsten 2018 for ByLab – ByLab Minsaas Plass og ByLab Verdalselva. ByLab Minsaas plass besto av kultursjef, rådgiver arealplan, samfunnsplanlegger, leder Verdals næringsforum og representant for sentrumsrådet i næringsforumet. Denne ble avsluttet til jul 2019. ByLab Verdalselva besto av friluftskonsulent, leder uteavdeling, leder bygg og eiendom, planrådgiver, miljørådgiver, samfunnsplanlegger og samfunnsutvikler. Kommunalsjef samfunn og næring deltok ved behov. Denne gruppa består fortsatt. • Det overordnede ByLab-arbeidet er koordinert av samfunnsplanlegger og fagleder arealplan. • Det ble bestemt at Innovasjonscampene ved ungdomsskolene er en god arena å få innspill og inspirasjon fra ungdommene i kommunen. Kommunen leverer en “ByLab-relatert” oppgave hvert år: 2018 – aktivitet langs Verdalselva, 2019 – Utforming og aktivitet i bakgården på ungdomsklubben Panzer, 2021 - Framtidas Kinogård, biblioteket som arena for samskaping og samlokalisering. • Arbeidsgruppa for ByLab Minsaas plass arrangerte fire workshops om Minsaas plass våren 2019: en for lag og foreninger, en for næringsliv, en for nabolaget og en for ungdomsrådet. Workshopene resulterte i eksperimenter på Minsaas plass sommeren 2019 og ligger som grunnlag når plassen fra sommeren 2022 kan tas i bruk igjen. • Facebook-side for mobilisering kom på plass i 2019 (denne er pr tiden deaktivert i påvent av endringer knyttet til grafisk profil og kontakter). • Under Øras dager 2019 ble det laget en bildeutstilling av eksperimentene på Minsaas plass, samt innhentet innspill til ByLab Verdalselva og til Boligplan. • Arbeidsgruppe for Kinogården etablert senhøst 2019. Gruppa skal utrede framtidig bruk av Kinogården,
--	--	--	--	--	---

					inkludert bibliotek og kino. "Biblioteket som arena for samskaping og samlokalisering" har vært oppdraget for gruppa og ByLab er sett i sammenheng med dette. Pga pandemien kom ikke gruppa skikkelig i gang før i 2021. • I november 2019 ble det opprettet Oppgaveutvalg i tre grender i Verdal: Helgådal, Leksdal og Ness. Oppgaveutvalgene skulle finne tiltak for bolyst i sine grender og ble oppmuntret til å eksperimentere med ideer. Pandemien satte dessverre stopper for en del eksperimenter knyttet til sosiale aktiviteter. • Mye planlagt mobiliseringsaktivitet måtte avlyses i 2020 og i 2021, særlig aktivitetene knyttet til kommuneplanens samfunnsdel. Dette ble erstattet av digital mobilisering, men dette gir begrenset mulighet for god dialog og samskaping. • Våren 2021 dro ordfører, kommunidirektør og ulike fagledere ut for å treffe innbyggere og næringsliv gjennom konseptet "Pop up rådhus". Tre lokasjoner ble besøkt; Amfi kjøpesenter i sentrum, VIP-senteret på Ørin og Vuku sentrum (Bærja kafé). • Innspill under Øras dager 2021 til framtidig bruk av Kinogården og biblioteket som arena for samskaping (inkl. ByLab) • Vinter 2021/2022 er det arbeidet med etablering av midlertidig park i sentrum – Stiklestad park. Dette i samarbeid med utbygger. Parken ligger i tilknytning til Minsaas plass og vil sammen med plassens være arena for utprøving av ulike aktiviteter i sentrum de neste årene.
KARTLEGGING/STATUSANALYSE		X	X		• Gjennom ANT-prosjektet og på oppdrag fra departementene leverte Sweco i desember 2018 rapporten «Suggested indicators & toolbox for attractive and sustainable Nordic towns and regions». • Prosjektet «Felles areal og transportstrategi for Innherredsbyen» gjennomførte i 2019 en reisevaneundersøkelse i de tre kommunene som gir relevant kunnskapsgrunnlag. • Kommunene har gjennomført innbyggerundersøkelser innenfor satsingsområdene 1) Lei vende byer, 2) Bærekraftig transport og 3) Natur- og kulturarven som ressurs for utvikling. LEVANGER: • 1690 innspill fra idedugnader i Levanger by&bygdeLAB på Åsen, Skogn, Ytterøya og i sentrum i september 2019, og på Kafe Verden i desember 2019, var kunnskapsgrunnlag for planprosesser i perioden 2019-2021. Innspillene ble oversatt til strategisk nivå, slik at de kunne legges til grunn i alle planfaser: Felles samfunnsanalyse, Planstrategi 2020-2023, Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030, Kommuneplanens arealdel, Kommunedelplan Skogn sentrum, Kommunedelplan Åsen sentrum og Handlings- og økonomiplan 2022-2025. • Det pågår fortløpende kartlegging, statusrapportering og evaluering av aktiviteter i by og bygder gjennom arbeidsgruppemøter i Levanger by&bygdeLAB. VERDAL: • Folkestemmen 2020 – over 4000 innbyggere svarte på innbyggerundersøkelsen, som dannet deler av kunnskapsgrunnlaget for planprosessen for Planstrategi 2021-2024, Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030 og Kommuneplanens arealdel. • 1400 innspill fra digitale innspillsprosesser i 2021, samt innspill fra 700 skoleelever, ble også tatt inn i kunnskapsgrunnlaget for planprosessene.

METODIKK FOR ARBEID MED SPØRSMÅL/HYPOTESER		X	X	X		• Det er jobbet med metoder for spørsmål/hypoteser i alle tre kommuner i tilknytning til definerte prosjekter/eksperimenter – i møter, på arrangementer, med spesifikke grupper og gjennom spørreundersøkelser på papir og elektronisk. • Se kap. 2.4 Utvikling av By&bygdeLAB som metode
ERFARING MED PRAKTISK EKSPERIMENTERING OG IMPLEMENTERING AV LØSNING			X	X		LEVANGER: • Eksperimenter og pop-up aktiviteter under Europeisk mobilitetsuke i 2018. Parkeringsplasser ble erstattet med barnas gatefest, fotoutstilling og testing av bysykler. Etter dette har mobilitet vært tema i planprosesser og prosjekter, bla. gjennom det regionale prosjektet Innherredsbyen - en felles areal- og transportstrategi, og i Europan 16. I 2022 skal det ferdigstilles en byutviklingsstrategi for Levanger der trafikk- og parkeringsløsninger er sentrale tema. • Utstilling av rehabiliteringsprosessen for en bygård i Sjøgata, i kombinasjon med utstilling og sang under fredningsmarkeringen av Levanger kulturmiljø og Marsimartnan (mars 2019). Formålet var å mobilisere andre gårdeiere til å ta vare på sine fredede bygårder. De siste årene er flere bygårder rehabilitert. • Under Matfestivalen på Moan i april 2019 ble det tilrettelagt for at deltakere og foresatte på stort turnstevne i Trønderhallen på Røstad kunne benytte gratis bysykler og buss for å besøke matfestivalen. Det ble også gjennomført spørreundersøkelse. • Arbeidsgruppa for Levanger by&bygdeLAB har hatt som mål å etablere og benytte lokale møtested i Åsen, Skogn, Ytterøy og sentrum for å teste antakelsen om at dette er hensiktsmessig med tanke på mobilisering i planprosesser og utviklingen av ulike lokalsamfunn. • Det ble i desember 2019 etablert midlertidig møtested i ledige lokaler i Skogn helsetun, med felles møterom, kontor og lagerplass for 8-10 frivillige lag og foreninger. Lokalene kan disponeres til kommunen har avklart hva bygget skal brukes til framover. Skogn by&bygdeLAB har vært motoren i denne etableringen som så langt synes å være svært positiv. Videre er det etablert ungdomshus i Skogn (2020), på Ytterøy (2021) og på Åsen (2021) der lokalene også brukes som møtelokale for Åsen by&bygdeLAB. • I et samarbeid mellom Levanger kommune og Levanger Vel skulle det i 2020 etableres møtested for Levanger by&bygdeLAB sentrum i 1. etg. i rådhuset. Dette ble først utsatt pga. Covid 19, deretter utsatt i påvente av at lokalitetene til Service- og digitaliseringscenteret som har viktige funksjoner i forhold til innbyggerne, og andre aktører i 1. etg., skal utvikles videre. Møterom for Levanger by&bygdeLAB vil inngå i videre utvikling av 1 etg. • Det ble gjennomført en mini bakgårdsfestival med Pushwagner-utstilling i et samarbeid mellom Galleri Fenka, Strømsøegården, Levanger Vel og Levanger kommune i september 2019, før gjennomføring av den første Bakgårdsfestivalen i 2020. Kommunen deltok planleggingen av Covid-versjonen av Bakgårdsfestivalen i Levanger i regi Levanger Vel sommeren 2020 og 2021, som ble gjennomført som begrensede og svært vellykkede vorspiel til en fullstendig Bakgårdsfestival. Kommunen deltar også i planleggingen av arrangementet i 2022. Bakgårdsfestivalen er nå å betrakte et fast årlig arrangement. • I nov. 2019 ble det gjennomført et Byutviklingsverksted som et samskappingsarrangement. Kommunen, fylkeskommunen, Riksantikvaren, Interregprosjekt Norge-Sverige v/TFoU, Trøndelag senter for samtidskunst, Fortidsminneforeningen, Bymuseet og Levanger Vel bidro med innsats og finansiering for å

					teste hvordan et slikt arrangement fungerte. Med gode foredragsholdere, god oppslutning og positive tilbakemeldinger viste arrangementet seg å være en velegnet arena for mobilisering, nettverksbygging og kunnskapsdeling. Byutviklingsverkstedet som skal være et fast årlig arrangement. I 2022 gjennomføres det den 29. og 30. august som et kommunesamarbeid, forankret i Innherred regionråd. • Eksperimenter inngår i ByLAB-metoder som benyttes i arbeidet med utvikling og koordinering av aktiviteter og innsats i Trehusbyen Levanger, gjennom en egen koordineringsgruppe som ble etablert våren 2020. • By&bygdeLAB-metoden fungerer som en «snøballmetode» som gir ringvirkninger ved at en ide gjerne fører til nye ideer og nye deltakere underveis, som resultat av det som skjedde først. • Det kan være utfordrende når nye ideer og prosjektet krever rask involvering av ulike kommunale instanser, som ofte har begrenset kapasitet og økonomi. • Kommunens samarbeidspartnere Skogn Forum, Åsen bygdeforum, Ytterøyutvalget og Levanger Vel har gjennom prosjektet tatt eierskap til og bidrar aktivt i Levanger by&bygdeLAB. De gir uttrykk for at godt samarbeid mellom kommunen og lokalsamfunnet, mellom by og bygd og mellom de ulike bygdene er viktig, og at arbeidsgruppa i Levanger by&bygdeLAB bidrar til dette. • I møte i formannskapet 17.03.2021 orienterte representanter for de fire aktørene om lokale aktiviteter og Levanger by&bygdeLAB sin betydning for disse, og ga positive tilbakemeldinger på by&bygdeLAB som metode for innbyggerinvolvering, dialog, samskaping og samarbeid. Orienteringene legges som vedlegg bakerst i denne delrapporten. Lokale by&bygdeLAB-aktiviteter i Levanger: <u>Åsen bygdeforum har deltatt eller deltar i:</u> • Etablering av Ungdomsklubb på Åsen som er resultat av idedugnaden på Åsen høsten 2019. I prosessen har det vært samarbeid med kommunen, innbyggere og lag og foreninger. Ungdommene er hørt hele veien og har fått et eierskap til klubben. • Prosjektet Aldersvennlig by og nærmiljø • Byutviklingsverksted • Midtveisseminar og 2 dager med aksjonsforskning i PhD/forskningsprosjektet «Det trengs en hel landsby – Samskapelse av sosial inkludering blant familier med barn i barnehage», et samarbeid mellom Levanger kommune og Nord Universitet. • Samarbeid om vardetenningen i forbindelse med Alternativ for Fakkelnatta • Bedriftsbesøk i Åsen sammen med Næringsforeningen i Levanger • Næringsforeningens Fagråd for reiseliv • Innbyggerinitiativ: En grønn lunge inn til Bakklandet - flere tilgjengelige og sentrale møteplasser ute, ment for både unge og gamle • Innbyggerinitiativ: Samarbeid med Bakklandet vel for å sette i gang fartsdempende tiltak i Torhaugen. <u>Skogn forum har deltatt eller deltar i:</u>
--	--	--	--	--	--

					• Midlertidig bruk av Skogn helsetun for 8-10 frivillige lag og foreninger. Kan benyttes til det er avklart hva bygget skal brukes til framover. • Etablering av ungdomsklubb på Fokusbygget i Skogn sentrum • Samhandling med kommunen om rydding/opprusting av Holsandstranda • Samarbeid om vardetenningen i forbindelse med Alternativ for Fakkelnatta • Etablering av et “mekkeverksted” for uorganisert ungdom. Det er reist et bygg av tre containere ved siden av svømmehallen ved Skogn barne- og ungdomsskole, finansiert av Gjensidigestiftelsen med kr.740.000. • Skogn Forum fikk i sept. 2020 i oppdrag fra kommunestyret å delta i arbeidet med utviklingen av Skogn i tilknytning til utarbeidelse av Kommunedelplan Skogn sentrum og framtidig bruk av Skogn helsetun. To bredt sammensatte arbeidsgrupper ble etablert for å ivareta oppdraget. Arbeidet er oppsummert i en rapport som er oversendt til kommunen. <u>Ytterøyutvalget har deltatt eller deltar i:</u> • En spørreundersøkelse blant barn og ungdom gjennomført av Ungdomslaget på forespørsel fra Ytterøy by&bygdeLAB • Arbeid med å legge til rette for en ungdomsklubb på Ytterøy, som et resultat av dialogmøtet i 2019 og spørreundersøkelsen • Arbeid med å finne løsning for lokalt møtested for by&bygdeLAB • «Øya til land-prosjektet» og autonom ferge, dvs. en selvgående, men bemannet ferge • Utvikling av ferjeanløpet på Hokstad • Samarbeid om vardetenning som alternativ til Fakkelnatta. • Folkemøte, mobilisering og oppfølging av nærings- og stedsutviklingsprosesser på Ytterøy i tilknytning til at Ytterøykylling skal flytte. • Mobilisering av lokale aktører for bygging av en trimtrapp ved skolen og barnehagen. <u>Levanger Vel har deltatt eller deltar i:</u> • Samarbeid om trivselstiltak i parker, blomster og vinterbelysning i byen • Samarbeid om gjennomføring av vårdugnad i Trehusbyen Levanger som årlig arrangement • Utvikling av Bakgårdsfestivalen som ble arrangert for første gang i 2020. Arrangementet er et samarbeid mellom frivilligheten, næringsaktører, kommunen, Riksantikvaren og fylkeskommunen. Kompetansen som var til stede gjennom by & bygdeLAB gjorde det mulig å gjennomføre Bakgårdsfestivalen i Levanger i 2020. • Samarbeid om “Sommer i Trehusbyen Levanger” for å skape en levende Trehusby • Samarbeid om “Advent i Trehusbyen Levanger”- Formidlingsprosjekt • Utvikling av Sjøbadet
					STEINKJER: • Vi ser at det var tungt å kommunisere hva ByLab var inneværende år • Det var mange ideer, men det ble i for stor grad opp til kommunen å gjennomføre • Valg av eksperiment, næringslivet innstilte på 10 ideer, det var digital folkeavstemming som avgjorde

					hvilke fire eksperiment som skulle gjennomføres. Vi oppsøkte fire klasser på vgs. og fikk stemmer fra ungdom. • Gjennom innspill og avstemming var aktiviteter og uteservering de tiltakene som fikk flest stemmer, og det ble jobbet med å legge til rette for at aktører skulle få tilgang til strøm og vann, og at aktuelle i kommunen (saksbehandler skjenkebevilling) var tilgjengelig. • Sommer: Det ble leid et toalett som sto på bystranda hele sommeren. • En matvogn med thai-mat sto der de dagene det var vær til det. • Det ble kjøpt inn leker til ei kasse for å legge til rette for mer aktivitet. • Erfaringene er nå at vi har flere ideer som næringslivet har eierskap til og som vi skal understøtte at det gjennomføres til neste år. • ByLab kan med fordel ha fast plass i bod under Steinkjermartnan for å sikre kommunikasjon. • Vi kan være enda dyktigere til å bruke erfaringene fra Bolystteam inn i dette arbeidet. • Det er behov for at det ikke henger på enkeltpersoner i tjenesteapparatet å få spredt kunnskap, hente inn innspill og lage informasjonsmateriell. • Det er etablert et «Byutviklingsforum» i Steinkjer, blant annet som en konsekvens av Bylab-arbeidet – og som vil bære en ressurs i ledelsen av framtidig ByLab-aktivitet. • 2020: I Steinkjer har vi etablert Byutviklingsforum som en uformell møteplass der den praktiske eksperimenteringen er blitt forankret og evaluert, og det er jobbet med hvordan resultatene kan implementeres. Vi har gjennom hele prosjektperioden hatt et Bylab-team som består av plan – og utredning, vei- trafikk, folkehelse og representanter fra næringslivet. Dette teamet har hatt jevnlig møter der eksperimentene er blitt planlagt, tabeller er blitt laget for hvert enkelt eksperiment der frister og ansvarsdeling er blitt fordelt. Dette er etter mal fra Bolystteam. Det er også jobbet med modeller for samskaping, der Kontaktforum SteinkjerBY, Byutviklingsforum, Bylab og Bolystteam er beskrevet, og hvordan disse er koordinert og samkjørt. Dette skal sikre implementering av resultatene fra de eksperimentene som er beskrevet i forrige avsnitt.
					VERDAL: • Eksperimenter under Øras dager 2018: parallell, elvesykling og annen elveaktivitet. • Eksperimenter på Minsaas plass vår/sommer/tidlig høst 2019: - Sjakkbrett - Snurrestoler - Styler - Div. barneleker til gratis utlån - Beplantning og opprusting av plassen - Opera (Råneoperaen) • Div eksperimenter under Europeisk mobilitetsuke 2019: stand ved knutepunkt, utdeling av sykkellykter, holdningskampanje osv. • Div eksperimenter under Europeisk mobilitetsuke 2021: stand ved knutepunkt, utdeling av sykkellykter og smoothie, gratis togtur for 200 barnehagebarn, gratis togreise på bilfri dag, kaffeservering til togpendlere,

					sykkelreparasjoner ved Ørmelen skole m.m. • En del av ByLab-arbeidet har også vært å eksperimentere med metoder for innbyggerinvolvering. Igjen satte pandemien stopper for en del, men det er gjort forsøk med: - Gjestebud - Seniortrakk - Digital innovasjonscamp - Undervisnings- og gruppearbeid i skole - Folkestemmen (digital innbyggerundersøkelse) - Digitale innspillsskjema - Pop-up rådhus - "Ønsketre" - innbyggere kan henge ønsker på et tre Disse metodene kommer i tillegg til folkemøter, workshops og mer "tradisjonelle" medvirkningsmetoder. • Før jul 2021 ble det gjort forsøk med mørketidsbelysning i Verdal sentrum og Vuku. Sponsorert, næringsliv, kommune og frivillighet samarbeidet om oppheng av flere kilometer med julelys. Dette vil fortsette høsten 2022. • Det ble gjort forsøk med advents- og julebelysning av kornsiloene i Verdal. • Etablerer våren 2022 en midlertidig park (Stiklestad park), ved Minsaas plass, som blir "navet" i eksperimenter knyttet til aktiviteter i sentrumsområdet. Lokale ByLabaktiviteter i Oppgaveutvalgene <u>Oppgaveutvalget i Helgådal har gjennomført følgende:</u> • Gjennomført innspillsmøter med lag og foreninger, samt ungdom. • Etablert pumptrack på skolens område (Montessorriskole) med sykler til utleie • Laget benker til skolens uteområde - da skolen er bygdas samlingspunkt • Opprustning i Granfossen • Aktiviteter i Granfossen • Laget egen Ti på topp for Helgådal • Har etablering av ny lysløype under arbeid. <u>Oppgaveutvalget i Leksdal har gjennomført følgende:</u> • Gjennomført innspillsmøter på skolen, med innbyggerne og med lag og foreninger • Arbeidet over en lengre tid med plan for å anlegge et aktivitetsområde ved Leksdalsvannet. Dette strandet i tolvte time, da grunneier ombestemte seg ift arealbruk.
--	--	--	--	--	---

					• Har anlagt tursti for å binde sammen områdene nord og sør i Leksdalen. 700 dugnadstimer er lagt ned så langt. • I planene framover ligger ulike trivselstiltak langs og i tilknytning til stien – klatrestativ, flytebrygge m.m. <u>Oppgaveutvalget i Ness har gjennomført følgende:</u> • Arrangert pizzamøte med barn og unge for å få innspill • Det ble laget byggesett til benker og blomsterbed, som innbyggerne i Ness kunne bygge og og sette ut på ulike steder i grenda. • Det ble arrangert en rekke koronavennlige aktiviteter i grenda gjennom 2020 og 2021. • Skilting av turstier • Bygdelaget fikk overta uteområdet ved Ness skole kostnadsfritt fra kommunen og vil nå ruste opp området. Erfaringer med ByLab som metode • I Verdal er det ikke valgt å etablere permanente bygdelaber, da det er ønskelig å ha en modell lik Steinkjers Bolystteam – der det er innbyggernes initiativ som legger premissene og der kommunen kan bistå i å fasilitere prosesser og koble på fagfolk. • Det ble gjennomført prosesser for å se ByLab Verdal i sammenheng med en eventuell utvidelse av Verdal bibliotek i 2019-2022. Dette arbeidet fortsetter, og det skal utarbeides en mulighetsstudie høsten 2022. • En ser at gjennomføringen av Bylab-eksperimenter er avhengig av initiativ og/eller sterk støtte fra kommunen, særlig i sentrumsområdet. • Det kreves kontinuerlig forankring og kulturendring i kommuneorganisasjonen, slik at innbyggere som henvender seg til kommunen med ulike initiativ skal møte velvilje og bli kanalisert til det administrative teamet i kommunen. Dette gjelder både kunnskapsutvikling i arbeid med samskaping generelt, men også en kontinuerlig kunnskapsspredning om pågående prosesser innen ByLab Verdal.
DATAINNHEITING		X	X	X	LEVANGER: Innspill/data fra • Idedugnad på bakgårdskafe på Galleri Fenka (2018) • Barnehagedagene på torvet (2018) • Spørreundersøkelse på Europeisk mobilitetsuke (2018) • Utstilling i Sjøgata under fredningsmarkeringen i Trehusbyen Levanger (2018) • Besøk hos Staups venner vedr. Kommunedelplan kulturminner og kulturmiljø mottatt (2018) • Besøk på Ungdomshuset (2019) • Idedugnader i Levanger by&bygdLAB i Åsen, Skogn, Ytterøy og sentrum og besøk på Kafe Verden på frivillighetens dag (2019) • Frokostmøter i prosjektet «Aldersvennlig by» der eldre i Åsen, Skogn og sentrum bidro med innspill til hvordan Levanger skal bli en mer attraktiv og bærekraftig kommune (2019).

					• Undersøkelse blant ungdom i Levanger som ble lagt til grunn for kommunens langsiktige målbilde i Planstrategi 2020-2023 (2019). • Spørreundersøkelse på Matfestivalen og Barnekretsturnstevne (2019) • Byutviklingsverksted (2019) • Utopiverksted (2021) • I alle faser av planprosessene var det dialogmøter med Eldrerådet, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdomsrådet og Trafikksikkerhetsutvalget (2019-2021) • I forbindelse med planprosessene ble det gjennomført dialogmøter med Samarbeidsforum for studentbyen Levanger, Museene i Levanger, og barn i barnehager og elevråd og utvalgte klasser på Frol og Åsen (2019-2021) • Folkemøte på Ytterøy (2022) • Daglige besøk fra ulike innbyggere og samarbeid med ulike innbyggere og frivillige lag og foreninger STEINKJER: • Det kom mange innspill på ulike treff i 2018. Disse ble sortert og kategorisert som grunnlag for videre prosess. • Kartlegging viser at det er mye ressurser blant innbyggere, næringsliv og kunnskapsmiljøer, som kan forløses ved tettere dialog mellom partene. Det er lansert over 260 idéer som kan gjøre bysentrum bedre. • Kommunen er viktig som tilrettelegger for å sikre kunnskapsflyt mellom interessenter i byutviklingsprosesser. På sikt kan ByLab bli en fast ramme for det. • Det trengs imidlertid mer uttesting av ByLab som metode, særlig med tanke på hvordan grunnlagsdata fra kartlegging og eksperimentering skal fases inn i ordinære beslutningsprosesser, som en svært sentral del av en permanent driftsmodell VERDAL: • Datainnhenting knyttet til eksperimenter gjennom: - Innovasjonscamper ungdomsskole (mars og oktober 2018) - Møte med grunneiere og lag og foreninger tilknyttet Verdalselva (des 2018) - Intern kommunal workshop (april 2019) - Møte med ungdomsråd og ungdomshus (april 2019) - Møte med lag og foreninger (mai 2019) - Møte med næringsliv (mai 2019) - Møte i borettslag (gjennom metoden «gjestebud») (mai 2019) - Øras Dager (aug 2019) - Innbyggermøte Ørmelen (okt 2019) - Folkestemmen (september-oktober 2020) - Digitale innspillsskjema (februar-april 2021) - Dialogmøter med Eldrerådet, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, Integreringsrådet og Ungdomsrådet (2019-2021) - Gruppearbeid ved 7 skoler i Verdal (april 2021)
--	--	--	--	--	--

					- Pop-up rådhus (mai 2021) - Øras Dager (aug. 2021) - Bibliotekets dag (sept. 2021) - Kveldsmøte i regi Verdal næringsforum (okt. 2021 og mai 2022) - Innbyggermøte Ørmelen (feb. 2022)
ANALYSE OG EVALUERING			X	X	LEVANGER: • Analyser i prosjekt «Aldersvennlig by og nærmiljø» (2019) har gitt flg. prioritering av innsatsområder: Fysisk tilgjengelighet og universell utforming, Kommunikasjon og informasjon, Transport og Frivillighet. Dette er lagt til grunn i kommunens planverk. • En tematisk analyse av 1690 innbyggerinnspill fra idedugnadene avdekket hva innbyggerne mener er viktige områder i kommuneplanleggingen. Bla er møteplasser, aktivitet og mobilitet tema som i stor grad opptar innbyggerne på tvers av alder, steder og planområder. • Basert på innspillene gjennomførte By&bygdeLABene i Åsen, Skogn, Ytterøy og sentrum i 2020 lokale analyser der avklarte viktige tema i kommuneplanleggingen • Kommunale plangrupper gjorde det samme, og har gjennom planprosessene samordnet sine analyser. • Med utgangspunkt i avklaringer og prioriteringer fra by&bygdeLABene og plangruppene ble det gjennomført et møte i juni 2021 mellom kommunedirektørens ledergruppe, planprosessledere og representanter fra by&bygdeLABene. Her ble det jobbet med prioriteringer i kommunens planverk. Møtet var forskjøvet i forhold til opprinnelig planlagt tidspunkt pga. Covid 19. • Arbeidsgruppa i Levanger by&bygdeLAB og kommunens prosessledergruppe har evaluert septembermøtene i Levanger by&bygdeLAB, som grunnlag for hvordan det jobbes videre. • Arbeidsgruppa har evaluert betydningen av arbeidsgruppa i Levanger by&/bygdeLAB. STEINKJER: • Høst 2019: Evaluering – av prosess og aktiviteter. Vi så at det ble knapt med tid fra annonsering i juni til et aktivt prosjekt i juli skulle være klart. Det er behov for flere år med utprøving av denne metoden. • Analyser er gjennomført, og hovedfunn fra analyse og evaluering tas med inn i videre ByLab-aktiviteter i 2020. • Analysen indikerer at det er flere positive effekter av å samhandle mer mellom aktørene i de ulike deler av «kvadrupel helix». • For eksperimenteringen er det viktig å være konkret. • Fokus dreies fra fangst av idéer til fangst av idéhavere, og hvordan ByLab-nettverket kan støtte opp om å realisere uttesting av deres konkrete idéer til hvordan byen kan bli mer livlig og miljøvennlig. • Selv om det opplevdes tungt i starten å kommunisere hva ByLab er, viser evalueringen at mange har hørt om ByLab, særlig ungdom. Det er i tråd med strategien, hvor unge var hovedmålgruppe. • Datagrunnlaget viser ellers at folk flest har tatt tydelig stilling til hvilke kvalitative endringer de løsningene som ble testet ut i 2019 medførte, sammenlignet med situasjonen i foregående år • Det er etablert en månedlig møtearena for næringsliv, ildsjeler og ansatte i kommunen – dette er Byutviklingsforum. Her ble eksperimentene for 2020 evaluert grundig, og ga viktige innspill for hvordan vi

					kan lage kampanjer og aktivitet i sentrum som er med og utvikler. VERDAL: • Det er gjort analyse og evaluering av både data og metoder for datainnhenting. • Når det gjelder metoder for innhenting er det en utfordring å få innspill fra et mangfold av innbyggere og det er tidkrevende å gjennomføre fysiske møter knyttet til mange ulike eksperimenter. En blanding mellom fysiske møter og digitale løsninger vil derfor være viktig i videreutviklingen av bylabmetoden. • I 2020 er det gjort analyser av svarene fra Folkestemmen. Gjennom disse analysene har kommunen fått kunnskap om innbyggernes holdning til medvirknings- og utviklingsarbeid. Både geografiske forskjeller i holdninger, samt en tematisk oversikt over hva innbyggerne ønsker å medvirke til og delta i utvikling av. Dette er nyttig kunnskap i videre utvikling av ByLab som metode. • Sintef gjennomførte en evaluering/analyse av Oppgaveutvalg som metode for samskaping og pekte på en rekke forbedringspunkter som er tatt med i arbeidet med å etablere permanent driftsmodell for ByLab.
NYE LØSNINGER FOR KOMMUNIKASJON, DIALOG, FORMIDLING OG INFORMASJON		X	X	X	LEVANGER: • Kommunikasjon, dialog, formidling og informasjon har vært et tema både i prosjekt «Aldersvennlig by og lokalmiljø», i kommuneplanprosessene og i arbeidsgruppa for Levanger by&bygdeLAB i 2019. Dette vil også være et fokusområde framover. • Kommunikasjon, dialog, formidling og informasjon er krevende områder. Vi ser at et tett samarbeid med kommunens service- og digitaliseringssenter og IT-enheten er avgjørende for å finne gode og framtidsretta løsninger, og ikke minst for å kunne drifte disse. • Alle de tre kommunene utvikler nå nye hjemmesider med samme leverandør. Dette bidrar til at vi i prosjektfase II kan jobbe videre med utvikling av fellesløsninger. • Kommunens Handlings- og økonomiplan rulleres årlig. Rulleringsprosessen skal være arena for videre utvikling av dialogen, samskapingen og koordineringen mellom kommunen og lokalsamfunnet. STEINKJER: • Digital kommunikasjon er vektlagt: - Nettside - Digitalt skjema for å idéfangst - Kommunikasjon via sosiale medier og via hovedpartner Steinkjer Næringsforum sine nettsider - Digital folkeavstemming for valg av eksperimenter - Digital løsning for evaluering/ effektmåling inkl. bruk av QR-koder • De digitale løsningene er understøttet med kampanjeaktiviteter, beskrevet under kompetanseheving, nedenfor VERDAL: • Det er opprettet en Facebookside for ByLab Verdal og kommunens hjemmesider og Facebookside er brukt for å promotere aktivitet i regi ByLab Verdal. • Digitale innspillsskjema • I arbeidet med nye hjemmesider i 2019-2021 er behovet for digitale løsninger for innbyggerdialog tatt inn

					som et viktig element. Dette er følges nå opp i innholdsproduksjonen i alle tre kommunene. • Verdal kommune er pilotkommune for «Stedskompasset», et verktøy for innbyggermedvirkning som både er digital og papirbasert. Verktøyet er verdifullt i kartlegging og innhenting av innspill i Bylab-metoden. • Kommunens Handlings- og økonomiplan rulleres hvert år og i denne prosessen vil det legges til rette for dialog og samskaping med verdalssamfunnet.
KUNNSKAPSINNHEITING RUNDT DEMOKRATI OG FOLKEVALGTROLLEN			X	X	LEVANGER: 6) Forskningsprosjekt: «<i>Det trengs en hel landsby – samskaping av sosial inkludering blant familier med barn i barnehage</i>», et samarbeid mellom Levanger kommune og Nord Universitet. 7) 12.11.19: Seminar for bla politikere, forskere og ledere: «<i>Hva er samskaping, hvordan kan det gjøres og hva trenger vi mer kunnskap om?</i>». Her deltok bla. representanter fra politisk og administrativ ledelse og fra arbeidsgruppa for Levanger by&bygdeLAB. 8) 28-29.11.19: Byutviklingsverksted med tema «<i>Kulturarv, kunst og mennesker som ressurs for en attraktiv og bærekraftig byutvikling</i>» ble innarbeidet i kommunens folkevalgtopplæring. Her deltok bla. representanter fra politisk og administrativ ledelse og fra arbeidsgruppa for Levanger by&bygdeLAB.
					STEINKJER: • Mye erfaring innhentet gjennom å ha hatt folkevalgte med i både mobilisering og gjennomføring av aktiviteter. • Dette er bl.a. formidlet under folkevalgtprogrammet i november 2019, hvor det var lagt inn ei arbeidsøkt på to timer med tema medvirkning, hvor målgruppen var det nye kommunestyret og representanter til politisk oppnevnte råd- og utvalg • Folkevalgte kobles på i arbeidet med Bolystarbeid i bygdene, og vi ser at dette også er hensiktsmessig og styrkende for arbeidet med Bylab og sentrumsutvikling. Denne påkoblingen skjer via plan – og utredningstjensten i kommunen.
					VERDAL: • 12.11.19: Deltakelse på seminar i regi Nord universitet og Levanger kommune for bla politikere, forskere og ledere: «<i>Hva er samskaping, hvordan kan det gjøres og hva trenger vi mer kunnskap om?</i>». Her deltok representanter fra politisk og administrativ ledelse i Verdal, og andre administrativt ansatte. • 28-29.11.19: Deltakelse på Byutviklingsverksted i regi Levanger kommune med tema «<i>Kulturarv, kunst og mennesker som ressurs for en attraktiv og bærekraftig byutvikling</i>». Her deltok representanter fra arbeidsgruppa for ByLab Verdal. • I forbindelse med planprosessene er det i 2020 arbeidet tett med politiske råd og utvalg for å øke bevisstheten omkring rollen de folkevalgte har i samskapingskommunen og viktigheten av innbyggermedvirkning. • I forsøket med oppgaveutvalg er folkevalgtrollen en del av evalueringen av oppgaveutvalg som metode for samskaping. Folkevalgtrollen blir også forsket på gjennom Distriktsforsk kommune, der folkevalgte er intervjuet om sine erfaringer.

KOMPETANSEHEVING OG PROSESSFAGLIG UTVIKLING I ORGANISASJONENE		X	X	X	LEVANGER: - Jfr. tiltak under pkt. <i>kunnskapsinnhenting rundt demokrati og folkevalgtrollen</i> - Kommuneplanlegging, samskapingskommunen og utvikling av Levanger by&bygdeLAB som arena for innbyggerinvolvering var tema på folkevalgtopplæringen for kommunestyret 21-22.19 - Samskapingskommunen og utvikling av Levanger by&bygdeLAB som arena for innbyggerinvolvering og prosessforståelse har vært tema på møter i kommunestyret, administrasjonsutvalget, driftsutvalget, plan- og utviklingsutvalget, eldrerådet, rådet for personer med nedsatt funksjonsevne, trafikksikkerhetsutvalget, strategisk lederteam (kommunedirektørens ledergruppe), forum for tillitsvalgte, enhetsledermøter og prosessledergruppa i arbeidet med kommuneplanprosessene i 2019-2021. - Steinkjer kommune har bidratt med kurs i «Bolytsteam-metoden» for kommunale planprosessledere. - Det ble i 2019 utredet og vedtatt ny ledelsesplattform for Levanger kommune. Her stilles det krav til at kommunale ledere bla skal være samskapende og ha grunnleggende kompetanse om endringsprosesser. - Basert på ledelsesplattformen ble det i samarbeid med PWC gjennomført et lederutviklingsprogram over 9 dager i perioden mars 2020 til juni 2021. Programmet besto av 7 tema, og 4 av dem omhandlet endringsledelse, samskaping/samarbeid og innbyggerinvolvering. Ca. 80 kommunale ledere og tillitsvalgte deltok i programmet. - Høsten 2020 deltok 8 kommunalt ansatte med ansvar for gjennomføring av prosesser i og utenfor kommuneorganisasjonen, på kurs over 6 dager i prosessledelse i regi LENT.
					STEINKJER: - August 2018: Møtte innbyggere i martnasboden, og hadde stand på Amfi-senteret – for å innhente ideer for å gjøre byen bedre og få inntrykk av hva de er fornøyde med og ikke. - Vi presenterte prosjektet for studenter ved NORD Universitet og ba om innspill fra de også. - September 2018: Besøkte kantina på videregående skole for å finne ut hva de er fornøyde med, og hvilke ideer de har for å gjøre byen bedre. - På forskningsdagene 2018 hadde vi en stand hvor vi presenterte ByLab Steinkjer, hvor vi fikk snakket med mange 10.klassinger – og fikk en del innspill til byutvikling. - Etter disse treffene gikk vi gjennom alle forslagene og sorterte og kategoriserte. - Januar 2019: Møtte gårdeiere, næringsforum og politikere for presentasjon av innspillene, og for utvelgelse av ideer til avstemning, og ideer gårdeiere og næringsforum selv kunne ta hånd om. - Febr./mars 2019: Online avstemming. Vi møtte på videregående og Mære Landbruksskole for å be elevene om å stemme, samtidig som avstemningen ble flittig delt på sosiale media. - Aktiviteter og uteservering var de tiltakene som fikk flest stemmer, og det ble jobbet med å legge til rette for at aktører skulle få tilgang til strøm og vann, og at aktuelle i kommunen (saksbehandler skjenkebevilling) var tilgjengelig. - Sommer 2019: Det ble leid et toalett som sto på bystranda hele sommeren. - En matvogn med thai-mat sto der de dagene det var vær til det. - Det ble kjøpt inn leker til ei kasse for å legge til rette for mer aktivitet.

					- Høst 2019: Evaluering – av prosess og aktiviteter. Vi så at det ble knapt med tid fra annonsering i juni til et aktivt prosjekt i juli skulle være klart. Det er behov for flere år med utprøving av denne metoden VERDAL: - Tre deltakere fra arbeidsgruppa for ByLab Verdal deltok på prosesslederkurs i regi Lent og Sunne kommuner. - Det er foretatt en kartlegging av prosesskompetanse i organisasjonen og et tverrfaglig nettverk for prosesskunnskap er under etablering. - Kartleggingen viser et behov for ytterligere kompetanseheving på området. - Komité plan og samfunn, komité mennesker og livskvalitet, virksomhetsledermøter, rådmannsteam møter: ByLab Verdal som metode for innbyggerinvolvering og samskaping har vært tema i disse møtene. - Seks personer fra Verdal kommune deltok høsten 2020 på prosesslederkurs i regi Lent. Det er nødvendig å styrke prosesskompetansen bredt i organisasjonen dersom en skal lykkes med å arbeide med innbyggermedvirkning i alle deler av organisasjonen, og særlig for å få forankret ByLab-tanken i flere enheter. - To personer fra Verdal kommune deltok på sertifiseringskurs i regi Lent våren 2021. 12 personer fra Verdal kommune og 15 innbyggere deltok i opplæring i prosess for tjenestedesign med case biblioteket som samskapingsarena og samlokalisering.
BESKRIVE PERMANENT DRIFTSMODELL				X	Se beskrivelser i kap. 4 Utvikling av By&bygdeLAB som metode.
FORMIDLING				X	- Det er laget en kortfilm som presenterer Levanger by&bygdeLAB, og som brukes i mobiliseringsarbeidet. - Det er laget en film i Levanger som viser mobiliseringsarbeidet (utfordringer-muligheter-resultater) og som er brukt i ulike presentasjoner. - Det er laget en kortfilm som beskriver eksperimentet med Råneoperaen på MInsaas plass i Verdal. - Det er laget en introduksjonsfilm til de digitale innspillskjemaene og gruppearbeidene i skole, ifm samfunnsplanprosessen. - Kommunene har valgt felles leverandør som utgangspunkt for utvikling av nye hjemmesider. Dermed kan vi ha en felles løsning for formidlingen av by&bygdeLAB som metode for innbyggerinvolvering og samskaping på hjemmesidene. - Vi lager en felles film som forteller hvordan vi jobber med by&bygdeLAB, og som skal legges på hjemmesidene.
IMPLEMENTERE PERMANENT DRIFTSMODELL I KOMMUNENE					LEVANGER: I Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030, er «Levanger, en samskapende kommune» ett av fire satsingsområder, med 11 strategier som forteller hvordan vi skal jobbe med dette. I Handlings- og økonomiplan 2022-2025 er det vedtatt å «Utvikle Levanger by&bygdeLAB som permanent metode i samfunnsplanlegging, og gjennomføre årlige dialogmøter med fokus på evaluering og planlegging». I tillegg er det vedtatt en rekke tiltak og oppdrag som innebærer samarbeid og samskaping med innbyggere, frivillighet, næringsliv og andre.

					STEINKJER: Prosjektet by- og bygdelab har økt kommunens og samarbeidspartnerenes fokus på og kunnskap om samskaping i samfunnsutviklinga. Samskaping som metode for innbyggerdialog og samfunnsutvikling er en av 4 strategier i vedtatt kommuneplanens samfunnsdel- og er som sådan førende for alt arbeid vi gjør i kommunen. Samskapingsstrategien har som hovedmål at «Steinkjersamfunnet skal stimulere til og fremme velfungerende partnerskap mellom det offentlige, private og sivile samfunn». Strategi: Steinkjer kommune skal befeste, kvalitetssikre og videreutvikle plattform for samskaping i Steinkjer. Delmål i strategien er at Steinkjersamfunnet har lydhøre, inkluderende, deltakelsesbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivåer. Det er etablert og vil bli etablert både permanente og midlertidige arenaer for samskaping- for eksempel Steinkjer næringsforum sin ressursgruppe for handel, service og kultur, bolystgrupper i kommunedelene, kontaktforum SteinkjerBy, byutviklingsforum osv. Prosjektet har gitt oss mulighet til å teste ut enkelte spesifikke tema, eksempelvis servering og aktivitetstilbud på Bystranda, og har i den sammenheng gitt både kunnskap og erfaringer ift. å vurdere om det er behov for et slikt tilbud. Alle samskapingsprosesser bidrar til kollektiv kapasitetsbygging, dvs. at Steinkjersamfunnet totalt sett og den enkelte deltaker etter slike prosesser står bedre rustet til å møte framtidens utfordringer enn en gjorde før.
				X	VERDAL: I kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030 står det at «<i>Verdal skal videreutvikle evnen til samhandling og samskaping med omgivelsene. Det innebærer blant annet aktiv lytting til innbyggerstemmen i tjenesteutviklingen. Gode samhandlingsarenaer vil styrke samarbeidet, nærdemokrati og innbyggerinvolvering må videreutvikles</i>». Kommunen skal være rigget for at innbyggere og samfunnsaktører blir motivert til å bidra i samfunnsutviklingen. I første utkast til handlings- og økonomiplan 2023-2026 er dette beskrevet med følgende tiltak: «<i>videreutvikle Bolystutvalg og ByLab som metode for innbyggermedvirkning</i>».
AVSLUTNING OG RAPPORTERING				X	Kommunenes sluttrapport er utarbeidet og innsendt til Statsforvalteren innen fristen 31. mai 2022.

9. Økonomi

Kostnader	Felles budsjett 1000 kr				Budsjett og regnskap fordelt på kommunene 1000 kr								
	2019	2020	2021	2019-2021	Levanger			Steinkjer			Verdal		
					2019	2020	2021/2022	2019	2020	2021/2022	2019	2020	2021/2022

						Bud.	Regn.	Bud.	Regn.	Bud.	Regn.	Bud.	Regn.	Bud.	Regn.	Bud.	Regn.	Bud.	Regn.	Bud.	Regn.	Bud.	Regn.
1	Lønnsutgifter prosjektleder i 3 år	368	368	368	1 104	123	122	123	122	123	122	123	121	123	123	123	90	123	136	123	60	123	130
2	Kontorhold/overhead	89	89	89	267	30	15	30	15	30	46	30	3	30	30	30	10	30	10	30		30	
3	Drift av bylaboratoriene: møter, arrangementer og eksperimenter	32	32	32	96	11	11	11	15	11	127	11	13	11	22	11	29	11	65	11	11	11	13
4	Lønnsutgifter prosjektansvarlige, møter i styringsgruppa	21	21	21	63	7	7	7	7	7	7	7	18	7	7	7	7	7		7	7	7	7
5	Lønnsutgifter prosjektgruppedeltakere, møter i prosjektgruppa	110	110	110	330	37	35	37	37	37	37	37	53	37	21	37	37	37		37	37	37	37
6	Lønnsutgifter prosjektgruppe-deltakere, oppfølging lokalt	521	521	521	1 563	174	169	174	174	174	174	174	106	174	93	174	154	174	321	174	183	174	212
7	Lønnsutgifter ressursgruppe, oppfølging lokale prosjekter	316	316	316	948	105	169	105	105	105	105	105	176	105	80	105	66	105	43	105	159	105	105
8	Fast og mobilt utstyr for kunnskapsutvikling og mobilisering	105	53	53	211	35	133	18	45	18	22	35	0	18	0	18		35	18	18		18	9
9	Løsninger for kommunikasjon, dialog, formidling og informasjon	79	132	132	343	26	46	44	31	44	155	26	24	44	20	44	20	26		44	5	44	
10	Studieturer/nettverksbygging	42	42	42	126	14		14		14		14	9	14	11	14		14		14		14	9
11	Reiser og transport	32	32	32	96	11		11		10		11		11	5	10	7	11	20	11		10	7
12	Forskning og eksterne konsulenter	84	84	58	226	28		28		19		28	86	28	47	19	10	28		28		19	
13	Kompetanseheving og prosessfaglig utvikling	68	68	68	204	23	23	23	112	23		23	0	23		23		23	9	23	90	23	90
SUM		1 867	1 867	1 841	5 575	622	730	622	663	614	795	622	630	622	459	614	430	622	622	622	552	614	619
Finansiering																							
14	Egenfinansiering	967	967	941	2 875	322	380	322	435	314	323	322	355	322	159	314	130	322	322	322	277	314	344
15	Skjønnsmidler	900	900	900	2 700	300	350	300	228	300	472	300	275	300	300	300	300	300	275	300	275	300	275
SUM		1 867	1 867	1 841	5 575	622	730	622	663	614	795	622	630	622	459	614	430	622	622	622	552	614	619

Kommentarer til regnskapet

1) Lønnsutgifter prosjektleder i 3 år
I Levanger har styrene i Åsen Bygdeforum, Skogn Forum, Ytterøyutvalget og Levanger Vel ivaretatt lokal prosjektledelse, lokal mobilisering og utvikling av lokale møtesteder. Midlene til lønnsutgifter prosjektleder er derfor utbetalt til de fire forumene, som har brukt midlene til lokal mobilisering. Verdal: 2019: Prosjektleder i «Kulturkvartalet» har ivaretatt prosjektledelse for koordinering av eksperimenter. Dette har vært ansett som nyttig da vedkommende også ivaretar prosjektledelse for Steinkjer kommune og kan bistå med kunnskap og erfaringer fra begge kommunene. Kr. 105 000. Verdal næringsforum har også bidratt inn i prosjektledelsen. Kr. 31 500. 2020: Lokal prosjektledelse inkl. lokal mobilisering og utvikling ivaretas av oppgaveutvalgene i Helgådalen, Ness og Leksdal, for 60 000 kr.
2) Kontorhold/overhead
Av samme årsak som beskrevet i pkt. 1) er det utbetalt prosjektmidler til samarbeidspartene til dekning av kontorhold/overhead.
3) Drift av bylaboratoriene: møter, arrangementer og eksperimenter
Levanger har disponert midler til møter, arrangementer og eksperimenter rundt om i kommunen. Verdal: 2019: Leie av møterom, bevertning, driftsutgifter knyttet til arrangement og møter. Innkjøp av teller til bruk i eksperimenter. Kr. 65 000. 2020: Bevertning, driftsutgifter, møterom og div kr 11.000.
4) Lønnsutgifter prosjektansvarlige, møter i styringsgruppa
Lønnsutgifter til prosjektansvarlig i Levanger og Verdal er årlig beregnet til 7.000.
5) Lønnsutgifter prosjektgruppedeltakere, møter i prosjektgruppa
Levanger: 2 prosjektgruppedeltakere, kr. 35.000 i 2019 og 37.000 i 2020 og 2021/2022. Verdal: Lønnsutgifter til 2 prosjektgruppedeltakere 37.000 i 2020.
6) Lønnsutgifter prosjektgruppedeltakere, oppfølging lokalt
Levanger: 169 timer i 2019 og 174 timer i 2020 og i 2021/2022. Det reelle timetallet er høyere. Verdal: 2019: Totalt 427,5 timer. 2020: 183 timer
7) Lønnsutgifter ressursgruppe, oppfølging lokale prosjekter
Levanger: 169 timer i 2019 og 105 timer i 2020 og 2021/2022. Det reelle timetallet er høyere. Verdal: 2019: Totalt 57 timer. 2020: 159 timer.
8) Fast og mobilt utstyr for kunnskapsutvikling og mobilisering
Levanger: Her inngår ulike typer utstyr på nye møtesteder inne og ute, bla. på Skogn helsetun og ungdomshus på Skogn, Åsen og Ytterøy.
9) Løsninger for kommunikasjon, dialog, formidling og informasjon
Levanger: Omhandler ulike løsninger som benker, digitale skjermer, buttons, utstillinger, rolluper, kart og digital landingsside for å samle digitale infoløsninger. Verdal: 2020: Div. kommunikasjonsutstyr kr 5000.
10) Studieturer/nettverksbygging
11) Reiser og transport
Levanger: Studieturer, nettverksbygging og reiser bla. til ByLab Hamar og reiser mellom Innherredsbyene for møter og arrangementer er finansiert med andre midler. Covid19 hindret reiser i 2020 og 2021. Verdal: Studieturer, konferanser og reiser: Konferanse Drammen, ByLab Hamar, Brussel (innlegg på region-uka), samt reiser mellom Innherredsbyene for møter og arrangement. Kr. 20 000.
12) Forskning og eksterne konsulenter
Levanger: Forskning og eksterne konsulenter er dekket med annen finansiering. Levanger kommune deltar bla i prosjektet MEDSAM sammen med Steinkjer, andre kommuner og flere forskningsmiljøer, for å forske på modeller for medborgersamskaping. Her er by&bygdeLAB Levangers bidrag. I prosjektperioden har også Levanger kommune samarbeidet med Nord Universitet om forskningsprosjektet «Det trengs en hel landsby – Samskapelse av sosial inkludering blant familier med barn i barnehage» som ble ferdigstilt våren 2022.
13) Kompetanseheving og prosessfaglig utvikling
Levanger: Kr. 23.000 ble disponert til kompetansehevende tiltak i 2019. I 2020 deltok 8 ansatte fra hele kommuneorganisasjonen på kurs i prosessledelse i regi Lent. Dette er ansatte med ansvar for gjennomføring av prosesser i organisasjonen og lokalsamfunnet. Kostnaden på kr. 112.000 ble finansiert med andre midler. Verdal: I 2020 deltok seks personer fra ulike enheter i kommuneorganisasjonen på kurs i prosessledelse i regi Lent. Kostnad 90 000 kr.

14) Egenfinansiering
Levanger: Reell timebruk knyttet til egeninnsats overstiger det som er lagt inn i budsjett og regnskap. Verdal: Kommunal egeninnsats prosjektgruppe: 427,5 time. Kommunal egeninnsats intern workshop: 30 timer. Kommunal egeninnsats uteavdelingen og kommunikasjon: 27 timer. Egeninnsats frivillighet i innspillsmøter på Minsaas plass mai 2019: 120 timer (ikke ført i regnskap). 2020: Kommunal egeninnsats legges inn med kr. 277 000.
15) Skjønnsmidler
Levanger var søkerkommune og har ivaretatt ekstra arbeid knyttet til søknader, rapportering og økonomi. Dette er kompensert årlig med kr. 25.000 fra hver av kommunene Steinkjer og Verdal. Midlene er disponert i prosjektet i Levanger.

10. Erfaringer med Levanger by&bygdeLAB og tanker om videre utvikling v/samarbeidspartene i Levanger by&bygdeLAB

Orientering til formannskapet 17.03.2021 v/representanter fra Åsen bygdeforum, Skogn forum, Ytterøyutvalget og Levanger vel

LEVANGER BY&BYGDELAB ÅSEN:

Åsen Bygdeforum har eksistert siden midten av 90-tallet og har hatt ett styre som har bestått av mange dyktige ledere og styre medlemmer som aktivt har jobbet for utvikling av bygda og har gjort en god jobb.

Jeg tok over som leder for 3 år siden og da hadde engasjementet til bygdeforumet vært litt stille i noen år, det ble beskrevet at styrearbeidet gikk ut på holde en 3-4 styremøter samt arrangere juletretenninga. Det ble fort endring i det strategiske arbeidet, da det var ett stort ønske i bygda at Bygdeforumet skulle utøve ett engasjement igjen for blant annet skape bolyst, integrering og utvikling. For min del ble dette litt overveldende da jeg ikke har noen form for politiske erfaring og kjente lite til kommunen sitt strategiske arbeid.

Det ble ett stort lyspunkt da Tove Nordgaard tok kontakt på vårparten i 2019 og jeg ble introdusert for By og BygdeLAB prosjektet. Alt var helt nytt både for oss i de ulike forumene, kommunen, politikere og innbyggere, så den første tiden ble brukt til mye diskusjoner og planlegging på hvilken vei vi skulle gå. Hovedmålet var og er fortsatt hvordan skape mer innbyggerinvolvering og engasjement for den enkelte innbygger. For mange i befolkningen kan det føles en stor avstand fra det politiske og kommune administrasjonens arbeid og man hører ofte «dem» og «vi».

Det var en stor glede og overraskelse da «idedugnaden» i form av et folkemøte ble arrangert blant annet her i Åsen. Ca 100 møtte opp, gammel som ung, for å høre om det nye prosjektet, og det ble skapt et godt møte som engasjerte. Måten som møte ble arrangert på hadde ikke vært utprøvd tidligere, og man har kanskje tidligere hatt negative erfaringer når politikere og kommune skal ut til folket for å legge frem planer og endringer. Men med by og bygdeLAB prosjektet snur man på rekkefølgen og folket får komme med sine ideer først, og bestemmelser blir gjort etter dette. Da blir det ofte god stemning for man føle å bli hørt og sett. Og ikke minst får ansatte i kommunen og politikere verdifull lokalkunnskap som kan lette det politiske arbeidet.

Men det har også vært litt «trått» da vi ser at prosjektet ikke har vært synlig nok for innbyggerne og at metoden å jobbe på er fremmed for både innbyggere og kommune og kanskje ikke sett verdien i det å sette i gang ett prosjekt til. Mye av det kanskje kommer av tidspress både hos oss som jobber lokalt og i kommuneorganisasjonen og mange saker som skal håndteres samtidig og behov for å finne finansieringsløsninger for prosjektene.

Om en ser verdien av omstilling, lytter, tenker kreativt, er litt uredd og raus får man en god framtidsutvikling.

Ungdomsklubben på Åsen er ett resultat av idedugnaden høsten 2019, det har tatt litt tid med planlegging og organisering. Men prosessen har vært god da det har vært ett tverrfaglig samarbeid med både kommune, innbyggere, lag og foreninger. I prosessen har ungdommene blitt hørt hele veien og fått ett eierskap til klubben og de ser nå endelig frem til en plass å være.

Ungdomsklubben er en av mange prosesser som vi har deltatt i etter at By&bygdeLAB prosjektet startet. Jeg kan nevne flere, som Reiselivsundersøkelsen, Ny visjon for Levanger, Aldersvennlig by og nærmiljø, Byutviklingsverkstedet, Dina Von Heimborg sitt midtveisseminar og 2 dager med aksjonsforskning, møte om strategisk næringsplan, vi er medlemmer av Levanger næringsforening og har deltatt på bedriftsbesøk i Åsen, og vi sitter i reiselivsrådet. Vi har også hatt samarbeid om vardetenningen i forbindelse med alternativ for Fakkelnatta.

Mye av dette har gitt prosjektgruppa for By og bygdeLAB verdifull innsikt i prosesser og en kan med dette utnytte kunnskapen på tvers i kommunen.

Åsen Bygdeforumet har igjennom By og bygdeLAB prosjektet opplevd at innbyggerne tar lettere kontakt når de har ideer som de ønsker skal realiseres. Noen ideer er langsiktige planer mens andre kan vi ta tak i med en gang. Vi har blant annet ett prosjekt som er ett tverrfaglig samarbeid om å få til en Grønn lunge inn til Bakklandet. Dette var en ide som kom opp blant annet fordi man ønsket flere tilgjengelige møteplasser ute, som var ment for både unge og gamle og at det er sentralt. Og vi jobber sammen med Bakklandet vel for å sette i gang fartsdempende tiltak i Torhaugen.

Gode kommunikasjonsprosesser der at budskapet kommer tydelig frem for alle parter samt mulighet for gode møteplasser, vil være med å danne en god samskap. Lager vi ett miljø for den gode uhytidelige kaffepraten så er det ett håp at vi får høre stemmen til flere som sitter med verdifulle ideer eller kunnskap.

Da kommer vi dit vi ønsker som kommune: «*Vi i lag, triveligst i Trøndelag*»

LEVANGER BY&BYGDELAB SKOGN:

Skogn Forum ble etablert i april 2018 og er en interesseforening for næringsdrivende, lag/ foreninger og privatpersoner. Forumet består av følgende undergrupper: Ungdomsgruppe, Grønt miljø (uteareal), Trivsels-/ aktivitetsgruppe, Næringsgruppe, Pensjonistgruppe. Formål (utdrag fra vedtektene): «...fremme trivsel, bolyst og utvikling av Skogn, samt bidra til at næringsaktører opplever det attraktivt å drive og utvikle næringsvirksomhet i Skogn. Det skal arbeides for et framtidsrettet, offensivt, raust og inkluderende lokalmiljø».

Hva var situasjonen/problemet før vi fikk Levanger by&bygdeLAB?

På "idedugnad" i sept. 2019 på Skogn helsetun, kom det en rekke innspill/forslag til utvikling og forbedring av tilbud til beboerne på Skogn. Det var meget godt oppmøte, og mange lag og foreninger var representert i tillegg til enkeltpersoner. Tilsvarende møter ble gjennomført på Ytterøy, Åsen og Levanger. Dette må betraktes som starten på Levanger by- og bygdeLAB. Lokalsamfunnet hadde tidligere ikke noe felles talerør mellom bygda og kommunen.

Det har tidligere vært beskjeden kontakt mellom de ulike bygdesentra, selv om det er etablert egne "bygdeforum" i de ulike sentra. Med utgangspunkt i forslagene fra "septembermøtet" i 2019, ble fokus først og fremst rettet mot egen bygd, og i mindre grad på samarbeidsmuligheter med de andre tilsvarende fora i kommunen.

Hva er læringen fra prosjektet så langt?

Gjennom jevnlig samarbeidsmøter mellom kommunen og repr. fra de fire lokale fora, er det utvekslet erfaringer og avdekket muligheter for samarbeid på tvers av de enkelte fora. Det har blitt en ny arena som vi ikke har hatt tidligere. By- og bygdeLABen er også en kanal mellom lokalsamfunnene i kommunen, som kan brukes begge veier. LABen er godt egnet til å gjennomføre høringer på saker som behandles i formannskap og kommunestyre, i den grad kommunen ønsker å involvere de ulike lokalfora.

Hva har det ført til?

Noen eksempler på resultat så langt av samarbeidet mellom Skogn Forum og by- og bygdeLABen:

- Samhandling med kommunen om rydding/opprusting av Holsandstranda
- Etablering av ungdomsklubb på Fokusbygget i Skogn sentrum
- Ideen om å lage et "mekkeverksted" for uorganisert ungdom, som nå blir realisert i løpet av første halvår. Det blir reist et bygg av tre containere ved siden av svømmehallen ved Skogn barne- og ungdomsskole. Bygget er finansiert av Gjensidigestiftelsen (kr.740.000). Planen er at det skal være ferdig senest 1.9.21.

- Midlertidig (kortsiktig) bruk av Skogn helsetun for 8-10 frivillige lag og foreninger. Kan benyttes til det er avklart hva bygget skal brukes til framover.
- Skogn Forum har fått et oppdrag fra kommunestyret (sept.2020) om å delta i arbeidet med utviklingen av Skogn, med uttalelser til Kommuneplan, delplan Skogn sentrum, samt framtidig bruk av Skogn helsetun.. To bredt sammensatte arbeidsgrupper er etablert og er i godt i gang med arbeidet.

Tanker om videre utvikling?

Det er viktig å utvikle samarbeidet videre, hvor det settes enda mer fokus på felles arrangement/ tiltak. Det kan bidra til å styrke fellesskapet mellom by og bygd, og samarbeidet mellom de ulike sentra. Det vil kunne styrke kommunen som helhet. Levanger by- og bygdeLAB er godt egnet som «verktøy» for å utvikle grunnlag for samskaping og styrke fellesskapet i kommunen. Dette er også en viktig læringsarena både for lokalsamfunnet og kommunen.

LEVANGER BY&BYGDELAB YTTERØY:

Sommeren 2019 ble jeg kontaktet av arbeidsutvalget i Ytterøyutvalget, der jeg ble presentert ideen om by&bygdeLAB-prosjektet. Ytterøyutvalget er en arena der viktige spørsmål for bygda, slik som forhold for økt bosetning, næringsutvikling, samferdsel, oppvekstsvilkår og trivsel, blir tatt opp. Prosjektet hørtes interessant ut da det utfordret måten å tenke samskaping på med blant annet tidlig innbyggerinvolvering og samarbeid på tvers av de ulike grendene. Tidligere har vi oftere sett inn mot Levanger sentrum enn ut imot bygdene. Mitt eksisterende syn var også da at folk generelt kunne følge for stor avstand mellom kommune og innbygger. Som nyinnflyttet på Ytterøy ble jeg tidlig imponert over engasjementet til lokalsamfunnet. Likevel så jeg utfordringer med at de ulike grupperingene ofte kunne jobbe for seg selv, og at verdien med et lokalt møtested der samskaping og erfaringsdeling sto sterkt, var noe vi absolutt kunne dra nytte av.

For oss har jevnlig arbeidsgruppemøter der man kan dra nytte og få innsikt i prosjekter og prosesser som rører seg i de ulike delene av kommunen vært svært nyttig. Dette skaper drivkraft. Prosjektet har vist oss at kommunen ønsker å legge opp til tidlig innbyggerinvolvering gjennom blant annet dialogmøtet som ble arrangert høsten 2019 der de ulike områdelederne i kommunen deltok og ga bygda mulighet til å stille spørsmål og komme med innspill. Dette resulterte i ulike tiltaksønsker fra innbyggerne. Da andelen av deltakere blant ungdom og barn var lav, organiserte Ungdomslaget på forespørsel fra by&bygdeLAB en egen spørreundersøkelse myntet på denne gruppen. Responsen var svært god og som et resultat av dialogmøtet og spørreundersøkelsen ble det iverksatt arbeid med å legge til rette for en sterkt savnet ungdomsklubb på Ytterøy. Dessverre har det oppstått forsinkelse med oppstart av ungdomsklubb da det har vært ulike utfordringer med byggesøknad og ramme faktorene i lokalet. Likevel kan vi her se en stor verdi av å sitte i en arbeidsgruppe og blant annet dra nytte av erfaringer ungdomsklubben i Åsen har gjort seg så langt i en ellers krevende arrangementstid. Dette vil gjøre oppstarten mye enklere og kreve mindre tid og ressurser.

Det jobbes med mange ulike prosjekter i de ulike bygdeforene og gjennom deling i arbeidsmøtene kan de andre ta del i erfaringer og utfordringer i tillegg til at den gir kommunen verdifull lokalkunnskap. Et eksempel er der prosjektlederne i by&bygdeLAB har vist stor interesse for utvikling av blant annet ferjeanløpet på Hokstad.

Prosjektet by&bygdeLAB utfordrer lokalbefolkningen til å tenke litt annerledes. Omstilling er krevende og tar tid. Derfor har vi følt på en frustrasjon og unødig friksjon på at prosjektet ikke var godt nok innlemmet i administrasjonen den første tiden, og som videre medførte at en av medlemmene fra Ytterøy valgte å trekke seg.

Å etablere en møteplass har også vært en utfordring da Ytterøysamfunnet har svært få lokaler å ta i bruk som innehar universell utforming. Likevel har ulike lag og foreninger sagt på forespørsel at prosjektet fremdeles virker interessant og at de ser nytten av å få i stand et møtelokale.

Videre har prosjektet bidratt til at vi har fått tatt del i mål og strategier for Kommuneplanens samfunnsdel før høring, reiselivsundersøkelsen, ny visjon for Levanger og vardetenning som alternativ til fakkelnatta.

Har troen på at prosjektet vil være viktig for utvikling av kommunen og de ulike bygdene. Spesielt gjennom innbyggerinvolvering og evne til å tenke samskaping på en annen måte. Videre er det viktig at vi klarer å være med på å realisere ideer gjennom ulike tiltak.

LEVANGER BY&BYGDELAB SENTRUM:

Levanger Vel er en forening som har engasjert seg i Levanger sentrum i mange år. Vi er en interesseforening som arbeider og engasjerer oss i kulturaktiviteter, reguleringspørsmål, aktiviteter i sentrum, martnas-arrangement gjennom hele året, julegate, blomsterbyen, bymuseet og er samarbeidspartner med andre lag og foreninger.

Formål (utdrag fra vedtektene): «Levanger Vel er en upolitisk forening som har som formål å arbeide for Levanger bys trivsel og fremgang, samt ivareta huseiernes og innbyggernes interesser.».

Vi ble invitert inn i samarbeidet i 2019. Avstanden mellom by og bygd viste seg raskt å være mindre enn hva man hadde trodd, og muligheten for å kunne jobbe sammen for å gjøre Levanger til en attraktiv og levende kommune ble fort noe foranet ble omforent om. Arbeidsmetodene som er benyttet for å utvikle et mer samskapende samarbeid ble godt i mottatt og har for Levanger Vels del vært svært positiv.

Gjennom jevnlig samarbeidsmøter i Levanger by&bygdeLAB har det blitt lagt til rette for utveksling av erfaringer, kompetanse og samarbeid mellom ulike deltakere og kommunen. Det å kunne samarbeide på en måte hvor mulighetsfokus får størst plass medfører også at det skapes flere gode løsninger. Det å legge til rette for at innbyggerne får delta aktivt gjør at flere opplever å være viktige bidragsytere i sitt nærmiljø. Det å kjenne på at man bidrar inn til noe større fremmer engasjement og pågangsmot i lokalsamfunnet.

Av samarbeidsaktiviteter hvor vi ser at by & bygdelaben har vært en viktig ressurs, så kan det nevnes flere ting; parker i byen, blomster på sommeren, dugnadsarrangement, vinterbelysningen, Sjøbadet og ikke minst Bakgårdsfestivalen.

Bakgårdsfestivalen ble arrangert for første gang i 2020. Dette ble et arrangement som involverte frivillighet, kommune, Riksantikvaren, Fylkeskommunen og flere næringslivsaktører. Selv med et koronapreget 2020 fikk vi gjennomført et arrangement som vi med stolthet kan bygge videre på. Koblingen med ulik kompetanse som vi har fått tatt del i, gjennom by & bygdeLAB, har faktisk vært det som gjorde det mulig å gjennomføre Bakgårdsfestivalen i Levanger i 2020.

Det å lykkes sammen gjør at man kan arbeide videre med ny motivasjon. Det at flere trekker i samme retning og sikter mot det samme målet gjør at det blir engasjerende å skape noe sammen. Vi som forening ser store fordeler med arenaen som legger til rette for koblingen mellom næring, kommune, frivillighet og andre aktører. Dette skaper verdier for de som deltar og ikke minst for de som bor og besøker kommunen vår.

Vi er helt sikre på at vi blir Triveligst i Trøndelag ved å skape ting sammen!

ATTRACTIVE NORDIC TOWNS

STRATEGIES TOWARDS
A MORE SUSTAINABLE FUTURE

Attractive Nordic towns

The Nordic Council of Ministers is the official body for Nordic intergovernmental cooperation. The Presidency of the Nordic Council of Ministers, which is held for a period of one year, rotates between the five Nordic countries (Norway, Sweden, Denmark, Finland and Iceland). The country holding the Presidency of the Nordic Council of Ministers draws up a programme to guide Nordic co-operation during the year. Matters are prepared and followed up by the various committees of senior officials, which consist of civil servants from the member countries according to Nordic Cooperation (2019). The project “Attractive towns: Green redevelopment and competitiveness in Nordic urban regions. Towns that provide a good life for all” was launched in 2017 during Norway’s presidency of the Nordic Council of Ministers. The presidency project is one of several initiatives promoting Nordic competitiveness, green redevelopment, transition to a low-emission society, integration, and environments that promote public health. It is led by the Norwegian Ministry of Local Government and Modernisation, in cooperation with the Ministry of Health and Care Services and the Ministry of Climate and Environment.

During the Norwegian presidency, small and medium-sized Nordic towns were invited to apply to participate in a Nordic project network. Eighteen small and medium-sized Nordic towns that applied were chosen to participate; Sønderborg, Middelfart and Viborg (Denmark), Pori, Salo and Vasa (Finland), Akranes, Hornafjörður, Mosfellsbær and Fljotsdalshérað (Iceland), Hamar, Narvik, Levanger, Steinkjer and Vedal (Norway), Växjö, Lund and Ystad (Sweden).

This report¹ is a guide to those who aim at building attractive small and medium-sized Nordic towns. It is not a “how to” handbook. For the urban planners or politicians who are aiming at making their town more attractive, it gives inspiration on the road to achieving that goal. The report firstly explains the background, underlying framework and the challenges facing the small and medium-sized Nordic towns. Secondly, it describes five suggested strategies to consider towards creating attractive and sustainable towns in the Nordic region.

Title: Attractive Nordic Towns – Strategies Towards a Sustainable Future

Authors: Barbara Ascher, Anja Husa Halvorsen and Ulf Johansson

Date: October 2019

Pages: 43

Financed by: Nordic Council of Ministers

Client representative: Norwegian Ministry of Local Government and Modernisation in cooperation with Norwegian Ministry of Health and Care services and Norwegian Ministry of Climate and Environment

Project Manager: Anja H. Halvorsen

Quality Manager: Ulf Johansson

Language of report: English

¹ *Attractive Nordic towns – Strategies Towards a Sustainable Future* provides an overview of the results from; “A common Nordic strategy for attractive and inclusive urban environments” (subproject 4), “Mapping, development and use of methods to measure urban qualities and sustainability” (subproject 1) and “Contribution to handling complex decision-making challenges in urban regions” (subproject 3). The report is based on work done during the previous stages of this project, a review of literature, empirical knowledge and a dialogue with the towns and ministries involved, several approaches have been described.

ATTRACTIVE NORDIC TOWNS

STRATEGIES TOWARDS
A MORE SUSTAINABLE FUTURE

Picture 1: Idea platform. Photo: City of Pori, Finland

EXECUTIVE SUMMARY

This report is a guide to those who aim at building attractive small and medium-sized Nordic towns. It is not a “how to” handbook. For the urban planners or politicians who are aiming at making their town more attractive, it gives inspiration on the road to achieving that goal. Towns in the Nordic countries have very different geographical settings, they are characterised by a wide variety of socio-economic conditions, and they represent different types of small and medium-sized towns. So, which strategies to choose depends on the local context. The choice of actions and the stakeholders involved can vary from town to town. One size does not fit all but to be successful some common approaches need to be considered in all towns.

First and foremost, to reach the UN Sustainable Development Goals (SDG), a **holistic approach** is vital. To successfully make towns more attractive, efforts are needed across administrative boundaries and simultaneously on different territorial scales. This means that different stakeholders need to be mobilised and the town cannot only concentrate on managing issues under its own control. Towns also need to lead others in the quest for sustainability and attractivity. Local government departments need to get out of their traditional “comfort zone” and work closely together towards joint goals.

Second, **empowering the local society** is vital, since change affects their lives. There is a long tradition of citizen participation in Nordic urban planning. In fact, it is required by planning legislation. Here, it is important to realise that “empowerment” and “citizen participation” are not necessarily the same. Consulting inhabitants is not automatically the same as empowering them.

At the core of the concept of empowerment is the idea of power. The possibility of empowerment depends on two things. First, empowerment requires that power can change. If power cannot change, if it is inherent in positions or people, then empowerment is not possible, nor is empowerment conceivable in any meaningful way.

In other words, if power can change, then empowerment is possible. Second, the concept of empowerment depends upon the idea that power can expand.²

As illustrated in figure 1, empowering means delegating certain authorities to the citizens. Empowerment can also take place on an individual level and research shows that it can be an important health promoting factor.³

Third, creating sustainable and attractive towns means **change**. In change management theory, one of the strongest resistance factors could be described as “fear of change” or “going back to the old”. To achieve real change, it is vital to have a strong political vision combined with brave leadership. To avoid “going back to the old” it is important to ensure that an organisational memory is established (“Why are we doing this?”).

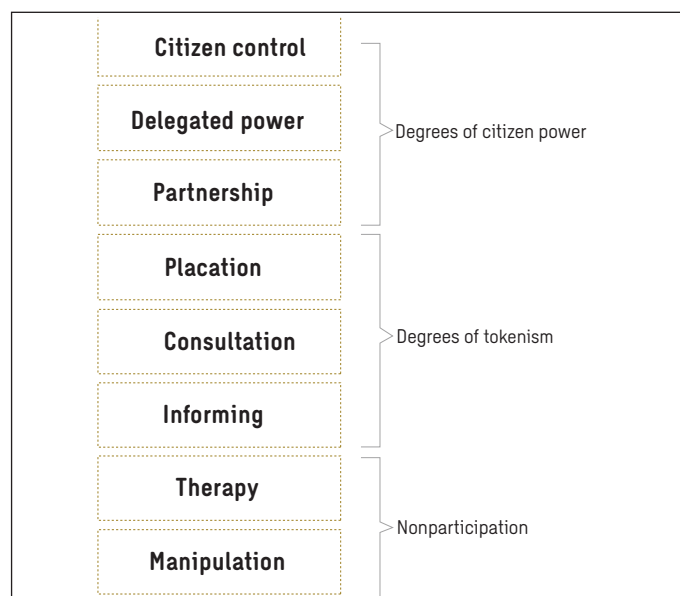

Figure 1: Eight rungs on the ladder of citizen participation

² Staples, L.H. (1990) *Powerful Ideas About Empowerment*, Administration in Social Work, 14:2, 29-42, MSW. DOI: 10.1300/J147v14n02_03

³ Arnstein, Sherry R., (1969) *A Ladder Of Citizen Participation*, Journal of the American Planning Association, 35: 4, 216-224, DOI: 10.1080/01944366908977225

Fourth, **resilience** is at the core of sustainability. This means that while striving towards the long-term goals, the everyday work needs to ensure that implementation is robust and that redundancy is safeguarded. In a time of digitalisation, connectivity and information concentration, local societies' sensitivity to disruption is perhaps larger than ever.

Fifth, **using and linking local strategies and actions to the Sustainable Development Goals** creates a solid base from which to build. The SDGs "offer a set of integrated objectives which can help to bring about a more sustainable vision of urban development, one that

provides equal opportunities to all inhabitants, promotes healthy living environments with access to green spaces, and is resilient in the face of everyday disasters and climate risks".⁴ When aligned with existing planning frameworks and development priorities, they can strengthen development outcomes and provide additional resources for local governments. The indicators proposed during earlier stages of this project can come in handy and function as a guide for making priorities.

According to SDG Cities Guide, there are four basic steps for getting started with SDG implementation in cities:

⁴ SDG Cities Guide: <https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3>

⁵ Lucci, Paula (2015). Localising the post-2015 agenda: what does it mean in practice? Available online at: http://www.delog.org/cms/upload/teaser/ODI_Localising_Post-2015_What_does_it_mean_in_practice.pdf⁵ Lucci, Paula (2015). Localising the post-2015 agenda: what does it mean in practice? Available online at: http://www.delog.org/cms/upload/teaser/ODI_Localising_Post-2015_What_does_it_mean_in_practice.pdf

⁶ Global Taskforce of Local and Regional Governments et al. How to Localize Targets and Indicators of the Post-2015 Agenda. 2014. Available at: https://www.uclg.org/sites/default/files/localization_targets_indicator_web.pdf

4 BASIC STEPS FOR GETTING STARTED WITH THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS (SDG) IMPLEMENTATION⁵⁶

- 1** INITIATE AN INCLUSIVE AND PARTICIPATORY PROCESS:
RAISING AWARENESS OF THE SDGS AND ENGAGING
STAKEHOLDER COLLABORATION TO ACHIEVE THE GOALS AND TARGETS.
- 2** SET THE LOCAL SDG AGENDA:
TRANSLATING THE GLOBAL SDGS INTO AN AMBITIOUS YET REALISTIC AGENDA
THAT IS TAILORED TO THE LOCAL DEVELOPMENT CONTEXT.
- 3** PLANNING FOR SDG IMPLEMENTATION:
DEPLOYING GOAL-BASED PLANNING PRINCIPLES AND MECHANISMS
FOR MORE SUSTAINABLE SOCIAL, ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL OUTCOMES.
- 4** MONITORING AND EVALUATION:
ENSURING THAT SDG IMPLEMENTATION REMAINS ON TRACK AND DEVELOPING
LOCAL CAPACITY FOR MORE RESPONSIVE AND ACCOUNTABLE GOVERNANCE.

SAMANTEKT

Ýmsum aðferðum hefur verið lýst, á grundvelli vinnu sem unnin var á fyrri stigum verkefnisins (Viðauki 1)², skoðun á rituðum heimildum, reynslupekkingu og samtölum við sveitarstjórnir og ráðuneyti sem tóku þátt í verkefninu. Skýrslan byrjar á því að lýsa bakgrunni og undirliggjandi umgjörð ásamt áskorunum sem snúa að litlum og meðalstórum norrænum bæjum, áður en hún lýsir fyrirhuguðum áætlunum fyrir þemasvæðin fimm.

Skýrslan er leiðarvísir fyrir þá sem stefna að því að byggja upp aðlaðandi litla og meðalstóra norræna bæi. Hér er ekki um að ræða neina leiðbeiningahandbók. Skýrslunni er ætlað að færa þeim skipuleggjendum og stjórnámálamönnum þéttbýlissvæða, sem stefna að því að gera bæi sína meira aðlaðandi, innblástur við starfið að því markmiði. Bæir á Norðurlöndum hafa mjög mismunandi landfræðilega stöðu, einkennast af afar fjölbreyttum félags- og efnahagslegum aðstæðum, og eru fulltrúar mismunandi afbrigða af litlum og meðalstórum bæjum. Það ræðst því af staðbundnum aðstæðum hvaða stefna er tekin á hverjum stað. Það er mjög breytilegt frá einum bæ til annars, hver viðfangsefni eru og hvaða hagsmunaaðilar koma að þeim. Ein aðferð hentar alls ekki öllum. Þó þurfa alstaðar að vera til staðar ákveðnir sameiginlegir þættir svo góður árangur náist.

Heildstæð nálgun er lykilatriði, eigi að ná markmiðum SP um sjálfbæra þróun (SDG). Vinna þarf þvert á öll stjórnsýsluleg mörk og samtímis á mörgum stigum, til að ná því markmiði að gera bæina meira aðlaðandi. Þetta þýðir að virkja þarf mismunandi hagsmunaaðila og að hver og einn bær getur ekki eingöngu einbeitt sér að stjórnun málefna sem hann hefur sjálfur lögsögu yfir. Bæirnir verða einnig að vera í fararbroddi við að auka sjálfbærni og aðdráttarafl sitt. Staðbundin stjórnsýsla þarf að fara út fyrir þægindasvið sitt og vinna saman, þvert á deildir, að sameiginlegum markmiðum.

Í öðru lagi er fyrir öllu **að valdefla samfélagið á hverjum stað**, því breytingarnar hafa áhrif á lífið allt. Það er löng hefð fyrir þátttöku borgara í skipulagsstörfum við norrænt þéttbýli, raunar er þess krafist í skipulagslögum.

Í því samhengi er mikilvægt að gera sér grein fyrir að valdefling og borgaraleg þátttaka er ekki endilega sami hluturinn. Samráð við íbúa er ekki endilega það sama og að valdefla þá.

Kjarni hugtaksins valdefling er hugmyndin um völd. Möguleikinn til valdeflingar veltur á tveimur þáttum. Í fyrsta lagi krefst valdefling þess að völd geti tekið breytingum. Ef völdin geta ekki breyst, ef þau eru innbyggð í ákveðnar stöður eða einstaklinga, er valdefling ekki möguleg og það er heldur ekki mögulegt að sjá hana fyrir sér á neinn skynsamlegan hátt. Með öðrum orðum, geti völdin breyst er valdefling möguleg. Í öðru lagi byggist hugtakið valdefling á þeirri hugmynd að hægt sé að útfæra völdin nánar.²

Eins og myndin sýnir felur valdefling það í sér að framselja borgurunum ákveðnar valdheimildir. Valdefling getur einnig átt sér stað hjá einstaklingnum sjálfum og rannsóknir sýna að hún getur verið mikilvægur þáttur heilsuefningar.³

Figure 1: Eight rungs on the ladder of citizen participation

Í þriðja lagi þýðir það **breytingu** að búa til sjálfbæra og aðlaðandi bæi. Samkvæmt kenningum um breytingastjórnun, má lýsa einum öflugasta

¹ Skýrslan veitir yfirlit yfir niðurstöður úr „Sameiginlegri Norrænni stefnu um aðlaðandi þéttbýlisumhverfi fyrir alla“ (undirverkefni 4), „Kortlagningu, þróun og beitingu aðferða til að mæla þéttbýlisgæði og sjálfbærni“ (undirverkefni 1) og „Framlagi til meðferðar flókinna viðfangsefna við ákvarðanatöku á þéttbýlissvæðum“ (undirverkefni 3).

² Staples LH. (1990). Powerful ideas about empowerment, Administration on Social Work, 14, 29-42

³ Arnstein, Sherry R., (1969) A Ladder Of Citizen Participation, Journal of the American Planning Association, 35: 4, 216-224

andstöðupættinum, sem „óttu við breytingar“. Eigi að ná fram raunverulegum breytingum er mikilvægt að hafa sterka pólitíska framtíðarsýn og hugrekki í forystu ásamt því að tryggja að til staðar sé stofnanaminni („Hvers vegna erum við að þessu?“).

Í fjórða lagi er **úthald** kjarninn í sjálfbærni. Þetta þýðir að þegar leitast er við að ná langtímamarkmiðum, þurfa dagleg störf að tryggja að framkvæmdin sé öflug og í samræmi við þarfir hverju sinni. Á tímum tölvuvæðingar, tengsla og samþjöppunar á upplýsingaflæði, er næmi staðbundinna samfélaga fyrir truflunum ef til vill meira en nokkru sinni fyrir.

Í fimmta lagi er það **að nota og tengja saman staðbundnar aðferðir og aðgerðir vegna sjálfbærra þróunarmarkmiða (SDG)** traustur grunnur sem hægt er að byggja á. Sjálfbæru þróunarmarkmiðin „fela í sér

sambættingu markmiða sem geta stuðlað að sjálfbærari sýn á þéttbýlisþróun, sýn sem færir öllum íbúum jöfn tækifæri, stuðlar að heilbrigðu lífsumhverfi með aðgengi að grænum svæðum, og er úthaldsgott gagnvart daglegri vá og loftslagsógnum”.⁴ Þegar þau eru borin saman við fyrirliggjandi rammaáætlun og forgangsroðun þróunarverkefna, geta þau styrkt árangur þróunarinnar og fært staðbundnum yfirvöldum aukin úrræði. Þeir vísar sem lagðir voru til á fyrri stigum verkefnisins geta komið sér vel og nýst sem leiðarvísar við forgangsroðun.

Samkvæmt leiðbeiningunum um sjálfbær þróunarmarkmið borga þarf fjögur grundvallaratriði til að geta hafist handa við framkvæmd sjálfbærra þróunarmarkmiða í borgum:

4FJÖGUR GRUNDVALLARATRIÐI TIL AÐ GETA HAFIST HANDA VIÐ FRAMKVÆMD SJÁLFBÆRRA ÞRÓUNARMARKMIÐA (SDG) Í BORGUM^{5 6}

- 1** AÐ HEFJA ÞÁTTTÖKUFERLI ÞAR SEM GERT ER RÁÐ FYRIR ÖLLUM:
AÐ AUKA VITUND UM SJÁLFBÆR ÞRÓUNARMARKMIÐ (SDG) OG EFLA SAMSTARF HAGSMUNAAÐILA UM AÐ LJÚKA ÆTLUNARVERKUM OG NÁ MARKMIÐUM.
- 2** AÐ SETJA SJÁLFBÆR ÞRÓUNARMARKMIÐ Á DAGSKRÁ:
AÐ STAÐFÆRA HNATTRÆN ÞRÓUNARMARKMIÐ FYRIR SJÁLFBÆRA ÞRÓUN Á METNAÐARFULLAN, EN ÞÓ RAUNHÆFAN HÁTT OG SEM SNIÐIN ERU AÐ ÞRÓUNARSAMHENGNI Á HVERJUM STAÐ.
- 3** AÐ SKIPULEGGJA FRAMKVÆMD SJÁLFBÆRRA ÞRÓUNARMARKMIÐA:
AÐ KOMA Á MARKMIÐABUNDNUM MEGINREGLUM Í SKIPULAGSMÁLUM, OG AÐFERÐUM TIL AUKINNAR SJÁLFBÆRNI Í FÉLAGS-, EFTIRLIT OG MAT:
TRYGGJA AÐ STEFNAN HALDIST VIÐ FRAMKVÆMD SJÁLFBÆRRA ÞRÓUNARMARKMIÐA OG AÐ ÞRÓA STAÐBUNDNA FÆRNI FYRIR MÓTTÆKILEGA OG ÁBYRGA STJÓRNSÝSLU.

⁴ SDG Cities Guide: <https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3>

⁵ Lucci, Paula (2015). Localising the post-2015 agenda: what does it mean in practice? Available online at: http://www.delog.org/cms/upload/teaser/ODI_Localising_Post-2015_What_does_it_mean_in_practice.pdf

⁶ Global Taskforce of Local and Regional Governments et al. How to Localize Targets and Indicators of the Post-2015 Agenda. 2014. Available at: https://www.uclg.org/sites/default/files/localization_targets_indicator_web.pdf

KORTFATTET SAMMENDRAG

Basert på arbeidet som er gjort i de tidligere stadiene av dette prosjektet (Vedlegg 1), litteraturgjennomgang, empirisk kunnskap og dialog med departementene og byene som er involvert, har flere ulike tilnærminger blitt beskrevet. Rapporten forklarer innledningsvis bakgrunnen og om det underliggende rammeverket samt utfordringene de små og mellomstore byene i Norden står overfor. Deretter beskrives fem foreslåtte strategier for å skape attraktive og bærekraftige byer i Norden.

Denne rapporten gir en retningsgivende pekepinn for dem som tar sikte på å bygge attraktive små og mellomstore byer i Norden. Det er ikke en instruksjonsmanual. For byplanleggerne eller politikerne som ønsker å gjøre sin egen by mer attraktiv, kan rapporten gi inspirasjon på veien mot realisering av dette målet. Byer i de nordiske landene har svært ulike geografiske beliggenheter og kjennetegnes av ulike sosioøkonomiske forhold, og de representerer ulike typer små og mellomstore byer. Hvilken strategi man må velge, avhenger derfor av den lokale konteksten. Aktuelle tiltak og aktørene som er involvert, kan variere fra by til by. Derfor finnes det ikke én tilnærming som passer for alle. For å lykkes er det imidlertid noen vanlige hensyn som må tas i de aller fleste tilfeller.

Først og fremst er det avgjørende å ha en **helhetlig tilnærming** for å kunne nå FN's bærekraftsmål. For å kunne gjøre byene mer attraktive, må man fokusere innsatsen på tvers av administrative grenser og samtidig på ulike territorielle skalaer. Dette innebærer at man må mobilisere ulike aktører, og byen kan ikke kun fokusere på å håndtere interne forhold, men også ta en lederrolle i å hjelpe andre i arbeidet med bærekraft og attraktivitet. Lokale myndigheter må gå ut av komfortsonen og jobbe tett sammen mot felles mål.

For det andre er det avgjørende å **styrke lokalsamfunnet**, ettersom endringer påvirker livene til dem som bor der. Det finnes lange tradisjoner for å involvere befolkningen i prosesser for byplanlegging i de nordiske landene, og dette er nå lovpålagt. Her er det viktig å anerkjenne at slik styrking eller bemyndigelse («empowerment»)

og involvering av lokalsamfunnet ikke nødvendigvis er en og samme sak. Det å ta innbyggerne med på råd innebærer ikke automatisk at deres stilling styrkes. Ideen om makt står sentralt i begrepet bemyndigelse. Muligheten for å kunne myndiggjøre lokalbefolkningen avhenger av to ting: For det første må maktbalansen kunne endres. Dersom dette ikke er mulig, og makten ligger fast i bestemte stillinger eller hos bestemte personer, er det ikke mulig å myndiggjøre lokalbefolkningen på en meningsfull måte. Med andre ord betyr dette at dersom makten kan endres, blir myndiggjøring mulig. For det andre avhenger konseptet myndiggjøring av ideen om at makten kan utvides.²

Som figur 1 viser, innebærer bemyndigelse av lokalbefolkningen at man må delegere visse mandater til innbyggerne. Bemyndigelse kan også finne sted på individnivå, og forskning viser at dette også kan være en betydelig helsefremmende faktor.³

Figure 1: Eight rungs on the ladder of citizen participation

For det tredje er **endring** et sentralt element i det å skape bærekraftige og attraktive byer. Innen endringsledelsesteori kan en av de sterkeste

¹ Denne rapporten gir en oversikt over resultatene fra delprosjektene «A common Nordic Strategy for attractive and inclusive urban environments» (delprosjekt 4), «Mapping, development and use of methods to measure urban qualities and sustainability» (underprosjekt 1) og «Contribution to handling complex decision-making challenges in urban regions» (underprosjekt 3).

² Staples LH. (1990). Powerful ideas about empowerment, Administration on Social Work, 14, 29-42

³ Arnstein, Sherry R., (1969) A Ladder Of Citizen Participation, Journal of the American Planning Association, 35: 4, 216-224

motstandsfaktorene beskrives som «endringsfrykt». For å oppnå reell endring er det avgjørende å ha en robust politisk visjon kombinert med modig lederskap samt å sikre at en «organisatorisk hukommelse» etableres («hvorfør gjør vi dette?»).

For det fjerde er **motstandsdyktighet** eller resiliens en sentral faktor for å oppnå bærekraft. Dette betyr at samtidig som man strekker seg mot de langsiktige målene, må man også påse i det daglige arbeidet at implementeringen er robust og smidig i møtet med utfordringer. I en tid der digitalisering, konnektivitet og konsentrasjon av informasjon står sentralt, er lokalsamfunnets følsomhet overfor forstyrrelser kanskje større enn noensinne.

For det femte vil det å **bruke og knytte lokale strategier og tiltak opp mot bærekraftsmålene** skape et solid

grunnlag man kan bygge videre fra. Bærekraftsmålene «tilbyr et sett med integrerte mål som kan bidra til å utvikle en mer bærekraftig visjon om byutvikling, en som gir alle innbyggerne like muligheter, fremmer sunne bomiljøer med tilgang til grønne områder og er robust og motstandsdyktig i møtet med klimarisikoer samt miljøutfordringer og -ulykker». ⁴ Når disse målene integreres i eksisterende rammeverk for planlegging og utvikling, kan de styrke resultatene og gi lokale myndigheter ekstra ressurser. Indikatorene som er foreslått i tidligere stadier av dette prosjektet, kan være nyttige og fungere som en veiledning for å gjøre prioriteringer.

Ifølge dokumentet Sustainable Development Goals Cities Guide, en veiledning til byplanlegging i henhold til bærekraftsmålene, er det fire grunnleggende trinn man må gjennom for å implementere bærekraftsmålene i byer:

4 GRUNNLEGGENDE TRINN FOR Å KOMME I GANG MED IMPLEMENTERING AV BÆREKRAFTSMÅLENE^{5 6}

- 1 LANSER EN INKLUDERENDE OG DELTAKENDE PROSESS:
BEVISSTGJØRING RUNDT BÆREKRAFTSMÅLENE OG FÅ SENTRALE AKTØRER MED PÅ LAGET FOR Å OPPNÅ MÅLENE.**
- 2 ETABLER EN LOKAL AGENDA FOR BÆREKRAFTSMÅLENE:
OVERSETT DE GLOBALE BÆREKRAFTSMÅLENE TIL EN AMBISIØS, MEN REALISTISK AGENDA SKREDDERSYDD FOR DEN LOKALE UTVIKLINGSKONTEKSTEN.**
- 3 PLANLEGG FOR IMPLEMENTERING AV BÆREKRAFTSMÅLENE:
IVERKSETT MÅLBASERTE PLANLEGGINGSPRINSIPPER OG -MEKANISMER FOR MER BÆREKRAFTIGE SOSIALE, ØKONOMISKE OG MILJØMESSIGE RESULTATER.**
- 4 OVERVÅKING OG EVALUERING:
SIKRE AT IMPLEMENTERINGEN AV BÆREKRAFTSMÅLENE GJENNOMFØRES ETTER PLANEN, OG ETABLER LOKALE INSTANSER SOM IVARETAR MER RESPONSIVE OG ANSVARLIGE STYRINGSMEKANISMER.**

⁴ SDG Cities Guide: <https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3>

⁵ Lucci, Paula (2015). *Localising the post-2015 agenda: what does it mean in practice?* Available online at: http://www.delog.org/cms/upload/teaser/ODI_Localising_Post-2015_What_does_it_mean_in_practice.pdf⁵ Lucci, Paula (2015). *Localising the post-2015 agenda: what does it mean in practice?* Available online at: http://www.delog.org/cms/upload/teaser/ODI_Localising_Post-2015_What_does_it_mean_in_practice.pdf

⁶ Global Task Force of Local and Regional Governments et al (2014). *How to Localize Targets and Indicators of the Post-2015 Agenda*. Available at: https://www.uclg.org/sites/default/files/localization_targets_indicator_web.pdf

TIIVISTELMÄ

Tämän hankkeen edellisissä vaiheissa tehdyn työn (liite 1) ¹, kirjallisuuskatsauksen, empiirisen tiedon ja hankkeessa mukana olevien kaupunkien ja ministeriöiden kanssa käydyn keskustelun pohjalta on päädytty useampaan lähestymistapaan. Raportissa käydään ensin läpi taustalla olevat olosuhteet sekä pienten ja keskisuurten pohjoismaisten kaupunkien kohtaamat haasteet ennen kuin kuvataan strategiaehdotukset viidelle aihealueelle.

Raportti antaa ohjeita niille, jotka pyrkivät rakentamaan houkuttelevia pieniä ja keskisuuria pohjoismaisia kaupunkeja. Tämä ei ole kuitenkaan käyttöopas. Kaupunkisuunnittelijoille tai poliitikoille, jotka pyrkivät tekemään kaupungistaan entistä houkuttelevamman, se antaa inspiraatiota tavoitteen saavuttamiseen.

Pohjoismaisilla kaupungeilla on hyvin erilaiset maantieteelliset olot, niiden sosioekonomiset olosuhteet vaihtelevat ja ne edustavat erityyppisiä pieniä ja keskisuuria kaupunkeja. Strategioiden valinta riippuu näin ollen paikallisesta kontekstista. Toimenpiteiden ja mukaan otettavien sidosryhmien valinta voi vaihdella kaupungista toiseen. Yksi koko ei sovi kaikille. Onnistuminen edellyttää kuitenkin kaikissa tapauksissa yleisten näkökohtien huomioimista.

Kokonaisvaltainen lähestymistapa on tärkeä ennen kaikkea YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) saavuttamiseksi. Jotta kaupungit olisivat houkuttelevampia, on työskenneltävä hallinnollisten ja maantieteellisten rajojen yli. Tämä tarkoittaa sitä, että eri sidosryhmiä on otettava mukaan eikä kaupunki voi keskittyä ainoastaan omaan määräysvaltaansa kuuluvien asioiden hoitoon. Kaupunkien on myös ohjattava muita pyrkimään kestävään toimintatapaan ja houkuttelevuuteen. Paikallishallinnon toimialojen on poistuttava "mukavuusalueeltaan" ja tehtävä tiivistä yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toiseksi paikallisen yhteisön voimaantuminen on elintärkeää, koska muutos vaikuttaa yhteisöjen elämään. Pohjoismaisissa kansalaisten osallistumisella

kaupunkisuunnitteluun on pitkä perinne. Itse asiassa kaavoituslainsäädäntö edellyttää tätä. Tässä on tärkeää huomata, että "voimaantuminen" ja "kansalaisten osallistuminen" eivät välttämättä tarkoita samaa. Ihmisten mielipiteen kysyminen ei ole automaattisesti sama kuin heidän voimaantuminen.

Voimaantumisessa on kyse vallasta. Mahdollisuus voimaantumiseen riippuu kahdesta seikasta. Ensinnäkin voimaantuminen edellyttää, että valta voi vaihtua. Jos valta ei voi vaihtua tai jos se kuuluu olennaisesti tietylle toimenkuvulle tai ihmiselle, voimaantuminen ei ole mahdollista eikä millään tavalla mielekäästä. Toisin sanoen, jos valta voi vaihtua, voimaantuminen on mahdollista. Toiseksi voimaantuminen perustuu siihen, että valta voi levitä. ²

Figure 1: Eight rungs on the ladder of citizen participation

Kuten kuvassa on esitetty, voimaantuminen merkitsee tiettyjen vaikutusmahdollisuuksien siirtämistä kansalaisille. Voimaantuminen voi tapahtua myös yksilötasolla, ja tutkimus osoittaa, että se voi olla tärkeä terveyttä edistävä tekijä. ³

Kolmanneksi kestävien ja houkuttelevien kaupunkien aikaansaaminen merkitsee muutosta.

¹ Raportissa on yhteenveto seuraavista tuloksista: "A common Nordic strategy for attractive and inclusive urban environments" (osaprojekti 4), "Mapping, development and use of methods to measure urban qualities and sustainability" (osaprojekti 1) ja "Contribution to handling complex decision-making challenges in urban regions" (osaprojekti 3).

² Staples LH. (1990). Powerful ideas about empowerment, Administration on Social Work, 14, 29-42

³ Arnstein, Sherry R., (1969) A Ladder Of Citizen Participation, Journal of the American Planning Association, 35: 4, 216-224

Muutoksenhallintateoriassa yhtä voimakkaimmista vastustustekijöistä voidaan kuvata "muutoksen peloksi". Todellisen muutoksen aikaansaamiseksi on tärkeää yhdistää vahva poliittinen näkemys rohkeaan johtajuuteen ja varmistaa, että organisatorinen muisti on olemassa ("Miksi me teemme tämän?").

Neljänneksi resilienssi on kestävän kehityksen ydin. Tämä tarkoittaa, että samalla kun pyrimme kohti pitkän aikavälin tavoitteita, jokapäiväisessä työssä on varmistettava, että toteutus on määrätietoista ja että päällekkäisyydet varmistetaan. Koska digitalisaatio, yhteydet ja tieto keskittyvät, paikalliset yhteisöt suhtautuvat häiriöihin herkemmin kuin koskaan.

Viidenneksi paikallisten strategioiden ja toimien käyttö ja yhdistäminen kestävän kehityksen tavoitteisiin luovat vakaan perustan, jolle rakentaa. Kestävän

kehityksen tavoitteet "ovat yhteisiä tavoitteita, jotka voivat auttaa saavuttamaan kestävämmän vision kaupunkikehityksestä, jotka tarjoavat yhtäläiset mahdollisuudet kaikille asukkaille, edistävät terveellistä elinympäristöä, takaavat pääsyn vihreisiin julkisiin tiloihin ja vähentävät katastrofeja ja ilmastoriskejä." ⁴ Kun tavoitteet ovat linjassa nykyisten kaavoituskehysten ja kehitysprioriteettien kanssa, ne voivat vahvistaa lopputulosta ja tarjota lisäresursseja paikallisviranomaisille. Tämän hankkeen edellisten vaiheiden aikana ehdotetuista indikaattoreista voi olla apua ja hyötyä prioriteettien määrittämiseen.

Kestävän kehityksen tavoitteiden kaupunkioppaan mukaan on neljä perusvaihetta, joiden avulla kestävän kehityksen tavoitteet otetaan käyttöön:

4 PERUSVAIHETTA KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOON^{5 6}

- 1 OSALLISTAVAN YHTEISTYÖPROSESSIN KÄYNNISTÄMINEN:**
LISÄTÄÄN TIETOISUUTTA KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEISTA JA KANNUSTETAAN SIDOSRYHMIÄ YHTEISTYÖHÖN TAVOITTEIDEN JA PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISEKSI.
- 2 PAIKALLISEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMAN LAATIMINEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI:**
KESTÄVÄN KEHITYKSEN GLOBAALIEN TAVOITTEIDEN MUOKKAAMINEN KUNNIAHIMOISEKSI MUTTA REALISTISEKSI OHJELMAKSI, JOKA ON RÄÄTÄLÖITY PAIKALLISEEN KEHITYSKONTEKSTIIN.
- 3 KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUSSUUNNITELMA:**
TAVOITEPOHJAISTEN SUUNNITTELUPERIAATTEIDEN JA -MEKANISMIIEN KÄYTTÖÖNOTTO SOSIAALISESTI, TALOUDELLISESTI JA YMPÄRISTÖN KANNALTA KESTÄVIEN TULOSTEN SAAVUTTAMISEKSI.
- 4 SEURANTA JA ARVIOINTI:**
VARMISTETAAN, ETTÄ KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMINEN TOTEUTUU SUUNNITELMIEN MUKAAN JA KEHITETÄÄN PAIKALLISTA KAPASITEETTIA, JOTTA OSATTAISIIN REAGOIDA NOPEAMMIN JA TOIMIA VASTUULLISEMMIN.

⁴ SDG Cities Guide: <https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3>

⁵ Lucci, Paula (2015). Localising the post-2015 agenda: what does it mean in practice? Available online at: http://www.delog.org/cms/upload/teaser/ODI_Localising_Post-2015_What_does_it_mean_in_practice.pdf

⁶ Global Taskforce of Local and Regional Governments et al. How to Localize Targets and Indicators of the Post-2015 Agenda. 2014. Available at: https://www.uclg.org/sites/default/files/localization_targets_indicator_web.pdf

PREFACE

CONCENTRATING SUSTAINABLE DEVELOPMENT EFFORTS IN CITIES IS NOT ONLY A PRACTICAL IMPERATIVE, IT IS ALSO A STRATEGIC CHOICE. ⁷

Small and medium-sized towns play an important role in regional development. Their challenges and opportunities are often different from those of larger metropolitan areas. While their geographical location, regional context, demography and economic development is specific, their contribution as leaders of sustainable development in their regional setting is common. Their future depends on their ability to be attractive to people and businesses in a world where “big is beautiful”.

This report is meant to inspire local and regional urban planners towards more comprehensive and sustainable urban development in the Nordic countries. It addresses how small and medium-sized towns in the Nordic region can maintain and develop their attractiveness through urban environments and inclusiveness. To satisfy the global goals described in the Sustainable Development Goals set by the United Nations, small and medium-sized towns need to be economically, environmentally and socially sustainable. This includes striving for climate and environmentally-friendly solutions, social balance and equal opportunity, good welfare and cultural offerings, facilitation of public health, living town centres, preservation of historical environments and cultural monuments, good blue-green structures, urban space and architecture, coordinated land and transport solutions, and attractive jobs. ⁸

This report was prepared by a multidisciplinary team from Sweco Norway and Sweco Society Sweden AB. We want to thank the involved ministries and the networking towns for their valuable input and discussions during the project.

The strategies described in this report are accompanied by examples of concrete actions that can help urban planners in small and medium-sized Nordic towns reach their goals. We hope that the readers will find material for their professional development and work inspiration.

Oslo, October 2019

Sweco Norway and Sweco Society Sweden AB

⁷ SDG Cities Guide: https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3?source=collection_home--5-----3-----

⁸ Kommunal- og moderniseringsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktive-nordiske-byer-/id2614588/>.

TABLE OF CONTENTS

EXECUTIVE SUMMARY	5
PREFACE	14
INTRODUCTION	16
INTRODUCTION	17
WHAT DEFINES A GOOD STRATEGY?	18
TOWARDS A COMMON FRAMEWORK	20
FIVE DIMENSIONS OF URBAN SUSTAINABILITY	20
THREE DIMENSIONS OF ATTRACTIVITY	21
DEFINING A SMALL AND MEDIUM-SIZED NORDIC TOWN	22
TRENDS THAT SHAPE THE FUTURE	24
WHICH FUTURE DO WE NEED TO PLAN FOR?	27
STRATEGY	29
THE WAY FORWARD	30
FIVE DIMENSIONS TO CONSIDER TOWARDS ATTRACTIVE AND SUSTAINABLE NORDIC TOWNS	30
SPATIAL DIMENSION STRATEGIES	31
GOVERNANCE DIMENSION STRATEGIES	33
SOCIAL DIMENSION STRATEGIES	35
ECONOMIC DIMENSION STRATEGIES	37
ENVIRONMENTAL DIMENSION STRATEGIES	39
REFERENCES	41
REFERENCES	41
PICTURES	43
FIGURES	43
APPENDIX	43

1

INTRODUCTION

INTRODUCTION

THIS REPORT IS A GUIDE TO THOSE WHO AIM AT BUILDING ATTRACTIVE SMALL AND MEDIUM-SIZED NORDIC TOWNS. IT IS NOT A “HOW TO” HANDBOOK. FOR THE URBAN PLANNERS OR POLITICIANS WHO ARE AIMING AT MAKING THEIR TOWN MORE ATTRACTIVE, IT GIVES INSPIRATION ON THE ROAD TO ACHIEVING THAT GOAL.

Nordic countries are often at the top of the list when the UN or other international bodies rank nations on various parameters. People are comparatively happy, healthy and well-educated compared to the rest of the world. The Nordic economies are both open and competitive and the Nordic countries are at the forefront of sustainable development.

The Nordic Region as such comprises the 12th largest economy in the world, with a population that is growing faster than the EU average, a labour market that receives global praise, and a welfare system that has proved resilient both in times of boom and bust. But the countries of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden along with Greenland, the Faroe Islands and Åland also make up a macro-region of very different internal regions, both geographically and administratively.⁹

However, the Nordic countries still come up short when it comes to reaching some of the goals of the UN 2030 Agenda for Sustainable Development.¹⁰ Achieving those goals depends on finding sustainable solutions to predominant trends, such as urbanisation, climate adaption and demographic change. Sustainable urban development should meet the needs and desires of today's residents without compromising the opportunities for future generations. The future challenges are common to all countries, but solutions need to be adapted to the local context. While a joint Nordic strategy can point out common long-term goals and pathways towards achieving a sustainable future, it cannot (and should not) be regarded as a blueprint for success. It provides a contribution to the local implementation of the Sustainable Development Goals and can be used as a guide to create attractive, sustainable towns in the Nordic countries in the future.

This report has two main aims. The first is to describe strategies that increase the attractiveness of urban regions and ensure sustainable development. The second is to highlight ways for politicians and urban planners to ensure sustainable development and make their town attractive. The primary target group for this report is local and regional planners in small and medium-sized Nordic towns but also other public and private actors working with urban planning. Other target groups are local authorities and private stakeholders involved in urban development.

The joint Nordic strategy is based on three main principles:

- 1) Strategies need to address specific challenges of small and medium-sized Nordic towns
- 2) Strategies need to be scalable and applicable to different local contexts and provide a basis for local adaption followed by action plans and implementation
- 3) Governance is the primary driver for change

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOAL 11:

MAKE CITIES AND HUMAN SETTLEMENTS INCLUSIVE, SAFE, RESILIENT AND SUSTAINABLE

Key business themes addressed by this goal

- Access to affordable housing
- Infrastructure investments
- Sustainable transportation
- Access to public spaces

For further information: <https://sdgcompass.org/sdgs/sdg-11/>

⁹ Grunfelder J., Rispling L., Norlén G., (eds.) (2018) *State of the Nordic Region 2018*, Nordic Council of Ministers

¹⁰ Larsen, M., Alsund-Lanthén E. (2017), *Bumps on the road to 2030*, Copenhagen: Nordic Council of Ministers. <https://doi.org/10.6027/ANP2017-738>

WHAT DEFINES A GOOD STRATEGY?

A *strategy* describes how to get things done. A good strategy helps to define which priorities to set, and which steps and measures to take to meet the objectives. Developing a strategy for small and medium-sized Nordic towns should start by agreeing on the criteria that the strategy should be based on. It requires involvement from stakeholders and experts based on a structured dialogue between the towns involved, public authorities and external experts. In this case it should address the objective of making small and medium-sized towns more attractive relative to their current situation. Sustainability solutions for small and medium-sized towns should make it easy for inhabitants, businesses and visitors to make “the right” choices. Hence, strategies for making Nordic towns attractive should aim at urban environments that are organised so that people can live their everyday life in a way that imposes less burden on the environment, is practically geared both for families and the single elderly, and allows for good health, quality of life and well-being.¹¹ It should provide paths to answering to the question; *“How can towns and their surrounding areas enhance their attractiveness by ensuring an urban environment that is economically, environmentally and socially sustainable?”*¹²

DEFINING A SMALL AND MEDIUM-SIZED NORDIC TOWN

In an attempt to define small and medium-sized towns, you will realize that there is in fact no universal definition. A small town in China would be regarded as a megacity in Iceland. This illustrates that, in addition to population numbers, a town’s political, geographical, functional and historical relationship to the larger regional and national context plays a role in whether a town is defined as a small and medium-sized town. The context usually defines the opportunities and threats for future development.

From a Nordic point of view, two contexts of small and medium-sized towns can be distinguished. One context is where is a small and medium-sized town close to a larger urban agglomeration. Such towns are part of a functional labour market and are well integrated into a regional transport system offering ample commuting options. These towns benefit from the critical mass factor described earlier and are likely to see continued spillover effects from their larger neighbour.

The other type of small and medium-sized town context is found in rural and often remote locations. While such towns are centres for the surrounding region, they are often characterised by a declining and ageing population. They cannot create critical mass and cannot take growth for granted. Their main challenge is to ensure a balanced labour market and maintain their role as public services provider within their own territory.

Rather than dividing two small and medium-sized Nordic towns by size only, one relatively larger Swedish town can face the same challenges as a much smaller town in Iceland due to their role and context within a larger urban system. In the same way, a small Finnish town near Helsinki can have more in common with a larger town outside Oslo or Copenhagen.

THE JOINT NORDIC STRATEGY

The joint Nordic strategy presented here focuses on issues that have been identified as the most urgent and important during the project. It addresses the specific challenges of small and medium-sized Nordic towns and aims to contribute on several levels, by:

- Strengthening the competitiveness of Nordic small and medium-sized towns in a global/regional perspective
- Ensuring good and equal opportunities for all

¹¹ Kommunal og Moderniseringsdepartementet og Miljøverndepartementet (2013), *Sluttrapport Fagrådet for bærekraftig bypolitikk*

¹² “The Nordic region in transition” - description of the presidency project, <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktive-nordiske-byer-/engelsk-versjon-attractive-nordic-towns-and-regions/id2622464/>

citizens independent of their place of residence in the Nordic countries, specifically by reducing inequalities between small and medium-sized towns, and larger cities

- Developing towns in a sustainable way based on the guidelines drawn up in the Sustainable Development Goals

Just as larger metropolitan areas are usually the national engines of economic growth, small and medium-sized towns play an important regional role for development. However, while all urban areas in the Nordics share the aim of being attractive and sustainable, the challenges and opportunities for small and medium-sized towns often differ from those of larger metropolitan areas. For both large or small, the point of departure needs to be the regional/local context and the Sustainable Development Goals.

A strategy to increase attractiveness for a larger metropolitan area can be built around the advantage of critical mass (population, economy, knowledge base, diversity, cultural scenes etc.) that has been the driver behind urbanisation for 8000 years. Globalisation drives this development even further, with talent and capital increasingly moving to the larger urban agglomerations. If current trends prevail, the global population living in cities will have increased to 70% by 2050.¹³ Today, just 600 cities contribute to more than 60% of global GDP.¹⁴ In the Nordics, the Stockholm, Gothenburg and Malmö urban regions account for 60% of Sweden's GDP and the majority share of national population growth.¹⁵ While global megacities as well as the largest Nordic cities have many aspects of attractiveness, they are facing serious sustainability challenges as a consequence of their quick expansion.

Contrary to the larger cities, the attractiveness challenges of small and medium-sized Nordic towns in more remote locations are often based on the lack of critical mass. They have a relatively small population and little or no population growth. Their economy is less diversified, their population is getting older and they often have a lack of public transport and less accessibility than larger cities. Finding attractive jobs in a smaller town can also be a challenge for couples where both are highly educated experts or for couples with children. Furthermore, we know that in some cities there are overweight jobs for either women or men. However, being a smaller town also has its advantages. One is that it is easier to organise daily life since time spent traveling is usually shorter and more predictable. Small and medium-sized towns offer the advantages of both closeness to nature and urban life. And sustainable solutions can be easier to implement due to their smaller scale and reduced bureaucracy. Thus, these towns can provide the testing ground for new ideas, as they can more easily remove barriers and innovate changing practices. For these reasons, and since the sustainability challenges and advantages for small towns are somewhat different, the strategies for increasing attractiveness need to be different from those of the larger cities. As will be described later, in some cases small and medium-sized towns can benefit from the critical mass from a larger urban conglomeration.

“Urbanisation is a clear trend throughout the Nordic Region. Projections toward 2030 indicate that the regions around Copenhagen/Malmö, Stockholm, Oslo and Helsinki will grow by more than 10%. The areas around the capital cities already account for approximately 20% of the total Nordic population. In Denmark and Norway, some of the medium-size cities are growing even faster than their capitals.”¹⁶

¹³ United Nations (2018). *Revision of World Urbanization Prospects*. Department of Economic and Social Affairs. <https://www.un.org/development/desa/publications/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

¹⁴ Richard Dobbs, et. al. (2011). *Urban world: Mapping the economic power of cities* McKinsey Global Institute

¹⁵ Statistics Sweden (2016). *Regional Accounts 2016*. <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/national-accounts/national-accounts/regional-accounts/pong/statistical-news/regional-accounts-2016/>

¹⁶ Nordisk Ministerråd (2018) *Growth in the Nordic Region*. <https://www.norden.org/en/news/growth-nordic-region>

TOWARDS A COMMON FRAMEWORK

"ATTRACTIVE" AND "SUSTAINABLE" ARE TWO KEY TERMS IN URBAN DEVELOPMENT IN SMALL AND MEDIUM-SIZED TOWNS. THIS CHAPTER CONTEXTUALIZES THE MOST IMPORTANT DEFINITIONS AND PROVIDES A COMMON UNDERSTANDING OF THE TERMS AS A BASIS FOR FURTHER STRATEGIC WORK.

THREE DIMENSIONS OF ATTRACTIVENESS

In dictionaries, attractiveness is defined in terms as "the quality of being pleasing", the quality of seeming interesting or worth having, "appealing to the senses" or "the possession of qualities or features that arouse interest". Urban attractiveness does not have a universal definition. It is often described from three perspectives: for visitors, for citizens and for businesses.¹⁷ As illustrated in figure 2, these three dimensions are closely connected. Attractive towns have qualities that make them desirable to live and do business in and to visit.

An attractive living environment arises from the interaction between what could be summarised as the

emotional environment (e.g., safety, identity, sense of place, nature, culture and democracy) and the functional environment (e.g., supply of public and private services, job opportunities, accessibility).

These different dimensions indicate that attractiveness cannot be achieved with aesthetic features alone. They are closely linked to *The three dimensions of sustainability* (figure 3), as well as to the spatial and governance dimensions. As illustrated in the figure 4, attractive Nordic towns can only be achieved if all those dimensions are addressed in a balanced, holistic way and linked to the Sustainable Development Goals.

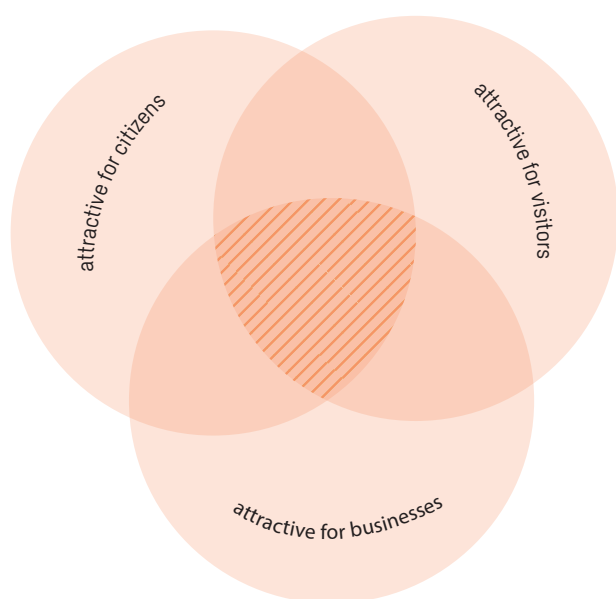

Figure 2: The three dimensions of attractiveness (Telemarkforskning)

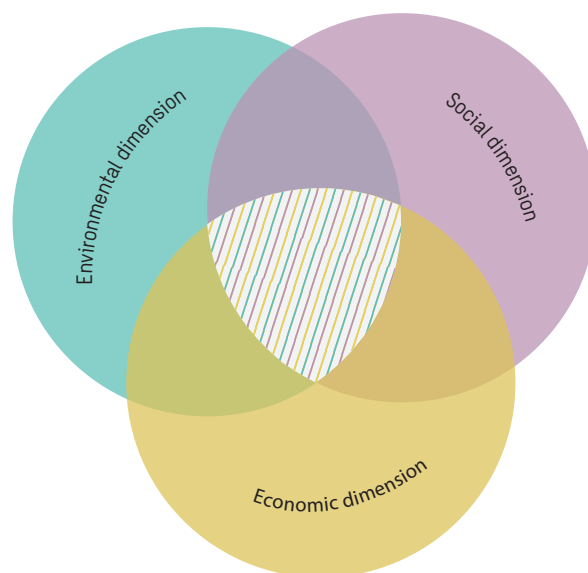

Figure 3: The three dimensions of classic sustainability, (sustainabledevelopment.un.org)

¹⁷ Knut Vareide, (2013). *Programteori for attraktivitet. Sluttrapport*, Telemarkforskning

FIVE DIMENSIONS OF URBAN SUSTAINABILITY

The concept of sustainable development was first used in the Brundtland Report from 1987.¹⁸ The United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development with its 17 Sustainable Development Goals (SDGs)¹⁹ also contains indicators that are suggested for monitoring and reporting on progress. It is supported by all Nordic countries. Sustainable development consists of three overall dimensions: economy, environment and social conditions. It is the interconnection between these three dimensions that determines whether development can be regarded as sustainable.

Towns cannot achieve the 17 goals on their own - the whole society needs to be involved. Through good governance, towns can themselves significantly

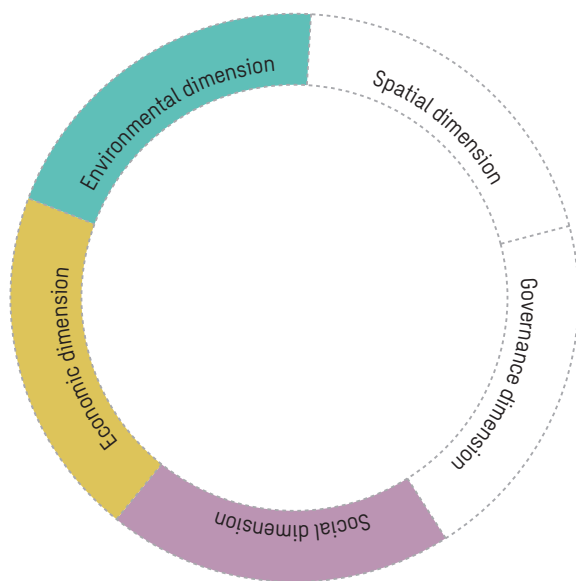

Figure 4: The five dimensions of urban sustainability

contribute, as well as enable contribution from a multitude of stakeholders. It is on the ground, in the urban space, that the three overall sustainability dimensions meet and where they are materialised. Since towns in Nordic countries manage their own land use, they are also the guardians of the spatial dimension of sustainability. Hence, strategies for sustainable urban development need to address two additional dimensions: the spatial and governance dimensions, giving a total of 5 dimensions of urban sustainability. Another element is secure fair distribution of opportunities, services and goods.

The **economic dimension** addresses the creation and management of resources. A good economic environment creates new job opportunities, diversifies the local economy, promotes a diversified offer of public and private services, and supplies employers with skilled labour. One element of the economic dimension is a good management of the municipal budget to provide stability for the delivery of services as well as creating room for investments in the future.

The **environmental dimension** addresses the need to consider the impact on natural resources and ecosystem services. Climate change and biodiversity are among the most pressing issues and they both demand an increasing attention from an urban planning and management perspective. For existing as well as new urban areas resilience needs to emphasize more than ever before.

The **social dimension** addresses the distribution of resources and opportunities. That is, facilitating a good

¹⁸ World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common Future*, Oxford University Press

¹⁹ United Nations (2018). *Work of the statistical Commission pertaining to the 2030 Agenda for sustainable development A/RES/71/313*. Annex Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development.

social everyday life. The urban structure and access to services are tightly linked to public health and well-being. Access to housing, public and private services, transport, education and employment opportunities as well as access to public and semi-private spaces that facilitates meetings and social interaction are crucial elements of the social dimension. An increasingly important aspect of the social dimension is to avoid social exclusion and to minimise gentrification or the creation of areas for singular social groups.

The **spatial dimension** addresses land use and other issues that have a spatial influence. Land use, and architectural and cultural heritage are important elements that influence the way we live, meet and perceive towns. It is in the urban space that sustainability conflicts emerge and where strategies and actions to solve such conflicts can be applied.

The **governance dimension** addresses the way towns are planned, built and managed. Planning, transparency and human capacity, including the empowerment of citizens and businesses, are considered as important prerequisites for good governance.

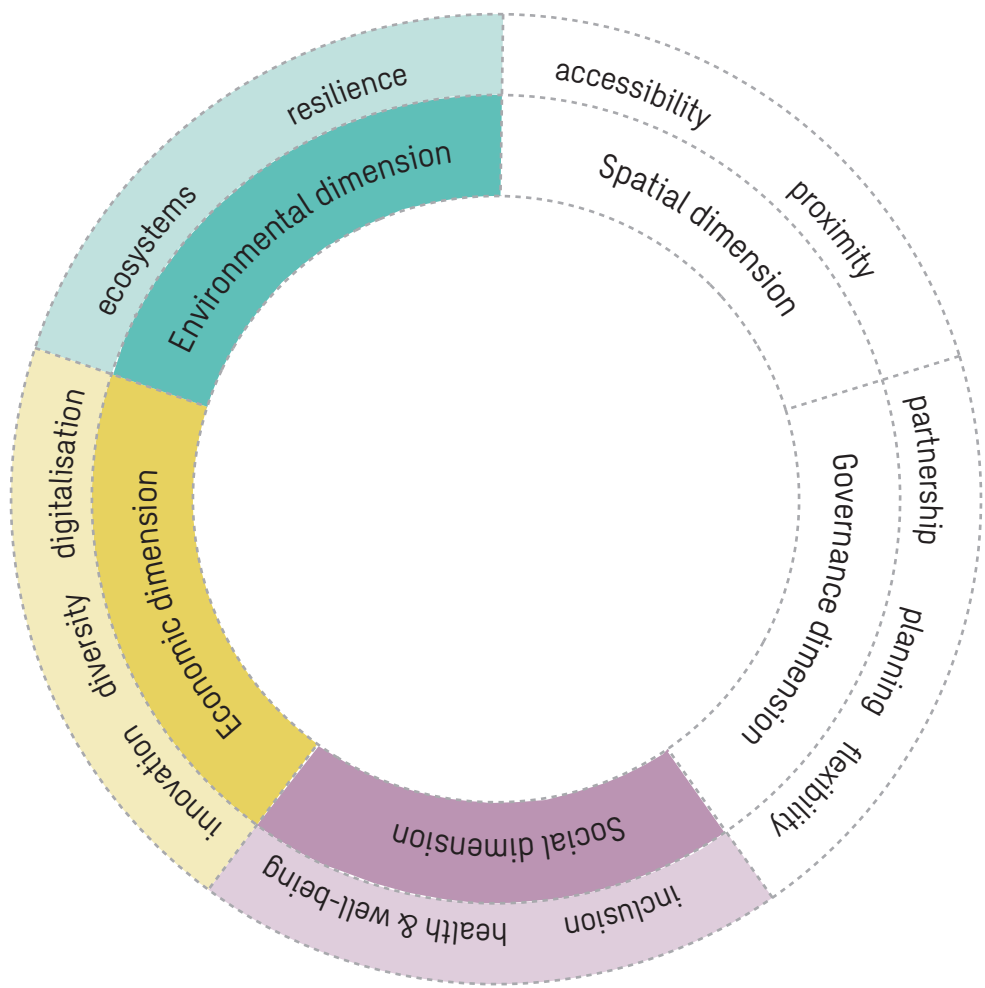

Figure 5: The five dimensions and main themes of urban sustainability

Picture 2: Group meeting, Pori, Finland. Photo: Daniel Nagy

Picture 3: Johannes Minsaas plass, Verdal. Photo: City of Verdal, Norway

Picture 4: Evening marked, Salo. Photo: City of Salo, Finland

Picture 5: Waterstreet, Søndergade in Middelfart, Denmark. Photo: Brian Jensen

TRENDS THAT SHAPE THE FUTURE

GENERAL TRENDS THAT AFFECT THE NORDIC REGION PROVIDE A BACKGROUND FOR THE ELABORATION OF THIS STRATEGY. WHAT FACTORS ARE DRIVING CHANGE IN THE NORDICS? HOW CAN THESE TRENDS INFLUENCE SMALL AND MEDIUM-SIZED TOWNS? WHAT ARE THE MAIN CHALLENGES THAT THEY POSE?

A Nordic strategy for attractive small and medium-sized towns needs to relate to what is often described as the Nordic Model. Briefly, "the model involves using healthy state finances to enable a high and equal standard of living, distributing welfare and social protection in the name of equality, a labour market that is greatly regulated by collective agreements between labour market parties, and extensive investments in education and research."²⁰ The Nordic Model is acknowledged in academic discourse, political debate and media. It is related to the Nordic countries' strong performance on global rankings, shared common ambitions, nordic qualities and a set of common values.²¹

"These values have shaped the relationship between the state and the people and between the state and corporations, and they have influenced individual and collective behaviour. For this reason, they lie at the centre of the common "Nordic story".²²

The five values illustrated below are the foundation of the narrative of the Nordic Sustainable Town. They can be regarded as "positive fundamentals" and they are important assets when tackling the sustainability challenges that Nordic small and medium-sized towns face.

Strong Nordic values include openness and a belief in everyone's right to express opinions, mutual trust, and, because of proximity to power and equality, trust in leaders of society. In addition, new ways of thinking that focus on creativity and innovation, and sustainable management of the environment and development of natural resources are highlighted as important elements of the Nordic identity.²³

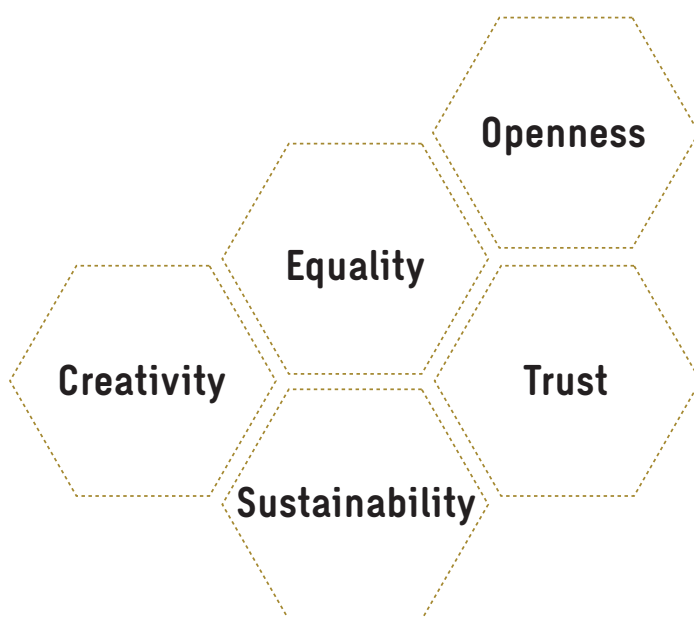

Figure 6: Values that shape the future

²⁰ Nordic Council of Ministers (2016:16). Strategy for International Branding of the Nordic Region 2015-2018. Available online at: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:783406/FULLTEXT01.pdf>. Retrieved on 18 December 2016

²¹ Nordic Council of Ministers (2016). Strategy for International Branding of the Nordic Region 2015-2018. Available online at: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:783406/FULLTEXT01.pdf>. Retrieved on 18 December 2016

²² Borges, L.A., Nilsson, K., Tunström, M., Dis, A.T., Perjo, L., Berlina, A., Costa, S.O.; Fredricsson, C., Grunfelder, J., Johnsen, I.; Kristensen, I.; Randall, L. Smas, L.; Weber, R. (2017), White paper on Sustainable Cities, Nordregio

²³ Borges, L.A., Nilsson, K., Tunström, M., Dis, A.T., Perjo, L., Berlina, A., Costa, S.O.; Fredricsson, C., Grunfelder, J., Johnsen, I.; Kristensen, I.; Randall, L. Smas, L.; Weber, R. (2017:12), White paper on Sustainable Cities, Nordregio

WHICH FUTURE DO WE NEED TO PLAN FOR?

WHAT ISSUES ARE THE DRIVING CHANGE IN THE NORDICS? WHAT ISSUES AND TRENDS INFLUENCE SMALL AND MEDIUM-SIZED TOWNS TODAY AND IN THE YEARS TO COME?

GLOBALISATION

The production of goods and services is increasingly dispersed across countries as multi-national enterprises (MNEs) pursue offshore, reshore, and outsource activities. Globalisation is expected to continue, and rural regions will need to continue to specialise and focus on core areas of advantage to compete in the global economy. Its effects need to be addressed by small and medium-sized towns. In a connected and interdependent world, towns are also affected by events on the global stage. The structural transition to a more knowledge-based economy and the creation of global value chains have generally been handled well in the Nordic countries. But while globalisation offers many opportunities, it also poses a threat to small and medium-sized towns. Technological breakthroughs such as automation and artificial intelligence, decentralised energy generation, and cloud computing will open up new production possibilities and transform how we access goods and services. This is likely to result in labour saving technologies and product innovations in forestry, agriculture and so on.²⁴

URBANISATION

In 2018, 25 % of the Nordic population lived in the five largest urban areas.²⁵ As this concentration trend continues there is a risk of increased disparities between the large city regions and the more remote and sparsely populated areas. The socio-economic gap between those small and medium-sized towns that are "disconnected", and the major cities are already widening, as young and educated people leave their home towns to seek better opportunities in the big city. As a result, the local labour markets can fail to support the economy and basic services proximity may be at risk in many small and medium-sized towns.

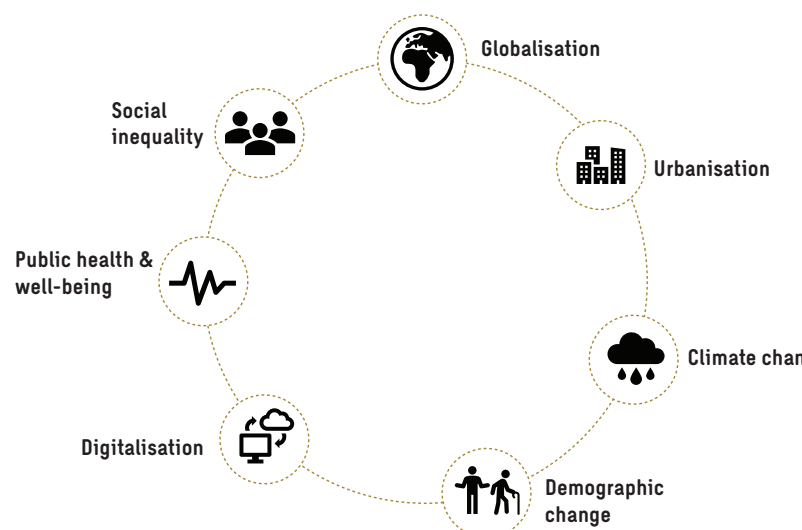

Figure 7: Trends that shape the future

CLIMATE CHANGE AND BIOLOGICAL DIVERSITY

The Nordic countries need to adapt to and mitigate consequences of climate change. It is now widely recognized that climate change and biodiversity are interconnected. Biodiversity is affected by climate change, with negative consequences for human well-being, but biodiversity, through the ecosystem services it supports, also makes an important contribution to both climate-change mitigation and adaptation. Consequently, conserving and sustainably managing biodiversity is critical to addressing climate change.²⁶

While climate change is not restricted to municipal boundaries and requires cooperation on international, national and regional levels, many of these efforts need to be done at local level. The sustainable management of natural resources, energy, water and waste is key to the transition towards a greener economy. Challenges for small and medium-sized towns include the promotion of a more circular economy, sustainable modes of transport

²⁴ OECD (2018). Rural 3.0. A framework for rural development: <https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Rural-3.0-Policy-Note.pdf>:p.8

²⁵ Grunfelder J., Rispling L., Norlén G., (eds.) (2018) *State of the Nordic Region 2018*, Nordic Council of Ministers

²⁶ Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services: <https://www.cbd.int/climate/>

and increased energy efficiency. The towns also need to adapt to the direct impacts of climate change, such as flooding, higher sea levels or more frequent heat waves.

DEMOGRAPHIC CHANGE

The population in Europe is increasing and ageing. Yet small and medium-sized Nordic towns distinguish themselves as they often face population decline and have a larger share of the ageing population. These towns must figure out how to attract and keep young people, as well as adapt to the needs of an older population. Labour immigration has gradually slowed down since 2012, and the decline continued in 2016. Immigration increased sharply this year. Numbers from 2017 show that immigration from countries with conflicts has been significantly reduced from the previous year, while immigration from the Nordic and Eastern Europe is at the same relatively low level as in 2016. Migration of people on the run is unstable, it went up greatly in 2015, but since then it has declined sharply. The UN says there have been no more refugees in the world since World War II. How this will affect the Nordic region is uncertain.²⁷ If efforts to integrate newcomers into the local societies are successful, this offers an opportunity for small and medium-sized towns. Should integration efforts fail, it can lead to more divided societies and increased tensions between different groups.

PUBLIC HEALTH AND WELL-BEING

The Nordic countries perform very well with respect to life expectancy, health and well-being.²⁸ However, social inequalities in health is a challenge. Ensuring all citizens equal conditions to develop and maintain good health and well-being is one of the main future challenges. Access to affordable housing, transport, education, jobs, public spaces and services is important including access to health hospitals, doctors and local health clinics. Local governments have a vital role

among others in promoting physical activity in the daily life of citizens. Active living is a way of life integrating physical activity into daily routines such as walking and bicycling for transportation and using recreational facilities. Urbanization combined with a decreasing and ageing population in more remote locations leads to a potential mismatch between the population's needs and the community's ability to provide high quality services in many small and medium-sized towns.

SOCIAL INEQUALITY

Social and economic factors are closely linked to a population's health and well-being. The risk of exclusion and poverty is especially high in regions where structural economic change leads to unemployment among less-educated workers with low salaries or on part-time work.²⁹ Other groups at risk are immigrants and people without a high school diploma. Due to the income gap, excluded groups are often destined to live in areas that are segregated from areas where people take full part in society. In small and medium-sized towns, such spatial segregation is often less prominent compared to larger cities, but it still exists. Such social exclusion and increasing inequalities are common challenges.

DIGITALISATION

The Nordic countries are already among the most connected in the world and their societies have greatly benefitted from digitalisation. Yet there is still a need for increased access to digital infra-structure and for the further development of digital skills. For small and medium-sized towns, digital inclusion is an upcoming challenge and in towns dominated by labour-intensive industries, continued digitalisation and automation (i.e., robots taking over physical labour jobs) will lead to decreased employment opportunities. At the same time, digitalisation offers opportunities to increase public services' efficiency and tackle a declining work force.³⁰

²⁷ Regjeringen (2018). Regionale utviklingstrekk 2018. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regionale-utviklingstrekk-rut-2018/id2596450/sec1>

²⁸ Helliwell, J., Layard, R., Sachs, J. (2019). *World Happiness Report 2019*, New York: Sustainable Development Solution Networks

²⁹ Hallonen M., Persson Å., Siebert C., Bröckl M., Vaahtera A., Quinn S., Trimmer C., Isokangas A. (2017), *Sustainable Development Action – The Nordic way*, Nordic Council of Ministers, Tema Nord 2017: 178

³⁰ Eurostat (2018). Sustainable development in the European Union, *Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context*, European Commission. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9237449/KS-01-18-656-EN-N.pdf/2b2a096b-3bd6-4939-8ef3-11cfc14b9329>

2

STRATEGY

THE WAY FORWARD

FIVE DIMENSIONS TO CONSIDER TOWARDS ATTRACTIVE AND SUSTAINABLE NORDIC TOWNS

THE OVERALL GOAL OF THIS PROJECT IS TO FIND WAYS TO CREATE ATTRACTIVE AND SUSTAINABLE TOWNS. AS PREVIOUSLY ILLUSTRATED, THERE ARE A LOT OF CHALLENGES THAT NEED TO BE SOLVED TO REACH THAT GOAL. IT IS ALSO CLEAR THAT A HOLISTIC AND INTERDISCIPLINARY APPROACH IS NEEDED, SINCE A TOWN IS NOT A MACHINE BUT A SYSTEM FULL OF COMPLEXITY AND INTERDEPENDENCIES. THE FIVE URBAN SUSTAINABILITY DIMENSIONS DESCRIBED EARLIER ILLUSTRATE THAT STRATEGIES NEED TO RELATE TO THIS COMPLEXITY AND SOMETIMES CONFLICTING GOALS.

With the adoption of the SDGs, countries, cities and smaller towns around the world are turning to the question of SDG implementation. How can a Nordic town approach the task of becoming both attractive and sustainable? For mayors and local leaders who are working to improve the quality of life in urban environments, the SDGs provide a roadmap for more balanced and equitable urban development.³¹ However, achieving this is not easy, in light of the different and mutually important dimensions of sustainability and future challenges. Based on work done during the previous stages of the project (Attractive Nordic Towns), a review of literature, empirical knowledge and a dialogue with the towns and ministries involved, several approaches have been described. Yet it is hard to find an approach that is complete when keeping “a model that can be useful for the urban planner” in mind. Nor is it straightforward to sort challenges into distinct categories. The approach chosen in this project builds on **five urban sustainability dimensions** inspired by the recognised “Reference Framework for Sustainable Cities” (RFSC)³²: Spatial, governance, social, economic and environmental dimension strategies.

The chosen dimensions in the approach guide politicians and the urban planner in ensuring that all relevant aspects are considered when working with the most important challenges of a town. It is not exhaustive, but it is a roadmap to assist planners in creating more attractive and sustainable Nordic towns. The strategies suggested are based on the set of values previously described as the Nordic Model and are applicable to both types of small and medium-sized towns.

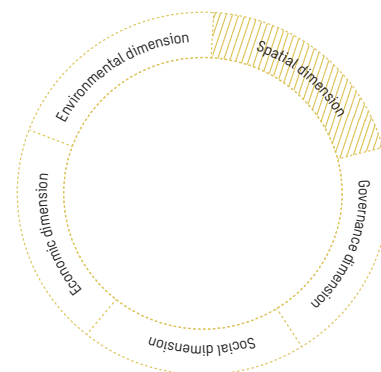
It is important to be aware that urban development is not finite. It is an ongoing process where both focus and goals for the development can change over time. It takes place in a specific local context. While local strategies should be clearly related to the overall goals and adapted to a local context, they also need to be flexible enough to deal with uncertainty and embrace new opportunities.

Accompanying the strategies in this chapter are guiding questions, relevant SDG indicators based on the report “*Suggested indicators and toolbox for attractive and sustainable Nordic towns and regions*” in Appendix 1, and relevant examples of actions from small and medium-sized Nordic towns.

³¹ The SDG Cities Guide: https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3?source=collection_home---5-----3-----

³² The Reference Framework for Sustainable Cities (RFSC) is an online toolkit (www.rfsc.eu) for local European authorities that are involved in or are willing to start a process of integrated and sustainable urban development. The main objective of the toolkit is to enhance the dialogue within a city and with peer cities tackling the same issues all across Europe.

SPATIAL DIMENSION STRATEGIES

🕒 APPLY A HOLISTIC AND MULTI-SCALE APPROACH

The attractiveness of a town is closely linked to its spatial dimension. Effective planning ensures long-term coordination of land use for infrastructure, social activities, businesses and amenities. The holistic integration of strategies across different territorial scales – regional, district, town, and building – is an important success factor. Applying a mixed-use approach on all levels increases the flexibility and creates more liveable urban environments.

🕒 STRIVE FOR SPATIAL EQUITY

The economic gap between different groups, and large disparities between property prices in different parts of a town are major contributors to social segregation. To counteract segregation, mixed land use and a mix of different housing types and tenure can meet the needs of people from different walks of life and social groups. Ensuring easy access to services across a town further improves living conditions. The ability to obtain a good education, regardless of where you live, improves opportunities for the young generation.

🕒 ENCOURAGE TERRITORIAL RESILIENCE

Resilience is the ability to cope and uphold vital functions when disruptions occur. While natural disasters are the most common cause of disruption and might occur more often in the future, there are many other scenarios. The resilience of a town's spatial structures can be improved by ensuring the continuity of the functions of a town's blue and green structures during a crisis (e.g., sponge city principles). Crisis management plans, education programmes, training, and prioritising actions are other measures that serve to pre-empt or minimize the risks of disruption.

RESILIENCE

More generally, resilience refers to the “capacity of a system to deal with change and continue to develop; withstanding shocks and disturbances and using such events to catalyze renewal and innovation.”³³

🕒 DEVELOP A SUSTAINABLE MOBILITY SYSTEM

To tackle climate change, the transport sector needs to be re-engineered. Together with industry, domestic road transport is a main source of CO₂ emissions as well as air and noise pollution in the Nordic countries. Life in small and medium-sized towns is very car dependent since their scale often cannot sustain a public transport network or park-and-ride solutions. While the frequency, availability and CO₂ emissions of public transport can sometimes be improved for towns that do have a public transport network, promoting slow traffic conditions and car sharing can be ways to develop a more sustainable urban mobility system without reducing accessibility for certain areas, social groups, or demographical changes (i.e. aging population).

🕒 PROMOTE HIGH QUALITY AND MULTI-FUNCTIONALITY OF PUBLIC SPACES

Diversity and community. Public spaces are the heart of town life. They facilitate “the life between the buildings”³⁴ with people-friendly meeting places that are open and accessible to all. It is essential that these spaces are multi-functional, safe, flexible and adaptable to different seasons. During planning, it is important to ensure that public spaces are part of an overarching network of urban spaces and are interconnected with important urban functions (e.g., services, transport hubs). This further increases the urban qualities.

🕒 PRESERVE AND ENHANCE THE ARCHITECTURAL AND CULTURAL HERITAGE

Architectural and cultural heritage is an important marker of a town's identity and communicates a sense of place. Rather than seeing preservation and development as opposing concepts those are now seen as one where the built heritage and cultural environments are increasingly seen as a resource and a driver for urban development.³⁵ Preserving architectural and cultural heritage, while allowing careful use and transformation, contributes to a continuous and active engagement with site-specific solutions. Ensuring that towns are developed with high architectural qualities in mind needs to be one of the main concerns.

GUIDING QUESTIONS

- ☐ Have relevant SDG targets been integrated into existing development plans and programs?
- ☐ Does the urban structure reduce the need for car-based mobility?
- ☐ Which areas are not considered safe and healthy, and need improvement?
- ☐ Is the town's land-use plan integrated at the regional scale?
- ☐ Can architectural and cultural heritage be used as a driver for urban change and strengthen the identity (and attractiveness) of the town?
- ☐ Do you have a cultural heritage plan?
- ☐ How do you make tourism more sustainable?
- ☐ Do you have a municipal strategy?
- ☐ How do you adapt to climate change?

EXAMPLES OF ACTIONS

CULTURAL HERITAGE AS A DRIVER FOR URBAN CHANGE

Buildings and the activities that take place in the spaces between them make up an important element of a town's identity. In particular, buildings that are recognised as significant markers of a town's history may contribute to a unique sense of place. These cultural-historical backyards and buildings are resources for creating renewed activity, especially in areas where buildings are empty. The town of Levanger, with its rich timber architecture, has gained status as an important protected national heritage. The town plans to experiment with pop-up activities that help to find the right sustainable solutions for central areas of the city in close cooperation with relevant owners and stakeholders.

KEY- AND SURVEY INDICATORS

- Green zones and proximity to recreational areas (p.21 in Appendix 1)
- Basic services proximity (p.22 in Appendix 1)
- Cultural diversity (p. 23 in Appendix 1)
- Evolution of tourist frequency (p.24 in Appendix 1)
- Climate change adaption (p.36 in Appendix 1)
- Survey: quality of housing (p.38 in Appendix 1)
- Survey: feeling of safety (p.40 in Appendix 1)
- Survey: satisfaction with public spaces (p.44 in Appendix 1)

For further information, please look at p.18 in Appendix 1: How to use the indicators (p.18) and The indicator registry (p. 20).

INDICATORS EXPLAINED

KEY INDICATOR

is any group of instruments that together give an indication of the state of the social, economical and/or environmental aspects of a town

SURVEY INDICATORS

can target specific local issues and can be customized to each town's goals. The result is often, but not necessarily, qualitative data.

GUIDING QUESTIONS

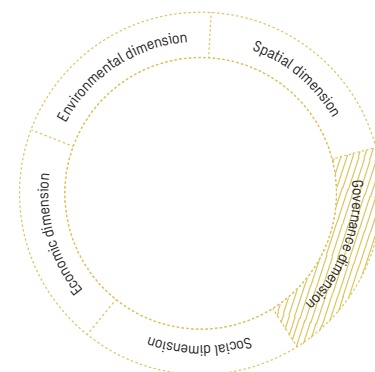
can help you to identify your organizational prerequisites for working on attractiveness and sustainability in a holistic way. The guiding questions are not indicators per se, nor part of a survey. They can help identify in which areas a town and/or municipality have made strategic and organizational efforts to support the work on sustainable development within important subjects which require attention.

³³ Stockholm Resilience Center (2014) *What is Resilience?* <https://www.stockholmresilience.org/research/research-videos/2011-12-01-what-is-resilience.html>

³⁴ Gehl J. (1996). *Livet mellem husene; udeaktiviteter og udemiljøer*, Arkitektens Forlag

³⁵ Riksantikvaren. (2017). *Strategy for Management of Norwegian Urban Cultural Heritage 2017-2020*. Available online at: https://ra.brage.unit.no/ra-xmlui/bitstream/handle/11250/2568021/Riksantikvarens_bystategi_engelsk.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

GOVERNANCE DIMENSION STRATEGIES

FOSTER SUSTAINABLE ADMINISTRATION AND MANAGEMENT

Municipalities have multiple roles in the development of a town. Their actions are regulated by legislation and their procedures have legal consequences, especially with respect to zoning plans and building permits, and the fact that they are employers for those working in public services. In addition, most towns directly or indirectly invest money in real estate, through ownership of land, schools, social housing and other public buildings. Issuing guidelines for sustainable management, including acquisition of goods and services, helps to increase the demand for sustainable products and promote change over time. Beyond their legal obligations, municipalities have a fundamental role for community development. As the usually largest local employer, the municipality can actively mobilise the society for development purposes. As a partner the municipality can create, foster and/or participate in partnerships for change and development. Together with other stakeholders, the municipality can make a big difference for the development.

INCREASE THE CAPACITY TO ASSESS PROGRESS

To increase the sustainability and attractiveness of a town, it is important to identify critical issues and have the capacity to monitor progress in order to resolve or counteract such issues. Without knowing the facts at the point of departure, it is difficult to assess which direction development is heading. Only through awareness of the town's CO2 emissions can follow-up measures be taken to bring down emissions. The same holds true for issues such as demographic and social change and efforts to reduce segregation. To make this possible, it is valuable to have a comprehensive set of statistics and municipalities need to have the expertise to interpret it.

INCREASE CITIZEN PARTICIPATION

The transformational change needed to achieve both the SDGs and attractiveness requires broad-based public support and engagement, and a long-term shift in policy priorities towards sustainable development.³⁶ Involving relevant stakeholders in the planning and development is therefore a key to ensuring that desired changes are well anchored in the community. To address challenges of spatial inequality and inclusion, it is important that neighborhoods and localities are represented at the local and regional level. Co-creation projects of public spaces are good examples of this approach. Sensibly using digital tools increases engagement in youth.

STRENGTHEN PARTNERSHIP AND NETWORKS

Improving the attractiveness and sustainability of a town demands a holistic approach and working across sector boundaries. Partnerships that include both public and private stakeholders increase engagement and capacity. Academic institutions, private investors, and representatives of the civil society can help to implement solutions and broaden the impact of measurements. This requires disseminating knowledge on the common goals that need to be achieved, including the planned implementation of the UN Sustainable Development Goals on a municipal level. Here sustainability programs and training can help. Not least, a very good start is to coordinate the municipality's own activities to achieve internal synergies and to provide efficient services and support to citizens, businesses and partners.

As Machiavelli once wrote; «And let it be noted that there is no more delicate matter to take in hand, nor more dangerous to conduct, nor more doubtful in its success, than to set up as a leader in the introduction of changes. For he who innovates will have for his enemies all those who are well off under the existing order of things, and only the lukewarm supporters in those who might be better off under the new.³⁷

³⁶ SDG Cities Guide: https://sdgcities.guide/chapter-2-practical-tools-for-getting-started-with-the-sdgs-4b7598170ebf?source=collection_home---5-----4-----

³⁷ Machiavelli N. and Tim Parks (1512), *The Prince*, Penguin Books Australia

GUIDING QUESTIONS

- ☐ Have relevant SDG targets been integrated into existing development plans and programs?
- ☐ How can the capacity for implementing prioritized actions be increased in the town?
- ☐ Is there systematic involvement and participation of citizens, and have marginalized demographic groups and communities been included, allowing them to have a voice in development processes?
- ☐ Are processes transparent and is important information available for the public and relevant stakeholders?
- ☐ Is there systematic involvement and participation of private stakeholders?

KEY- AND SURVEY INDICATORS

- Gender equality – the gender wage gap (p.29 in Appendix 1)
- Share of population “not in education, employment or training” (p.31 in Appendix 1)
- Voter turnout at municipal elections (p.31 in Appendix 1)
- Green public procurement (p.33 in Appendix 1)
- Survey: citizen satisfaction with municipal services (p.41 in Appendix 1)

EXAMPLES OF ACTIONS

NORDIC TOOLBOX

In close collaboration with The Norwegian Ministry of Climate and Environment, The Norwegian Ministry of Health and Care Service and The Norwegian Ministry of Local Government and Modernisation, four Nordic towns (Akranes, Middelfart, Salo and Växjö) have decided to develop a Nordic toolbox that will support and give ideas how small- and medium sized cities can transform existing, expired business areas into new attractive urban areas and thus creating added value to the town to ensure liveability and urban life.³⁸

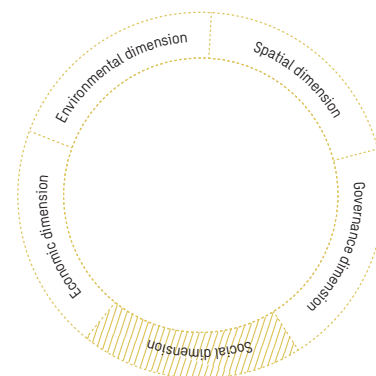
EXAMPLES OF ACTIONS

POWER OF YOUTH - EMPOWERING YOUNG PEOPLE

Many small and medium-sized towns strive to attract and keep young people. Many towns lose their young citizens to larger cities. Sønderborg and Narvik are no exceptions. Both towns include participative processes as an essential part of stimulating population growth, increasing the student population and workforce, as well as stimulating innovation and creating more jobs within green businesses. Sønderborg and Narvik have understood that encouraging young people to take an active role in the urban transition towards sustainability based on the Sustainable Development Goals also requires active involvement from the part of the town. They have therefore started developing a methodology on how to empower young people in their communities. Scaling up participation of young people by using the Sustainable Development Goals as a common global platform creates the framework for co-creating the urban transition and stimulating green business creation. Strengthening the work of youth councils through inviting them into the project and working in cooperation with existing youth engagement and young entrepreneurship networks helps to build a stronger cooperation between youth and local businesses. This ultimately creates potential for stimulating local job creation that is beneficial for all. The methodology will be tested, refined, replicated and ultimately scaled up to all Nordic countries. The result will be the creation of a Nordic Charter for Youth Empowerment that will be handed over to the United Nations Youth conference late 2019 in New York.

³⁸ Regjeringen (2018). *Statusrapportering fra prosjekter i attraktive nordiske byer*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktive-nordiske-byer-/statusrapportering/id2614599/>

SOCIAL DIMENSION STRATEGIES

⦿ STRATEGIC LOCALIZATION OF HOUSING, PUBLIC SPACES AND BUILDING

Ensuring a good social mix in neighbourhoods through an active housing policy and planning can contribute to improved social inclusion and facilitate to a good social everyday life. Public space plays a key role in this context. Providing affordable housing, particularly in attractive areas such as harbour areas or inner towns, enable residents regardless of their socio-economic background, age or life situation which may contribute to social mix. Examples of such measures are the provision of housing and public services that meet the needs of people entering the housing market or the growing group of elderly in all areas of a town.

⦿ PLAN AHEAD TO PROVIDE SUPPLY OF HOUSING FOR EVERYONE

Housing strategies need to be based on overarching plans that have a holistic, resource-effective and future-oriented approach. In recent years it has become obvious that in small and medium-sized towns, the public sector cannot afford to abdicate and leave housing up to the “invisible hand of the market”. Brownfield redevelopment and urban regeneration, including infill projects, should be preferred over greenfield development. Ensuring long-term affordability for housing and mobility are among issues at the core of housing policies.

⦿ PROMOTE HEALTH AND WELL-BEING

Health is unevenly distributed among social groups in the population and vary systematically according to the level of education, occupation and income. Everybody is responsible for their own health. However, lifestyle choices such as physical activity and diet are greatly influenced by socioeconomic factors not chosen by the individual. Proximity to e.g. green spaces is shown to be particularly important to children, pregnant, elderly and people with limited resources. ³⁹

Research has shown that promoting slow traffic and public transport has positive effects on general health. When towns become less car dependent they become more attractive, safer, kid friendly and more equal. ⁴⁰

⦿ IMPROVED SYSTEM FOR LIFE-LONG LEARNING

Matching skills with job opportunities is considered one of the main challenges in small and medium-sized towns. A town that provides relevant and quality education, integration and lifelong learning opportunities increases its attractiveness as a business destination. Cooperation with academic institutions especially combined with a targeted approach to establishing knowledge and business clusters, has proven successful as a first step to triggering development within the creation of green jobs.

⦿ PROMOTE CULTURE AND LEISURE OPPORTUNITIES

Culture is a strong contributor to the identity of a city. It provides meeting opportunities for different social groups and fosters a sense of place. Hence, culture should be promoted through integrated cultural policies. Leisure activities provide opportunities for human interaction, where cooperation between sport, leisure and education can contribute to a wide range of activities that generate a vibrant atmosphere in small and medium-sized towns.

³⁹ WHO Europe (2016). Urban green spaces and health. A review of evidence. WHO Europa, Copenhagen

⁴⁰ Eckersley R, Dixon J, Matheson Douglas R. (2001), The Social Origins of Health and Well-being, Australian National University

GUIDING QUESTIONS

- ☐ Have relevant SDG targets been integrated into existing development plans and programs?
- ☐ Are major barriers for health and well-being identified?
- ☐ What can be done to nurture the values of being welcoming and inclusive?
- ☐ Does the housing supply provide enough affordable housing for all groups?
- ☐ Are your citizens satisfied?

KEY- AND SURVEY INDICATORS

- Green zones and recreational areas proximity (p.21 in Appendix 1)
- Cultural diversity (p.23 in Appendix 1)
- Evolution of tourist frequency (p.24 in Appendix 1)
- Life expectancy (p.25 in Appendix 1)
- Gender equality – the gender pay gap (p.30 in Appendix 1)
- NEET share of population (p.30 in Appendix 1)
- Survey: Quality of housing (p.38 in Appendix 1)
- Survey: Self-assessed general state of health (p.39 in Appendix 1)
- Survey: Feeling of safety (p.40 in Appendix 1)
- Survey: Satisfaction with cultural activities (p.43 in Appendix 1)
- Survey: Satisfaction with public spaces (p.44 in Appendix 1)

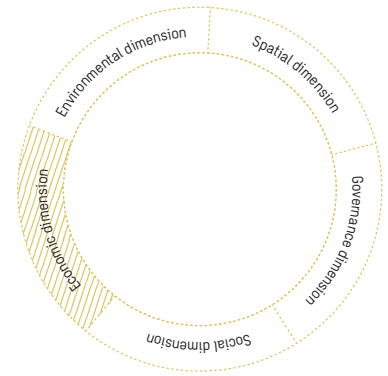
EXAMPLES OF ACTIONS

OPEN SPACE - NEW OPPORTUNITIES

Hamar is situated along the banks of Lake Mjøsa. Current challenges include the (re)generation of a vibrant city centre. This requires cooperation between business owners, real estate developers, public authorities and the civil society. Giving these groups a place to meet - either a virtual or physical space - can be very effective. SmallTownLabs like Hamar's "Bylab" (2018) establish temporary meeting points, in this case a corner store in the central area of town, that provide office space and gathering spaces for smaller and larger audiences. Most importantly, a town lab like ByLab, is a display of ongoing urban development processes and a physical place where different stakeholders can meet, discuss and turn to questions. Access to key personnel, as well as good and open information is seen as a key component in improving the dialogue between stakeholders. ByLab hosts the manager for the inner-city district as well as the municipal project manager and a representative from the planning authority.⁴¹ Bringing these actors together in a physical space improves cooperation and access to stakeholders and is expected to improve coordination between stakeholders and allow for a high degree of citizen participation in urban planning.

⁴¹ Bylab Hamar: <https://www.bylabhamar.no/>

ECONOMIC DIMENSION STRATEGIES

STIMULATE GREEN GROWTH AND THE CIRCULAR ECONOMY

Current consumption practices lead to a large amount of waste and an inefficient use of resources. A shift to a circular economy is thus necessary to successfully implement the shift towards green growth. Towns have a key role in achieving this shift through green procurement and setting clear targets for their community through fiscal and knowledge-based incentives.

PROMOTE INNOVATION AND SMART CITIES' SOLUTIONS

“Smart” urban development means to use the available resources more efficiently. Smart” does not necessarily mean technology, but new technologies and data can facilitate good decision making, which can result in reduced use of energy, more optimised mobility systems etc.

“Smart” in many cases requires a good deal of innovation. Building capacity through partnerships with local stakeholders is thus one of the main tasks that small and medium-sized towns need to invest in.

ENSURE CONNECTIVITY

Connectivity, either through physical communication or personal networks, is key to the economic success of small and medium-sized towns. Transport infrastructure, especially long-distance rail systems, creates links to regional and global markets. Access to high-speed internet is not only a factor in the digital age but a prerequisite to reduction of physical travel and the establishment of networks that can foster the exchange of ideas and information.

DEVELOP EMPLOYMENT AND A RESILIENT LOCAL ECONOMY

Small and medium-sized towns face with the risk of local economic shocks, especially when dependent on a small number of employers. Although a difficult challenge in many places, developing a more resilient local economy is necessary to secure long-term stability. Policies for supporting local entrepreneurship and start-ups can be a good starting point.

ENCOURAGE SUSTAINABLE PRODUCTION AND CONSUMPTION

Many products and services are unsustainable as their manner of production harms the local environment and sometimes even entire communities. Green procurement and the promotion of environmentally sustainable food, products and services are necessary steps to ensure the long-term attractivity and sustainability of small and medium-sized towns. Here, the role of the building industry, which is one of the main CO₂ sources should not be forgotten.

FOSTER COOPERATION AND INNOVATIVE PARTNERSHIPS

Cooperation beyond administrative and sector boundaries is needed to ensure a wider and more positive impact on the economic system of a town. Private-public partnerships and the participation of civil society ensures that stakeholders in urban development can benefit from cooperation, co-creation and innovation.

STRIVE FOR AN EXCELLENT BUSINESS CLIMATE

All business is local. Close interaction and dialogue between the public and private sectors improve mutual understanding of both opportunities and challenges. Such communication and understanding is the foundation of a good business climate. It makes a place more attractive to invest in and encourages businesses to participate in community development.

INCREASE COMPETITIVENESS THROUGH SMART SPECIALIZATION

Just as business is local, so are the preconditions for business development. Hence, “one size fits all” types of policies for business development cannot be applied in all small and medium sized towns. Local business development policies need to be “place based” and founded on a solid analysis of the local context. The aim should be to build on local strengths with focus on innovation and value chain creation to enhance smart specialisation.

🎯 OPPORTUNITIES FOR ALL

On the labour market, and often further emphasised in medium-sized and small towns, there is a risk for a mismatch between the labour force and the needs of businesses. In times of change and with a more knowledgebased economy, this risk increases. One remedy is to make sure that the entire labour force can be utilised. This inclusion of “vulnerable groups” such as immigrants, young people without adequate education

or making it possibly for pensioners to continue to work according to their ability is very important. It is also important to tackle parts of the labour market that are usually employing almost exclusively men or women. In that case efforts towards a more gender equality are important. A high employment rate contributes not only to opportunities for all but also to lower costs for social services and unemployment support.

GUIDING QUESTIONS

- ☐ Have relevant SDG targets been integrated into existing development plans and programs?
- ☐ Do you listen to, and have an active dialogue with the business community in the town?
- ☐ Is the town a business-friendly municipality? Are a range of businesses encouraged?
- ☐ How can knowledge transfers between different business sectors be encouraged?
- ☐ Who can be a strong partner that helps to innovate and improve performance?
- ☐ How do you implement SDGs goals in your local town?
- ☐ Do you have sustainable tourism?
- ☐ How do you adapt to climate change?

KEY- AND SURVEY INDICATORS

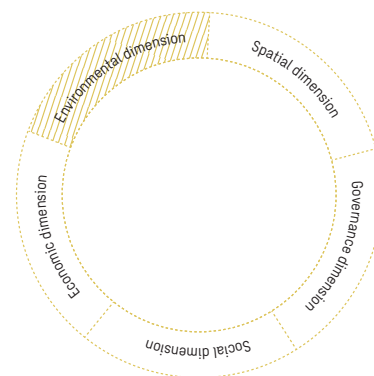
- Basic services proximity (p.22 in Appendix 1)
- Evolution of tourist frequency (p.24 in Appendix 1)
- Gender equality -the gender pay gap (p.30 in Appendix 1)
- NEET share of population (p.31 in Appendix 1)
- Gross regional product – GRP/Capita (p.32 in Appendix 1)
- Share of green public procurement (p.34 in Appendix 1)
- Employment rate (p.34 in Appendix 1)
- Knowledge intensive activities (p.35 in Appendix 1)
- Net migration rate (p.37 in Appendix 1)
- Survey: citizen satisfaction with cultural activities (p.43 in Appendix 1)

EXAMPLES OF ACTIONS

NEW JOBS - NEW NEIGHBOURHOODS - NEW IDENTITY

Like many small and medium-sized towns, the Finnish town of Salo has largely been dependent on one industry: the production of mobile phones. The rapid decline of the industry, due to relocalisation and technological changes, forced the town to confront new challenges. It was necessary to transform and reinvent parts of the city and connect them to the existing city centre. In this respect Salo is representative of many small and medium-sized towns that thrive by decreasing their vulnerability to a non-diversified job market, while simultaneously building a more livable town. Working holistically on these issues to use the upgrade of the built environment as an opportunity to attract the right people and business is seen as an important strategic move.

ENVIRONMENTAL DIMENSION STRATEGIES

⦿ MITIGATE CLIMATE CHANGE

Promote energy efficient buildings and other measures to reduce greenhouse gas emissions in different sectors.

⦿ PROTECT, RESTORE AND ENHANCE BIODIVERSITY AND ECOSYSTEMS

Pollution and “land grab” endanger ecosystems and habitats. Increased use of environmental impact assessments and active restoration of habitats are two ways forward. Ensuring a good blue and green structure that also plays different functions in the urban environment is a prerequisite when planning attractive towns.

⦿ REDUCE POLLUTION

Pollution is a threat to health and well-being, even in the Nordic countries with their strict requirements, monitoring systems and enforcement. Lately, the use of plastics has become a matter of concern. It will likely become important to monitor plastics use.

⦿ ADAPT TO CLIMATE CHANGE

Rising sea levels and more common extreme weather conditions will put existing urban structures under pressure. Raising awareness of climate change and taking appropriate measures based on a strategic plan for climate change, as well as developing an integrated crisis management plan are important measures.

⦿ MANAGE NATURAL RESOURCES SUSTAINABLY AND PREVENT WASTE

Too often, natural resources in products that could be put to new uses at the end of the product's life end up as waste. Measures to sort, reuse, recycle and upcycle contribute to a more effective management of natural resources. Introducing sustainable practices with a lifecycle perspective in all industries is an important step in small and medium-sized towns, in cooperation with the private sector.

⦿ PROTECT, PRESERVE AND MANAGE WATER RESOURCES

Ensuring good water quality is one of the prerequisites for healthy environments. The Nordic countries have a very high standard in this area. Protecting wetlands, river basins and shore landscapes is part of the overall integrated land use plan for small and medium-sized towns.

Extreme weather conditions increase the need to handle large volumes of surface water in a short span of time. Designing surface water retention (sponge city) as part of landscaping and infrastructure is an effective approach

GUIDING QUESTIONS

- ☐ Have relevant SDG targets been integrated into existing development plans and programs
- ☐ Does the town have an integrated plan for climate adaption?
- ☐ Are hazardous zones mapped and is the information easily available for planning processes?
- ☐ Does the town have clear requirements for water management?
- ☐ Is biodiversity considered in all cases?
- ☐ Are important natural resources protected?
- ☐ Do you have sustainable tourism?
- ☐ Is your town energy efficient?
- ☐ How do you adapt to climate change?

KEY- AND SURVEY INDICATORS

- Green zones and recreational areas proximity (p.21 in Appendix 1)
- Municipal waste (p.28 in Appendix 1)
- Ecosystems services (p.29 in Appendix 1)
- Green public procurement (p.33 in Appendix 1)
- Climate change adaption (p.36 in Appendix 1)
- Survey: satisfaction with public spaces (p.44 in Appendix 1)

EXAMPLES OF ACTIONS

WATER AS THE WAY TO GO

The coming consequences of climate change require that towns quickly adapt their built environment, and that we generally move to a more sustainable approach to building and using cities. The Danish town of Middelfart has implemented in their city. One of many actions is the introduction of rain water retention systems, which have the double benefit of reducing flooding, and providing water to maintain the town's green areas. Concrete design proposals are made for different areas of the town depending on their potential. These measures have contributed to increasing the town's blue-green structures and thus contribute to the overall well-being of the inhabitants. Middelfart leads the way for other small and medium-sized towns, showing how to successfully act for climate adaption.

4

REFERENCES

REFERENCES

Arnstein, Sherry R., (1969) A Ladder Of Citizen Participation, Journal of the American Planning Association, 35: 4, 216-224, DOI: 10.1080/01944366908977225

Borges, L.A., Nilsson, K., Tunstrøm, M., Dis, A.T., Perjo, L., Berlina, A., Costa, S.O.; Fredricsson, C., Grunfelder, J., Johnsen, I.; Kristensen, I.; Randall, L. Smas, L.; Weber, R. (2017), White paper on Sustainable Cities, Nordregio

Bylab Hamar: <https://www.bylabhamar.no/>

Council of European Municipalities and Regions (CEMR), (2014). *Reference Framework for Sustainable Cities (RFSC)*. European section of United Cities and Local Governments. Available: <https://www.ccre.org/activites/view/25>

Dobbs, Richard. et. al. (2011). Urban world: Mapping the economic power of cities McKinsey Global Institute

Eckersley R, Dixon J, Matheson Douglas R. (2001), The Social Origins of Health and Well-being, Australian National University

Eurostat (2018), Sustainable development in the European Union, *Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context*, European Commission. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9237449/KS-01-18-656-EN-N.pdf/2b2a096b-3bd6-4939-8ef3-11cfc14b9329>

Gehl J. (1996), *Livet mellem husene*; udeaktiviteter og udemiljøer, Arkitektens Forlag

Global Task Force of Local and Regional Governments et al (2014). *How to Localize Targets and Indicators of the Post-2015 Agenda*. Online available at: https://www.uclg.org/sites/default/files/localization_targets_indicator_web.pdf

Grunfelder J., Rispling L., Norlèn G., (eds.) (2018) *State of the Nordic Region 2018 Immigration and Integration Edition*, Nordic Council of Ministers

Hallonen M., Persson Å., Siebert C., Bröckl M., Vaahtera A., Quinn S., Trimmer C., Isokangas A. (2017), Sustainable Development Action – The Nordic way, Nordic Council of Ministers, Tema Nord 2017:523

Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J. (2019). World Happiness Report 2019, Sustainable Development Solutions Network

Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services: <https://www.cbd.int/climate/>

Kommunal og Moderniseringsdepartementet og Miljøverndepartementet (2013), *Sluttrapport Fagrådet for bærekraftig bypolitikk*

Kommunal- og moderniseringsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktive-nordiske-byer-/id2614588/>.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2018): <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktive-nordiske-byer-/statusrapportering/id2614599/>

Larsen, M., Alsund-Lanthén E. (2017), *Bumps on the road to 2030*, Copenhagen: Nordic Council of Ministers. <https://doi.org/10.6027/ANP2017-738>

Lucci, Paula (2015). Localising the post-2015 agenda: what does it mean in practice? Available online at: http://www.delog.org/cms/upload/teaser/ODI_Localising_Post-2015_What_does_it_mean_in_practice.pdf

- Machiavelli N. and Tim Parks (1512), *The Prince*, Penguin Books Australia
- Nordic Cooperation, Growth in the Nordic region (2018): (<https://www.norden.org/en/news/growth-nordic-region>)
- Nordic Council of Ministers (2016). Strategy for International Branding of the Nordic Region 2015-2018. Available online at: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:783406/FULLTEXT01.pdf>. Retrieved on 18 December 2016
- Nordisk Ministerråd (2018) *Growth in the Nordic Region*. <https://www.norden.org/en/news/growth-nordic-region>
- OECD (2018). Rural 3.0. A framework for rural development: <https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Rural-3.0-Policy-Note.pdf>:p.8
- Regjeringen (2018). *Regionale utviklingstrekk 2018*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regionale-utviklingstrekk-rut-2018/id2596450/sec1>
- Regjeringen (2018). *Statusrapportering fra prosjekter i attraktive nordiske byer*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktive-nordiske-byer-/statusrapportering/id2614599/>
- Riksantikvaren. (2017). Strategy for Management of Norwegian Urban Cultural Heritage 2017-2020. Available online at: https://ra.brage.unit.no/ra-xmlui/bitstream/handle/11250/2568021/Riksantikvarens_bystrategi_engelsk.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- SDG Cities Guide: <https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3>
- SDG Cities Guide: https://sdgcities.guide/chapter-1-cities-and-a-territorial-approach-to-the-sdgs-22c2660644e3?source=collection_home---5-----3-----
- SDG Cities Guide: https://sdgcities.guide/chapter-2-practical-tools-for-getting-started-with-the-sdgs-4b7598170ebf?source=collection_home---5-----4-----
- Staples, L.H. (1990) Powerful Ideas About Empowerment, *Administration in Social Work*, 14:2, 29-42, MSW. DOI: 10.1300/J147v14n02_03
- Statistics Sweden (2016). *Regional Accounts 2016*. <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/national-accounts/national-accounts/regional-accounts/pong/statistical-news/regional-accounts-2016/>
- Stockholm Resilience centre (2014). *What is resilience?* <https://www.stockholmresilience.org/research/research-videos/2011-12-01-what-is-resilience.html>
- Sweco (2018). Suggested indicators and toolbox for attractive and sustainable Nordic towns and regions
- "The Nordic region in transition". Description of the presidency project: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/attraktive-nordiske-byer-/engelsk-versjon-attraktive-nordic-towns-and-regions/id2622464/>
- The Reference Framework for Sustainable Cities (RFSC): <http://www.ccre.org/activites/view/25>
- United Nations (2018). Work of the statistical Commission pertaining to the 2030 Agenda for sustainable development A/RES/71/313. Annex Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development.
- United Nations (2018). *Revision of World Urbanization Prospects*. Department of Economic and Social Affairs. <https://www.un.org/development/desa/publications/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>
- Vareide, Knut (2013). Programteori for attraktivitet. Sluttrapport, Telemarksforskning
- WHO Europe (2016). Urban green spaces and health. A review of evidence. WHO Europa, Copenhagen
- World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common Future*, Oxford University Press

APPENDIX

PICTURES

Picture 1: Idea platform. Photo: City of Pori, Finland

Suggested indicators and toolbox - attractive and sustainable nordic towns and regions (pdf)

Picture 2: Group meeting, Pori, Finland. Photo: Daniel Nagy

Picture 3: Johannes Minsaas plass, Verdal. Photo: City of Verdal, Norway

Picture 4: Evening marked, Salo. Photo: City of Salo, Finland

Picture 5: Waterstreet, Søndergade in Middelfart, Denmark. Photo: Brian Jensen

FIGURES

Figure 1: Eight rungs on the ladder of citizen participation, Illustrated by Sweco, original: Sherry S. Arnstein (1969)

Figure 2: The three dimensions of attractiveness, Knut Vareide, (2013). Programteori for attraktivitet. Sluttrapport, Telemarksforskning

Figure 3: The three dimensions of classic sustainability, (sustainabledevelopment.un.org)

Figure 4: The five dimensions of urban sustainability, Illustration: Sweco

Figure 5: The five dimensions and main themes of urban sustainability, Illustration: Sweco

Figure 6: Values that shape the future, Illustration: Sweco

Figure 7: Trends that shape the future, Illustration: Sweco

2021:00546 - Åpen

Samskaping gjennom oppgaveutvalg?

Om arbeidet med oppgaveutvalg i tre lokalsamfunn i Verdal kommune

Forfattere

Espen Carlsson

Håkon Sivertsen

Rapport

Samskaping gjennom oppgaveutvalg?

Om arbeidet med oppgaveutvalg i tre lokalsamfunn i Verdal kommune

EMNEORD:
Oppgaveutvalg
Samskaping
Innbyggerinvolvering
Medvirkning
Bolyst
Kommune

VERSION

1

DATO

2021-04-29

FORFATTER(E)

Håkon Sivertsen og Espen Carlsson

OPPDAGSGIVER(E)

Verdal kommune

OPPDAGSGIVERS REF.

Marthe B. Leistad

PROSJEKTNR

102025251

ANTALL SIDER OG VEDLEGG:

26 + vedlegg

SAMMENDRAG

Samskaping gjennom oppgaveutvalg – et forprosjekt

Dette notatet presenterer prosjektbakgrunn, nyere relevant litteratur, funn fra intervju og andre datakilder samt analysebaserte vurderinger av oppgaveutvalg som metode for samskaping i 1) tre lokalsamfunn, 2) kommuneorganisasjonen og 3) det lokalpolitiske miljøet og 4) samspillet dem imellom i Verdal kommune. I dette ligger det forslag til videre forskning og tilpasset tiltaksutforming på feltet. Forprosjektet «Samskaping gjennom oppgaveutvalg?» har blitt finansiert gjennom DistriktForsk Trøndelag i perioden 1.3.2020-1.3.2021.

UTARBEIDET AV

Espen Carlsson og Håkon Sivertsen

SIGNATUR**KONTROLLERT AV**

Tove Håpnes

SIGNATUR**GODKJENT AV**

Øyvind Skogvold

SIGNATUR**RAPPORTNR**

2021:00546

ISBN

978-82-14-07674-5

GRADERING

Åpen

GRADERING DENNE SIDE

Åpen

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og introduksjon.....	3
2	Målsettinger for DistriktForsk-prosjektet	5
3	Teoretisk rammeverk: Nærmere om oppgaveutvalg som formalisert medvirkningskanal og metode for samarbeid mellom lokalpolitikere og innbyggere	5
4	Metodisk tilnærming og datagrunnlag.....	9
5	Resultater	10
5.1	Oppgaveutvalgenes mandat og organisering	10
5.2	Innbyggerundersøkelse september 2020	12
5.3	Gruppeoppgave på fellesmøte	13
5.3.1	De folkevalgtes rolle i OU	13
5.3.2	Administrasjonens rolle i samskapingen	14
5.3.3	Lokalsamfunnets rolle i samskapingen	14
5.4	Intervju administrasjon	15
5.5	Intervju lokalsamfunn	16
5.6	Intervju folkevalgte	18
6	Oppsummerende kommentarer.....	19
7	Referanser.....	22
	Vedlegg: Tidslinje arbeidet med oppgaveutvalg i Verdal kommune 2017-2020.....	24

1 Bakgrunn og introduksjon

Kommunenes rolle og rammevilkår er i endring og den nasjonale politikken ønsker «samskaping på tvers av sektorer og tradisjonelle skillelinjer i samfunnet» (Meld. St. 30 (2019–2020)). En vanlig definisjon av samskaping i tilknytning til offentlig sektor er enkelt sagt at offentlige og private og/eller sivile aktører arbeider sammen gjennom å dele kunnskap og ressurser med hverandre i et likeverdig samarbeid (Røyseland & Lo, 2019).

FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, og bærekraftsmålene blir dermed en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen (Lundberg et al. 2020). Fylkeskommuner og kommuner er nøkkelatører for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling. Bærekraftsmålene er en naturlig referanse for samfunnsutvikling generelt og betydningen av partnerskap mellom flere interessenter som mobiliserer og deler kunnskap er viktig. Trøndelagsplanen 2019-2030 har for eksempel bolyst og livskvalitet som ett av tre innsatsområder, med mål om at god livskvalitet og mangfold skal kjennetegne Trøndelag (Trøndelag fylkeskommune 2018). Det betyr ifølge planen at frivillighetssektoren er aktiv og inkluderende, at innbyggerne får bruke sine ressurser, og at fellesskapet er inkluderende.

Innbyggermedvirkning er lovpålagt gjennom grunnlovens § 49, Kommunelovens § 10 (Komiteer) og §10b – eldreråd, ungdomsråd, råd fra personer med nedsatt funksjonsevne) §12 (Kommunedelsutvalg) og §39 (Innbyggerforslag og lokale folkeavstemminger), Plan og bygningslovens §11-12, kunngjøringer og kapittel 5 som omfatter *Medvirkning i planleggingen*. Utfordringer med denne typen medvirkning er for eksempel representativitet, særinteressers posisjon, mengde og hyppighet, ting tar tid, ulikhet i tidsperspektiv, medvirkningstretthet, involvering uten resultater og lav utnyttelse av innbyggerens ressurser (jf. Romsaas 2018).

Stadig flere kommuner i inn- og utland prøver derfor ut *nye metoder* for å forløse innbyggerressurser og -kunnskap. Etter inspirasjon fra forsøk i Danmark – f.eks. Gentofte kommune - er varianter av Oppgaveutvalg etablert og testet ut i et fåtall andre norske kommuner. Dette er varianter av en tidsavgrenset organisering der innbyggere og lokalpolitikere arbeider sammen med gitte mandat.

Løsningen med oppgaveutvalg faller rett inn under FNs bærekraftsmål nr. 17: samarbeid for å nå målene. Målet sier at nye løsninger skjer gjennom samarbeid mellom berørte parter.

Svelvik kommune, som fra årsskiftet 2020 ble del av nye Drammen kommune, gjennomførte forsøk med tre tematiske oppgaveutvalg i 2017. Nye Molde kommune etablerte en prøveordning med oppgaveutvalg om innbyggerinvolvering i 2018 i forbindelse med kommunereformarbeidet, mens Kristiansand kommune etablerte et oppgaveutvalg med representanter fra privat, sivil og kommunal sektor som skulle arbeide med forslag til hvordan Nye Kristiansand kan jobbe bedre med å få folk i arbeid sommeren 2019. Også andre kommuner er i ferd med å etablere slike ordninger. Med unntak av Sørensen et al (2017) som evaluerte prøveordningen med oppgaveutvalg i Svelvik kommune våren 2017, er det ikke utviklet FoU-basert kunnskap om denne typen utvalg i samskapingsarbeid i Norge.

I vedtak PS38/19 (datert 27.5.2019) og PS92/19 (datert 28.10.2019) besluttet Verdal kommune å gjennomføre en prøveordning med Oppgaveutvalg i tre grendesamfunn, hhv. Ness, Leksdal og Helgådal.

Utvalgene disponerer hhv. 300,- 340 og 260,-tusen for å iverksette nærmiljøtiltak som skal bidra til økt bolyst i lokalsamfunnet, der fordelingen er satt med utgangspunkt i innbyggertallet i skolekretsen, hhv, 455, 585 og 325 innbyggere. Hvert oppgaveutvalg består av to politikere og tre lokale innbyggere. De lokale representantene er rekruttert på bakgrunn av tilhørighet i eksisterende lag og foreninger i lokalmiljøet. Politikerne er valgt inn gjennom Utvalg for mennesker og livskvalitet i Verdal kommune, og skal ikke ha bindinger til de respektive grendesamfunnene. Ordningen i Verdal kommune er noe annerledes enn de andre formene for oppgaveutvalg som er identifisert gjennom litteratur, tradisjonelle nettsøk og søk i forskningsdatabaser. Ordningen i Verdal skiller seg ut både med det vide temaet – bolyst/lokalsamfunnsutvikling, at det er opprettet flere oppgaveutvalg som jobber med samme tema (tre), antallet deltagere i de respektive utvalgene (fem) samt det disponible pengebeløpet. Det er ikke avtalt en konkret avslutning av de enkelte oppgaveutvalgene i form av sluttrapport.

Den nye kommuneloven fra 2018 har ikke egne bestemmelser om oppgaveutvalg (Halvorsen og Aspelund 2019). Det sies imidlertid at «Folkevalgte organer skal opprettes etter bestemmelsene i denne loven eller etter bestemmelser om slike organer i andre lover» (Kommunal rapport 2020) og som det påpekes videre i Kommunal Rapport:

Det betyr her at slike oppgaveutvalg må opprettes etter bestemmelsene i § 5–7 om utvalg, og ellers følge de generelle reglene om saksbehandlingen i slike.

Dette tilsier at det kan være nødvendig med noen justeringer i måten et slikt utvalg oppnevnes på og arbeider.

Valg av medlemmer kan således ikke lenger delegeres til organisasjoner eller andre i lokalsamfunnet. Dette er ikke noe stort problem; kommunestyret kan invitere ulike lokale aktører til å foreslå medlemmer til utvalget, og så velge det som helhet – ved avtalevalg – med interne og eksterne medlemmer.

Leder av utvalget skal sette opp en sakliste og innkalling til alle møter. Disse skal holdes og tilrettelegges av kommunedirektøren eller andre i administrasjonen, som skal sende ut formelle innkallinger i forkant av hvert møte – vedlagt de saksdokumenter som er aktuelle. Møtene skal som alminnelig regel være åpne, og det skal føres en møtebok etter alle møter. Under sitt arbeid kan utvalget etter eget skjønn invitere andre representanter fra lokalsamfunnet til åpne høringer eller samtaler, men da slik at disse høringene eller samtalene er klart atskilt fra utvalgets egen saksbehandling i møtet. Møtene skal som alminnelig regel være åpne, men ved selve saksbehandlingen skal bare utvalgets medlemmer få ordet og votere.

Notatet er disponert på følgende vis: I kapittel 3 går vi kort inn på målsettingene for DF-prosjektet, deretter presenteres i kapittel 4 et teoretiske rammeverk der oppgaveutvalg som formalisert medvirkningskanal og metode for samarbeid mellom lokalpolitikere og innbyggere belyses. I kapittel 5 redegjøres forskningsdesign og metodisk opplegg. Oppgaveutvalgenes mandat og organiseringen av forsøket gjennomgås nærmere i kapittel 6, og vi presenterer og diskuterer funn fra datainnsamlingen. Avslutningsvis presenteres noen konkluderende betraktninger og implikasjoner for videre forskning på temaet.

2 Målsettinger for DistriktForsk-prosjektet

Hovedmålet med dette forprosjektet har vært FoU-basert kunnskapsutvikling om oppgaveutvalg som metode for samskaping i Verdal kommune.

Arbeidet har hatt to delmål: 1) undersøke erfaringer fra etablering av oppgaveutvalg i tre lokalsamfunn, samt 2) undersøke erfaringer i det politiske miljøet

Slik sett bidrar forprosjektet til kunnskap om hvordan Verdal kommune, og andre kommuner dette måtte være relevant for, kan organisere arbeidet og utvikle kompetanse om oppgaveutvalg som metode for samskaping med innbyggerne.

3 Teoretisk rammeverk: Nærmere om oppgaveutvalg som formalisert medvirkningskanal og metode for samarbeid mellom lokalpolitikere og innbyggere

Som vi slo fast innledningsvis er innbyggermedvirkning lovbestemt, men en større grad av innbyggermedvirkning i samfunnsutviklingsarbeidet – utover det lovfestede - er et mål i stadig flere kommuner. Selv om innbyggerne har rett til å medvirke i kommuneplanleggingen (Falleth og Saglie 2012), og at det gjennom en femtiårsperiode har «vært en maktforskyvning i planlegging fra stat til kommune og økt fokus på medvirkning og samhandling» (Falleth 2017: 361), kreves det også at det legges til rette for at dette faktisk skal skje (Sletterød et al, 2014).

Ifølge Torfing og Winsvold (2020: 132) er oppgaveutvalg en formell kanal for medvirkning. Og som det påpekes:

«Denne kanalen er initiert, etablert og driftet av kommunen. Deltakelse kan imidlertid også skje gjennom kanaler som ikke er etablert i regi av kommunen. Demonstrasjoner, underskriftskampanjer og aksjoner er eksempler på slike kanaler. Videre kan deltakelse skje ved at folk eller grupper tar kontakt med politikere på eget initiativ for å diskutere eller si ifra om noe».

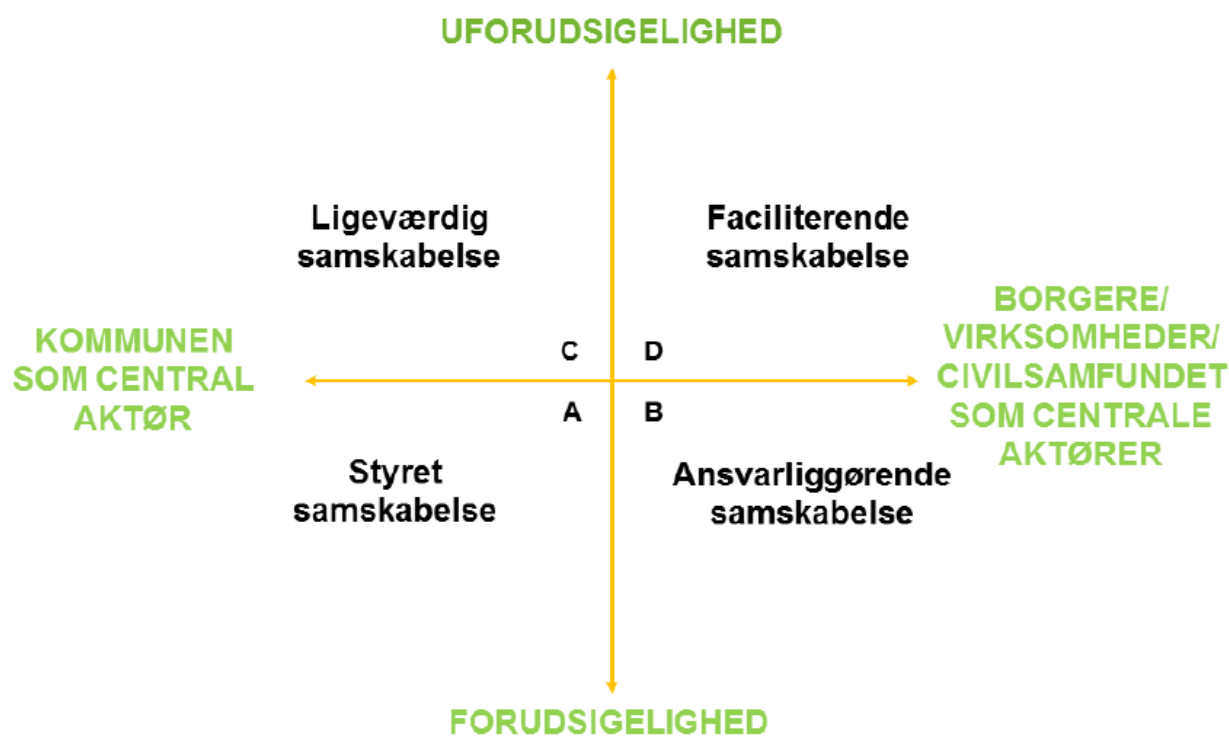
Den nasjonale politikken ønsker *samskaping* på tvers av sektorer og tradisjonelle skillelinjer i samfunnet (Meld.St. 30 (2019-2020)), gjennom ulike verktøy og/eller metoder for samarbeidsrelasjoner mellom offentlig, privat og sivil sektor, der kunnskap og andre ressurser deles og der verdi skapes (jf Røiseland og Lo 2019, se ellers kap. 1). I forskningslitteraturen er det imidlertid tre relaterte nøkkelbegreper som ofte brukes om hverandre, nemlig Co-governance/samstyring, Co-Production/samproduksjon og Co-Creation/samskaping. Her er det nyttig å vise til Ferlie et al (2020: 45) som på basis av en nyere omfattende litteraturgjennomgang presenter følgende distinksjon mellom disse:

Samstyring: Beskriver en situasjon der en myndighetsinstitusjon deler - på en rettferdig måte - effektiv beslutningstaking med en eller flere enheter (for eksempel samfunn / borgerorganisasjoner) i et område der institusjonen hittil har hatt den formelle beslutningskraften.

Samproduksjon: Beskriver en interaktiv prosess der leverandører og brukere av offentlige tjenester bruker sine forskjellige ressurser og evner i produksjon og levering. Det omfatter vanligvis ikke aktører utover tjenesteleverandører og brukere og er begrenset til fellesproduksjon av allerede eksisterende tjenester.

Samskaping: Beskriver prosessen der to eller flere offentlige og private aktører prøver å løse et delt problem, utfordring eller oppgave gjennom en konstruktiv utveksling av forskjellige typer kunnskap, ressurser, kompetanse og ideer som forbedrer produksjonen av offentlig verdi når det gjelder visjoner, planer, politikk, strategier, regelverk eller tjenester, enten gjennom en kontinuerlig forbedring av produksjonen eller utfall eller gjennom innovative trinnendringer som transformerer forståelsen av problemet eller den aktuelle oppgaven og føre til nye måter å løse det på (op.cit.).

Fagsjef Anne Romsaas (2018) i KS – kommunesektorens organisasjon og utviklingspartner, viser til Ulrich (2016) typologi der det skilles mellom styrt, ansvarliggjørende, likeverdig og fasiliterende samskaping.

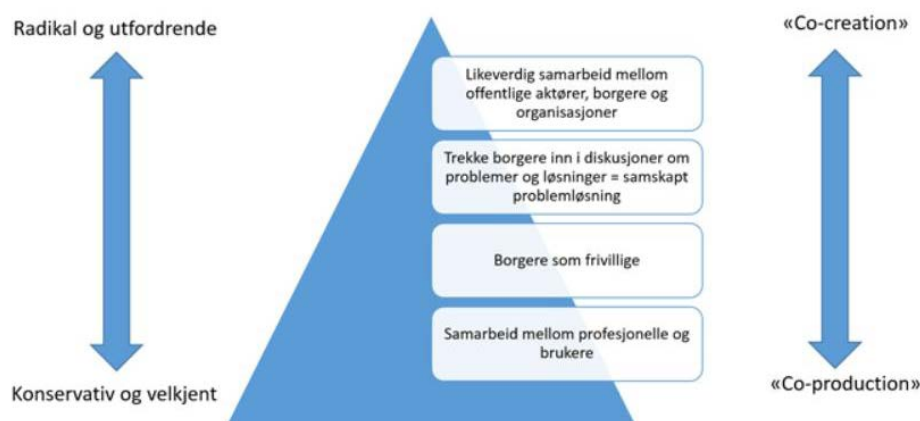
Figur 1: Samskaping – en typologi (Kilde: Ulrich 2016: 3)

Et eksempel på *styrt samskaping* er at kommunen definerer utfordringen og løsningen, mens innbyggeren er med og gjennomfører. *Ansvarliggjørende samskaping* handler om at kommunen definerer utfordringen og løsningen, mens innbyggeren er sentral i utførelsen. I *likeverdig samskaping* er det kommunen som definerer utfordringen, men løsningen og hvem som er gjennomfører den er åpent. Fasiliterende samskaping handler på sin side om at innbyggerne definerer utfordringen og gjennomfører løsningen, mens kommunen er fasilitator i samskaping mellom kommune og innbyggere/næringsliv (ibid).

Graden av forutsigbarhet og vektingen mellom hva kommune og innbyggere/næringsliv gjør (arbeidsdeling) og hvem som er sentrale aktører, herunder forholdet mellom medarbeidere i kommunen og

innbyggerdeltagere/andre og de respektives roller i beslutningsprosesser og utførelsen av oppgaver, varierer dermed som vi ser av figur 1 mellom variant A-D i typologien.

Det kan trekkes en parallell til Røiseland og Lo (2019) som også argumenterer for at samskaping kan forstås på en rekke forskjellige måter, men der radikal og konservativ samskaping representerer det største skillet. Førstnevnte beskrives ved at innbyggere trekkes inn i utvikling og gjennomføring av utviklingsarbeid i et likeverdig samarbeid med det offentlige, mens konservativ samskaping (les: samproduksjon) beskriver samarbeid mellom det offentlige og frivillige i et tydeligere bestiller-utfører-forhold. Den grafiske framstillingen i figur 2 illustrerer spennet i disse to dimensjonene:

Figur 2: Mellom konservativ samproduksjon og radikal samskaping (Kilde: Røiseland og Lo, 2019)

Samskapingen som skjer i samfunnsplanleggingen vil ofte bære preg av mer radikal samskaping, co-creation, mens co-production i større grad vil handle om konservativt samarbeid nærmere tjenesteleveransene (jf. også Ferlie 2020).

Den radikale formen for samskaping – som Ferlie et al. (2020) kun omtaler Co-Creation - beskriver altså et samarbeid mellom innbyggere og kommune som sammen, i et likeverdig partnerskap, arbeider med løsninger som bidrar til samfunnsutvikling i ulike former. Som Røiseland og Lo (2019) argumenterer kan ulike kommuners forsøk med å lage arenaer basert på saksinnhold, for eksempel i form av varianter av oppgaveutvalg - analytisk sett - og med fordel - tolkes som eksempler på radikal samskaping. Rønning (2021) sorterer oppgaveutvalg som en ny tidsavgrenset konsultasjons- og forhandlingskanal knyttet til det demokratiske systemet, og dermed som en politisk/demokratisk innovasjon.

I den danske pionerkommunen Gentofte ble oppgaveutvalgene opprettet for å utrede et bestemt saksområde, f.eks. ungdomspolitik og trafikkregulering. Etter valg av tema/oppgave ble det søkt etter et nærmere bestemt antall medlemmer, eksempelvis et spekter av ungdom med forskjellig alder, kjønn og etnisitet. Etter søknad ble man valgt ut. Politikerne som deltok, var i mindretall. Intensjonen er altså skape et grunnlag for å få inn nye og flere stemmer som igjen kan bidra til nye ideer, løsningsforslag og

meningsutvekslinger Dette er altså en påvirkningskanal der oppgaveutvalgene leverer synspunkt til de politiske organene (Rønning 2021: 148).

Med henvisning til oppgaveutvalg som metode for samskaping kan det gjøres noen betraktninger om behovet for å styrke samskapingen mellom kommunepolitikere og innbyggere. Torfing et al. (2017: 6-7) poengterer paradokset med at kommunestyret og politikers rolle ofte er nesten usynlig, mens kommunen som institusjon er svært synlig for innbyggerne. De folkevalgte opplever vanskeligheter med å skape oppmerksomhet om resultatene som skapes, og det er eksempler på at tilliten til de folkevalgte er dalende. Det argumenteres derfor for at det er behov for å styrke det politiske lederskapet. Torfing et al. (ibid.) påpeker at lokalpolitikere ofte har følelse av politisk avmakt og årsaken til dette er at kommunestyret preges av følgende tre forhold. *Frakobling*: Politikerne kommer først på banen når administrasjonen har utredet og utviklet et beslutningsgrunnlag som de kan slutte seg til. *Sneversyn*: Politikerne bruker mye av tiden i faste utvalg som avspeiler den administrative inndelingen i saksområder, men som ikke nødvendigvis gjenspeiler problemene i den virkelige verden. *Isolasjon*: Politikerne inngår ikke i en systematisk og problemfokuset dialog med innbyggere og lokalsamfunn. En slik dialog kunne gitt input til utvikling av nye politiske løsninger. Politikere inngår gjerne i omfattende og sterke sosiale nettverk, men disse brukes sjeldent til utvikling av politiske løsninger.

Det argumenteres følgelig for at etableringen av oppgaveutvalg er en interessant nyskaping som sikte mot å styrke det politiske lederskapet. Med basis i den internasjonale forskningslitteraturen mener Torfing et al (2017: 7) at politisk lederskap handler om tre forhold, nemlig 1) å fange opp og beskrive lokale problemer og utfordringer som krever kollektiv handling, 2) gi retning til problemløsningen og bidra på en aktiv måte til utvikling av nye løsninger, og 3) mobilisere støtte og oppslutning til gjennomføringen av nye løsninger. Som det konkluderes: «Politisk ledelse handler kort sagt om å sette seg i spissen for lokalsamfunnets utvikling». Denne formen for oppgaveutvalg handler altså om å «styrke politikernes mulighet for å utvikle politiske løsninger sammen med innbyggerne» (ibid.).

Torfing og Winsvold (2020: 124-125) diskuterer demokratiparadokset, altså spenningsforholdet mellom det å gi alle lik innflytelse (den demokratiske logikken) og det å gi noen få utvalgte politisk handlekraft (den politiske lederskapslogikken). De mener at ordningen med oppgaveutvalg nettopp er et forsøk på «å gi innbyggere større innflytelse, samtidig som de folkevalgte sikrer at de beholder den makten som er nødvendig for å kunne peile ut kursen for kommunen og initiere politisk endring».

Tortzen (2019: 164-190) beskriver tre utfordringer som offentlig aktører må forholde seg til for å lykkes med samskaping;

1. Å velge sin bane - Når skal man samskape og når skal man la være?
2. Å arbeide med de indre linjer – hvordan blir man klar til å samskape?
3. Å ta ansvar for prosessen – hvordan skaper vi de best mulige vilkår for å samarbeide?

Samskaping krever altså en del forberedelser for å lykkes. Det er også komplekse beslutninger som ligger bak hvert punkt, og til dels politisk vilje som argumenterer for metodevalget. Samskappingsprosesser kan bygge

opp tillit, men dersom man ikke håndterer det godt, eller at det ikke passer til oppgaven, kan det like gjerne bygge ned tillit til administrasjon, politikere og samskaping som metode. Hvis kommunen spør seg selv "Kjenner vi utfordringen på forhånd? Og kan vi løse den alene?" og svaret på disse spørsmålene er nei, så ligger det til rette for at samskaping med innbyggerne er en mulig og riktig veg å gå. Internt i kommunen må forventningene til prosessen være diskutert og så klare som mulig, slik at man vet hvilken risiko metodevalget innebærer.

4 Metodisk tilnærming og datagrunnlag

Dette forprosjektet er gjennomført i tett samarbeid med nøkkelpersoner i Verdal kommune og ved hjelp av metodekombinasjon og *inspirert* av det som Torfing (2018) omtaler som utviklingsorientert evaluering av samskaping. Dette handler om å forholde seg kritisk spørrende til om problemdiagnosen holder, om målsettingene er relevante og dekkende for interessegruppene, at nye løsninger gir ønskede resultater, om innovative tiltak skaper utilsiktede konsekvenser osv. Notatet er ikke en evaluering, men et kunnskapsbidrag som kommunen selv kan benytte i det videre arbeidet.

Verdal kommune har som prosjektansvarlig lagt godt til rette for en tidseffektiv datainnsamling og gjennomføring av aktivitetene i prosjektet, herunder koordinering av informantavtaler og møteplasser. Som følge av Coronapandemien som slo ned i mars 2020 og året som fulgte har det vært nødvendig med tilpasninger som har redusert omfanget av fysiske møter og datainnsamlingsmetoder.

I prosjektperioden har det blitt gjennomført fem gruppeintervju i november/desember 2020: Ett med fem lokalpolitikere som har deltatt/deltar i ordningen, ett med to nøkkelpersoner fra administrasjonen i Verdal kommune, samt tre med deltagere fra de tre lokalsamfunnene. Samlet sett deltok ni personer i sistnevnte. Samtlige intervju ble gjennomført på videomøteplattformen Teams, hadde et tidsomfang på vel en time og ble strukturert etter en halvstandardisert intervjuguide. To forskere deltok på alle intervju, det ble vekslet på å holde tråden i intervjuet og ta notater. Dette er et viktig bidrag til kvalitetssikring av datamaterialet og god resultatforståelse.

Ellers har vi foretatt en gjennomgang av relevante dokumenter og personlige meddelelser, deltatt på ett fellesmøte på Verdal Rådhus våren 2020, samt utarbeidet en gruppeoppgave til deltagere i oppgaveutvalgene på fellesmøte oktober 2020. De mest relevante resultatene fra innbyggerundersøkelsen Folkestemmen i Verdal kommune september 2020 inngår også som en del av datagrunnlaget i notatet.

5 Resultater

5.1 Oppgaveutvalgenes mandat og organisering

Følgende delkapittel beskriver tilblivelsen av oppgaveutvalg i Verdal.

Kommunebudsjettet i Verdal kommune viste i 2017 et overskudd på 1 mill. kroner. Samme år ble tre grendeskoler vedtatt nedlagt, Helgådalen, Ness og Leksdal. Budsjettoverskuddet ble vedtatt til å gå til *tiltak for å fremme bolyst i de tre lokalsamfunnene*. I juni 2018 ble det i kommunestyret foreslått å tildele midlene til disse grendene, men saken ble nedstemt begrunnet med at ordningen var eksklusiv for de tre, og på den måten ekskluderte de øvrige lokalsamfunnene i kommunen fra å ta del i midlene. I mai 2019 ble saken behandlet på nytt, og da handlet det om å opprette oppgaveutvalg knyttet til bruken av nærmiljømidlene. Kommunestyret vedtok å benytte 900 000 til tiltaksarbeid i lokalsamfunnene, og at organisering av arbeidet skulle utarbeides av rådmannen.

I oktober 2019 vedtok kommunestyret å iverksette arbeidet med Nærmiljøtiltak i Verdal – og oppnevning av medlemmer til oppgaveutvalg (Verdal kommune 2019a). I vedlegg (Verdal kommune 2019b: 1-2) til sak i kommunestyremøtet datert 27.5.2019 (Verdal kommune 2019c) ble det orientert om hvordan et oppgaveutvalg *kan* fungere og hvordan rollene *kan* forstås (se også Molde kommune 2020). I den videre behandlingen ble det gjort tilpasninger til Verdal kommunes sin modell.

Politikernes rolle

I et oppgaveutvalg deltar politikerne på lik linje med innbyggerne i å utforme forslag til politikk for tema/området. Det er kommunestyret som oppretter oppgaveutvalgene og vedtar oppgaveutvalgenes mandat, samt velger de folkevalgte medlemmene til utvalget.

Politikerne som velges inn i oppgaveutvalgene velger så de andre medlemmene (innbyggerne) etter gjennomført annonsering og vurdering fra administrasjonen, jf. de kompetanseprofiler/kriterier kommunestyret har satt for medlemmer til utvalget.

Politikerne i oppgaveutvalget bør ha særskilt interesse av oppgaveutvalgets tema og den partipolitiske tilhørigheten bør «settes noe til side». Det er viktig at de politiske representantene i oppgaveutvalget sørger for nødvendig kommunikasjon med eventuelt andre oppgaveutvalg, og forankring av arbeidet i komiteene, formannskapet og kommunestyret.

Innbyggernes rolle

Innbyggerne i et oppgaveutvalg representerer kun seg selv, ikke lag/forening eller lignende. Innbyggerrepresentantene i utvalget er som nevnt likestilte med politikerne i utvalget, noe som er viktig for at oppgaveutvalget skal fungere etter intensjonen om økt medvirkning.

Innbyggerrepresentantene til oppgaveutvalget kan rekrutteres gjennom annonsering, der det annonseres etter personer som oppfyller kompetansekriteriene i mandatet. Interesserte innbyggere kan da søke om å få bli medlem av et oppgaveutvalg. Ved utvelgelse av innbyggerrepresentanter er det viktig å få med representanter fra grupper som ellers ikke deltar like aktivt i samfunnet. Kompetanse og interesse er nøkkelbegrep for sammensetting.

Administrasjonens rolle

Administrasjonens rolle vil under arbeidsformen oppgaveutvalg ha en fasiliterende rolle.

Administrasjonens oppgaver vil blant annet være:

å utarbeide forslag til mandat for de ulike utvalgene, etter dialog med den aktuelle komiteen eller med formannskapet.

bestå med søknadsprosessen for å skaffe/finne kandidater

bestå oppgaveutvalget med møteinnkallelser, utsendelse av dagsorden og referat, informasjon på kommunens hjemmesider, rigge møtested o.l.

bestå leder av oppgaveutvalget med å planlegge og tilrettelegge utvalgets møter, samt bidra med fagkunnskap og kompetanse ved å holde innlegg, forberede notater og utredninger

Som vi ser *kan* det være en ambisiøs rekke av kriterier som skal oppfylles og målsettes i forkant av oppgaveutvalgarbeidet. Verdal kommune valgte imidlertid blant annet å tilpasse en del av disse kriteriene, blant annet rekruttering, samt folkevalgtes særinteresser og bosted.

Saksutredningen (Verdal kommune 2019a) peker på at de tre oppgaveutvalgene skulle ha følgende sammensetning:

- Helgådal (Volden): to folkevalgte, en representant fra Helgådal idrettslag, en representant fra Volden sanitetslag og en representant fra Fjellrosa 4H.
- Ness: to folkevalgte, en representant fra Ness idrettslag, en representant fra Ness sanitetslag og en representant fra Ness bygdelag.
- Leksdal: to folkevalgte, en representant fra Leksdal idrettslag, en representant fra Leksdal sanitetsforening og en representant fra Leksdal velforening.

Videre beskriver saksutredningen følgende om organiseringen:

«Oppgaveutvalgene står fritt i å velge leder og organisere arbeidet. Rådmannen oppfordrer utvalgene til å sørge for en bred prosess der ulike grupper av befolkningen blir involvert, både med tanke på kjønn, alder og andre bakgrunnsfaktorer.

Administrasjonen vil ha en tilretteleggende rolle, og kan støtte oppgaveutvalgene med praktiske gjøremål som møteinnkallinger og referatskriving. De vil også kunne bistå leder av oppgaveutvalget med å planlegge og tilrettelegge møter. Det kan dessuten være aktuelt med annen bistand fra ulike fagpersoner i kommunen om oppgaveutvalgene ser behov for det.»

Seks folkevalgte ble i utvalg for Mennesker og livskvalitet oppnevnt til å delta i oppgaveutvalgene. Ett av kriteriene var at de ikke skulle ha bosted i den aktuelle grenda for oppgaveutvalg de deltok i.

Administrasjonen inviterte til første møte i oppgaveutvalgene 28.11.2019. Dokumentasjon som er gjort tilgjengelig viser tidslinjen for – og konkretisert innhold i - arbeidet frem til 28.5.2021 (Se vedlegg 1).

Oppsummerende kommentar:

Mandatet har kommet frem gjennom flere arbeidsrunder i administrasjon og i politisk behandling. Utgangspunktet er en blanding av ønske om å drive frem tiltak for bolyst og lokalsamfunnsutvikling, involvere innbyggere og fordele et budsjettrett overskudd til tre grender som mister nærskolen sin. Organisering og rollebeskrivelser i oppgaveutvalgene er beskrevet, samt hensikten med dem, men det er få regulerende momenter og virkemidler i saksutredningene. Det er ikke beskrevet hvordan oppgaveutvalget opphører, eller hvordan pengene skal forvaltes utover at de skal gå til bolystiltak og at det skal rapporteres tiltak og regnskap til utvalg for mennesker og livskvalitet i form av ordinær sak fra Rådmann.

5.2 Innbyggerundersøkelse september 2020

I undersøkelsen Folkestemmen som ble gjennomført i september 2020 fikk innbyggere i hele Verdal spørsmålet: «Oppgaveutvalg er etablert for at innbyggere og politikere sammen kan finne gode løsninger for verdalssamfunnet. Tenker du at Verdal kommune skal fortsette å bruke Oppgaveutvalg i tiden framover?» .

Tabell 1: Svar fra Folkestemmen på spørsmål om fortsatt bruk av oppgaveutvalg i framtiden.
N=3927

	Verdalsøra	Ørmelen	Ness/Vinne	Garnes	Leksdal	Stiklestad	Vuku	Vet ikke	Bor ikke i Verdal	Total
Ja	43,8%	41,6%	42,8%	44,1%	65,5%	43,4%	46,8%	35,1%	40,0%	44,1%
Nei	3,8%	3,4%	3,8%	14,2%	2,9%	6,6%	3,5%	5,4%	5,0%	4,4%
Vet ikke	52,4%	55,0%	53,4%	41,7%	31,7%	50,0%	49,7%	59,5%	55,0%	51,5%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Her ser vi at Leksdal skiller seg noe ut med å være mer positive til oppgaveutvalg. Det er verd å påpeke at Ness og Helgådal også har respondenter fra hhv Vinne og Vuku, og blir dermed ikke like tydelig positiv som Leksdal.

Tabellen viser at svært få er negative til ordningen med oppgaveutvalg, men en betydelig andel er usikre på om man skal fortsette med dette fremover. Det er noe variasjon skolekretsene imellom, der kretsene som ikke har deltatt i ordningen og jobbet med denne samskapingsmetoden er de som fremstår som mest usikre samlet sett.

Oppsummerende kommentar:

Svært få sier nei til å fortsette med oppgaveutvalg, de fleste svarer vet ikke, men 44 prosent er positive. Vi kan anta at de som svarer «vet ikke» ikke har tilstrekkelig kjennskap til ordningen for å ta et tydelig standpunkt til spørsmålet.

5.3 Gruppeoppgave på fellesmøte

Som ledd i gjennomføringen av DistriktsForsk-prosjektet ble det utarbeidet en gruppeoppgave i form av oversendte spørsmål som skulle besvares på Oppgaveutvalgsmøtet i Verdal Rådhus 1.10.20.

Oppgavebeskrivelsen var som følger: «Fordel i grupper med politikere på en gruppe, representanter fra lokalsamfunnene fordeler seg på to grupper og administrasjonen på en egen gruppe. Alle løser alle oppgavene! Vi ønsker oss både stikkord, lange utgreinger og tanker om det vi presenterer»

Under gjengir vi utvalgte resultater – ordrett gjengitt - fra det gjennomført gruppearbeidet sortert på de tre temaoppgavene som ble utformet om de folkevalgtes, lokalsamfunnenes og administrasjonenes rolle i arbeidet med oppgaveutvalg.

5.3.1 De folkevalgtes rolle i OU

Hvilke gevinster har de folkevalgte ved å være med i et oppgaveutvalg?

- Nært involvering i lokalsamfunnene
- Kan skapes saker fra grasrota
- Avdekke utfordringer – skape politikk
- Gjennom samskaping greier vi å få pengene til å rekke lenger
- Økt verdiskaping
- Det gjør noe med politikerrollen vår som gjør det mer interessant å delta i politikken
- Relevans med andre saker
- Bli kjent med folk og grendesamfunn. Møte befolkningen på et lokalt nivå
- Kjent med andre lokalsamfunn i kommunen. Ser konsekvenser av egne/politiske vedtak

Hvilke utfordringer har oppstått ved at man har med folkevalgte i oppgaveutvalget?

- Politikerne har begrenset med tid
- Avklaring av forventninger til hva politikerne skal gjøre og delta i
- Rolleavklaring viktig
- Tidsbruk til politikerne. Vanskelig å finne tid. Politikernes prioriteringsevne
- Ta en «tilskuerrolle» i starten. Varierende fra utvalg til utvalg og personavhengig

Hvordan ser vi effekter av at folkevalgte er i oppgaveutvalg i det øvrige politiske arbeidet i kommunen?

- Relevans med andre politiske saker
- (Fungerer som) Informanter til resten av det politiske miljøet
- Usikker, tror på effekt på sikt

I hvilken grad har man drøftet hvilke roller de folkevalgte har i oppgaveutvalgene?

- Vi har ikke drøftet roller i oppgaveutvalget
- Drøftet i fellesmøter
- I liten grad

5.3.2 Administrasjonens rolle i samskapingen

Administrasjonen er i dette tilfelle ansatte i Verdal kommune som direkte eller indirekte arbeider med oppgaveutvalgene. På spørsmål om hvilke begreper - på en foreslått liste – eller andre – som passer for å beskrive arbeidet som gjøres av denne gruppen ble følgende nedtegnet i gruppearbeidet:

- Tilrettelegger – før møtene
- Sekretær – for fellesmøtene
- Medspiller
- Rådgiver
- Engasjert
- Koordinert

5.3.3 Lokalsamfunnets rolle i samskapingen

Deltagerne har en oppfattelse av å representere flere gjennom involveringen i oppgaveutvalget.

Svarene gjenspeiler videre at oppgaveutvalgene har inkludert innbyggerne gjennom fellesmøte, informasjonsarbeid, folkemøte, andre organisasjoner, og at folk i alle aldre har deltatt. Man mener det er gjennomført gode involveringsprosesser og at barn og unge har deltatt i aktiviteter i regi alle tre utvalgene.

På spørsmål om hvorfor noen eventuelt kan være, eller føle seg, ekskludert av det som foregår i oppgaveutvalget ble det svart at «De som ikke er/bruker sosiale medier, kan føler seg «ekskludert», det samme kan gjelde «Ved mangelfull informasjon til lokalsamfunnet».

«Samhandling/samarbeid mellom lag foreninger, at ting skjer», og det parallelle svaret om «Samordning av foreninger i bygda» nevnes som det som oppleves som positivt i lokalsamfunnet takket være oppgaveutvalget.

Når det gjelder den største utfordringen for at oppgaveutvalgene skal fungere godt over tid, nevnes «Få med engasjerte folk. Tips: Bygge opp fond som det kan søkes fra», samt «slitasje».

Oppsummerende kommentar: om folkevalgtes deltakelse kan vi trekke ut at det medfører økt kunnskap om selve lokalsamfunnet og gjør det mer interessant å være politiker ved å komme tett på tiltaksarbeid og utviklingsprosjekter. Selv om deltakelsen er formalisert er det i praksis vanskelig å forutse hvor mye tid det går med til å være med i utvalget. Forventningsavklaringer er krevende når ingen har prøvd dette tidligere, og de fleste folkevalgte er også nye i kommunestyret, slik at det er vanskelig å sammenligne med annen politisk aktivitet.

Administrasjonens rolle har vært å sette retning på oppgaveutvalgenes aktivitet i tidlig fase, og å støtte aktiviteten underveis.

Deltakerne fra lokalsamfunnet opplever at de representerer hele grenda, og det er arbeidet med inkludering og involvering i alle tre grender. Samhandling på tvers av lag og forening oppleves som noe positivt og delvis nytt.

5.4 Intervju administrasjon

Arbeidet til administrasjonen har i stor grad vært å få i gang ordningen. Administrasjonen har identifisert de sentrale lag og foreninger og grendene, og gjort henvendelser til disse for å finne personer som ønsker og kan være med i oppgaveutvalget. Allerede i dette arbeidet ble det en del samsnacking og samordning på tvers av lag og foreninger i grendene.

Rollen har i startfasen vært å være igangsetter og initiativtaker for at arbeidet skulle komme i gang. Administrasjonen har også lagt til rette for flere fellesmøter med alle deltakerne i oppgaveutvalgene. Disse har fungert godt og vært viktig for å dele erfaringer og skape motivasjon på tvers av utvalgene. Administrasjonene anser oppgaveutvalgene som avsluttede når pengene er brukt opp, men dette har nok vært litt utydelig i oppstartsfasen.

Administrasjonen betrakter de tre grendene som noe ulike når det kommer til vilje til å iverksette større tiltak. Samtidig er de tre grendene i ulike kontekster.

Andre uklarheter er deltakernes godtgjøring. Ingen deltakere får godtgjøring, heller ikke folkevalgte, som da deltar på egen fritid. Antall møter eller hva som kreves eller ønskes av tidsbruk er ikke avtalt på forhånd.

Administrasjonen har til en viss grad møtt misnøyen med skolenedleggelsesvedtakene, som også er noe av bakgrunnen for beslutningen om opprettelsen av oppgaveutvalg

Oppsummerende kommentar:

Administrasjonen er en viktig igangsetter av oppgaveutvalgene. Det er tydelig beskrevet at de tildelte pengene skal benyttes til bolystiltak, men det er ingen tydelige sanksjonsmuligheter for kommunen dersom grendene ikke benytter pengene (for eksempel tidsfrister eller andre bestemmelser).

5.5 Intervju lokalsamfunn

Oppgaveutvalg-deltagerne har på forskjellig vis en tydelig forankring i sitt lokalsamfunn, både gjennom verv i lag og foreninger og gjennom å ha bodd der over flere år. I intervjuene ble motivasjon til å være med i oppgaveutvalget, hvordan de har organisert arbeidet og hva de har oppnådd, belyst. Vi spurte også om samarbeidet med administrasjon og folkevalgte.

Deltagerne motiveres av å være med på å forbedre eget nærmiljø og å fremme bolyst. De ønsker å utvikle noe som kommer alle innbyggerne til gode. Enkelte nevner også at det å forbedre attraktiviteten til bygda er noe som motiverer – da med tanke på å trekke til seg folk fra andre steder. De fleste er godt involvert i frivillig arbeid, men er tydelig på at det er viktig å holde trykket oppe og tilrettelegge for at alle kan delta på noe, og som kommer hele bygda til gode.

Pengene som er tilført virker som en motivasjon og gir energi til å gjennomføre mer dugnadsarbeid.

De tre oppgaveutvalgene har på ulike måter gjennomført kartlegginger av ønsker og behov for tiltak i en tidlig fase. Alle tre inviterte bredt til informasjon og idemyldring i oppstarten. Møtene hadde litt ulike oppslutning, men mellom 20 og 70 personer dukket opp på disse møtene. To utvalg gjennomført også egne kartlegginger blant barneskoleelever, og ett har 4H med i oppgaveutvalget.

Det som opplevdes som uvant, men også arbeidsomt, var at man starter med en pott med penger og i neste omgang leter etter hvilket tiltak man skal prioritere. Det mer vanlige er å ha et tiltak/idé man ønsker å realisere, men at man mangler midler. Det fører til at det må bygges opp et bredt engasjement i lokalsamfunnet og på tvers av lag og foreninger, noe som en av gruppene omtaler som utfordrende, men samtidig givende. Enkelte opplever også at utvalgenes mandat har vært noe uklart.

Diskusjoner som oppstod var også om midlene skulle brukes til ett stort tiltak, spres på flere, bruke midlene som egenkapital til å utløse større midler fra andre finansieringsaktører (f.eks. spillemidler, Gjensidigestiftelsen og Sparebankstiftelsen), danne et fond, og lignende.

Konkrete prosjekter som har blitt realisert er for eksempel BMX-bane med tilhørende benker og tilrettelegging, trivselstiltak i samarbeid med elveeierlaget, benk- og blomsterkasseproduksjon og lignende.

Noen prosjekter det fortsatt arbeides med er av større omfang, og handler om grendeutvikling, eiendomsutvikling og reguleringsmessige forhold, som f.eks. turveger.

Politikernes rolle i oppgaveutvalget oppleves som litt utydelig av enkelte informanter, men det oppleves verdifullt å ha med personer som ikke er fra bygda, og på den måten kommer med andre betraktninger og perspektiv. Det er uklart i hvilken grad de skal og bør involveres i arbeidet, og det henger litt sammen med deres egen interesse og engasjement. Et av utvalgene savner noe mer deltakelse. De opplever at politikerne får noe ut av å være med i oppgaveutvalget – innsikt og forståelse for grendas utfordringer.

Om arbeidsmåte nevner oppgaveutvalgene at de har møter med og uten deltakelse fra politikerne. Det foregår også mye kommunikasjon på Messenger. Tidsbruken som har gått med oppleves som akseptabel,

men det varierer mye mellom utvalgene. I ett av utvalgene har mye tid gått med i oppstartsfasen med å kartlegge og bli enige omprioriteringer av tiltak, og mye tid har gått med til reguleringsarbeid.

Oppgaveutvalgene har deltatt på fellesmøter på rådhuset for alle tre oppgaveutvalg, men har ikke vært benytte til andre oppgaver (høringsuttalelser eller annet planarbeid).

Oppgaveutvalgenes oppfatning av kommunens hensikt har utviklet seg. I starten tenkte noen at det var for å kjøpe seg god samvittighet i grendene skoler ble lagt ned, men opplever nå at de ønsker noe positivt gjennom samarbeid med grendene.

En effekt flere nevner er at det har oppstått dialog og diskusjoner på tvers av lag og foreninger i grenda om utvikling og samarbeid. Dette oppleves som veldig positivt.

Et læringspunkt som går igjen i utvalgene er at demokratiske prosesser tar veldig lang tid, og det er krevende å skape et bredt engasjement. Et annet er at rollen og mandatet skulle vært tydeligere fra starten av.

Oppsummerende kommentar:

Deltakerne drives av å forbedre attraktiviteten til eget lokalsamfunn. Involvering og inkludering har blitt ivaretatt, men det er mest aktivitet i arbeidsgruppen. Det oppleves som uvant å forholde seg til penger man har og velge mellom tiltak, når det vanlige er det omvendte. Det har vært noe konkret samarbeid med kommunens administrasjon, men da på enkeltsaker.

5.6 Intervju folkevalgte

De folkevalgte som er med i oppgaveutvalg sitter alle i utvalg for mennesker og livskvalitet, og fem av seks er i sin første periode som lokalpolitikere.

Folkevalgtgruppen ble spurt om deres *oppfatning av formålet* med oppgaveutvalg. På den ene siden peker de på oppgaveutvalgene som en medvirkningskanal, hvor man får bedre mulighet til kommunikasjon og dialog mellom lokalsamfunn og lokalpolitikere. Videre trekker de fram at lokalsamfunnene kjenner best selv hva som skal til for å skape utvikling, dernest pekes det på at folkevalgte får et mye nærere forhold til lokalsamfunnenes utfordringer og med det blir bedre politikere på grunn av den økte kjennskapen til egen kommune.

Resultatmessig mener Politikerne de har fått noe mer nærhet til grendene og også sakene om angår disse. Dette oppfattes som givende, og de opplever å møte seg selv i døren (de har vedtatt nedleggelse av skoler, og er med på å se hvilke konsekvenser dette får for nærmiljøet), noe som kan føre noe positivt med seg.

Flere oppdager bygdene som ressurssterke, og de har fått økt tro på frivilligheten. De mener også at vegen inn til politikere blir kortere. For Verdal er dette en god form for samhandling med innbyggerne.

Det ligger noen klare *utfordringer* i politikernes deltakelse i oppgaveutvalgene.

Ambisjonsnivået i grendene kunne ikke forutses i utgangspunktet. Møtefrekvensen oppleves å være høy i enkelte grender, og det er ulikt i hvilken grad det innkalles til møter, og i hvor stor grad de er formelle. Med dette blir det uklart hva som skal kunne forventes av de folkevalgte med tanke på deltakelsesfrekvens. Rollene har blitt tolket på ulikt vis - fra å være observatører til å være svært sentral og aktiv i utvalget. Avklaringene er delvis gjort eksplisitt, og delvis blitt til mens man har gått i gang med arbeidet i utvalgene.

De folkevalgte etterlyser tydeligere rammer for deltakelsen i oppgaveutvalg.

Det pekes også på mulige utfordringer dersom man i utvalget skulle bli uenige om bruk av midler. Ett av utvalgene ga uttrykk for at de ønsker å bruke pengene slik at det utløser flere penger. Det er ikke klart hva som skjer med oppgaveutvalgets varighet om pengene ikke brukes opp, eller hva som skjer med pengene dersom de ikke brukes opp.

Oppsummerende kommentar:

Innbyggernes medvirkning og lokalsamfunnenes egne drivkrefter oppfattes som sentrale, sett fra de folkevalgtes side. De er litt uklare på hva som oppfattes som deres rolle i modellen. Godtgjøring av arbeidet er også et tema som problematiseres. De fremhever det å lære om lokalsamfunnenes ressurser og muligheter som inspirerende.

6 Oppsummerende kommentarer

Datamaterialet viser at etableringen av oppgaveutvalgene i Verdal var gjennom flere runder med bearbeiding og behandling før det ble iverksatt. Bakgrunnen var en blanding mellom budsjettoverskudd, nedleggelse av skoler, og et ønske om å utvikle en modell for samskapt lokalsamfunnsutvikling. Oppgaveutvalg var et tilgjengelig virkemiddel i kommuneloven. Dette dokumentet er ikke en evaluering av om dette var riktig tiltak/virkemiddel, men heller en belysning og vurdering av erfaringer. Målsettingen har vært å bidra til kunnskapsutvikling om oppgaveutvalg som metode for samskaping i Verdal kommune, herunder erfaringer fra etablering av oppgaveutvalg i tre lokalsamfunn, samt erfaringer i det politiske miljøet.

Litteraturgjennomgangen og datamaterialet viser oss at Oppgaveutvalg er et virkemiddel for samarbeid mellom politisk og administrativt nivå i en kommune, og som kan fungere godt som plattform for lokalsamfunnsutvikling under gitte forhold. Kommunenes administrasjon har jobbet godt med plan og gjennomføring av tilrettelegging, koordinering, rekruttering og erfaringsdeling. Det er vanskelig å si om pengene utgjør den avgjørende forutsetningen for å skape engasjement for virkemidlet i de tre lokalsamfunnene, men det er flere som nevner disse som motiverende, samtidig oppleves det arbeidskrevende å kartlegge og rettferdiggjøre valg av tiltak, samt fordeling av midler når man har som utgangspunkt i at det skal gjennomføres en rettferdig fordeling som skal komme lokalsamfunnet som sådan til gode. De folkevalgte kommer i dialog med innbyggere og dedikerte ressurspersoner og lærer på denne måten lokalsamfunnene å kjenne, noe som i neste omgang kan bli et viktig grunnlag for politikktutforming.

Den kan tyde på at arbeidet med oppgaveutvalg i Verdal tenderer til radikal samskaping (Røiseland og Lo 2019) og et eksempel på en blanding mellom *styrt, fasiliterende og ansvarliggjørende* samskaping (jf. Ulrich 2016, figur 2) over tid. Dette handler om at innbyggere i tre aktualiserte lokalsamfunnene får anledning til å definere utfordringen og gjennomfører løsningen, mens kommunen er fasilitator i samskaping mellom kommune (politikere og administrasjon) og innbyggere. I hvilken grad det er snakk om samskapt politikktutvikling er mer uvisst i denne fasen forsøket, men datagrunnlaget indikerer at deltagende politikere gjør seg kjent i egen kommune og at dette også er viktig grunnlag for videre arbeid i for eksempel Utvalg for mennesker og livskvalitet, herunder arbeidet med tiltak og politikk for lokalsamfunnsutvikling.

Eksempel på gode momenter ved forsøket med oppgaveutvalg i Verdal kommune er at

- Metoden har fungert for å få iverksatt lokale prosesser som omhandler bolyst og lokalsamfunnsutvikling.
- Oppgaveutvalgene har vært en arena for å få i gang bredere dialoger og prosesser på tvers av lag og foreninger i lokalsamfunnene.
- Folkevalgte har fått innblikk og kjennskap til lokalsamfunnkontekster som de ikke er del av til daglig og sammenhengene mellom politiske vedtak, lokale konsekvenser og tiltaksmuligheter
- Arbeidsprosessen har bidratt til å gjøre grendene, representert ved utvalgene, til en tydeligere og mer samordnet og enhetlig utviklingsaktør. Man har vist at utvalgene kan være en reell samskappingsaktør i de tre lokalsamfunnene.
- Administrasjonen har vist at det er mulig å legge til rette for (fasilitere) møteplasser og prosesser som lokalsamfunnet forstår og evner å gjennomføre.
- Den felles møteplassen på rådhuset har ført til læring og erfaringsdeling på tvers av lokalsamfunnene

På bakgrunn av de gjennomførte datainnsamlinger og observasjoner ønsker vi å peke på følgende utfordringer og muligheter som kan bidra til å forbedre videre eller tilsvarende arbeid med innbyggerinvolvering generelt og oppgaveutvalg spesielt:

Tema for samskaping (de konkrete aktivitetene)

- Dersom man ønsker større grad av reell samskaping kan det være formålstjenlig å involvere flere fagpersoner i kommunen i større grad *tidligere* i prosessen, for eksempel fra teknisk avdeling/planavdeling.
- Det er sagt lite om forventet resultat av oppgaveutvalgene utover å peke på prioritering av bolystiltak. Dette har medført en viss usikkerhet i oppstartsfasen da dette er en svært åpen oppgave.
- Både administrasjon og folkevalgte kan påvirke aktiviteten i en retning dersom dette er ønskelig. Eksempler på styringssignaler som kan gi et smalere spekter av tiltak kan være at de skal rettes mot ungdom, det skal være miljøvennlig, det skal være for barnefamilier, eller lignende. De strategiske effekter av tiltakene som nå er påbegynt og gjennomført synes i liten grad å være drøftet, ut over at det skal skape bolyst.

Organisering av utvalgene

- Oppgaveutvalgene har fått løse rammer og forventninger til møteaktivitet lokalt. Da kreves det å ha dedikerte personer som evner å drive oppgaveutvalget og ta ansvar for fremdrift i arbeidet.
- Personene er direkte valgt ut fra erfaring og andre verv lokale lag og foreninger. Grenseoppgangen mellom forventninger i lag/foreninger og grendeforventninger kan være utfordrende og betinger avklaringer rundt oppgaveutvalgets mandat.

Folkevalgtes rolle og bidrag

- Hva som er de folkevalgtes rolle i et oppgaveutvalg er krevende å beskrive, særlig når dette er uprøvd metodikk, men i Verdal har det handlet om å observere, gi innspill og bidra med sin kunnskap. Det kan tenkes at roller og bidrag bør tydeliggjøres, innskrenkes eller avgrenses, for eksempel at man primært har en observerende rolle. For dyp involvering på operativt nivå kan oppleves problematisk i senere politisk behandling av enkeltsaker, men, det kan også henvises til Torfing & Winswold 2020: 138 som belyser at det ikke er «sikkert at det samtidig å skulle lytte og å skulle lede (...) trenger å være så vanskelig (...) i de fleste saker synes det (...) lett å styre etter sitt partipolitiske kompass, og innspill folk kommer med, endrer ikke kursen radikalt, men kan bidra til å justere den. Videre er det som oftest ingen stor motsetning mellom det politikere mener og det folk mener. Folkevalgte er jo også folk. De er bosatt i kommunen, de har familie, venner og kanskje jobb i nærmiljøet, og de er stort sett bredt orientert om hva som rører seg i kommunen. Vi har, som velgere, gitt dem tillit og pekt dem ut til å fatte beslutninger på våre vegne, nettopp fordi vi tror at de kan representere våre interesser på en god måte, noe de fleste politikere kan. Folkevalgte har likevel mye å lære, fordi det med nødvendighet ligger mer kunnskap og flere ideer i befolkningen som helhet, enn i kommunestyresalen eller i kommunens administrasjon. De fleste politikere vet dette, og de er stadig på jakt etter å få vite hva folk mener og tenker om hvordan kommunepolitikken kan gjøres bedre»
- Ved å definere og avgrense folkevalgte oppdrag nærmere kan man øke deres engasjement og deltakelse i oppgaveutvalget. Slik unngår man også problematikken man har møtt på med å vite når de skal/kan trekke seg ut, og avklaringer rundt eventuell møtegodtgjøring blir enklere.

Administrasjonens rolle og bidrag

- Administrasjonen har hatt en viktig tilretteleggende og koordinerende rolle, og har mye av æren for å ha fått satt i gang oppgaveutvalgene. De har ikke hatt en tydelig operativ oppgave i de tre utvalgene, men har blant annet lagt til rette for fellessamlinger med erfaringsutveksling på tvers av utvalgene, men øvrige fagpersoner kommune kunne også blitt involvert for å unngå sårbarhet og bidra til bredde i kunnskapstilfang rundt prioriterte tiltak og tema.
- Det er et potensial for formalisering og skriftliggjøring av planer og beslutninger gjort i oppgaveutvalgene, for eksempel med tanke på hvordan de gode ideene forvaltes over tid. I den danske kommunen Sønderborg (jf. Ekmann og Sivertsen 2017) blir konkrete og målrettede *utviklingsplaner*¹ for hvert lokalsamfunn gjort skriftlig i startfasen for å bidra til forankring av ideer og kontinuitet av arbeid i lokalsamfunnet. Dette er også noe som kunne bidratt til å utvikle virkemidlet oppgaveutvalg. En enkel mal for dette kan sikre at oppgaveutvalgene får hørt alle stemmer i lokalsamfunnet (barn og unge, tilflyttere, eldre osv).

Likeverdighet i samskapingen

- Både Røiseland og Lo og Ulrich sine modeller peker på *likeverdighet* mellom partene i samskapingen. I Verdal har oppgaveutvalgene i stor grad fokusert på konkrete tiltak som skal gjennomføres i grendene. Dette medfører at politikerne, som ikke bor i bygda, får et begrenset handlingsrom i utvalget. Man kan se for seg at deres rolle kunne vært av mer likeverdig art om oppgaveutvalgets oppgave hadde vært på et mer strategisk nivå, for eksempel å utarbeide en inkluderingsplan for ungdom, en langsiktig utviklingsplan for bygda eller lignende. Sønderborg kommune (Sivertsen og Ekmann, 2017) har utviklet en modell som krever at lokalsamfunnene må levere en lokalsamfunnsutviklingsplan for å kunne gå videre med å søke midler og ressurser for å gjennomføre konkrete tiltak.

Samskapt politikk

- Potensialet for å utvikle politikk med basis i oppgaveutvalgene er ikke realisert/tatt ut. Deltagererfaringer og samarbeid om prosess- og tiltaksutforming med innbyggere kan gi folkevalgte en mulighet til å se sammenhenger mellom utvalgene og utvikle en mer proaktiv lokalsamfunnsutviklingspolitikk for kommunen.

Relasjoner i lokalsamfunn og dialog på tvers av organisasjoner/lag/foreninger

- Det er positivt at dialoger oppstår på tvers av etablerte lag og foreninger, selv om det er stor sjanse for at det er mange av de samme personene som inngår i disse i utgangspunktet. Oppgaveutvalget medfører imidlertid en større grad av dialog om samarbeid og langsiktig utvikling.

Grad av styring og kontroll– muligheter og mangler i mandatet

- Det er ikke beskrevet hva pengene ikke kan benyttes til, eller om de kan inndras av kommunen. Det er ikke gitt noen tidsfrist for å bruke opp midlene.
- Det er ingen tydelig avgrensning av oppgaveutvalgets varighet. Dette kan bli en utfordring i og med at ett av utvalgene vurderte og lanserte forslaget om å bruke pengene som egenandel for å få utløst andre midler, og eventuelt sette penger i et fond.

¹ <https://www.sonderborgkom.dk/lokale-udviklingsplaner/>

7 Referanser

Bentzen, T. Ø., Lo, C., & Winsvold, M. (2020). Strengthening local political leadership through institutional design: how and why. *Local Government Studies*, 46(3), 483-504.

Daly, S., Pegan, A., Pluchinotta, I. & Shaw, K. (2020). Co-Production and Co-Governance: Strategic Management, Public Value and Co-Creation in the Renewal of Public Agencies across Europe. Deliverable 1.1: literature review. COGOV, May 2020.

Falleth, E. (2017). By- og regionplanlegging; et tilbakeblikk og et fremtidsbilde. *KART OG PLAN*, Vol. 77, pp. 360–364,

Falleth, E. I., & Saglie, I. L. (2012). Plan-og byggelovgivningen–mellom demokrati og effektivitet. *Kart og plan*, volum 72 105 (4), 289, 297.

Halvorsen, S. og Aspelund, E.T. (2019). § 5-1: Spørsmål ny kommunelov og oppgaveutvalg
Tolkningsuttalelse | Dato: 19.11.2019. Kilde <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/-5-1-sporsmal-om-ny-kommunelov-og-oppgaveutvalg/id2678276/> Lastet 18.11.2020

Kommunal rapport (2020). Slutt for oppgaveutvalg? Kommunal Rapport 10.2.2020. Kilde: <https://www.kommunal-rapport.no/bernt-svarer/slutt-for-oppgaveutvalg/109648!/> lastet 18.11.2020

Lundberg, A.A., K., Vangelsten, B. V., Bardal, K. G., Reinart, M. B., Bjørkan, M., & Richardson, T. K. (2020). Strekk i laget. En kartlegging av hvordan FNs bærekraftsmål implementeres i regional og kommunal planlegging. NF-rapport 7/2020. Bodø, Nordlandsforskning

Meld. St. 30 (2019–2020). En innovativ offentlig sektor — Kultur, ledelse og kompetanse.

Molde Kommune (2020). Reglement for oppgaveutvalg. Kilde: <https://www.molde.kommune.no/politikk-og-innsyn/for-politikere/reglement/reglement-for-oppgaveutvalg/>

Røiseland, A. (2017). Strengthening local political leadership–Norwegian strategies. Paper prepared to ECPR General Conference, Oslo 6-9 September 2017. Section 22: Epochal Transformations in Local Governance: Innovation, Quality and Capacity. Panel # 357: Strengthening Local Governance Capacity through Interactive Political Leadership

Romsaas, A. (2019). Samskaping i norske kommuner. Partnerforum 15.3.2018, Oslo, kommunesektorens organisasjon <https://www.uio.no/om/samarbeid/samfunn-og-naringsliv/partnerforum/arrangementer/aktualitet/2018/anne-romsaas-partnerforum-15.03.18.pdf>

Rønning, R. (2021). Innovasjon i offentlig sektor. Innover eller blir innover. Oslo, Universitetsforlaget

Ekman, L., Sivertsen, H., Stene, M., & Lysø, R. (2017). Samarbeid for barn og unges oppvekstmiljø. Erfaringer fra samarbeid mellom kommune og frivillighet i Steinkjer kommune. Regionalt Forskningsfond Agder. TFOU-rapport 2017: 07. Steinkjer, Trøndelag Forskning og Utvikling

Sletterød, N. A., Carlsson, E., Kleiven, H. H., & Sivertsen, H. (2014). Ungdom og medvirkning i planlegging og lokalt utviklingsarbeid. *Å slippe til og bli sluppet løs er to sider av samme sak. TFOU-rapport*, 2014:8. Steinkjer, Trøndelag Forskning og Utvikling

Torfin, J., Sørensen, E., Winsvold, M., & Røiseland, A. (2017). En ny politisk arbeidsform? Evaluering av oppgaveutvalg i Svelvik kommune våren 2017.

Torfin, J. & Winsvold, M. (2020). Demokratiparadokset. Hvordan styre et folk som skal styre seg selv?. I A. Røiseland & S. I. Vabo (Red.), *Folkevalgt og politisk leder* (Kap. 5, s. 120–145). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.80.ch5>Lisens: CC BY-ND 4.0

Tortzen, A. (2019). *Samskabelse af velferd. Muligheder og faldgruber*. Hans Reitzels forlag, København

Trøndelag fylkeskommune (2018). *Trøndelagsplanen 2019-2030*. Vedtatt av fylkestinget desember, 2018

Ulrich, J. (2016). Samskabelse - en typologi. *Clou skriftsserie*, 2016(001), 1-15. [2016-001].

Verdal kommune (2019a). Kommunestyret 28.10.2019 - PS 92/19 Nærmiljøtiltak i Verdal – igangsetting. Arkivref : 2018/8838 - /L02
<https://www.verdal.kommune.no/Politikk/2019-2023-Kommunestyret/20191028/09219-Narmiljotiltak/>

Verdal kommune (2019b). Demokrati og samskaping. Kilde:
https://verdal.kommune.no/Global/Politikk/2019/Vedlegg/f19_sak053.vedl2.pdf
lastet 18.11.2020

Verdal kommune (2019c). Kommunestyret 27.05.2019. PS 038/19 Ordning for nærmiljøtiltak i Verdal. Kilde:
<https://www.verdal.kommune.no/Politikk/Kommunestyret-2015-2019/20190527/#03819>

Vedlegg: Tidslinje arbeidet med oppgaveutvalg i Verdal kommune 2017-2020

Oversikten bygger på innspill fra administrative nøkkelpersoner i Verdal kommune

Saken, fenomenet og bakgrunnen for oppgaveutvalg i kronologisk rekkefølge:

Det hele startet ved et vedtak ift behandlingen av budsjett og økonomiplan.

Kommunestyret 11.12.17 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/Kommunestyret-2015-2019/20171211/#10817>

Punkt 13: Det forventes at kommunens regnskap for 2017 vil gi overskudd. Kommunestyret forskutterer at kr 1 mill. av overskuddet skal til bolystiltak, i de grendene som har vedtak om nedleggelse av skoler (Helgådalen, Ness og Leksdal). Over nyåret starter arbeidet med involvering av grendene, for å få eierskap til hvilke tiltak som gir best bolyst.

Kan i ettertid også sees i sammenheng med (men den første saken som ble fram lagt, i formannskapet 14.06.18, var i all hovedsak knyttet til punkt 13).

Punkt 11: Innbyggerdialog og nærmiljø

Kommunestyret ønsker å forsterke fokuset på innbyggeren og på nærmiljøet, og vil derfor legge til rette for å utvikle en løpende dialog med innbyggerne på en stadig mer aktiv og oppsøkende måte.

På bakgrunn av dette bes rådmannen om å utrede følgende:

- At enkelte kommunestyre- eller formannskapsmøter arrangeres ute i lokalsamfunnene. Møtene starter eksempelvis med en fast dialogdel, slik at lokale lag og foreninger får en fast og forutsigbar kontaktarena med kommunepolitikere.

- Opprettelsen av en egen budsjettpost «nærmiljøtiltak» til bruk i det enkelte lokalsamfunn etter lokale disposisjoner. Den årlige bevilgningen til dette formålet fastsettes ved kommunestyrets behandling av årsregnskapet.

- Det arrangeres en årlig dialogkonferanse med frivillige lag og foreninger med siktemål på å få fram de gode ideene underveis i den løpende samfunnsutviklingen.

Så kom selve saken opp til politisk behandling – der den ble avvist.

Formannskapet 14.06.18 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/Formannskapet-2015-2019/20180614/#05918>

Deretter kom saken til ny behandling – der oppgaveutvalg ble knyttet konkret til nærmiljømidlene.

Formannskapet 16.05.19 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/Formannskapet-2015-2019/20190516/#05319>

Kommunestyret 27.05.19 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/Kommunestyret-2015-2019/20190527/#03819>

Til slutt kom saken knyttet til organiseringen av og rammene for oppgaveutvalg.

Utvalg mennesker og livskvalitet 23.10.10 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/2019-2023-Mennesker-og-livskval/20191023/#00319>

Utvalg mennesker og livskvalitet 23.10.10 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/2019-2023-Mennesker-og-livskval/20191023/#00419>

Formannskapet 24.10.19 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/2019-2023-Formannskapet/20191024/#10419>

Kommunestyret 28.10.19 - <https://www.verdal.kommune.no/Politikk/2019-2023-Kommunestyret/20191028/#09219>

Første møte i oppgaveutvalgene var et felles møte, som administrasjonen inviterte til, den 28.11.19

Deretter har oppgaveutvalgene hatt egne møter – uten administrasjonen

I januar og februar 2021 inviterte to av oppgaveutvalgene administrasjonen til å orientere om bakgrunnen for etableringen, her var også andre lag og organisasjoner invitert.

I tillegg har alle oppgaveutvalgene vært i kontakt med rådgiver fra Kultur i Verdal kommune angående søknader/spillemidler.

Nytt fellesmøte var planlagt 18.03.20, men pga korona ble det erstattet med møter med hvert av oppgaveutvalgene. Her kalte administrasjonen inn (referat vedlagt).

Fellesmøte 28.05.20

De øvrige møtene er det oppgaveutvalgene selv som har oversikt over.

Teknologi for et bedre samfunn

www.sintef.no

Mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune

Saksbehandler: Anneli Bjørsmo E-post: anneli.bjorsmo@verdal.kommune.no Tlf.:	Arkivref: 2022/1889 - /
---	-----------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Utvalg for mennesker og livskvalitet	22.06.2022	49/22
Formannskap	23.06.2022	84/22
Kommunestyre	27.06.2022	68/22

Saksprotokoll i Formannskap - 23.06.2022 - 84/2022

BEHANDLING:

Anne Grete Valbekmo fikk permisjon under denne saken. Til stede 8 representanter.

Ved votering ble innstillingen fra utvalg mennesker og livskvalitet enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune vedtas med følgende endringer:

Det tilføyes et nytt kulepkt. under avsnitt «Barnehagens samfunnsmandat» s. 6:
(Barnehagen skal)

- Være en arena for relasjonsbygging, som viktig møteplass for familiene.

Kulepkt. 3 under avsnitt «Rom og læringsmiljø» s. 6 endres til:

- Rommene må være utformet på en slik måte at de gir flerbruksmuligheter og fysiske møteplasser for barn og foreldre, både i mindre og større grupper. Det må gi rom for samhandling, samarbeid og fellesskap.

Kulepkt. 8 under samme avsnitt endres til:

- Det skal planlegges for lyd og akustikk, farger, kontraster og lysskjerming på en faglig god måte slik at rommene blir gode å være i, både for barn og personale.

Nytt kulepunkt under miljøprofil/bærekraft s.7:

- Når det vurderes om det skal renoveres eksisterende bygg opp mot å bygge nytt, skal det utarbeides klimaregnskap for alternativene.

Saksprotokoll i Utvalg for mennesker og livskvalitet - 22.06.2022 - 49/2022

BEHANDLING:

SP v/Einar Olav Larsen fremmet følgende alternative forslag til vedtak:

Mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune vedtas med følgende endringer:

*Det tilføyes et nytt kulepkt. under avsnitt «Barnehagens samfunnmandat» s. 6:
(Barnehagen skal)*

- *Være en arena for relasjonsbygging, som viktig møteplass for familiene.*

Kulepkt. 3 under avsnitt «Rom og læringsmiljø» s. 6 endres til:

- *Rommene må være utformet på en slik måte at de gir flerbruksmuligheter og fysiske møteplasser for barn og foreldre, både i mindre og større grupper. Det må gi rom for samhandling, samarbeid og fellesskap.*

Kulepkt. 8 under samme avsnitt endres til:

- *Det skal planlegges for lyd og akustikk, farger, kontraster og lysskjerming på en faglig god måte slik at rommene blir gode å være i, både for barn og personale.*

SV v/Gjermund Gomo fremmet følgende tilleggforslag:

Nytt kulepunkt under miljøprofil/bærekraft s.7:

- *Når det vurderes om det skal renoveres eksisterende bygg opp mot å bygge nytt, skal det utarbeides klimaregnskap for alternativene.*

Det ble først votert alternativt mellom kommunedirektørens innstilling og forslaget fra SP v/Einar Olav Larsen. SP sitt forslag ble enstemmig vedtatt.

Det ble så votert over tilleggforslaget fra SV v/Gjermund Gomo. Enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune vedtas med følgende endringer:

Det tilføyes et nytt kulepkt. under avsnitt «Barnehagens samfunnmandat» s. 6:
(Barnehagen skal)

- Være en arena for relasjonsbygging, som viktig møteplass for familiene.

Kulepkt. 3 under avsnitt «Rom og læringsmiljø» s. 6 endres til:

- Rommene må være utformet på en slik måte at de gir flerbruksmuligheter og fysiske møteplasser for barn og foreldre, både i mindre og større grupper. Det må gi rom for samhandling, samarbeid og fellesskap.

Kulepkt. 8 under samme avsnitt endres til:

- Det skal planlegges for lyd og akustikk, farger, kontraster og lysskjerming på en faglig god måte slik at rommene blir gode å være i, både for barn og personale.

Nytt kulepunkt under miljøprofil/bærekraft s.7:

- Når det vurderes om det skal renoveres eksisterende bygg opp mot å bygge nytt, skal det utarbeides klimaregnskap for alternativene.

Kommunedirektørens innstilling:

Mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune vedtas.

Vedlegg:

- 1 Dokument - Mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Etter vedtak i Utvalg for menneske og livskvalitet sak 18/21 bes det om at det i forbindelse med mulig bygging av ny barnehage i Vinne utarbeides mål og retningslinjer for utvikling av barnehageanlegg i regi av Verdal kommune. Dette inkluderer også friluftsområder som barnehagene bruker aktivt.

Kommunedirektøren har utarbeidet et forslag i tråd med vedtaket. Forslaget er lagt til som vedlegg i sakspapirene.

Vurdering:

I Verdal kommune er mange av de kommunale barnehagene i eldre bygg. To barnehager er av nyere dato. De sju andre har tilholdssted i gamle barnehagebygg som er over 30 år eller gamle skolelokaler av samme årgang eller eldre. De eldre barnehagene er bygget i en tid der det hovedsakelig gikk barn i aldersgruppen 3-7 år, oppholdstiden var kortere per barn og det var færre krav til personalets pedagogiske og administrative arbeid. Ettersom bruken av byggene og behovene har endret seg over tid, gir dette utfordringer med å ivareta dagens krav til det fysiske miljøet i barnehagene.

Nye barnehageanlegg i Verdal må planlegges for framtida. Hva denne framtiden vil bringe av nye reformer og utfordringer vet vi ikke i dag. Det må derfor fokuseres på egenskaper ved bygningsanlegget som gir en høy grad av tilpasningsdyktighet og fleksibilitet. Tilpasningsdyktige bygningsanlegg kan medføre høyere grad av investeringskostnader, men vil i et lengre perspektiv gi bedre driftsøkonomi. Nye bygninger skal kunne tilpasses barnehageutviklingen de neste 30 år, både for barn og ansatte.

MÅL OG RETNINGSLINJER FOR UTVIKLING AV BARNEHAGEANLEGG I REGI AV VERDAL KOMMUNE.

DETTE INKLUDERER OGSÅ FRILUFTSOMRÅDER SOM BARNEHAGENE BRUKER AKTIVT.

Innhold

SENTRALE OG LOKALE RAMMEBETINGELSER	3
Barnehageloven	3
Rammeplan for barnehager	3
Arbeidsmiljøloven	4
Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler	4
Veileder for godkjenning av barnehager	4
Veileder for utforming av barnehagen utearealer	4
Rundskriv F-08/2006 Lov 17.juni 2005 nr.64 om barnehager (barnehageloven) med forskrifter og departementets merknader til bestemmelsene	4
Vedtekter for kommunale barnehager i Verdal kommune:	5
Universell utforming	5
Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven)	5
PEDAGOGISKE PREMISSE FOR UTFORMING AV BARNEHAGEANLEGG I VERDAL KOMMUNE	5
Fleksible og store nok barnehagebygg	5
Barnehagens samfunnsmandat	6
Naturområder og nærmiljø	6
Forskning	6
UTFORMING AV BARNEHAGEBYGG	6
Rom og læringsmiljø	6
IKT	7
Miljøprofil/bærekraft	7
BARNEHAGENS AREALER OG FUNKSJONER	7
Barnehagens arealer inne	7
Barnehagens arealer ute	8

Etter vedtak i sak 18/21 i Utvalg for menneske og livskvalitet skal det utarbeides mål og retningslinjer for utvikling av barnehage-anlegg. Dette skal også inkludere friluftsområder som barnehagene bruker.

I Verdal kommune er mange av de kommunale barnehagene i eldre bygg. To barnehager er av nyere dato. De sju andre har tilholdssted i gamle barnehagebygg som er over 30 år eller gamle skolelokaler av samme årgang eller eldre. De eldre barnehagene er bygget i en tid der det hovedsakelig gikk barn i aldersgruppen 3-7 år, oppholdstiden var kortere per barn og det var færre krav til personalets pedagogiske og administrative arbeid. Ettersom bruken av byggene og behovene har endret seg over tid, gir dette utfordringer med å ivareta dagens krav til det fysiske miljøet i barnehagene.

Nye barnehageanlegg i Verdal må planlegges for framtida. Hva denne framtiden vil bringe av nye reformer og utfordringer vet vi ikke i dag. Det må derfor fokuseres på egenskaper ved bygningsanlegget som gir en høy grad av tilpasningsdyktighet og fleksibilitet. Tilpasningsdyktige bygningsanlegg kan medføre høyere grad av investeringskostnader, men vil i et lengre perspektiv gi bedre driftsøkonomi. Nye bygninger skal kunne tilpasses barnehageutviklingen de neste 30 år.

SENTRALE OG LOKALE RAMMEBETINGELSER

Barnehageloven

Barnehageloven regulerer barnehagens formål og innhold, og er den største rettsregelen som barnehagene i Norge styres etter. I tillegg til formål og innhold omhandler den krav om godkjenning, krav om bemanning, samordnet opptaksprosess, barn og foreldres rett til medvirkning, ulike samarbeidsfora, og regler for hvilke oppgaver som tilligger barnehageeier og barnehagemyndighet.

Lov om barnehager slår fast at barnehagens fysiske rammer, dvs. lokaler og uteområder, må være egnet for barnehagedrift. Etter § 2 skal barnehagen blant annet gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser. Utforming av det fysiske miljøet ute og inne gir derfor viktige rammebetingelser for barns trivsel, opplevelser og læring.

Rammeplan for barnehager

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver gir styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet.

Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet. Barnehagens innhold skal bygge på et helhetlig læringssyn, hvor omsorg, lek og læring er sentrale deler. Gjennom syv fagområder skal barnehagen gi barn grunnleggende kunnskap om:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, helse, mat og bevegelse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn
- Antall, rom og form

Det fysiske miljøet er viktig for den pedagogiske virksomheten.

Funksjonelle bygg og godt tilrettelagt uterom har stor betydning for kvalitet og må spille på lag med barnehagens pedagogiske målsetting. Hensiktsmessige romløsninger bidrar til bedre læringsmiljø og bør utformes i tråd med intensjoner i barnehagens rammeplan.

Arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter angir bestemmelser for de ansattes fysiske og psykiske arbeidsmiljø. Dette gjelder blant annet arbeidsplasser for barnehagelærere, kontorforholdene for øvrige ansatte, møterom, personalrom, garderober, toalett med mere. Ved bygging av nye barnehageanlegg er det viktig at en legger til grunn de retningslinjer som loven og tilhørende forskrifter legger opp til. Arbeidstilsynet både godkjenner og fører tilsyn med at loven følges.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler

Forskriften med veileder inneholder krav til det fysiske og sosiale miljøet, og til blant annet ansvarsforhold, internkontroll, plikt til opplysning og informasjon, tilsyn, sanksjoner og klage. Forskriften stiller funksjonskrav for barnas fysiske arbeidsmiljø og skal bidra til at miljøet i barnehager og skoler fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold for barn, samt forebygger sykdom og skade. Forskriften forutsetter at det enkelte barnehageanlegg skal godkjennes, også etter eventuelle større endringer.

Veileder for godkjenning av barnehager

Veilederen informerer om godkjenningsordningen som skal sikre at det etableres gode barnehager. Kommunen skal allerede i etableringsfasen se til at barnehagelovens krav vil bli fulgt og at det ellers legges opp til en forsvarlig virksomhet.

§6 Virksomhetens plikt til å søke godkjenning

Virksomheter som har ansvar for barn under opplæringspliktig alder, plikter å søke om godkjenning som barnehage når:

- virksomheten er regelmessig og ett eller flere barn har en ukentlig oppholdstid på eller enn 20 timer, og
- antall barn som er til stede samtidig er ti eller flere når barna er tre år eller eldre, eventuelt fem eller flere når barna er under tre år, og
- virksomheten utføres mot godtgjøring.

Verdal kommune vil ved nedgang i barnetall definere en opprettholdelse av barnehagedrift med utgangspunkt i Barnehageloven §6 pkt. b.

Veileder for utforming av barnehagen utearealer

Økt barnehageutbygging i kommuner setter fokus på behovet for gode og fleksible barnehagebygg med høy kvalitet både på inne – og utearealene. Veilederen er et hjelpemiddel for alle som er involvert i planleggingen og etablering av barnehager. Den tar for seg planlegging, tomte, plassering av bygg, vegetasjon, utomhusplan, lekemiljø, sikkerhet med mere. I tillegg er tilgjengelighet og universell utforming en viktig faktor i planlegging av uteareal.

Rundskriv F-08/2006 Lov 17.juni 2005 nr.64 om barnehager (barnehageloven) med forskrifter og departementets merknader til bestemmelsene sier følgende: *Veiledende norm for barns lekeareal inne er 4 kvadratmeter netto per barn over tre år og om lag 1/3 mer per barn under tre år. Utearealet i barnehagen bør være om lag seks ganger så stort som leke – og oppholdsarealet inne. Til dette arealet regnes ikke parkeringsplass, tilkjørselsveier og lignende.*

Vedtekter for kommunale barnehager i Verdal kommune:

Pkt.11 Leke – og oppholdsareal:

Leke – og oppholdsarealet per barn fastsettes til minimum 4 m2 for barn over 3 år. 5,3 m2 for barn under 3 år.

Universell utforming

I lov om offentlige anskaffelser krever en at universell utforming skal være et vurderingskriterium. Hensikten med dette er at anskaffelsen skal bidra til et mer inkluderende samfunn.

Det fysiske miljøet i barnehagen og dens omgivelser skal fremme barns utvikling, og sikre gode ergonomiske arbeidsforhold for ansatte. Det framgår av rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, at barnehagens fysiske miljø skal utformes slik at alle barn får gode muligheter for å delta aktivt i lek og andre aktiviteter. Ved planlegging av barnehagens utforming, må det tas hensyn til samfunnets mål om nedbygging av funksjonshemmede barrierer, og at planlegging, lokalisering og bygging av nye barnehager skal være basert på prinsippet om universell utforming.

Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven)

Formålet med folkehelseloven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, og å sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet på en forsvarlig måte i forhold til folkehelsearbeidet. Kommunen sitt ansvar etter loven er blant annet å fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til en utjevning av sosiale forskjeller i helse.

PEDAGOGISKE PREMISER FOR UTFORMING AV BARNEHAGEANLEGG I VERDAL KOMMUNE

Byggene må ha en slik utforming at de møter barnegrupper, enkeltbarn, foreldre og personalets behov.

Barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer.

Universell utforming der alle har tilgang og like muligheter er en forutsetning for å nå rammeplanens krav og intensjoner.

Fleksible og store nok barnehagebygg gir mulighet for et variert aktivitetstilbud som skaper gode lærings – og utviklingsmuligheter for alle barn i barnehagealder. Det gir muligheter for:

- At sammensetningen av barnegrupper kan tilpasses endringer i alder.
- En effektiv utnyttelse av areal og bemanning.
- Større fleksibilitet i bruk av rommene – større andel grupperom.
- Store rom med mulighet for god fysisk utfoldelse for alle barn.
- Tilrettelegging for et tilpasset tilbud til alle barn.
- Styrking av barnets læringsutbytte gjennom tilrettelegging av læringsmiljø.

Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannings som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehageeier har ansvar for å drive barnehagen i samsvar med samfunnsmandatet, og kommunen som forvaltningsorgan har ansvar for å føre tilsyn med at alle barnehager i kommunen driver en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet i samsvar med lover og forskrifter. Barnehagen skal:

- Sikre barn et oppvekstmiljø som både gir utfordringer som er tilpasset barnas alder og funksjonsnivå, og trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger.
- Styrke barns muligheter for læring og aktiv deltakelse i et fellesskap med jevnaldrende.
- Ha de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap og innsikt om barndom og barns behov.
- Ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Naturområder og nærmiljø gir også mulighet for opplevelser og utfordringer. Barnehagens fysiske miljø skal utformes slik at alle barn får gode muligheter for å delta aktivt i lek med andre. (Rammeplan for barnehagen, kap.1) Det er derfor viktig at kommunens arealplan planlegger for barnehagebygg hvor **friluftsområder** også inngår i planen og sikres for bruk til barnehagene etter avtale.

Forskning viser ingen entydig forskning som tilsier at kvaliteten på barnehagen er avhengig av en viss størrelse. Kunnskapsdepartementet la våren 2011 fram en rapport som oppsummerer noen styrker og svakheter ved ulike barnehagestørrelser.

<https://www.barnehage.no/barnehager-forskning-kvalitet/dette-vet-vi-om-barnehagens-storrelse-og-kvalitet/228806>

<https://forskning.no/barn-og-ungdom-skole-og-utdanning/store-barnehager-like-bra-som-sma/441189>

UTFORMING AV BARNEHAGEBYGG

Rom og læringsmiljø

- Alle bygg skal ha universell utforming.
- Rommene skal være tilgjengelig for alle.
- Rommene må være utformet på en slik måte at de gir flerbruksmuligheter og fysiske møteplasser for barn, både i mindre og større grupper. Det må gi rom for samhandling, samarbeid og fellesskap.
- Byggene må ta hensyn til barns behov for skjerming (for eksempel grupperom, treningsrom, sanserom, "kriker og kroker"), samt skjerming fra støy og lys.
- Det må planlegges grupperom for barn med nedsatt funksjonsevne.
- Samspill med de fysiske og romlige omgivelser er viktig for barnets mestring, medvirkning og konstruksjon av mening og kunnskap i barnehagen. Det fysiske miljøet kan derfor beskrives som «den 3. pedagog».
- Barnehagebygget skal ha god tilgjengelighet, framkommelighet og orienterbarhet for alle brukergruppene.
- Det skal planlegges for lyd og akustikk, kontraster og lysskjerming på en faglig god måte slik at rommene blir gode å være i, både for barn og personale.

IKT

- I rammeplanen for barnehagens innhold står det at barna bør få «oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap».
- IKT er et pedagogisk hjelpemiddel og kan betegnes som et av barns hundre språk. Det er viktig at barnehagens bruk av IKT blir noe annet enn det er i hjemmet. Barn skal sees på som produsenter og ikke konsumenter. Rammeplanens temahefte om IKT i barnehagen beskriver dette.

Miljøprofil/bærekraft

- Barnehageanleggene skal bygges med en klar miljøprofil. Det skal i hvert enkelt prosjekt gjøres en vurdering som legges til grunn for å fastsette byggets miljøprofil. Det legges vekt på Verdal kommunes utvalgte fra FNs bærekrafts mål:

BARNEHAGENS AREALER OG FUNKSJONER

Barnehagen skal ha utstyr, lokaler og uteareal som fremmer formålet. Barnehagens lokaler skal gi rom for lek, skapende virksomhet og andre virksomheter, samt hvile og konsentrasjon.

Barnehagens arealer inne (barnas leke- og oppholdsareal)

Arealer må være store nok til å ta imot barnegrupper med varierende alderssammensetning, og må også være utformet slik at de er egnet for både små og store barn. Det vil være hensiktsmessig å bygge litt større enn minimumskravene, med sikte på fremtidige utfordringer.

Barnehagens leke- og oppholdsareal skal bestå av:

- Fingarderobe (grovgarderobe inngår i øvrig areal)
- Base/avdeling
- Kjøkken
- Grupperom/aktivitetsrom
- Fellesrom

Øvrigt areal (som ikke inngår i leke- og oppholdsareal) skal bestå av:

- Grovgarderobe
- Utendørs soveplass – skjermet for sol og vind.
- Vognrom – lagring av barnevogner
- Gangareal
- Sanitære rom – stellerom med vindu, toalett, vaskerom
- Lager
- Rom for helsesykepleier
- Inngangsparti – egen inngang til personalfløy og egen inngang til avdelinger/avdelingsfløy
- Personalfasiliteter – kontor, kontorarbeidsplasser, personalrom inkl kjøkken, møterom, personaltoaletter (dusj/WC for damer og herrer, samt HC-toalett)
- Kopi/data/rekvisita lager
- Lager – arkiv
- Teknisk rom/ventilasjonsrom
- Heis ved bygging av 2. etasjer

Barnehagens arealer ute

Den statlige normen for utendørs lekeareal er 6 ganger godkjent lekeareal inne.

Utearealet skal gi barn mulighet for lek og fysisk utfoldelse, og bør ligge i umiddelbar tilknytning til barnehagens lokaler.

Utearealet i barnehagen skal være seks ganger så stort som godkjent leke- og oppholdsareal inne.

Viktige hensyn å ta for å få et godt tilrettelagt uteareal:

- Byggets plassering på tomte har betydning for uterommenes kvaliteter (solrikt/skygge, lyssetting, skjerming for vind og vær, inngangsparti, oversiktlig)
- Mulighet for å kunne variere fysisk preget aktivitet og rolig/konsentrert lek og hvile.
- Opparbeide ulike soner til ulike aktiviteter, tilpasset barn på ulike alder.
- Bruke vegetasjon på området på en best mulig måte som inspirerer og gir utfordringer. Bevare naturen på tomte som trær, skråninger, kupert terreng osv. Beplantning må være tilpasset allergikere.
- Universell utforming
- Etablering av skur, boder for oppbevaring av boder, uteleker, redskap, avfallsbeholdere mm.
- Anlegget må ha tilfredsstillende løsninger for trafikkseparering og parkering.
- Fokus på kvalitet, kostnad og arealeffektivitet

Det bør tilrettelegges for følgende aktiviteter på uteområdet:

- Vann (her må sikkerhet ivaretas)
- Sandbasseng
- Sklie og klatring
- Disser/husker
- Sykling
- Ball
- Lekehus
- Balanselek
- Kjøkkenhage/grønnsakhage.

PS 69/22 Orienteringer

Spørsmål fra Sven-Øyvind Bern (SV) - Leksdal og Stiklestad skoler

Saksbehandler:	Harald Morten Steen	Arkivref:	
E-post:	harald.steen@verdal.kommune.no		
Tlf.:	901 71 262		

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Kommunestyre	27.06.2022	70/22

Vedlegg:

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Representanten Sven-Øyvind Bern (SV) har stilt følgende spørsmål til ordfører:

«Leksdal og Stiklestad skoler - igjen

Spørsmål

Hvilke initiativ tas for å sikre elevene ved skolene på Stiklestad og i Leksdal et godt fysisk arbeidsmiljø?

Begrunnelse

Den nye skolebygningen på Stiklestad skulle etter planen ha vært godt påbegynt nå. Men pga funn av leire på tomte og i nærliggende areal, er vi ikke en gang kommet til beslutning om å begynne byggingen. Vi har jevnlig blitt godt informert om utsettelsene. At det blir forsinkelser i en byggeprosess er ikke til å unngå.

Konsekvensene av dette kan virke små: utsatt bruk av penger, utsatt opptak av lån - no biggie. Men for elevene ved de skolene som venter på å flytte inn i en ny, flott skole, er dette en stor sak. De langt fleste har hørt om den nye skolen og mange gleder seg nok til å flytte ut av den gamle.

I mellomtiden går elevene på sine skoler på Stiklestad og i Leksdal. Kommunestyret har vedtatt fortsatt drift ved begge disse skolene fram til det nye skolebygget står klart. Og vi har fått mange og tydelig signal på at skolebygningenes tilstand er dårlig.

Vårt ansvar er bl.a. å sørge for elevenes fysiske arbeidsmiljø: «Det fysiske miljøet i skolen skal vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndigheitene til kvar tid tilrår. Dersom enkelte miljøtilhøve avvik frå desse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillande verknad for helsa, trivselen og læringa til elevane.» (Opplæringslov § 9A-7).

Vi vet at vedlikeholdet er satt til et minimum. De fleste vil vel tro at «minimum vedlikehold» var et vedlikehold som tok vare på bygningsmassen. Men noen av de orienteringene som kommunestyret har fått, korrigerer dette: «Minimum vedlikehold» er i grunnen det samme som styrt forfall.»

Ordfører vil besvare spørsmålet i møtet.